

Obsah příloh

Záznam o 1. rozhovoru s Danielou Brodskou	2
Přepis 1. rozhovoru s Danielou Brodskou,	2
Záznam o 2. rozhovoru s Danielou Brodskou	17
Přepis 2. rozhovoru s Danielou Brodskou	17
Záznam o 1. rozhovoru s Věrou Lukášovou.....	32
Přepis 1. rozhovoru s Věrou Lukášovou.....	32
Záznam o 2. rozhovoru s paní Věrou Lukášovou.....	53
Přepis 2. rozhovoru s Věrou Lukášovou.....	53
Záznam o 1. rozhovoru s Lýdií Mamulovou	70
Přepis 1. rozhovoru s Lýdií Mamulovou	70
Záznam o 2. rozhovoru s Lýdií Mamulovou	89
Přepis 2. rozhovoru s Lýdií Mamulovou	89
Záznam o 1. rozhovoru s Elen Plzákovou	111
Přepis 1. rozhovoru s Elen Plzákovou	111
Záznam o 2. rozhovoru s Elen Plzákovou	130
Přepis 2. rozhovoru s Elen Plzákovou	130
Záznam o 1. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou.....	151
Přepis 1. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou.....	151
Záznam o 2. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou.....	163
Přepis 2. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou.....	163
Informované souhlasy narátorek.....	179

Záznam o 1. rozhovoru s Danielou Brodskou

Rozhovor byl pořízen 7. 3. 2019 ve farním bytě dcery paní Brodské ve Dvoře Králové nad Labem. Než jsme rozhovor začly nahrávat, chvíli jsme si s paní Danielou povídaly, cítila jsem velmi pozitivní a uvolněnou energii. Jakmile rozhovor začal, vše plynulo hladce a bez jakýchkoli pozastavení. V rozhovoru jsme se dotkly citlivých témat – hned v počátku rozvod farářky Brodské s manželem, který však zjevně bere s nadhledem, což je v souladu s velmi pozitivním naladěním paní Brodské obecně.

Přepis 1. rozhovoru s Danielou Brodskou, rozhovor byl pořízen 7. 3. 2019 ve Dvoře Králové nad Labem, přepis 7.-10. 3. 2019

T: Tak já bych Vás jenom poprosila, jestli byste se mohla představit – jak se jmenujete, odkud pocházíte, kdy jste se narodila atd.

N: Menuju se Daniela Brodská, pocházím z farářské rodiny, což je velká výhoda pro farářku v činné službě, narodila jsem se 29.8.1944 v Růžďce u Vsetína, kde byl můj otec farářem, matka učitelka. Mám jednoho bratra - o čtyry roky mladšího. Byla jsem provdaná, měli jsme dvě děti. Dcera žije tady ve Dvoře kde jsme - v tom domě kde bydlí a syn je v Hradci Králové. Manžel, s manželem jsme se rozvedli po padesáti letech manželství [smích]. Tak to je takovej dobrej vtíp mého života, jo [smích]. No a žije, on žije se svou mladou přítelkyní v Praze. Já žiju tady.

T: Můžu se zeptat – Vy už jste to tak trochu nařukla, že pocházíte teda z farářské rodiny..a jak jste se vlastně vůbec dostala právě k té Českobratrské církvi?

N: Já jsem se do ní narodila, takže pro mě bylo naprosto přirozený, když jsem byla už hodně mladá, nebo dítě, že tam patřím. Já jsem neměla vůbec žádný problém s tím, že do života naší rodiny patří chodit do kostela, chodit do náboženství, stýkat se s věřícími lidmi a to mně taky velice pomohlo, protože já jsem nepotřebovala si to vybojovat jo, já jsem to prostě (nedokončení věty) jediný nutný bylo to přijmout jo, jsou také farářské děti, které nějak třeba měly nepříznivé okolnosti v životě a ten život v církvi nepřijaly a pro mě to šlo tak hladce až to považuju za boží dar [smích].

T: Takže jste nad tím vůbec nikdy nezapochoybovala nebo bylo to něco co prostě bylo pro Vás jasné, že budete směřovat tímto směrem v životě.

N: Ano (rozhodně a ihned odpovídá). No protože jsem byla farářské dítě, tak jsem měla trochu problémy s tím dostat se na školu, takže po osmiletce, v té době to byla osmiletka, mě rodiče pomocí všech možných pák a známostí dostali na strojní průmyslovku. Takže já mám strojní průmyslovku s maturitou a rok jsem dělala konstruktérku v jednom podniku a během toho roku, to bylo [...] když šedesáát, asi zhruba [...] šest, pět, se otevřela možnost, aby studovalo na naší teologické fakultě víc studentů než doposud. Otevřeli kvótu z pěti na deset. Potkala jsem jednoho svého kolegu, staršího faráře a ten říkal: “a prosimtě proč se nepřihlásíš”, tak sem to doma jakoby naťukla a tatínek se tak jako cudně, bylo vidět, že se raduje vnitřně, maminka hořekovala a říkala: “Danuško, ty už vyděláváš peníze a teď je zase budeš od nás potřebovat” [smích]. Nicméně jsem udělala zkoušky a šla jsem studovat na fakultu a byla sem tam, no to bylo ještě dřív, šedesátťři až šedesátosum, takže šedesátťři se votevřela ta kvóta. No tak sem vystudovala teologii a říkala sem si, ve své mladické nerozvážnosti, že to budu dělat líp než tatínek [smích]. No tak jako samozřejmě že člověk životě vystřízliví a musí vodhalit jaká má obdarování, protože sem zjistila v životě, že každý, muži i ženy mají svá různá obdarování a v podstatě jde o to jak se naučí ta obdarování zúročit pro tu práci pro kterou se rozhodli.

T: Mě zaujalo, že už to je přes padesát let, co jste opravdu v té aktivní činné službě, což je neuvěřitelný [R: smích]. Jak to jako vůbec zvládáte? Kde vůbec berete energii na to takhle prostě pokračovat?

N: Jo [...]. No, jako bylo takové mezidobí, kolem toho osmdesátéhodevátého roku, při revoluci, kdy jsme předtím měli hodně obtížné časy, že nám zakazovali vykonávat farářskou službu a manželovi byl odňat souhlas, mně byl odňat souhlas a při [...] při revoluci jsme žili v Jihlavě a zapojili jsme se do činnosti Občanského fóra a mně se to líbilo, já sem tehdy dělala skladnici v zámečnictví a při rekonstrukcích těch komunálních orgánů sem se stala starostou Jihlavy jo, tehdy ještě předsedkyní, protože to bylo před těmi novými názvy. No a dyš jsem skončila, po necelých dvou letech na té radnici, to byla taková politicky zmatená doba, tak sem byla odvolaná, protože Kořán – ten samej den, co byl Kořán odvolanej v Praze, tak já sem byla odvolaná v Jihlavě. A teď sem jako

přemýšlela, co budu dělat – nabízeli mi různí lidé různá zaměstnání a i slušné pozice, ale já sem si uvědomila, že to, k čemu mě táhne srdce je farářství, farářování jo. A měla jsem k tomu takovej jednoduchej důvod, dva důvody jo – jednak sem si říkala mám na to vzdělání, věřím tomu a je to to, co umím, jo. A druhej důvod byl, že sem poznala, při tom občanskym působení i v té politice, že mnoho věcí, které se vyvíjí nesprávně nebo dokonce špatně, tak vlastně nejsou vždycky způsobeny jenom okolnostmi, ale porušeností lidského charakteru, jo, neboli lidských vin – teologicky řečeno. Takže ten farář je v podstatě v naší společnosti jedinej, kterej to ví [smích] a kterej může těm lidem k tomu něco říct, jo. Přivést je k tomu, že dyš se člověk zmení sám, pak se může změnit politika a může se změnit přístup ke školství, zdravotnictví [...]

T: všechno

N: (pokračuje) a k mnoha jiným oblastem našeho společenského života. Takže sem se rozhodla, že pudu zpátky do církve a šla sem zpátky do církve [...] devadesát [...] já už některý ty data [...]

T: Já bych Vám to řekla, já to tu mám dokonce někde napsaný, jak ste to měla...

N: Jo?

T: No v devadesátymdruhym.

N: Jo, no to sem se vrátila do církve, bydlela sem v Kostelci no z Kostelce sem šla do Kladna a v Kladně sem vlastně skončila o rok dřív, protože teda se přišlo na to že to manželství nefunguje a rozhodla sem se, že pudu sem, do Dvora. A pak sem tady ve Dvoře různě jezdila do sborů, které – farářů je málo, jo, které potřebovaly zajistit bohoslužby nedělní a přijela sem také do Vrchlabí, kde měl taky sbor obtížnou situaci a mě to tam nadchlo. A já sem se jim nabídla sama, že pokud s tím budou souhlasit, tak na takovou přechodnou dobu, než budou mít faráře, že bych jim tam šla sloužit na nula sedm, což teďka je druhej rok, takže sem farářkou ve Vrchlabí a oni si našli faráře, takže skončím koncem kalendářního roku a mám zase před sebou překvapení co bude dál.

T: Takže ještě nevíte, kam půjdete dál?

N: nevim co, jako nevim co, tak tady třeba zet' (Aleš Mostecký, manžel dcery pí Dvorské – Aleny) zemřel jo teďka v prosinci osmnáctýho, stejný den jako Václav Havel, v pětáctyřiceti letech, zet'. Takže teď tenhle ten sbor je bez faráře, takže mám

T: Být tady.

N: jako možností farářské služby dostatek [smích]. A nevim, tak já taky musím brát ohled na to, že nejsem nejmladší [...]

T: No já teda jestli do toho můžu vkročit, tak jako čiš z Vás obrovská energie teda. Já sem Vás totiž viděla, jak dáváte, tuším, že to bylo loni, jeden rozhovor, když bylo teďka žejo to kontroverzní téma [...]

N: Anooo – “Jsme fér”

T: No, no

N: [smích]

T: Takže to sem viděla a říkala jsem si tyjo, tak tady s tou paní potřebuju rozhovor.

N: Já myslim, že sem tak trochu taková vrána tady, mezi [...]. Jako já si myslim, že si to myslí spousta kolegů, to co sem tam jako vyjádřila, von ten rozhovor byl půlhodiny sme to dělali, pak se z toho vybraly ty tři minuty jo..

T: Já jsem viděla no, že to bylo velmi krátký.

N: Ale, jako málkdo si troufne to zvěřejnit, protože [...] já to chápu jo. Já sem v důchodu, takže dyš by se proti mě sbor nebo některá skupina lidí ve sboru vzbouřili, že něco takovýho si nesmím dovolit, tak já, protože sem důchodkyně jim můžu říct trhněte si nohou, já sem řekla, co si myslim, jo. Zatímco farář, kterej třeba existenčně taky je závislej na tom sboru, tak s tím asi jako na veřejnost nepude no..ale tak jako nevim, to si jenom odůvodňuju sama.

T: A setkala jste se s nějakýma reakcema na to?

N: Eště jednou.

T: Jestli jste se setkala s nějakýma reakcema třeba [...] vůbec jednak od lidí ze sboru [...]

N: Jo reakce na ten ten.

T: Reakce na ten rozhovor, no.

N: Můžu říct, že několik křesťanů, kteří tady žijí kolem mě, mně děkovalo.

T: Jo?

N: Jo [smích]. A v podstatě nikdo z církve neměl výhrady, nikdo, jo. A akorát jeden pán mně napsal e-mail a chtěl po mě, abych mu řekla, odkud sem vzala to srovnání těch právních podmínek registrovaného vztahu a manželství. A já sem mu odepsala, že sem to vzala ze stránek smefer, který to tam uveřejnili a on mně vytkl, že jako bych takové věci měla mít z právnické oblasti a nikoli z propagace jsme fér, tak sem mu napsala, že má pravdu [smích].

T: No, mě by tak eště docela zajímalo, jak byste třeba vůbec [...] jakej máte Vy pohled, ono se to, těžko se mi to vyjadřuje, ale jakej máte pohled na tu Vaší církev a jestli ji třeba můžete nějak srovnat. Proč pro Vás je zrovna ta Vaše církev ta pravá? A teď [...] nechci Vás nutit do žádných hodnotících soudů, vůči ostatním církvím, to vůbec ne, to je čistě na Vás, ale zajímá mě hlavně to, proč pro Vás, mimo to, jak jste říkala, že jste se narodila do věřící rodiny - do farářské rodiny, tak prostě proč zrovna se s tím ztotožňujete. Protože určitě to muselo mít taky jiné důvody [...], takže jestli k tomu něco máte [...]

N: Jo. Tak měla jsem dost let, abych si to ujasnila [smích] a v podstatě mám důvody hlavně teologické, jo. Pořád sem přesvědčená o tom, že reformace byl správný krok, návrat k Bibli a [...] ano, stačí. Reformace byl velmi správný krok a doposud v té církvi naší, přes všechny drobné nedostatky, které [...] jo třeba jako že nejsme schopni si vytvořit teologii

vůči státní moci a tak, ono to bylo těžký, protože za toho bolševismu to moc nebylo ani populární ani jako bez rizika, jo tak to považuju za nějakýj nedostatek a možná mnoho dalších. Mně ta teologie českobratrská evangelická připadá opravdu blížká v tom, že vychází z biblických kořenů doposud, jo. Že nepodléháme ani nějaké takové té lidové tradici, ale držíme skutečně to, co vychází z Písma. A druhý důvod, ten soudobí, je, že při všech problémech v sociální oblasti, které se [...] nebo ve společenském životě, které se vynořují, jsme jakoby nejtolerantnější církví vůbec, jo.

T: Řekla byste jako v českém prostředí nebo vůbec jako v evropském, celosvětovém.

N: No tak tohle se dá trochu usledovat, že třeba protože sme blízko Němcům a máme i teologické kořeny, ty reformační společné – takže to srovnávám. Tak některé ty problémy třeba vztah, teď dyš sme mluvily o těch gayích jo, o těch registrovaných partnerstvích nebo i lesbických vztazích, tak sme na tom stejně s Němci. Jo, takže já jako si myslím, že problém je celosvětový a že se trochu, trochu se mi zdá, že ty evangelíci ve světě, ale takový evangelíci reformační, ne ti charismatičtí a evangelikáni, ti tradiční evangelíci se dokáží s těmito problémy vyrovnat lidsky. Jo třeba, řekli jsme si, že nebudeme hodnotit jiné církve [smích] (narátorka špatně pochopila... tazatel nechtěl nijak nutit do hodnocení...), ale toto je moje zkušenost jo: tak já jsem měla v jednom svém sboru manželský pár, on byl rozvedený a vzal si teda katoličku doposud neprovdanou, dokonce vzdělanou katoličku, která měla právo učit náboženství, měla na to nějaký ty zkoušky a papíry a v podstatě sem k tomu tehdy přišla, že sem to dost začala studovat a ptala sem se na to – ona nesměla chodit k přijímání do katolického kostela, protože si vzala rozvedeného evangelíka, jo a tak sem jako hovořila se svými katolickými kolegy a oni mně vysvětlili že prostě to je jeden z principů jejich církve a že se nedá ani obejít ani přejít. Tak sem si říkala, děkuju pánu Bohu, že sem evangelička, jo a domluvila sem se s tím manželským párem a když ten partner – neevangelík chtěl chodit k Večeři páně, tak sem se zeptala, jestli o to stojí a se staršovstvem jsme to projednali a využili jsme možnosti tzv. propůjčeného členství, jo čímž ona nerušila nebo on nerušil svojí příslušnost k římskokatolické církvi, ale mohl se podílet na životě evangelíků z našeho hlediska a podílel se, jo.

T: To je hodně zajímavý, právě tohle je jeden z důvodů, proč jsem si vybrala právě evangelickou církev v českém prostředí. Jednak to vycházelo, jak jste říkala z reformace,

jak jste říkala, že si myslíte, že byla dobrá, potřebná, právě kvůli tomu návratu k Písmu bez jakýchkoli lidských příměšků – to je právě jeden z důvodů, proč mě to zajímá a proč na to takhle navazuju. Ještě by mě zajímalo, jak byste popsala právě tu dobu do 89. Vidíte tam nějaké rozdíly oproti tomu, když kázete dneska. Jak jste se cítila, když jste vystudovala školu a potom jste byla poprvý v té funkci, tak jaký to vlastně bylo?

N: Zase hledisek je několik, jo. My sme teda, protože sem měla dvě děti, nebo měli sme dvě děti, tak někdy sloužil manžel, on byl taky farář jo nebo je farář a někdy sem byla farářkou já, někdy sem byla na mateřské dovolené. A teďka, protože za těch komunistů nás jakoby honili z místa na místo, to bylo takový [...] občas bez souhlasu a my sme se asi desetkrát nebo kolikrát stěhovali za manželství, to bylo docela zajímavý. Takže sem mohla poznat víc sborů a zistila sem, že do revoluce v podstatě, sme vždycky sledovali, při svých aktivitách, které né vždycky byly státu po chuti, jestli máme v církvi nějaký lidi, který nás udaj nebo neudaj, jo. No a my sme za celej život a to sme teda jako Chartu podepsali a furt k nám jezdili nějaký ty evangelický skupiny a dělali sme takové pololegální koncerty a podobně [...] a nás nikdy nikdo neudal, jo [...] jo, jednou se stalo, že přišel evangelík soused a říkal: “no oni se mě pořád ptají jako když k vám někdo jezdí na návštěvu někdo, abych psal čísla aut, jo – pane faráři a já nevim, co mám udělat”. A nakonec teda, Petr byl farářem tehdy, tak se dohodli s tím sousedem, kterej byl zřejmě spolupracovník, ale natolik prostě křesťan, že přišel tomu farářovi říct, co po něm chtějí, že sme vždycky hodili auto návštěvy do garáže a sami sme stáli venku jo, takže sme toho souseda sprostili té povinnosti to hlásit, jo. Ale jinak fakt mám pocit, že [...] ten tlak na lidi před tou revolucí, před tou změnou byl tříbící, jo – tzn. že i nejenom faráři byli ohroženi ztrátou souhlasu, ale že ten tlak na lidi byl někdy neúnosný a vůbec se nedivím, že třeba někde jinde – my sme to nezažili osobně, ale že někde jinde teda byli konfidenti, kteří toho faráře jakoby [...] no oni byli konfidenti i mezi farářema upřímně řečeno žejo [smích]. Takže todle si pamatuju před revolucí. Pokud jde o to, jak jsem kázala nebo jak můj manžel kázal, tak teologie prostě zůstává, jo – teologie biblická; v tom kázání bylo riskantní pouze buď aplikovat nějakou soudobou skutečnost, jo nějaký dění, aplikovat kriticky v kázání, asi sme to dělali, protože to jako do kázání patří, ale dělali sme to obecně, jo – takže já třeba s manželem sme kvůli obsahu kázání nebyli nikdy postihováni. Byli jsme postihováni kvůli občanským postojům, jo my sme nikdy nechodili za komunistů volit a to byly historky [smích], na těch vesnicích nás chodili prosit, abysme šli k volbám. My sme teda nechodili. Rozdíl - pokud jde o volby po revoluci, sem si řekla, já musím chodit k volbám, protože sem z určitejch

důvodů nechodila a teď přebírám odpovědnost za to, co se děje jako občanka no a měla jsem občas hrozný problémy, koho volit jo [smích], ale držím to dodneška a teda jako k těm volbám chodím a vysvětluju lidem, že byla doba, kdy teda chodili k těm volbám, protože se báli, aby nepoškodili své zaměstnání, své rodiny a já nevím co všechno a teď vlastně ten strach mít nemusí a měli by si uvědomit, že žijeme ve společnosti za kterou neseme odpovědnost. A těmi volbami, to je jedna z možností, jak vyjádřit, že se té odpovědnosti nezříkám, jo. Tak tohle je třeba takový rozdíl mezi tím, co bylo předtím a potom, jo že za své křesťanské postoje se teďka nemusím obávat postihu.

T: A co se týče toho kázání?

N: A co se týče toho kázání, tak já vždycky sem dávala přednost, aby bylo teologicky věrné, aby prostě bylo teologicky podle našeho vyznání českobratrského evangelického a to se neměnilo, ani před revolucí, ani po revoluci.

T: Takže co se týče obsahu kázání, až na to, že jste tam samozřejmě občas vkládala ty soudobé problémy, tak ten obsah byl před i po revoluci stejný?

N: Ano.

T: A co se týče Vás jako osoby, s věkem se člověk vyvíjí a dotváří, nemůže tam být posun třeba tady v tom?

N: Eště teďka sem nepochopila.

T: Jestli necítíte rozdíl, když jste kázala jako třeba 25 letá holka a když kázete třeba teď. Protože ta Vaše osobnost určitě je nabitá zkušenostma, je rozvinutější atd, tak jestli třeba ten posun kázání nemůže být jiný z hlediska věku.

N: Teď chápu, ano. Nad tím jsem přemýšlela taky teď v poslední době, co sem byla tady ve Dvoře, protože můj zeť, který tady byl kazatelem, já sem mu tam sedávala pod kazatelnu s ostatními, přišel k církvi v dospělosti - já sem ho křtila, když mu bylo dvacet v Kostelci nad Labem a on dostal nějaký mimořádný dar od Boha, že z něho byl naprosto konzervativní evangelík. A protože ta naše tradice je buď helvetská a nebo luterská obě

dvě teda dohromady ještě k těm dalším dvěma vyznáním, tak ta helvétská tradice ve které my jsme vychovaní a kterou on taky pochytil, je přísná. Takže já nevím, jaká jsem byla v těch pětadvaceti, ale všimla jsem si že v pětáctyřiceti ten Aleš v těch kázáních byl přísnější na lidi jo, že [...] se jako nebál některý rysy toho našeho někdy polovičatého křesťanství pojmenovat a napálit nám to. A já sem si sama všimla ve svých kázáních, že vlastně potřebuju víc povzbuzení a potěšení a naděje a že v mých kázáních je mnohem víc tohodle důrazu. Nevyhýbám se kritice, jo to fakt to naše křesťanství je velmi často polovičaté, ale pořád říkám, je třeba si to uvědomit a máme šanci se změnit nebo nechat se změnit, abychom prostě měli víc radosti z toho našeho křesťanství.

T: A čím myslíte, že to je, že zrovna Vy kladete důraz právě tady na to?

N: Já si myslím, že to je tou zkušeností. Že sem jako, tak nějak člověk když žije s těmi lidmi v církvi [...] jo jako tak Středověk se to ... všechno samé peklo, nevím, proč to považovali za důležitý, ale já třeba dneska považuju za důležitý, aby prostě lidem byla dodána nějaká vize smyslu jo, že má cenu jít dopředu a že má cenu do některých věcech jít jinak jo. A k tomu potřebuju ty lidi, aby to slyšeli a aby si to uvědomili, aby to přijali za své, takže jim to pořád vopakuju [smích]

T: Myslíte, že obsah Vašeho kázání může souviset třeba i s tím, jak moc se změnila ta doba, že žijeme v postmodernitě? Myslíte, že to může souviset třeba i s tím?

N: Určitě taky jo, protože tehdy dominoval strach, který teďka nemusí dominovat, jo. Fakt je, že lidi si na ten strach tak zvykli, že z té oblasti, kdy byli ohroženi třeba existenčně, to přesunuli do imaginárních oblastí, jo. Strach z přistěhovalců, jo, strach z politiky, strach z toho že [...] bude nouze, přitom my sme na tom tak dobře. A tak to se snažím taky lidem říkat, že ty strachy který si teďka vyrábějí jsou z velké části umělé, že není potřeba ty strachy pěstovat, jo. No teď to téma toho, toho přistěhovalectví nebo těch posunů různých, přesunů ve světě nebo pohledů na ty přistěhovalce nebo migranty, jo to prostě lidi žijou s takovými předsudky, že je potřeba jim to říkat, jo. Takže v tomhle teda, v tomhle se to mění, hodně mění, protože charakter ty blokace, toho křesťanského postoje životního tehdy před revolucí byl jiný než je teďka, jo.

T: Co Vaši sourozenci, říkala jste, že máte jednoho bratra. Ten se taky dal cestou náboženství?

N: Můj bratr nežije v církvi, von, já nevím co se tehdy přihodilo, on byl o čtyři roky mladší, tak já jsem to na tý základní škole moc nevnímala, ale později sme o tom mluvili. Von měl zrovna nějakou učitelku nebo učitele, kteří ho velmi kvůli náboženství frustrovali, jo takže ten můj bratr [...]

T: A Vy jste, pardon, chodili na stejnou školu?

N: Jo, akorát že on byl o čtyři roky mladší, takže já sem měla jiný učitele jo, takže nějak přestože matka byla učitelka, tak on to nějakým způsobem schytl, jo a nevím [...] to nedovedu posoudit, jako proč se mně to vyhnulo a jemu ne, jo. A fakt je že jako nemá potřebu žít v církvi, ale dyš já sem třeba byla v Kostelci, tak on žil v Neratovicích, to je kousek, jo a jezdil pravidelně se svými dcerami na bohoslužby moje, jo.

T: A když říkáte, že nežil v církvi, tak tím myslíte, že se nehlásil k žádné registrované církvi.

N: Ano. Ale z takové prostě osobní nějaké náklonosti mě prostě těch šest let nebo kolik sem tam v tom Kostelci byla na tý bohoslužbě jezdil s těma holkama pubertálníma tehdy.

T: A těm se to líbilo jak, těm holkám?

N: Tak teďka [...] no tak kolem patnácti.

T: A jak se jim to líbilo, jak myslíte, že to braly?

N: Myslím, že sem byla oblíbená tetička, takže jako k tetičce se jezdilo, ale v podstatě sme, fakt je, že neřešili stránku, jako téma náboženství sme neřešili, ikdyž sem tam učila náboženství, ale mladší ze základky, tak tydlety neteře [...] takhle moje koncepce je nevnucovat, jo. Můj otec vždycky říkal, ty nemáš přesvědčovat, ty máš svědčit, jo. A já si pamatuju tadyto úsloví jeho a také si říkám, jak je to moudrý, takže já prostě v životě, když takhle pracuju s nějakými lidmi, o kterých si myslím, že by bylo fajn, kdyby se

přimkli k církvi, tak tomu říkám pouštět chleba po vodě, jo. Tzn. že já jim jakoby poskytnu možnost, otevřu jim dveře, a pak a to je moje vyjádření, takový jakoby trochu [...] křesťanský – buď to pán Bůh zúročí nebo ne.

T: A jak si třeba, co se týče různých postojů a názorů, vůbec rozumíte s ostatními faráři v církvi? Nebo za to celý Vaše působení, jak spolu vycházíte?

N: Většinou a zvlášť teda jakoby naše generace sme měli velmi úzké a dobré vztahy, dokonce sme se mimo povinné akce scházeli, buď teda sme jezdili, protože já sem z Hustopeč u Brna do vinnýho sklípku, kde sme prostě jednou za rok měli perfektní mejdlo [smích]. Pak, jak přibývaly roky, tak se nám začaly tam cpát naše děti a my sme jim vždycky říkali heled'te vy už prostě máte svojí partu, jezděte si jindy, jo, protože nás bylo čtyřicet naráz jo takže tohle bylo bezvadný, my sme si jako rozuměli velmi dobře a potřebovali sme se stýkat hlavně v té době za bolševika, protože sme si chtěli [...] potřebovali sme svoje zkušenosti a svoje pocity a svoje starosti a radosti sdělovat, jo. Po revoluci to upadlo, ta potřeba toho sdílení [...] jako přátelský vztahy zůstaly, ale ta potřeba toho společnýho scházení opadla, protože každý si našel už nějaké další směry, další jako angažmá pro svoje působení a podobně. Takže jako ty vztahy byly velmi dobré. Vim také o několika farářích z okolí, co sme byly, kteří teda konfidenti byli a dokonce se všelijak prohřešili vůči nám jo – třeba že nám sebrali pasy a nemohli jsme nikam na dovolenou do NDR, což bylo jediný tehdy [smích], ale [...] jako vim, že nikdy nedocházelo ke konfliktům střetům nějakým, jo. My jsme to jako zaregistrovali a dávali jsme si bacha pokud to šlo, ale víc ne. Jako žena můžu říct a to je teda hrozně zajímavý pro mě, že mezi kolegy faráři jsem nikdy nepocítila nějaký patriarchální odstup, jo. V církvi, mezi křesťany ano. Dokonce jsem zaregistrovala, když jsme byli na Horňácku, to je pomezí Moravy a Slovenska, že Javorník, my sme byli v Hrubý Vrbce, Javorník byl přes kopec. Javorník byl sbor, kde nesneli, aby kázala žena a až vlastně po revoluci [...]

T: Pardon, to byl sbor vaší církve?

N: Naší církve, no. To prostě byl jako takovej zvláštní tradiční sbor. Tam kázala paní Otová, která byla – já nevím jestli byla ordinovaná presbyterka, ona nebyla přímo farářka, její manžel byl farář, a pak já, jo. A to už bylo v sedmdesátech letech, jo v té Hrubý Vrbce, to byl manžel farářem.

T: Čím myslíte, že to bylo, že vtom Javorníku byli tak strašně tradiční?

N: Bylo to tradicí a myslím si, že to už přešlo. Že to už jako neexistuje. A jako takové osobní invektivy ani od členů církve sem nikdy nic nezažila, ne.

T: A jaký na to máte Vy názor? Nebo co si vlastně vůbec myslíte o tom, že faráři jsou jak muži tak ženy.

N: No tak jako trochu [...] my jsme taky [...] prostě celý křesťanství je patriarchální a my jsme taky vyrostli v tom patriarchálním přístupu, že. A já teda to nevim, teda nemůžu to ničím doložit, ale myslím si, že ty ženský v tý církvi jsou výsledkem nedsostatku mužských pracovníků.

T: A nedostatek pracovníků myslíte, že je proč? Třeba dřív to mohlo být kvůli válce, žejo nebo kvůli tomu, že museli být ve službě, ale teďka. Myslíte, že je to i teď, že je málo mužů?

N: Teďka je další důvod, teď jako prostě z toho farářsýho platu ten chlap tu rodinu neuživí. Takže spousta těch, kteří se i nadchnou a dou studovat teologii, tak prostě můj vnuk to vyjádřil hezky, jo řekl: “Kdybych našel ženu, která uživí rodinu, tak bych šel studovat na faráře”.

T: A co dělá teďka Váš vnuk?

N: Maturuje [smích].

N: Jo ale tak jako vidí to v rodině, protože Aleš jako farář a dcera je lékařka, takže prostě vona má dvakrát větší plat než von, ikdyž teda jako to je taková hanba, jak jsou ti doktoři placený, to je neskutečný. No takže dneska spíš ten nedostatek mužů je [...] jo třeba teologii jde studovat pět lidí nebo nevim, příklad jo, ale jenom dva jdou do vikariátu, že chtějí sloužit církvi. Todle bude, ty peníze budou, pak si myslím, že velkou roli už dlouho, řekla bych už po válce to muselo někdy začít, je ztráta autorit, zánik autorit. A to není jenom v profesi faráře, to je v mnoha dalších profesích jo. To, co učitelé dneska si zažívají

ve škole, já to trochu to vim, protože sem v Kostelci učila němčinu, jo za mnou přišli, že ruštinářky se nestačí tak rychle přeškolit [smích], tak jestli bych neučila němčinu. A já jsem toho využila, protože jsem z těch dětí který jsem učila němčinu, potom nabídla, že můžou za mnou chodit do sborového domu a učila jsem je náboženství. Takže myslím si, že ta ztráta těch autorit.

T: A to myslíte jako v dnešní době?

N: Po válce to začalo. Myslím si, že po válce, jako sme takový to se vykládá, že dyš v obci byl farář a pošťák ředitel a teď ještě nevím kdo, že byli vzdělaní a že byli autoritou pro všechny a dneska to prostě, dneska jako [...] úcta ke vzdělání [...] úcta k tomu, že by ten druhý člověk pro mě mohl něco znamenat, přece já sem já, jo jako. Ta doba se změnila v tom, že jako to zaměstnání pro muže je těžký, jednak že nevyděláá, potom málokdo se zřekne takový nějaký tý osobní ješitnosti nebo potřeby bejt autoritou, no.

T: No a myslíte že – Vy jste to teď vztahovala hlavně na muže, myslíte, že Vy to třeba taky pociťujete?

N: Ano, taky. Akorát já prostě tím, jak mám zkušenosti věku [smích] že sem stará a sem v důchodu a vim, že vypomáhám jenom jo, tak mně dyš se něco takovýho stane, kdy narazím na ten nedostatek autority, tak se snažím chvíli jakoby argumentovat ve prospěch tý věci. A sem ve střehu, kdyby se mi to nějak osobně dotklo, aby mě to zranilo, tak furt vim, že můžu říct ahoj, mám vás dost, jo. Což farář ve službě produktivní nemůže, takže já sem vlastně od toho svobodná.

T: A teď mě napadla otázka trochu mimo. Jak je vůbec jednoduchý vystoupit z církve? Když se farář někde upíše [...] Já tuším, že se farář uvazuje na tři roky, ne?

N: Na pět let teďka, dřív to bylo na deset, teď je to na pět. Jako myslíte úplně z církve.

T: Mě jenom zajímalo, jak moc je těžký z tý funkce faráře nebo farářky odejít?

N: [...] Před revolucí to zřejmě znamenalo absolutní existenční pád, kdy ten farář, kterej odešel z církevní služby, tak mohl akorát mejt okna, nebo házet někde uhlí, jo. Což teďka

není. Teďka když se stane, že vyhoří ten farář, jo nebo z nějakýho jinýho důvodu se rozhodne skončit, tak a nebo přejít na jinej sbor eště dyš se stane něco, tak to nemá žádný následky, který by ho poškozovaly. Jsou faráři, který odejdou do jiné služby, protože chtějí uživit rodinu, jsou ti, kteří vnitřně jakoby vyprahli a [...] a potřebují dělat něco jinýho, což je dneska možný, pře mají vysokoškolský vzdělání a jsou ti, kteří přechází z církve do církve, tak to zrovna jako já nepovažuju za dobrý, ale jsou takový.

T: A je jich hodně?

N: Ne, vyjímečně. Katolíci mají únik k těm starokatolíkům, jo a u nás někteří [...] dva, tři, co pamatuju, utekli k charismatikům, k evangelikánům, jo. A v současný době to pořád je [...] taky znám jednoho [...] to nebudu už jmenovat [smích]. Jo, ale jako je to možný odejít z farářské práce bez vážných následků pro osobu svou ze strany církve.

T: Tak jo, máte ještě něco, co by Vás teďka napadlo, když se zamyslíte, nad tím Vaším víceméně padesátiletým působením v církvi? Máte něco, co byste chtěla vypíchnout? Ale nemusí to být jenom z církve, může to být prostě z jakýkoli oblasti, která Vás napadá? Ať už je to z hlediska teologickýho, z hlediska Vašich pracovních zkušeností, dětství...

N: Jo, tak to co mě teďka napadá zrovna, jak pořád čtu v tisku. To, co mě napadá, jak pořád čtu v novinách, že ženy nejsou stejně oceňovány, honorovány platově jako muži, tak třeba tohle v církvi nikdy nebylo. Vždycky sme byli naprosto rovnoprávní, jo. Tak tohle je plus pro církve [...] tak já nevím, já totiž jako můj problém je v tom, že určitě jsem zažila nějaký negativní věci, akorát já sem se naučila, je v sobě neřáhat a jako sem si to promyslela, zdůvodnila a odstranila [...]

T: Jaktože si vlastně myslíte, že je možný, že to vůbec prošlo v tom padesátýmřetím konkrétně ve Vaší církvi bylo prvně právně povoleno, že můžou vstoupit ženy do těchto duchovních církví, tak jak myslíte, že je možný, že to v tu dobu prošlo? Myslíte, že to bylo právě z důvodu nedostatku těch mužských pracovníků?

N: No tak při tom, to co sem řekla, tak sem měla na mysli tu husitskou církve, která je přefeminizovaná. Ale možná u nás to, já sem to teda nestudovala, se příznám, ale u nás to možná byla součást nějaký koncepce, kterou ta církve měla, ale moc o tom nevím.

T: Ne to nevadí, mě to zajímalo i z toho důvodu, že vlastně v té době otázka, jak moc ta Vaše církev byla autonomní. Z toho, co já jsem zatím zjistila, tak co se týče financí, tak úplně soběstačná nebyla, žejo kór v té době.

N: Nikdy, ani za Rakouska-Uherska.

T: A vím, že i jako dodneška je to problém a snažíte se právě tohle vyřešit, abyste se úplně plně osamostatnili jako církev. Tak myslíte, že k tomu někdy v budoucnu dojdete? S tím souvisí i to, jak například v dnešní době myslíte, že je trendní/moderní být v té Vaší církvi. Nebo Vám spíš přijde, že to členství upadá? Jaký máte názor na tohle, v té dnešní době?

N: [...] No, tak můj takovej postřeh, kterej ještě nemám dotvořenej je, že lidi sou já nevim, jestli to je historicky daný nebo jestli to je těch posledních čtyřicet let, jo za komunistů. Potřebujou jakoby pevný vedení a takový jakoby neví si rady se svobodou. Takže já spíš jsem zaregistrovala, že lidi choděj, pokud se rozhodnou pro život náboženskej, tak chodí k charismatikům, který dost často říkaj: “To smíš, to nesmíš” jo a ke katolíkům, který maj jakoby pevněj řád a nic moc svobody, jo. Takže myslim si, že [...] moje zkušenost je, že ta naše soudobá společnost, která poskytuje svobodu, nemá moc šanci naučit lidi, jak s tou svobodou zacházet, jo. A lidi mají mnohem radši, dyš sou kočírováni než aby sami [...] to je můj postřeh. Takže teda jako ta naše církev šanci na popularitu, pokud jde o tomhle, nemá, protože je opravdu svobodomyšlná, protože je otevřená, protože je [...]

T: A co mladý lidi v té souvislosti? S tím jaká je ta Vaše církev? Třeba člověk mého věku – myslíte si, že by byl “kompatibilnější” s Vaší církvi nebo s těma konzervativnějšíma církvema nebo pro úplně jiné církve?

N: Tak asi to je individuální zaprvé, jo. A jestliže ten člověk se zabývá osobní svobodou a ví, že ta svoboda má nějaké hranice, ale že se prostě zase z toho nesmí stát vězení, tak by se přimknul k naší církvi. Pokud tyhle úvahy tímhle směrem nerozvíjí, nebo nepromýšlí, tak [...] pude asi tam, kde se emotivně nadchne, spousta mladejch lidí se potřebuje rozplývat v citech a to mu dopřejou spíš ti evangelikálové, jo [...]. Takhle to vnímám teda já [...] a nevadí mi to jo, protože jako i ten člověk prochází určitým vývojem. A to sem se s tím setkala mnohokrát, jo že člověk hledal nějaký zakotvení v náboženství, získala ho

nějaká ta chrismatická nebo evangelikální skupina a když potom se ten člověk začal proklubávat k těm biblickejm kořenům a k té teologii opravdové, jo tak přešel k nám. A některý to zkoušeli i přes katolíky a skončili u nás jo, ale to sou vyjímky. Ale proto si je pamatuju, protože pro mě jako tenhleten myšlenkovéj vývoj a vůbec jako životní vývoj, je strašně sympatickej a myslím si, že správnej [smích].

T: Tak já myslím, že takhle mi to bude úplně stačit. Děkuji.

Záznam o 2. rozhovoru s Danielou Brodskou

Druhý rozhovor proběhl taktěž ve farním bytě dcery paní Brodské ve Dvoře Králové nad Labem a to 15.3.2019. Vzhledem k tomu, že se jednalo již o druhý rozhovor, atmosféra byla ještě uvolněnější než při prvním setkání. To, že Brodská užívá obecnou češtinu při mluvě vnímán jako důkaz její otevřenosti a uvolněnosti při rozhovorech. Druhé interview pro mne bylo rozhodně ještě větším přínosem, než první, jelikož jsme mohly jednotlivá témata probrat do hloubky.

Přepis 2. rozhovoru s Danielou Brodskou, rozhovor byl pořizen 15. 3. 2019 ve Dvoře Králové nad Labem, přepis 17. 3. 2019

T: Jedno z prvních témat, který by mě zajímalo je: za komunistický éry cítila jste jakožto evangelička nějaký despekt katolíků vůči evangelíkům na základě vašeho vlastně konformního postoje jako církve k režimu. S tím souvisí Hromádkův postoj, co si o něm myslíte?

N: Já jsem ho eště znala osobně a přátelili jsme se a eště byl děkanem fakulty asi tři roky, dyš jsem začala.

T: Mě by zajímalo, jestli si třeba i Vy myslíte, že ten jeho konformní postoj byla třeba taková taktika, aby ta vaše církev přežila. Nebo co si myslíte o tom jeho postoji vůči režimu. A potom Vy jste mi minule vykládala, že ten režim se s Váma moc nepáral, ale zároveň jste měli stašně dobré vztahy v církvi. Tak by mě zajímalo vyjádření tady k tomu.

N: Tak počkejte, začátek té otázky než se řeklo Hromádka.

T: Jestli jste třeba cítila ze strany katolíků nějaký despekt vůči evangelíkům. Protože ti evangelíci se ve společnosti mohli jevit, neříkám, že jevíli, ale mohli jevit jako velmi konformní s režimem. Je pravda, že to, co jste mi řekla minule, tak vy jste naprosto byli proti režimu a spousta vašich známých taky. Tohle je něco, co já jsem si našla v literatuře, ale otázka je, jak to reálně bylo a to mě právě zajímá. Jestli jste třeba cítila nějaké nesympatie těch katolíků vůči Vám za toho režimu.

N: Tak v dětství ne. Ikdyž sme se dokázali poprat o to, že katolíci mají vyšší věž [smích]. No tak jako za toho komunismu, tak dyš sem už jako dozrávala, studovala, tak sem cítila, že sme katolíci i evanegelíci stejným způsobem tím státem utlačovaní. A později sem si to vyjádřila jakože oni ty komunisti měli svou vlastní ideologii, vlastně svý vlastní náboženství a viděli v nás těžkou konkurenci a svym způsobem se nás báli a proto nás chtěli likvidovat, jo. Dělali to jednak mocensky tím, že stále měli v ruce honorování farářů/kněží, že nás platili, čímž [...]

T: Jste na nich byli závislí.

N: No, závislost. A potom druhá věc že dávali i prostým členům církví najevo, že sou pod kontrolou a vzbuzovali strach. Jo že třeba lidi chodili do kostela a na rohu stál konfident, který zapisoval v tom malém městě, kde sem žila, kdo de do kostela. Já sem žila na maloměstě, takže asi to bylo ve velkém městě jiné nebo mělo to jinou podobu, ale ten tlak vůči církvím byl na obě dvě církve a tím pádem si myslim, že katolíci nemohli [...] nebo nechtěli [...] tu svoji převadu dávat najevo, jo. Fakt je, že pokud jde o procentuelní počet věřících katolíků a nekatolíků, tak my sme ve velké menšině, už to samo o sobě byl handicap pro nás, pro nekatolíky, ale v podstatě teď a díky studiu vím, že celá jako ta teologie katolická se taky mění. Třeba od druhýho Vatikána se hodně změnila, ale my sme pořád ti odloučení bratři, kteří se připravují o spasení, protože spása podle katolické církve je jedině skrze církev, to platí do dneška. Což z hlediska evangelíka je nebiblické, neevangelické, žejo. Takže teď dyš jakoby máme tu svobodu od toho státního útlaku, tak se tydlety pozice katolíků vůči evangelíkům staly zřetelnější. Nejsou agresivní, ale prostě sou.

T: A chcete i vést nějaký disuse mezi sebou?

N: Vedeme diskuse, celá ta záležitost se menuje ekumenismus. Ale v podstatě pokud se učení katolické církve nezmění, tak z mého hlediska ten ekumenismus je taková hra na to máme se přece rádi, jo. Takže třeba fakt je, že si navzájem uznáváme křest. To je vynikající, jo celosvětově. Ale pokud jde o přijímání, eucharistii, tak učení římskokatolické církve je zcela jiné, než evangelické církve a tam žádný vztyčný bod není, jo. A asi dlouho nebude, jo. Tak to jenom a teď ten Hromádka. Já osobně si myslím, že Hromádka [...] nebyl vypočítavej. Že mu nešlo o záchranu církve za každou cenu, že on opravdu věřil, že ideově ten komunismus má stejný kořeny jako křesťanská etika, křesťanský sociální postoje a z tohoto hlediska on chtěl [...] v těch rozhovorech s těmi představiteli komunismu najít platformu, ve které by se odbourala ta vzájemná nenávisť. On trochu nepochopil, že když se nás vlastně ti představitelé toho režimu báli, jo dyš nás chtěli ze strachu odstranit, takže nehledali žádné rozhovory/dialogy, ve kterých bychom si porozumněli. Oni to chtěli mocensky zvládnout a tohle si myslím, že ten Hromádka nepochopil, jo. Že mu to v podstatě došlo, až dyš sem pak přišli s těmi tanky a s těmi zbraněmi, jo.

T: Jako ještě když jste říkala, že ho znáte osobně, tak tam je ještě větší přidaná hodnota toho, že si to můžete vlastně velmi dobře představit, jakým způsobem přemýšlel atd. No a když už jste našla ten rok 68, tak by mě taky zajímalo, co v tom roce 68. Vy jste tehdy byla v Brně, žejo.

N: Já sem končila fakultu v 68 na podzim, když [...] a když došlo k okupaci, tak byly prázdniny a to sem byla v Brně.

T: A jaká byla Vaše reakce? Jak jste to vůbec potom zvládali? Jak jste se s tím vypořádali?

N: To vypořádali už je takový jako že je to to finální, jo ale spíš my sme byli ve věku studentském, to znamená, že sme to všechno sledovali, všechno sme to vnímali, ke všemu sme se chtěli vyjadřovat, byli jsme nadšení z toho, že politici diskutují na ulicích s lidmi, jo. Byli jsme nadšení, že sme mohli říct konečně jako studenti teologie, že nesouhlasíme s Křesťanskou mírovou konferencí, která sice jakoby používala nebo žila z těch Hromádkových postojů, ale v podstatě si myslím, že ta Křesťanská mírová konference podobně jako u katolíků ta Biskupská konference, tak [...] tam nepochopili tihle naši kolegové a kolegyně, že komunisti zneužili těch konferencí a institucí, aby před světem

prezentovali, že je tady náboženská svoboda, která tady nebyla, jo. A v tom sme viděli jako závadnost Křesťanský mírový konference i Biskupský konference, že sou poplatný [...] režimu aniž by prostě prioirizovali nějaký jako evangelijní postoje, jo to nebyla teologie, to byla jenom poplatnost režimu, no. Neztotožňovala bych to s Hromádkou samotným, jo podle toho, co sem od něj slyšela nebo četla, tak ten Hromádka podle mě byl ryzí, zatímco využívání členství v KMK k tomu aby se mohlo cestovat do ciziny na světový náboženský setkání a podobně a vykládat tam, jak je to tady v pořádku, že přece mohli přijet a stát je pustil, co dyš [...] jo že to bylo to využitkovávání něčeho, co bylo špatný. Zneužívání od státu a zároveň zneužívání od členů těchle institucí, pro osobní nějaký prospěch.

T: Jak moc jste třeba o tadytom Vašem postoji nebo vůbec o politických názorech mohli mluvit? Jak moc jste si dovolili se k tomu vyjadřovat?

N: My sme bydleli skoro všichni v semináři tehdy v Husově bohosloveckým semináři a tam byla naprosto otevřená atmosféra a mluvili jsme otevřeně o všem a nebáli sme se, že nás někde někdo udá, jo. A taky sme si všimli a to teda to jako si pamatuju dobře – naše synody i za komunistů byly nejsvobodnější platformou dialogu jakou sem vůbec jako zaregistrovala ve svém okolí. Na těch synodech prostě dovedli ti stateční synodálové vopravdu říct [...] to, co se bralo jakoby pravdivý, jo. Nebáli se, byl tam vždycky nějaký zástupce státní správy, ale myslim si, že z těch synodů nebyly postihy. Spíš byly postihy z individuálních postojů jednotlivých farářů ve svých sborech, jo tam kde žili a pracovali. Ale ty synody to byla platforma svobody a my jsme chodili na balkón a vždycky sme se hrozně radovali, že máme prostředí, kde se dá takhle mluvit a říkat pravda.

T: To asi taky bylo hodně potřebný v tý době. Že jste měli takovej pocit sounáležitosti a že si tam člověk dobře mohl utříbit ty myšlenky.

N: Existovala důvěra.

T: Souvisí to trochu i s tím, co už jste vlastně říkala minule, když jsem se Vás ptala na to, jaký jste měli vztahy uvnitř církve a Vy jste říkala, že byly velmi dobré. Ale že tohle vlastně po revoluci upadlo, jste říkala. Že to nejspíš bylo dáno tou svobdou a člověk prostě už neměl v sobě takovou potřebu ujistit se, že ta pravda jedna je ta, kterou si řekne s těmi svými kolegy. Takže to mohlo být něco, co Vás mohlo držet nad vodou v tý době.

N: To bylo vylmi důležitý a velmi nosný.

T: Možná potom vlastně z toho pramení i ta velká tolerance, kterou jsem pochopila, že ta Vaše církev má a má jí dodneška. A nejspíš se ta tolerance mohla za tak přísného, totalitního režimu dobře ukotvit. Je možné, že se ta tolerance drží, právě proto, že přežila i tuhle těžkou dobu.

N: Můžu se eště vrátit k těm vztahům ke katolíkům. Fakt je, že to už sme byli na farách, to nám bylo tak [...] to musela být osumdesátá léta, to musela být. A možná sem to už zmiňovala minule. My sme na té Vysočině měli, Petr byl farářem v té době, já sem byla s dětma doma, my jsme tam měli partu evangelíků a katolíků [smích] stejného podobného věku a scházeli jsme se a byli sme prostě přátelé. Měli sme potřebu se scházet [...] vůbec sme neměli potřebu vypichovat rozdíly, které teda ty instituce naše zastávají nebo zastávaly. No pak teda sme dělali věci, za které by, kdyby to někdo udal, by možná kluci ztratili souhlas, jo. Dyš katolík dovolil v katolickém kostele mýmu manželovi evangelíkovi, aby s nim vedl bohoslužby a společně vysluhovali Eucharistii jo, no to byl Leoš Nesveda a bylo to v Českém Rudolci. A to teda jako to si pamatuju, že bylo něco tak mimořádnýho a nádhernýho a nikdo z těch lidí ani z těch katolíků to neudal.

T: No to je neuvěřitelný, je vidět, že se to všechno stavělo na tý důvěře no.

N: No, ted'ka dyš du ke katolíkům, protože já k nim chodim ráda, dyš můžu. Tak mně jako [...] já vždycky říkám: “no a na přijímání furt nesmim žejo, to eště mám zakázaný” jo a on ten kolega mi říká katolickej “no ale dám ti požehnání”. Tak sem si chodila pro požehnání. Za toho totáče, dyš sme byli v tom útlaku a byli jsme spřátelení, tak sme si vysluhovali navzájem jen to svištělo [smích]. Ne všichni, ale našli se vodvážní katolíci, kteří prostě se nebáli. My sme tomu dycky říkali Královstní boží sestoupilo [smích].

T: Možná tady s tím souvisí i další téma, který jsem si vybrala. Jak moc byla nebo je ta učená teologie prezenční v té praktické zbožnosti? Jo jestli učená teologie, kterou hlásá Vaše církev, tak jak moc Vy jí potom vidíte opravdu v tý praxi.

N: Tak myslím si, a to mám vyčtený, že v době, kdy existovali “písmáci” tzn, my už to známe jenom z F. L. Věka, to byli lidé, kteří prostě denno denně si četli v Bibli, jo. A v podstatě ani neměli moc možností s těmi vzdělanými teology to rozebírat nebo ptát se, že ty možnosti nebyly, ale tím, že si četli Bibli a považovali jí za směrodatnou ve svém myšlenkovém vývoji, tak ta teologie byla mezi lidmi. Byla dobrá teologie mezi lidmi. Jakmile písmáctví vymizelo a to vymizelo opravdu začátkem komunismu, tak vobčas jako někde ještě sme říkali “a to je poslední písmák”, tak přestali lidi číst Bibli a byli odkázáni jenom na to, co slyšeli v neděli při bohoslužbách, případně na biblické hodině a ta teologie z prostředí církve se vytrácela. Dneska se velmi často stane, že řeku “vezmeme si Bible a najdeme si evangelium Matouše”, tak to ještě tak jako jakš takš lidi najdou, jo, ale třeba “najdeme si knihu Jozue” a oni se mě zeptají, jaká je to stránka, to znamená pro mě, já to nekomentuju absolutně. Ale poučím se z toho - jednak že ty lidi tu Bibli nečtou, že jí do ruky neberou a že při vyučování dětí musím nutně dbát na to, aby se pořád četlo z Bible. Takže já s těma dětma tady i ve Vrchlabí pořád pracuji s Biblí.

T: Čím myslíte, že ten úpadek byl? Myslíte, že lidi zlenivěli? Jak jste říkala, dříve neměli přístup k těm učeným teologům, čili možná tím pádem byli donuceni si číst z té Bible, kdežto potom časem těch farářů začlo být víc, tak myslíte, že to je tímhle? A nebo že to je třeba nečím jiným?

N: Já si myslím, že těch faktů, který na to měly vliv, je hodně, jo. Já sem teď v poslední době přemýšlela nad tím, jak my potřebujem toho pána Boha, aby některý věci v našem životě jakoby korigoval. No tak já to řeším tak, že si čtu Bibli a modlim se a hovořím s kolegy a s lidmi z církve. Ale pořád je tady fakt, že jakoby ten pán Bůh je někdo, kdo mě vošéfuje, jo. A teďka za komunistů si lidi zvykli, že je šéfuje státní moc, jo. Bylo to hrozně pohodlný, protože nemuseli nic moc vymejšlet, přemejšlet nad ničím, prostě poslouchali a možná v tý církvi to bylo taky podobně, že když ty faráře neměli, tak museli k tomu Bohu přes tu Bibli, zatímco dyš se vynořili ti faráři, tak mělo někoho, kdo jim ošéfuje jejich víru [smích] nějaký lepší slovo bych měla vymyslet. Že jakoby pořád potřebujeme někoho, kdo nám řekne, co máme a co nemáme dělat jo. A dřív sem to brala dycky jenom kriticky, že to bylo za komunistů, tak to bylo jako špatný, ale teď si uvědomuju, že vlastně totéž já potřebuju od toho pána Boha, jo, ikdyž sem vzdělanej teolog [smích]. I ty lidi v církvi pravděpodobně si zvykli, že jim někdo řekne z tý kazatelny, co dělat mají/nemají a nemají

tu osobní potřebu si to načíst jo a prohovořit s někým. A je to otázka vývoje psychiky nebo nevím čeho všeho.

T: No minule jste to dost spojila s tím strachem žejo. To bylo taky zajímavý, jak jste vlastně mluvila o tom, že za totality strach převládal v důsledku útlaku režimu, kdežto v dnešní době ty lidi nezvládají svobodu, a tak si vytváří tzv. “umělé strachy”, jako třeba uprchlíci v České republice. A pak sme se bavily dál a pokud jsem to správně pochopila, tak Vy jste říkala, že dneska, když ti lidi hledají nějakou novou víru, tak že nejspíš, pokud neudělají nějakou jako hlubší úvahu, tak nejdřív nejspíš půjdou k církvi, která je emočně nadchne, jak jste říkala, která jim řekne tak, vy máte dělat to, to to. A čili ta Vaše církev, vzhledem k tomu, jak je tolerantí/svobodná, tak má daleko menší naději úspěchu/popularity atd.

N: Ale dost lidí, kteří uzráli, ačkoli začínali v té emocionální církvi, tak znám pár teda ne dost [smích] který skončili u nás. No tak fakt je, že jako já postrádám hlubší zbožnost v církvi, jo. A jednak ty znalosti a potom i takovou tu [...] víru tu niternou víru, jo to postrádám.

T: Myslíte si, že na to klade Vaše církev dostatek důrazu? Nebo jako ono je to těžký jako jo, ono je to asi něco, k čemu si musí dojít každý sám. Nějakým způsobem vyžrát atd, ale samozřejmě čím víc ta Vaše církev mu bude tady v tom nápomocná, možná tím rychleji mu ta cesta uplyne.

N: No fakt je, že jako od toho sou ti faráři na těch sborech, jo. Tak já nemůžu hodnotit ostatní, protože sem sama na tom sbrou jo v neděli vysluhuju Večeři páně a teď já jako [...] protože chci, tak vnímám ty lidi, ketrým třeba vysluhuju, podávám chleba a víno a jako vidim, že nebo cítím, že v těch lidech se něco děje. Takže to není marný, že ta niterná zbožnost, ta potřeba tý niterný zbožnosti existuje, že ty lidi ji maj a teďka v podstatě jde o to, aby se za to nestyděli při rozhovoru potom, při biblické hodině dyš se o tom nahlas mluví, aby to přiznali, aby ten svůj křesťanský postoj přiznali na pracovišti jo nebo aby se o něm víc mluvilo v rodině jo. Takže ten pastýř nebo ten farář není o tom jen aby teologicky vzdělával, ale aby vlastně i pastoračně vedl k prohlubování tý duchovní stránky náboženský, jo.

T: Možná i tady z toho hlediska by hodně pomohlo, jak jste říkala, aby se za to nestyděli, možná by hodně pomohlo, kdyby se změnilo to, jak nahlíží ta naše česká společnost na to náboženství instituciovaný. To je taky možná další stránka věci.

N: No.

T: Otázka je, jak moc je to věc, která se dá ovlivnit. Vy asi můžete hlavně ovlivnit tu Vaší stranu, čili zevnitř církve, kdežto potom tu druhou stránku vně církve můžou ovlivnit právě ty Vaši posluchači asi no.

N: Ano. Já vždycky, já se snažím v těch kázáních, protože ten nedostatek té vzdělanosti biblický cejtím, tak já dycky těm lidem říkám, přečtěte si to, v Bibli je napsáno, že se o víru musíte starat. Že víru je potřeba vzdělávat, zušlechtovat, protože jinak se zvrhne v pověru, jo. A [...] protože to téma mám ráda, tak o tom dost často mluvím a nevím, jak moc si ty lidi z toho berou. Sou jedinci, kteří sou úžasný a dělají si třeba i jako neteologové si dělají různé zkoušky, aby líp rozuměli teologii a podobně, jo. Ale [...] to sou vyjímky, většinou jako se tak veze nějak.

T: Ještě bych se Vás docela ráda zeptala na Chartu. Vy jste minule říkala, žejo že jste jí oba podepsali žejo s manželem. Já si teď nejsem jistá, myslím, že ste mi neříkala – kdy jste jí podepsali?

N: No tak v lednu se o ní začalo mluvit ve sdělovacích prostředcích, my jsme tehdy bydleli v Hrubé Vrbce, to je na pomezí Slovenska, dost daleko od Prahy. Ale informace jsme měli. Jednak z těch sdělovacích prostředků, a potom od kamarádů s kterými sme se samozřejmě taky stýkali. No a v březnu zavolali mého muže na synodní radu na kobereček kvůli něčemu, už nevím kvůli čemu, vynadat mu potřebovali. A my sme do té Prahy jeli oba a šli sme k Daně Němcové k Němcům na Ječnou a tam sme podepsali oba Chartu, v březnu hned, jo. A ještě jsme vždycky žertovali a říkali sme “no, my sme si to nechali zaplatit od synodní rady” [smích].

T: To je ale stejně hrozně zajímavý, jak se to rychle rozneslo, přestože jste opravdu bydleli až na hranicích.

N: No.

T: Dovolili ste si o tom mluvit mezi sebou potom nebo mezi lidma vůbec? Že ste to podepsali? Nebo jste se o tom nebavili?

N: No tak, fakt je, že sme se hodně navštěvovali s těmi přáteli jako teology i neteology a že ty informace šly velice rychle, jo. A mezi přáteli sme o tom mluvili, věděli sme, co ta Charta znamená, už ani nevim, jakou cestou všechny ty dokumenty Charty, to k nám chodilo. My jsme jako věděli, co sme podepsali a proč sme to podepsali, pak sme se znali s těmi vůdčími osobnostmi osobně většinou, jo i s těmi mluvčími, takže ne se všemi, ale s většinou. No a s lidmi mimo církev sme o tom mluvili, dyš se na to zeptali. Nebáli sme se o tom mluvit, ale nikomu sme to necpali.

T: Z toho, co říkáte, to na mě tak působí, že všechny ty Vaše občanské postoje jste se nebáli je říct, když to bylo možný.

N: Při tom mě teda napadlo trochu [...] prostě dyš je Vám třicet, pětatřicet, tak se chováte jinak, dyš je Vám asi pětapadesát, jo. Tak jestli to nebylo taky tím, že sme prostě byli mladý.

T: Že ste neměli tak vysokou míru sebezáchovy?

N: Možná [...] jo, protože my sme prostě spoustu těch věcí brali jako skoro legraci jo. Třeba, já nevim, jestli sem Vám vykládala, jak sem jela třeba pro Magora do kriminálu, jo pro Ivana Jirouse [smích].

T: Ne, to jste mi nevykládala.

N: Protože chlapi byli nějak jako vytížený zrovna nebo co, tak já sem pro něho jela do Brna z tý Vysočiny z těch Horních Dubenek, do kriminálu, tak sem ho vyzvedla.

T: Pro koho ještě jednou, pardon.

N: Ivan Jirous, Magor. Ten umřel, taková undergroundová postava, jo. No a Magor nakoupil piva a teďka sme jeli z toho Brna přes Vysočinu přes všechny možný jeho kamarády, kde sme se zastavovali a tam on prostě popíjel ty piva, tak prostě cinkali na tý podlaze v tom autě vzádu furt. A za náma jeli tři estébácký auta, jo. My sme je viděli, oni prostě se taky neskrejvali, furt jenom byli jakoby v odstupu, no tak my sme měli plán, sme jezdili od jednoho známýho Marova k druhýmu, no a k ránu sme potom přijížděli do Horních Dubenek a on říká: “hele já nemůžu jet do Říše za Juliánou a za holčičkama, sem vožralej, já u vás přespim”, jo. No tak sme zalezli do fary a teď sme jenom přes ty skleněný vstupní dvěře viděli, jak ty tři volhy prostě za náma projeli a my sme z toho měli legraci. My sme se prostě bavili jo a přitom nás jako mohli zavřít, nebo já nevím jo [smích]. Přestala sem mít jako despekt vůči kolegům, kteří v tý době byli starší a třeba nás taky udali jo, dyš jednou sme omylem po přestěhování získali pasy a hned sme jeli do NDR na rodinnou dovolenou. No a pak to ten jeden kolega starší prostě udal, že sme byli v cizině a hned nám ty pasy zase sebrali. Ale teď už se mu nedivím hele, jo on byl v předúchodovym věku a to asi [...] nevím no.

T: No rozhodně asi těžko soudit no, ikdyž Vy když jste v tý době byla, tak jako těžko já můžu soudit...ještě mě zajímá, jestli máte třeba nějakou osobnost, ovlivnila Vaše nahlížení vůbec na teologii. Nějkou výraznou osobnost 20. století v evangelické církvi, jako například Barth nebo minule jsme se bavily, tuším spolu o Molnárovi nebo jestli to třeba nebyl ten Hromádka...

N: Tak fakt je, že dyš sem studovala, tak sme měli vynikající profesory a nebyl to jenom Molnár, byl to profesor Souček, profesor Říčan dějiny, Souček Novej zákon, Bič Starej zákon, Heller a [...] já sem nepotřebovala, já sem byla u pramene nejlepších teologů, který tady v podstatě byli žejo. Takže já sem nechala ty svý teologický názory formovat svými profesory. Ten Hromádkův postoj, ten [...] sme neanalyzovali v té době, to až mnohem později, nepřidali sme se k němu teda, protože nám to nebylo jako osobně blízký. Pak vim, že sem z těch [...] velmi ráda sem měla jako z britské teologie, já mám vokna [...] Bůh není zcela mrtev, to je, to je [...] Robinson, já už teď nevím (autor textu: V. Gardavský – pozn. tazatele). Kierkegaard existencialismus tehdy byl v módě dyš sme byli na fakultě, takže to sme taky četli, takové všechny ty knihy. Ta jména si musíte najít, protože mně teď nedocházejí [smích].

T: V pohodě, mě šlo jenom o to, kdo Vás nejvíc ovlivnil, takže nejvíc asi ty profesori na fakultě.

N: Jako nevíc mě směřovali profesori na fakultě, a potom – taková ta tolerntnost, ta byla ve mě z výchovy mého tatínka.

T: A potom třeba později, třeba i osoby nejen z náboženského prostředí?

N: Pak to byli lidi z Charty a v podstatě od začátku sem objevila Václava Havla přes ty jeho divadlení hry, pak sem začala číst všechny další věci který po revoluci vyšly a pořád sem se jenom chtěla převědčit, jestli sem na správný vlně, jestli to není iluze, že to tak jako ctím, jo. A tak asi nejvíc to byl ten Havel, no.

T: Děkuji. Tak ještě jenom možná na doplnění – jak jsme se bavily o ztrátě autorit, jestli si pamatujete. Tak jestli k tomu něco máte? Nebo nějak to rozvedla.

N: Já už si nepamatuju, co všechno jsem Vám k tomu říkala. Já sem říkala, že je obecná a že je celosvětová a že je i v církvi, ale fakt je, že vůbec se nedá říct, že by ztráceli autoritu víc ženy nebo víc muži. To prostě je obecná, jako farář farářka jako ta instituce faráře, že to je prostě obecný jev a nehraje tam roli pohlaví, gender, jo.

T: A ještě jste říkala, že to začlo po válce.

N: Řekla bych že to, ano. Tak já si nepamatuju, co bylo před válkou, já to jenom vyčetla, ale nějak jako [...] už jenom ten fakt, že v Horních Dubénkách na hřbitově byly asi dva nebo tři hroby farářů, který byly na sboru padesát let, jo. A dneska sme pět let, bylo to deset let za mě ještě že se volilo a teď se už volí na pět let jenom, jo. To znamená že nějak ta nespokojenost se smí vyjádřit, ne vždycky oprávněná, jo s farářem. A protože sme církev s presbyterně synodním zřízením, tak sme závislí na tom, že nás ty sbory budou volit. Takže jako sou sbory, který [...] už potom toho faráře nezvolí, což bylo před padesáti lety nemyslitelný.

T: To je zajímavý tadyto zkracování období faráře..to může signalizovat tu ztrátu té autority ve společnosti.

N: To něco signalizuje. No, já si myslím, že jo.

T: Pak jako takový další vlastně obecnější téma: jak moc můžete řešit a řešíte uvnitř církve, vzhledem k tomu, že jste velmi tolerantní jako církev, kontroverzní témata. Typu třeba ta homosexualita nebo rozvody nebo možná i potrat. Protože v současné společnosti jsou to jevy, které se vyskytují. Jak moc se tady k tomu ta Vaše církev vztahuje a debatujete a tak.

N: No někdy se debatuje tak, že se málem ten sbor rozpoltil [smích], jo. Jako debatuje se o tom, neví se co s tím. Právěže spíš ti křesťané jako strnou hrůzou z toho, že ve světě je to běžný a už se to dostalo i do církve. Spíš jako sou bezradní a neví, co s tím a dokážou ještě pořád říct o některých věcech “ano, to je špatně”, ale jsou vůči tomu bezbrání. Hovoří se o tom a [...] o všem se hovoří. No teď jako v podstatě ten rozpad manželství, to byl hlavně důvod, proč sem šla do Vrchlabí, protože tam se přihodilo, že manželka faráře odešla s členem sboru a ten sbor se v podstatě rozpoltil.

T: Jo to jste neříkala, Vy jste říkala, že jste tam šla, protože měli nouzi.

N: Ano, já sem byla decentní, tak teď teda dyš se cheme bavit konkrétně o důvodech, tak to bylo proto. Já sem tam přišla půl roku potom, co jako synodní rada doporučila tomu faráři, aby odešel, protože hele každej z toho rozpadu nějakým způsobem je votřesenej. A pravděpodobně ten kolega, co se mu to manželství rozpadlo, byl otřesenej hodně, protože mně pak lidi vykládali, že to vnášel i do kázání a to prostě se tydle věci [...] kázání má bejt kázání a ne řešení osobních věcí, žejo. A polovina lidí byla při něm, polovina lidí byla při ní a teď nevěděli, co s tím, jo. Já taky nevim, co s tím, já sem tam šla v podstatě protože teda byli bez faráře a že sbor toho faráře potřeboval a protože sem byla v podobný situaci a sem mnohem starší, než ti, kterých se to tam týkalo, tak sem měla asi jinej pohled nebo nadhled už jo a říkala sem si, že oni prostě musí dopřát tomu problému čas, jo. A fakt je, že teď sem tam rok a že ty největší vášně se utlumily, že přestaly bejt tak jako zřetelný nebo neovlivňují tolik život toho sboru.

T: Takže vlastně sbor si se spousty současnými tématy, která provádějí náš každodenní život, neví rady, jak se k tomu postavit. A potom vznikají možná různá rozepře, napětí. Kvůli těmto kontroverzním tématům.

N: Ano.

T: Možná je to otázka času, než se k tomu vyvine nějaký postoj.

N: Jo jako tydlety věci musí uzrát, jo. Já sem říkala [...] nenechte si narušit sborovej život, jo. Vy sem nechodíte ani kvůli faráři, ani kvůli dobrejm věcem nebo špatnejm věcem, co se mezi váma dějou, vy sem chodíte kvůli pánu Bohu, tak se soustřed'te na to jeho slovo. Budeme se zabývat Biblí, slovem božím a třeba z toho něco každej vycítí pro tu svojí těžkou situaci nebo pro to svoje rozhodnutí, jak se k věci postavit. Od toho konfliktu odvést pozornost lidí k něčemu, co se spíš stane dobrou základnou pro další nějaký vývoj, no. Takže bavíme se o tom, o té homosexualitě jsem možná říkala.

T: Jo, to jste říkala, že Vám spousta Vašich kolegů poděkovala, že jste se tak vyjádřila, ale že je těžký třeba v jejich situaci, aby oni se vyjádřili, protože jsou o dost mladší a mohli by riskovat, že se třeba ten sbor proti nim vzbouří.

N: A to sem říkala, že na Kladně 6 let byl mým prvním kurátorem laickou rukou [smích] gay?

T: To jste neříkala.

N: No a ten mně právě vysvětlil, co to je, oč jde. Pře já sem měla naprosto zmatený představy o tom, co to je bejt gay a žít v partnerství dvou chlapů, jo. A on jako [...] mně říká "to není jako rozdělení máma táta". A teď jako [...] šest let sme spolupracovali a vedli sme ten sbor a pochopili sme, že se nám spolu ta práce daří. Já sem pochopila, že tendleten gay, kterej je - teď mu bude padesát, tzn. o pětadvacet let mladší než já, že ti gayové mají něco (přerušená konverzace) mají empatii, on mně rozumněl jako ženský a doved se mnou mluvit, bez takovýho toho mačo přístupu, jo. A ikdyž sme se hádali o spoustu věcí samozřejmě kvůli sboru [smích] tak to bylo prostě hádka dvou lidí, který ví o co jim jde společně, jo. No a teďka on přišel do toho sboru, všechno mi vysvětlil a říkal "a mám jít ven

s tím, že teda žiju s Mírou Králem a že teda žijem jako dva chlapi a že sme v registrovaným vztahu”.

T: On o tom ten sbor nevěděl nejdřív teda?

N: Ten sbor o tom nevěděl. A já sem mu říkala “víš co, uděláme to jinak. Normálně tady žij s těma lidma, spřátel se s nima a oni to časem pochopí. Přijdeš párkrát s Mírou do kostela, voni si toho všimnou, jo”. A takhle sme to dělali a za šest let v podstatě se vyvinula situace, ve který ten můj kurátor [...] všichni věděli, že je gay, všichni ho znali jako výbornýho člověka, kterej má rád sbor a dělá to dobře a rozumí si s farářkou, jo, funguje to. A sami jako nemuselo se jim nic vysvětlovat a přijali ho jako gaye bez otřesu, bez nějakýho afektu jo. Takhle jako pozvolna přes osobní poznání, no.

T: Čili zase to taky potřebovalo ten čas.

N: No.

T: Ve Vaší církvi může vlastně být oficiálně farářem nebo farářkou homosexuál? Protože já vím, že když jsem četla tu knížku “Ženy z fary”, tak tam byla ta paní Linhart.

N: Němka, no. Hele, třeba můj poslední vikář, kterýho jsem vedla, než šel samostatně na faru. Ten první, ten můj kurátor, na tom byste to nepoznala - to je krásnej chlap, vystudoval herectví a hrál, jo. A tadyten druhý to je vystříženej gay s parádívoostí s potřebou prostě bejt [smích] roztomilej, úžasnej a pracuje na sboru, daří se mu, nikdo o tom jako nediskutuje. Prostě to je jasný, že se to ví a mají ho tam rádi a berou ho, jo.

T: To je další známka tý tolerance. Jendím z posledních témat, který tady mám, ale nevím, jestli mi k tomu něco řeknete – jak jsem se Vás minule ptala na ten 53 rok a na to, že vlastně ve Vaší církvi v tom 53. roce byly oficiálně se souhlasem státním, mohly být ve Vaší církvi ordinovány i ženy na pozici farářek/vikářek.

Je zajímavý, že Vy jste byly do revoluce vechny psaný jako vikářky.

N: Nevim, kdy to bylo rozdělený – že teda absolvent fakulty je u evangelíků vikář, pak minimálně po dvou letech praxe mohl dělat farářské zkoušky, které my jsme nedělaly, kvůli tomu, že sme byly vydaný zase té státní správě všanc, že nám ten souhlas nedaj.

T: Jo takhle, takže Vy jste je nedělaly tady z toho důvodu. Tak už to chápu, protože dneska to máte tak, že máte po škole povinný rok vikariátu, a pak zkoušky a hnedka ste faráři. Ale mě jenom zajímalo, jestli si třeba nemyslíte, že ten režim, protože jak jste říkala, že občas ten režim se snažil zneužívat situaci a prezentoval ve světě fakt, že tady máme nějakou náboženskou svobodu, což samozřejmě nebyla pravda. Jestli si nemyslíte, že on vlastně řekl tak, teď dáme možnost, aby mohly být v té funkci i ženy a bude to jedna z dalších záminek, že u nás je ta svobodná situace.

N: To nevim.

T: To by byly jenom úvahy teda.

N: No, já sem byla moc malá, žejo mně bylo devět nebo kolik a o těchle věcch se nikdy jako [...] neměla sem důvod to studovat, jenom prostě sem zaregistrovala, že naše církev byla první, která ordinovala ženy (CČSH byla první v r.1947 – pozn. tazatele), ale nikdy sem se k tomu tématu nedostala nějak že bych ho potřebovala.

T: Působí to na mě zatím tak, že u Vás, i z toho, co zatím řekly všechny ostatní ženy, je to něco jako naprosto samozřejmýho. Což je zajímavý, protože je to vlastně strašně nedávná situace. Tak to jenom tak jako k tomu. A poslední co bych měla na Vás téma – jak jste říkala, Bible nebo celkově křesťanská víra, je založená na velmi patriarchálních základech

N: Ano.

T: Jak se k tomu vztahujete? Máte k tomu vůbec nějaký postoj?

N: Mám [smích]. Mám k tomu velmi vyhraněný postoj. Prostě jako pocházíme z kultury, která nejvíc teda v tom židovství, byla jednoznačně patriarchální, jo. Fakt je, že v tom Starým zákoně prostor ženě byl dán a sou tam zmíněny i velmi vynikající ženy, které tvořily dějiny Izraele a jakoby ty dějiny spásy, která přes ten Izrael jako pochází. V těch

dějínách spásy jsou začleněny důležité ženy. Jo třeba ženy v rodokmenu Ježíšově a podobně, jo. Takže ten Starej zákon je podle mě přísně patriarchální, ale svým způsobem tolerantní k ženám. Nový zákon je už míň tolerantní k ženám, tam je veřejné vystupování žen téměř [...] utlumeno úplně – žena ve shromáždění ať mlčí a ať má pokrytou hlavu, aby náhodou svými krásnými vlasy někoho nesvedla, nebo já nevím, proč to tam je. Ta novozákonní doba [...] ten patriarchální přístup [...] asi nezvládla tak dobře jako ten Starej zákon, protože tam ten vztah k ženám už je takovej, že ho nedržíme, což je škoda, protože jinak z toho Novýho zákona držíme hodně. No a v církvi se to převzalo, protože to patřilo ke kultuře, že vůdčí roli mývali otcové a muži a faráři, takže ten průlom byl to, že mohly ženy sloužit v církvi, ten byl revoluční – jednoznačně. To jako fakt byl nějaký převrat, nevím, kdo ho vymyslel, ale musel to být úžasně statečný člověk. A fakt je, že to patriarchální myšlení přetrvává v rodinách nebo ve většině rodin a že se to v církvi a v rodině, že se to přemáhá velmi [...] kromě teda role farářů a farářek, tam sem řekla, že sou jako rovnocenní. Ale jinak jako si myslím, že ta patriarchální kultura nás poznamenává dodneška, tady v té naší středoevropský společnosti. A je to něco co se asi bude velmi dlouho vymycovat.

T: Tak já Vám děkuji.

Záznam o 1. rozhovoru s Věrou Lukášovou

Tento rozhovor se odehrál 14. 3. 2019 ve farském bytě paní Lukášové na Praze 3 – Jarově. Rozhovor byl velmi plodný a podal zase jinou perspektivu ženy, která vyrůstala v první republice. Vše probíhalo hladce. U paní Věry je zřejmý projev na vysoké úrovni, každá odpověď, co mi podala, se jevila jako pohádkové vyprávění, vzhledem k tónu a plynulosti vět, které paní Věra volila. Přesto nepůsobila strnule a dokonce také občas použila hovorovou češtinu. Další zajímavostí a důkazem, že výpověď Věry Lukášové je velkým přínosem pro tuto studii je neskutečný přehled i v tak pokročilém věku.

Přepis 1. rozhovoru s Věrou Lukášovou, rozhovor byl pořizen 14. 3. 2019 na Praze 3 Jarově, přepis 15.-16. 3. 2019

T: Na úvod Vás poprosím, kdybyste se mohla představit, říct odkud pocházíte atd.

N: Já se menuju Věra Lukášová, narodila jsem se ve Zlíně 30. října roku 1929. A [...] dycky říkám, že to pořadí toho 30. října je správné, protože napřed je třicátého a to sem se narodila já, a pak se slaví den reformace jedenatřicátého října [smích].

T: Vy jste se teda narodila ve Zlíně. A už jste se zmínila, že máte jednu sestru, máte víc sourozenců?

N: Mám ještě bratra a [...] nevím mám o rodičích nebo [...]

T: Můžete v podstatě o čemkoli, zajímá mě Váš životní příběh. Klidně co dělali Vaši rodiče, jak jste se vůbec dostala k ČCE.

N: Jednak jak jsem říkala, narodila jsem se ve Zlíně a můj tatínek pracoval u firmy Baťa, což byla v té době v roce 1929 vládla docela krize, celosvětově vládla krize, ale ten Zlín je takový zvláštní výtvar Tomáše Bati a jeho následovníků. Zlín je prostě republika v republice. A můj tatínek tam pracoval v nejrůznějších pozicích. Narodila sem se ve Zlíně, ale tatínek předtím taky pracoval v [...] v území, které nazýváme Sudety. U Bati se nejenom ty boty vyráběly, ale postupem času Baťa měl svoje stáda, aby měl svoji kůži a měl svoje koželožny, které je zpracovávali. A potom byla oddělení, kde se boty šili, a pak oddělení, kde se boty prodávali a do toho prodejního oddělení patřila taky správárna bot, pedikúra - aby se spravily nohy, patřili do toho správárny punčoch a takové věci. Prostě bylo to naprosto komplexní. A můj tatínek prošel nejrůznějšími těmi oblastmi, hlavně byl angažovaný v tom prodejním oddělení a v rámci tohoto [...] jaksi sektoru ho poslal Baťa do Holandska, takže napřed tam byl tatínek sám, žil v Amstrdamu, a potom jsme se za ním vypravili i my s maminkou a bydleli jsme v takovém [...] vlastně to byla baťovská osada.

T: A to Vám bylo kolik, když jste se tam přestěhovali?

N: tři, čtyry.

T: Takže fakt jste byla malinká.

N: Naprosto malilinkatá, moc si toho nepamatuju, ale dva zážitky mám: že sme v Amstrdamu bydleli někde ve vyšším poschodí a někam sme se vypravovali a maminka mě

vyzývala, abych už šla a já říkám: “já už jsem tady”, protože sem spadla a po těch schodech jsem sjela po zadečku. A další zážitek: že sme byli u moře a já si pamatuju, jak sme s maminkou to moře doháněly. Byl odliv a my jsme mu prostě nestačily. A pak si pamatuju, že jsme byli v Bruselu a tam ten čůrající chlapeček, tak to mně utkvělo v paměti i jako malé holce. A v Holandsku se narodila moje sestra. A [...] až po té revoluci sem se tam, díky různým okolnostem, dostala znova [...] je to prostě malý Zlín v Holandsku, našla sem i ten dům, kde sme bydleli, a protože se mnou byla holanská kamarádka, tak ta mně i domluvila, že ten, kdo v tom domě teď obývá, mně dovolil, abych se podívala dovnitř.

T: A jaktože jste se pak vrátili zpátky?

N: Pak sme se vrátili nazpátek, v roce 35 a já sem začala chodit do školy a to tak, že v Chebu, protože tatínka pověřili vedením prodejny baťovské v Chebu. A já sem tam začala chodit do školy, ještě mi dva měsíce do šesti let chyběli. Tam byla menšinová škola, takže říkám, tam by brali asi i nemluvnata, ale moc si z toho nepamatuju. Vlastně z té školy si nepamatuju vůbec nic. Vím jenom, že tam byl i nějaký malý evangelický sbor, kam sem chodila do nedělní školy, ale z toho žádné vzpomínky nemám. Ale na Cheb jako takový, mám v sobě takovou “nenaplněnou touhu” – já si trochu pamatuju, že ta prodejna Baťa byla na ulici, která sousedila s parkem a že přes ten park jsme chodili domu a ta ulice, kde sme bydleli, byla vlastně svým způsobem krátká. Tam byli asi čtyři nebo pět domů a my sme bydleli v tom posledním a za náma už byla louka, kde kvetly kopretiny a kde sme si hráli. A já sem se tam po letech vrátila a strašně sem se snažila to najít někde něco a nenašla sem a byla sem tam několikrát a dycky znova a ptala sem se lidí jako na první pohled starších – nenašla sem to a zůstává to ve mně – takový zvláštní smutek. A pamatuji si, že Cheb je úžasné město, tam jsou úžasné památky, je tam císařská falc [...] a císař Fridrich II., kterého já velmi obdivuji a on tam dokonce byl osobně na návštěvě. A to Chebsko jako takové, tak to sme dostali, nám vlastně věnoval Jan Lucemburský, všechno to tam má takovou vzácnou historii a sou tam staré kláštery a staré kostely, ale to tenkrát absolutně nebylo zajímavé. Vidat lidi, že by v takových davech chodili po historických památkách. Ta tendence, to tenkrát nebylo.

T: A Vaši rodiče teda byli evangelíci oba?

N: Ne. Já vlastně [...] jak bych to řekla, já sem nevyrostala nějak v náboženském prostředí a je to trochu paradox, protože můj tatínek pochází z Klobouk u Brna a on pochází ze starého tolerančního sboru. Tzn. že Klobouky u Brna mají doklady, že už v roce 1781 se tam našli lidé, kteří řekli, že už nechtějí být katolíky a že chtějí využít té možnosti kterou dával Toleranční patent – dát se dohromady a mít právo postavit si vlastní kostel. Samozřejmě v boční ulici a ne vchod z hlavní ulice a bez věže a žádné zvony a na vlastní náklady a muselo jich být určitý počet. Takže ty podmínky byly docela tvrdé, ale oni to dokázali. Že to tak je, to sem zjistila až mnohem později a tiše sem na ty svoje předky hrdá, ale zásluhu jako na tom žádnou nemám. A my sami sme do kostela nechodili. Jestě musím říct, že maminka byla katolička a přestupovala k naší církvi, dyš se vdávala. A my sme do kostela nechodili, částečně i proto, že tatínek v té době byl neustále na cestách. Jednu dobu byl kontrolorem a měl rajón právě v těch Sudetech. To byl Cheb, Mariánské lázně, Františkovy lázně, Most, Děčín, Podmokry, celá ta oblast tam prostě v pondělí vyrazil a v pátek se vrátil, oprali, vyžehlili a sedl na vlak a jel zase znova tam. Takže my sme do kostela nechodili, ale do druhé třídy sem začala chodit ve Zlíně, protože táinek byl v Chebu jenom rok, vrátili sme se do Zlína a začala sem chodit na náboženství. Zlín má taky zvláštní náboženskou historii. Tam byl v tu dobu vlastně samostatný sbor, svou práci teprve začínal. Zlín byl kazatelskou stanicí Zádveřic a Zádveřice to už je Valašsko a Valašsko, to byla taková toleranční bych řekla pevnost, takže ty Zádveřice sou taky starý, bych řekla, sbor. A Zlín byl jejich kazatelská stanice. A teď Zlín, tam byla spousta lidí, ale z celé republiky. Sám Zlín leží na rozhraní Valašsko, Slovácko, Haná – a teď se tam sjeli lidi z celé republiky, protože Baťa přijímal lidi, zaměstnával lidi. Byla tam spousta mladých lidí, ale že by tam bylo nějaké takové staré pevné jádro těch evangelíků – to tam moc nebylo. A vlastně tu práci samostatného sboru začínal pan farář Moravec. A to je prostě člověk, kterému já vděčím za strašně moc v životě. Strašně ráda a láskyplně na něho vzpomínám. A strašně ráda o něm mluvím, protože jeho můžu jenom chválit. On byl naprosto - i v té době byl vyjimečný. Na pohled to byl takový obyčejný mužský, nijak velký, vlasy mu ustupovaly už v mladých letech. Měl zvláštní dar, že jemu se vůbec neudělaly vrásky. A pan farář Moravec byl člověk, který zdůrazňoval a vysoce cenil a ve své práci mimořádně hodnotil Starý zákon. V tu dobu [...] se hlavně, převážně a někde se ten Starý zákon téměř neotevíral; kázalo se na Nový zákon. A taková ta, trochu ta představa, která je samozřejmě falešná bylo – Starý zákon – tam je ten krutý pán Bůh, tam je to oko za oko, zub za zub. Ten jako přikazuje buďte zlí jo a je nenávistný a trestá, ale v Novém zákoně přišel pan Ježíš a najednou na zelené louce vyrostlo láskyplné náboženství.

A pan farář Moravec říkal: “nepochopíš Nový zákon, když neznáš Starý”. Až po druhé světové válce se křesťané víc obrátili nebo vůbec obrátili k Židům, aby se zeptali, jak to vlastně je a Židé se odvážili otevřít ten Nový zákon a začali ho číst svýma očima a napsali nám, jak to je. Takže v tu dobu tenkrát skoro lidé netušili, že pán Ježíš byl Žid a že jeho maminka byla Žid a že učitelé byli Židi a že četli ve Starém zákoně a že chodil do synagogy a že neměl Velikonoce, ale svátek Pesach a že dodržoval ty židovské tradice. A v čem byl nový, že odburával to, co bylo nepodstatné. Těm ve staré církvi židovské záleželo na tom, že měli chrám, protože ten byl jediný v celém království, každý měl aspoň jednu za život navštívit jeruzalémský chrám. A tam prostě bydlel pán Bůh. A Ježíš přišel a říká: “Tudle, to zbořím a ve třech dnech postavím nový, ale ne rukama lidskýma udělaný, postavím církev”. Ten chrám není podstatný, podstatné je to, co se zvěstuje. A to byl veliký důraz pana faráře Moravce, že pán Bůh pracuje se slovem. Že nemá jiný nástroj. Že když čteme zprávu o stvoření, tak je tam “řekl: budiž světlo a bylo světlo”. Že nemá jiný nástroj. Ty svěští panovníci potřebují armády a tajnou službu a já nevím kdeco všechno, ale Hospodin řídí všechno slovem, mluví a mluví i s těmi lidmi, mluví k nim a oni mohou mluvit k němu.

T: Takže tady v tom byl pro Vás vlastně hroznou inspirací ten pan farář?

N: No, já musím ale říct, že já sem nic jiného neznala, než to, co nám řekl pan farář Moravec.

T: Takže jste na tom v podstatě vyrostla?

N: Ano, já sem vyrostla ve velikém, na tom, že sme velmi vysoce cenili Starý zákon, ale my sme to nevěděli. Prostě on nás to učil a to pro nás bylo samozřejmé a on byl člověk, který uměl klást otázky. A my dyš sme třeba v náboženství, nebo potom na biblické hodině otevřeli Bibli – podle nějakého plánu, který on měl, podle kterýho jsme četli a on nám kladl otázky. Ale on dycky říkal “a tu odpověď chci z toho textu, ne aby sis něco vymyslela”. A když sme ten text četli, tak on kladl důraz na to jaké slovo tam je. Není stejné slovo “poslouchat” a “naslouchat”. A to je [...] to si člověk normálně neuvědomuje. Já sem si teď uvědomila, ve 23. žalmu je: “Hospodin je můj pastýř, nebudu mítí nedostatku” – přeložili Kraličtí. A jiný překlad říká: “Hospodin je můj pastýř, nic nepostrádám”. Ale v tom je přece strašnej rozdíl. “Nebudu mítí nedostatku” je otevřená

budoucnost – teď a dnes a zejtra a vůbec. “Nic nepostrádám” – dnes/teď. Takže to byla taková jakási škola, kterou sem procházela, ale když jsem tím procházela, já sem to nevěděla, neměla jsem srovnání.

T: Ale zjevně z toho, jak o tom mluvíte. Tak to na mě působí tak, že se s tím dodneška ztotožňujete.

N: Ano, ano.

T: Což je zajímavé, protože postupem času, jak člověk zraje a vyvíjí se, tak se potom k věcem víry staví krtičky. Čili jste se nejspíš zabývala tím, jestli se vážně dokážete niterně ztotožnit právě tady s tím jeho pojetím a je zajímavé, že ano. Že i za takovou dobu stále vztahujete.

N: Takový základ, který se vlastně, bych řekla pořád rozvíjí dál. (paní Lukášová si potřebovala odskočit) Z té školní třídy, co byli, tak se sešli na tu hodinu, takže nás tam byla fůra. A já sem chodila do školy na Letnou, ale bydleli sme na Dovčírnu, tenkrát se mi to zdálo strašně daleko. Teď sme tam byly s vnučkama a je to, co by kamenem dohodil. Ale [...] když skončila hodina, tak sme se rozešli a já sem šla stejným směrem, jako pan farář Moravec a nejdýl sem s ním mohla jít, protože sem bydlela od té školy nejdál. A pan farář Moravec říkal “a přijďte v neděli do kostela”. “Mami, tati, v neděli pudem do kostela. Pan farář říkal, že máme přijít do kostela, pan farář říkal, že máme přijít do kostela, já bych chtěla jít do kostela”. Takže sme začali. A už to bylo i možné, protože tatínek byl doma ve Zlíně a on nebylo to pro něho cizí. Jako malej kluk v těch Kloboukách do kostela chodil, no a pro maminku to možná bylo trochu nové, ale asi byla ráda, protože kdyby byla úplně spokojená v katolické církvi, tak by nepřestupovala.

T: A kdy ona přestoupila teda, až po sňatku s Vaším tatínkem?

N: Při svatbě. A babička, její maminka, to byla taková opravdu zbožná katolička. Která chodila do kostela, měla růženec. Ale my jsme jí moc neužili a ona byla taková [...] vlastně byla dáma svým způsobem. Její muž byl zaměstnancem dráhy, za R-U a potom byl přednostou stanice v Čejči a napřed byli ve Vídni a moje maminka se vlastně narodila ve Vídni. A pak teda se přestěhovali do Čejče a protože tatínek jezdil z Klobouk u Brna směr

Brno nebo já nevím, kam přesně tenkrát jezdil. Jezdil přes Čejč a tam tu pěknou dceru přednosta stanice viděl a vídal a setkávali se, no tak se domluvili a vzali se. Maminka s ním odešla do Zlína. A ta babička potom bydlela u tety Hedy, to byla sestra mé maminky, o té Vám ještě budu vykládat. A teta Heda nechodila nikam, do žádného kostela nikdy, ani nebyla vyhlášená křesťanka, ale jestli někdo žil křesťansky, tak to byla ona. A ona dyš sem tam byla někdy, tak mi říkala: “doprovod’ babičku do kostela, pánu Bohu je to jedno, jestli přijde katolík nebo evangelík”. A ta teta Heda měla ještě měla takový krásný výrok: “Když z této kapsy vyberu peníze, abych někomu pomohla, do této mi je pán Bůh vrátí”. A to byla taková životní moudrost, kterou mně předala a jinou: “člověk si vezme s sebou jenom to, co rozdává”, velká moudrost.

T: Takže Vy jste k ní měla zřejmě taky úzké pouto.

N: Já jsem jí moc milovala. Ona možná měla pro nás ještě větší význam, než moje vlastní maminka. Protože teta Heda svoje vlastní děti neměla. A všechny děti v rodině vlastně byly její děti. A přestože neměla vlastní děti, tak vychovala syna svého bratra. On byl [...] pracoval ve mlýně, bydlel v Hodoníně, ale pracoval v Uherském Hradišti. A aby si tu cestu zkrátil, tak si koupil motorku. A při jedné z prvních cest do práce nebo z práce, tak ho srazil nákladní automobil a on zemřel úplně mladej. Mladá žena po něm zůstala a úplně malý chlapeček, Jareček. A ta jeho žena ta se z toho zhroutila, úplně se sesypala a teta Heda si prostě toho Jarečka vzala než se teta Anička vzpamatuje. Ale teta Anička se z toho nikdy nevzpamatovala do té míry, aby si toho chlapečka vzala. Takže ten Jareček celý život vyrostl u tety Hedy a ona vychovala jeho a jeho syna, do doby než musel do školy a byla to prostě [...] teta Heda pro celý Podivín. Podivín je takové menší město na jižní Moravě na trati Břeclav - Brno, má starou historii nebo jak bych to řekla, mají tam kostel, ve kterém je zachovaný románský portál a je tam studánka o které tvrdí, že z ní brali vodu na křest Cyril a Metoděj, takže to jsou památky ještě z Velkomoravské říše.

T: Já teď tochu odskočím. To, že máte evangelickou víru, kdy jste si to opravdu uvědomila. Kdy jste se s tím dokázala nějak ztotožnit, že tohle je ten směr, kterým chcete v životě jít? Bylo to právě v důsledku toho setkání s tím farářem Moravcem nebo to prostě vyplynulo?

N: [...] prostě přišel pan farář Moravec a [...] úplně samozřejmě. Já si uvědomuju, že třeba my sme chodili na náboženství, v neděli byla nedělní škola, to bylo úplně samozřejmý, že sme tam chodili. Pak byl dorost, tam jsme úplně samozřejmě chodili do dorostu. A byla mládež, samozřejmě sme chodili na mládež. Ale to nebylo tak, že protože chodíš do kostela, tak musíš taky chodit na mládež a na bohoslužby atd. a nesmíš chodit do kina nebo do divadla nebo na tancovačky, jak to v některých takových pietistických kruzích evangelických je. Mě prostě by nenapadlo jít v neděli večer jinam než do sdružení, protože sme se tam tak strašně dobře bavili. Prostě nikde jinde by mně nebylo líp, než tam. Mě by vůbec nenapadlo o tom uvažovat, že bych šla někam jinam. Ale on taky ten pan farář Moravec, to není tak, že by to byl člověk, který sedí a teďka zkoumá každé slovo v Bibli. On byl filatelista, takže kluci a holky, kteří měli zájem o známky, tak prostě chodili k němu a vyměňovali si známky. On měl zájem o hvězdy, měl dalekohled na střeše fary, takže další chodili k němu. Byl samouk muzikant, takže nám čas od času něco zahrál a jeho oblíbené bylo: “Víte, co to je?” Tak jsme poslouchali a říkali jsme ... “ale to je přece Cesta domu od Edwarda Greena” [smích]. Jsme nevěděli a jednou jsme mu dali na Vánoce dárek – nějakou symfonii na deskách a dyš jsme mu to dávali, tak sme ten gramofon pustili uprostřed to začalo hrát a my “víte, co to je, pane farář” a nevěděl [smích]. A nebo dyš byly Vánoce, tak my jsme měli vánoční slavnost, to jsme byli pozvaní na faru a hráli jsme šarády. Nevim jestli ...

T: No něco mi to říká, ale už si to nepamatuju.

N: To je nějakou biblickou scénu zahrát jako pantomimu. Vybraná skupina, ostatní musí hádat.

T: Jo, tak to jsme taky hráli, akorát jsme tomu říkali pantomima.

N: Jo, takže my jsme na faře hráli pantomimu, pan farář v hlavní roli hrál krále, na hlavě měl formu dortovou a paní farářová byla úžasná, ale to sem si uvědomila až dyš sem se sama na faru provdala. Paní farářová říkala: “vemte si kde chcete, co chcete, ale pamatujte si, kde ste to vzali a vraťte to tam”. A my dyš sme prožili tu vánoční slavnost na faře, tak už potom ani ty Vánoce doma nebyly tak strašně krásné. Prostě to a pak sme samozřejmě začali chodit na biblickou hodinu, že nás to začalo zajímat víc, ale musím zdůraznit, to bylo za války. Žádné velké možnosti nebyly, ale to sdružení a a prostě ten život na faře i

mimo neděli, že tam se opravdu žilo. To nebylo jenom jít v neděli do kostela, a pak už je něco jiného. Všechno patřilo dohromady. Pan farář nám třeba dal seznam knih, které je dobré číst a znát. Byli jsme na koncertě, díky tomu třeba jsem poprvé v životě slyšela Novosvětskou Dvořákovu, do smrti na to nezapomenu, jak mě to vzalo. Takže to bylo opravdu, on otevřel nějak dveře.

T: Prostě to nebylo jenom o tom náboženství, ale vůbec o tý komunitě celý.

N: Nebylo to tak, že by člověk řekl, tak teďka se na to budu dívat křesťansky nebo nábožensky, prostě nějak tak to bylo a že je to křesťanské nebo náboženské, tak to člověk tak nějak nedefinoval. A vím, že třeba strašně důležité pro nás bylo, že jsme v tom sdružení na pokračování četli knihu a měli sme otevřenou tu knihu a vedle sme měli otevřenou Bibli, kde ten biblickej příběh navazoval nebo byl paralela k tomu, co ten autor psal ve svém románu. Víím, že jsme četli Kroninovyho “Klíče království”. To je příběh katolického kněze. Četli jsme ho na evangelické faře na doporučení evangelického faráře, protože ten katolicej kněz František je, v tom románu teda, takový dokonalý vzor křesťana, jak bych si ho představovala, jak bych chtěla být jo, s takovým – jednak to ten Kronin napsal, s takovým hlubokým pochopením a [...] ten, dodneška to pokládám za jednu z nejkrásnějších knih, které sem kdy četla. A ten František, který se dycky trochu vymykal z řady a měl štěstí na biskupa, který to pochopil a poslal ho jako misionáře do Číny. A teď on tam začíná práci nikde. Řekli mu, že tam je úspěšná katolická misie a on tam přijel a zjistil, že tam misie je, ale proto, že ten jeho předchůdce jim platil a takže on vlastně začne v kostele, který se zřítíl po nějaké záplavě a je tam sám, prostě jeden a začíná tím, že začíná prostě těm lidem sloužit tím, že jim ovazuje rány a [...] a v sousedctví jeho žije nějaký bohatý statkář, jehož syn onemocní a dostane, zraní se zapálí se mu ta rána a hnisá to ošklivě a on, dyš už si vůbec neví rady, tak na radu těch lidí kolem pozve toho Františka a poprosí ho, jestli by se ... a on ho vyléčí. A [...] potom přijde s celou delegací k tom Františkovi, do toho jeho ubohého bytí, co tam má a říká, že je mu velmi vděčný, že je mu vdečný za život svého syna a že by se mu chtěl odvěčit a dá mu doklad, že je vlastníkem pozemku, po kterém ten František jako pokukoval, že by byl ideální. [...] A František se ho ptá “a ty věříš?” “Ne!” “Děkuji, nechci”.

T: Ale je zajímavý, že ten evangelický kněz zvolil ten příběh toho katolického kněze. Je vidět, že musel bejt svým způsobem otevřený. Možná mohla byste mi teďka říct o té své

knížce “Ženy z fary”. Vy jste mi to už začla vykládat jak vůbec to vzniklo a potom, až mi to řeknete, tak mě strašně zajímá Vaše perspektiva a Váš život na faře. A pak žejo jste se provdala, právě v tom 53 roce, takže to pro mě je zajímavý, že právě v tom roce, mohly být ve farářské funkci i ženy.

N: Já ještě, ještě to trochu zarámuju. Já mám vlastně celý život rozdělený na dvě etapy. Celý svůj aktivní život jsem zažila za komunistů. Marturovala jsem v roce 1948, v květnu, v únoru 1948 se komunisté chopili moci a vyhodili mého otce od Bařů, takže od té doby jsme žili všechny tři děti s tím znamením špatného kádrového původu. A [...] můj muž zemřel v roce 1988, eště o něm budu doufám vykládat. A můj muž byl naprosto vyjímečná osobnost, takový velmi výrazný, měl charisma a osobní kouzlo. A vytvořil tady na tom Jarově v podstatě z ničeho takový velice aktivní, výrazný sbor, ve kterém hlavní roli hrála taková skupina střední generace, kteří si říkali “třicátníci” a když v roce 88 zemřel, tak byl samozřejmě velký smutek, protože si ho všichni cenili, vážili, měli ho rádi. A teď říkali, pro každého, kdo přijde po tak výrazné osobnosti, to bude nesmírně těžké nastoupit k práci. A pan profesor Bič, který byl členem tohoto sboru pak navrhl a říkal, že já jsem s tím Jendou vždycky všechno dělala, ale já sem nepracovala v církvi, já sem pracovala na Barrandově, což byl obrovskoj protiklad. A on říkal, že sem vždycky všecko dělala s ním a že znám jeho a prostě způsob jeho teologické práce, abych si udělala [...] zkoušku, abych mohla být, když to udělám a když v tom obstojím, tak bych mohla být ordinovaná na nějakou přechodnou dobu, než to přebolí, na takové dva, tři roky. Nakonec z nich bylo teda šest let. Takže jsem já v roce 89, kdy se to všecko otočilo, já sem začínala úplně jinej život. Do té doby jsem pracovala na Barrandově jako zástupce vedoucího produkce pro hospodářské věci, na starosti jsem měla rozpočty vyúčtování, výplaty, faktury, prostě všecko, co souviselo s penězama a teď jsem najednou byla ordinovaná jako diakonka a měla jsem mít na starosti sbor. A najednou celý život jsem seděla v té lavici a poslouchala a teď najednou jsem se dostala na opačnou stranu a já sem měla těm lidem něco říkat a já sem jim rozdělovala Večeři páně a já sem [...] s dětma jsem uměla, to jsem měla dycky na starosti. Ale prostě to říkám proto, že jeden celej kus byl ten komunistický, ten socialistický a začalo mně něco úplně nového a to mně bylo šedesát, takže [...] no a už i za toho komunismu (zvoní telefon) a takže sme měli jakési kontakty do německa a jeden z těch kontaktů byl farář Karl Christoph Epting, který pracoval na církevním úradě nebo na té jejich církevní rade v Karlsruheu a měl na starosti ekuménu a misii. A v této funkci přijel

se skupinou mladých vikářů do Prahy, aby se seznámili s tou naší minulostí a jak to chodilo a s Prahou.

T: A pardon, to bylo kdy tohle?

N: Po roce 89. To bylo někdy [...] už už mnohem později, myslím už takových deset/dvanáct let po té revoluci. A v rámci toho programu této vikářské cesty bylo taky setkání se ženami. S manželkami farářů. Protože ten feminismus, ten už v tom Německu byl mnohem dál a dycky muselo být zvláštní zasedání pro ženy a zvláštní program pro ženy a prostě ženy ženy ženy. A tak on, protože mě znal, tak pozval mě a pozval paní Trusinovou, což byla manželka faráře z Třebíče a seděla tam a sešli jsme se tam skupina mladých vikářů a mladých farářů a [...] Karl Christoph to uvedl a řekl: “tak nám povykládejte, jaký byl takový život ženy, která žila na faře, paní farářové, za toho komunismu”. No a tak my sme to vykládaly, naprosto bez jakékoli veliké přípravy, protože to byl náš život. Já sem žila patnáct let v Kroměříži, naše první, Jendovo první místo farářské byla Kroměříž. A Kroměříž je katolická bašta, a pak to byla i komunistická bašta, a pak sme se přestěhovali teda do Prahy. No a [...] tak sme vykládali – jak to bylo, většinou sme měli problémy sehnat nějaké zaměstnání, samozřejmě ti faráři byli placeni naprosto mizerně, tak se ale předpokládalo, že ta žena musí někde nějakou práci si najít, aby přivydělala, úplně samozřejmé bylo, že žena faráře, když nebyl jiný, tak doprovázela na varhany nebo na harmonium nebo prostě nějak [...] že učila nedělní školu, samozřejmě chodila na biblické hodiny, samozřejmě byla na bohoslužbách, samozřejmě byla fara otevřenej dům čtyřiaadvacet hodin, takže kdykoli mohl kdokoli přijít, často se stalo, že prostě Jenda řekl: “Jé máme tady [...] nebude ti vadit, dyš ti přivedu hosta v neděli na oběd”. A když nebyl nikdo jinej, tak paní farářová zametla, uklidila, připravila. Prostě a když se pokazila střecha, tak pan farář vylezl na střechu fary a musel to opravit. A prostě bylo to samozřejmé a takové [...] nebylo vyjímka, že ty venkovské fary, že opravdu nebyly vybavené, že tam nebylo ústřední topení, že nebyly sprchové kouty a teplá voda a všecyky tydlety věci. Prostě to [...] nebylo to jednoduché, ale prostě dyš si člověk vzal faráře, tak věděl, do čeho de. A taky tam ta jistota nebyla, že dyš ten farář se znelíbil církevnímu tajemníkovi, tak prostě přišel o souhlas vykonávat své povolání a a všeccko bylo úplně jinak. Tak jsme to [...] obě dvě vlastně jsme zpívaly stejnou písničku, protože to bylo všecde stejné. No a tak jsme jim to povykládaly a teď [...] já sem měla pocit, že že snad se mi to zdá. Oni se strašně rozčílili, ale vyloženě rozpálili a říkali “tak to ne, moje

žena má přece nárok na svojí vlastní kariéru a proč by musela chodit na biblickou hodinu a já taky nemusím být dvacetčtyři hodin ve službě”. Prostě se nad tím velmi pohoršili a pokritizovali to a nelíbilo se jim to a prostě [...] a já sem si uvědomila, že vlastně je to něco, co už ani u nás nebude platit, že prostě je to opravdu minulost a že by bylo škoda, dyby se na to zapomnělo. A tak sme s Hanou Schillerovou, která byla taky provdaná za faráře a vlastně byla taky vdova a její muž a můj muž se znali a měli se rádi a umřeli jako s malým odstupem. Tak sme dostaly ten nápad udělat ty hovory a byly sme za synodním seniorem, za Pavlem Smetanou a řekly sme mu, jaký máme úmysl a on nám pomohl k nějakému magnetofonu no a tak sme potom hledaly partnerky, které byly ochotné – a tak teda ta knížka vznikla. A potom jí dokonce přeložili do němčiny.

T: Takže měla velký úspěch dá se říct.

N: Vlastně měla docela ohlas, ano a [...] co sem chtěla říct [...] a potom pozvali, vyšlo to v Kalichu a Michal Plzák pozval Jiřinu Šiklovou, aby napsala ten úvod a vlastně Jiřina to potom jako socioložka vyjádřila – že svým způsobem je to už vlastně historický materiál, to už jsou dokumenty, které [...] a já už sem se na to, taky jsem jí otevřela a dívala jsem se na to a [...]

T: Co jste na to říkala na ty výpovědi těch žen farářek nebo těch farářek?

N: To je [...] prostě každý život je originální osud. Bylo to zvláštní no [...] Já sem to žejo já sem se na to dívala trochu [...] většina těch žen žila nějak intenzivně, co jsme je interviewovaly, žila vlastně celej život v tom a já sem se na to dívala – prostě ten můj osud v tom byl takový prostě jiný. To, že vdova po faráři nastoupí na místo svého muže, ikdyž jenom na krátkou dobu, to eště nebylo, to byl vlastně takový jako pokus. A taky dyš přišel s tím nápadem, pan profesor Bič a šel za seniorem, tak ten říkal “jo, ano, tak to je pár let jako by mohla pracovat jako sborová sestra, a potom někdy a [...]” pan profesor Bič byl tvrdohlavý a šel za synodním seniorem, řekl mu svůj nápad a ten řekl “jo, ať to zkusí”. To byl takový hokus pokus. No a potom [...] já se - a to sem si uvědomila až dodatečně, že vlastně já sem do toho, do té nové etapy života vstupovala bohatá zkušenostmi šedesáti let jo sem byla, už sem byla babička vlastně. Ale vstupovala sem do toho s takovým očekáváním a s takovou otevřeností a s takovým nadšením, jak ti studenti, kteří jdou v

osumnácti sudovat teologii. Já sem byla přesně tak otevřená, že sem něco sice věděla, ale nikdy sem to odborně neštudovala.

T: A jaký to bylo? Jaká byla reakce Vašich posluchačů?

N: No snad to brali kladně, ono není moc zvykem, že by jako chodili a říkali “no to bylo úžasný”, tak to moc ne, ale myslím, že sem nekázala bludy.

T: A jak jste se na to připravovala? Umím si představit, že každý farář bude kázat trochu jinak, bude dávat důraz na jiné věci atp. Kam jste třeba Vy kladla ten důraz? Zakomponovávala jste tam třeba problémy současné společnosti? Co pro Vás bylo důležité těm lidem sdělit skrze to kázání?

N: No ono je to tak, že existuje něco, čemu se říká perikopia. Takže já sem to měla tak, že dyš skončily jedny bohoslužby a lidi odešli, tak já sem si otevřela ty perikopy, abych se podívala na texty, ze kterých bych si mohla vybrat na další neděli. Ale někdy jsem se kacířsky jich nedržela a dyš sem, protože se pořád děly věci a děly se úžasné věci. Tak já prostě jsem si našla ten text, který byl stanovený na tu neděli, protože to je v souvislosti jak běží církevní rok. A ten jsem si našla a přečetla a celý týden jsem ho nosila v hlavě. Ale ono je to tak, že když se souředíte na nějakou myšlenku, tak věci, které se dějí kolem vás, se najednou k tomu začnou vztahovat. Najednou se dějí věci, které jakoby do toho textu patří nebo patří k němu. Že to je jakoby mozaika.

T: Čili jste v tom textu vždycky našla nějakou tu souvislost.

N: No jednak si člověk najde, najde si ten text. U toho textu sou odkazy, na jiné místo, kde se mluví o tomtéž, jo. Že třeba [...] jeden příběh vypráví Matouš, Marek i Lukáš a vy si je přečtete a srovnáte, na co kladl důraz ten, na co kladl důraz ten. Pak je tam [...] můžete se podívat do konkordance, což je knížka, kde sou všechna slova, která se v Bibli vyskytují třeba já nevím – “byl pastýř” a je tam [...]. “Abrahám byl pastýř, genesis 1, 25. verš”. Prostě pořadí celou Bibli kdekoliv se to slovo vyskytne, tak je tam uvedené, a vy si tam můžete najít třeba co se o těch pastýřích říká, kdo je dobrej pastýř nebo že sou falešný pastýři, že pasou sami sebe, že nehledí na ostatní. Pak je tam pastýř, který opustí stádo nebo pastýř, který hledá ovečku. Prostě [...] je spousta materiálů, do kterých se můžete

podívat, potom sama máte jakési zkušenosti, které se mohou k tomu textu vztahovat. A [...] stalo se mně třeba [...] kde sem získala inspiraci na kázání. Byla sem na návštěvě u své kamarádky v Norimberku a ona mě prováděla městem a přivedla mě na takové místo, které mělo zvláštní atmosféru. Byl tam vysoký strom a pod ním obrovský kámen a na tom kameni bylo napsáno vytesané “my jsme to nevěděli” a odkaz na biblické místo. Sem tam stála v rozpacích a ona mně říká “tady stávala židovská synagoga a to je památník”. Tak jsme přišli domů a já jsem si našla ten text a bylo to z knihy přísloví. A je to takové místo, které nosím v hlavě od té doby celý život, protože je pořád platné. To je tak aktuální ten výrok. A tam je, píše ten autor [...] “nepomůžeš těm, kdo sou vedeni na popravu” – necháš prostě ty lidi bez pomoci, bude ti to jedno. “jestliže řekneš, my jsme to nevěděli, což ten .. tomu nerozumí? On soudí každého podle jeho skutku”. A to “my sme to nevěděli” se mně promítlo – co dělali ty komunisti: chtěli, abychom nevěděli. Vykládali nám úplně jiné historie, měli jsme jedno rádio, jednu televizi, jedny noviny, zákaz cestovat do zahraničí. Stavěli na tom, aby člověk nevěděl, ale celá Bible je postavená na tom, aby člověk věděl.

T: Myslíte, že tady by se to dalo krásně promítnout, to křesťanství byl nějaký prostředek úniku před tím režimem? Že vlastně ten farář měl vlastně strasně důležitou roli...

N: Ne, ten nápis je vlastně vyznání viny. Protože ty lidi kolem říkají “my jsme nevěděli, co se těm Židům kolem děje”. Ale měli vědět, museli vědět, protože se měli ptát. To, to mně, právě to je v tom, že my taky – jednak komunisté chtěli, abychom nevěděli, ale my samy jsme mockrát říkali, “no to já nevím, že ty děti nemůžou studovat, to já nevím, že on ztratil zaměstnání, to já nevím, že ho zavřeli, že je zastřelili, když utíkali přes hranice”. To je takový veliký motiv, který platí pořád, abychom věděli.

T: Já jsem tím spíš myslela, jestli, když ti komunisti utlačovali lidi, oklešťovali je, vzbuzovali strach, jestli to křesťanství nemoho být pro ty lidi nějaký prostředek úniku. A jestli Vy sama jste to taky tak neměla. Celá ta křesťanská obec mohla poskytovat těm lidem nějaký pocit sounáležitosti, pocit, že někam patří. A strašně bylo důležitý, co ten farář hlásal, protože to byl někdo, ke komu oni vzhlíželi. Takže spíš takhle jsem to myslela. Protože to, co jim řekl - těm lidem, tak oni tomu nejspíš věřili, protože měli víru v pána Boha.

N: No [...] možná nevěřili osobě toho faráře, ale tomu, co kázal. Tomu Božímu slovu. Mně to, jak sem říkala, já sem k tomu přistupovala. Šedesáti letěj člověk, nadšenej jako osumnáctiletej a mně se dodnes pořád to mám tak a připadá mi to úžasné, že dnes a denně obdivuju, že ta Bible není kniha stará o tom, co bylo, ale že se to pořád děje. Že ty příběhy biblické se mně dějí před očima. A dycky znova mě to napadne. Dyš si vzpomenu, co chtěli lidi, dyš teda padl ten režim, zazvonili sme klíčema, padla vláda do deseti dnů. Automaticky se vám musí vynořit vzpomínka, jak ti Židé sedum dní obcházeli Jericho, poslední den troubili, obešli sedumkrát a zdi Jericha padly. No určitě nepadly pro ty trouby a ta vláda ani kvůli těm klíčům, ale protože Jericho bylo zralé, prohnilé a ten náš režim taky. A proto padl. Ty klíče, to nepomohly, žejo. A co chtěli lidi, ze všeho nejvíc, co požadovali.

T: Svobodu.

N: Tu věřili, že mají, když si jí vybojovali, ale co v důsledku toho? Zlíňáci první chtěli “my nejsme Gottwaldov, my chceme staré jméno”. A dyš se člověk podívá do Bible, jakou roli hraje jméno. Už se nebudeš jmenovat Jákob, ale budeš Izrael. A co udělali Římané těm Židům, které porazili, smazali i jméno jejich království a řekli bude se to jmenovat Palestina, po Filištínech neboli Pelištejských, což byli jejich největší nepřátelé, takže vlastně jako výsměch, jako pomstu, jako urážku. Už to nebude stát jako Izrael, ale už tenkrát, v roce 130 po Kristu, to bude Palestina. Aby jim to připomínalo ty nepřátele, kteří je porazili. Takže takové věci. Nebo je tam modlitba jakéhosi muže, teď si jeho méno nevybavím a ten říká: “Pane Bože prosím tě o dvě věci: chudobu neb, ne [...] “O dvě věci tě prosím”, a říkal, že je člověk neučený a že je prostě obyčejný živáček “vzdal ode mě šálení a lživé slovo, chudoby ne bohatství mi nedávej”. Na co si nejvíc stěžujeme dnes? Lživé slovo. O čem je teď bezpečnostní konference o tom, že se nám šíří díky těm – Huawei, nebo jak se jmenujou, ti sou podezřelí z toho, že šíří lživé slovo. A tohleto řekl nějaký člověk před třemi tisíci lety. Lživé slovo dycky ohrožuje. Takže mně tyhle příběhy, mně připadají pořád velké dobrodružství, že se to člověku nějak pořád ozývá.

T: Myslíte si třeba kdybyste srovnala Vaší víru dneska a třeba právě s tou dobou před revolucí, že se nějakým způsobem změnila? A myslíte si, že by se nějakým způsobem změnit měla v souvislosti s dnešní dobou?

N: No, myslím si, že se změnila. A to, že se změnila, může člověk konstatovat, protože může srovnávat a to, že je člověk starý, je na jednu stranu, už jsme o tom mluvily, nevýhoda v tom, že mu utíká to nové, na to už nestačí. Ale výhoda je v tom, že si pamatuje, jak to bylo kdysi a třeba [...] mně chybí, že [...] kdysi bylo úplně samozřejmé, že člověk zdravil, prosil a děkoval a to už neplatí, to už neplatí. A je to potvrzené, když jdu na ten počítač a dostanu nějakou zprávu, tak někteří chtějí, zmáčkní knoflík a potvrdí, žeš to dostala. Už se ode mně nežadá. Já sem zvyklá, dyš dostanu nějakou zprávu, tak napíšu děkuju. Dneska se neděkuje. Ani za vánoční dárky se neděkuje. [...]

T: Jinými slovy teda charakter doby je jinej a myslíte, že teda ta církev by měla být ta, která by měla ty lidi tady v tom vzdělávat a je to potřeba? Nebo myslíte, že je to prostě vývoj doby.

N: Já nevím jestli, jestli by pomohlo nějaké veliké vzdělávání, ale prostě ta církev musí prosit, děkovat a zdravit. To je prostě ta metoda. Já mám tu zkušenost že, já nemám ráda sprostá slova a neužívám je prostě. Nemluvím o tom – “já nemluvím spoustě”, ale když si ti lidi všimnou, tak s váma sprostě nemluví. To se mně zdá, že je ta metoda, kterou by měla církev užít, ukázat, že je prostě [...] možnost dělat to jinak, aby na to ti lidi došli sami. To je stejné jako si myslím třeba [...] je to takovej princip, na kterém pracují ta různá [...] teď nemám [...] dyš určitá, já nevím, je politická strana, která hlásá něco a není to dobře. Najde se malá skupinka lidí, která proti tomu protestuje a která ukazuje tu jinou cestu, ale ti to můžou změnit. Ikdyby sto tisíc lidí řikalo “děláte to blbě”, tak můžou s Babišem říkat “to je jenom propaganda a to je jenom útok na mě”, ale když to začnou říkat lidi, jako Stropnický a někteří další, ketrří prostě odejdou, tak pak to má váhu. V té záplavě slov, která je teď moc jako napomínat a říkat je to těžký. Moje takové asi křesťanské přesvědčení je, že se děje pořád ten zázrak, že velké věci se dějou z malých začátků a stačí úplně malilinko. [...] A je potřeba jedna věc [...] pan Ježíš vykládal: “podobenství o království boží má jedno má, že de ten rozsívač a rozsívá a kam to zrnko padne a já si myslím a i odborníci říkají, že účelem toho podobenství je, aby člověk našel, kde je ten vtip. Že ono to všechno vypadá úplně, jako není v tom žádná záhada. A já myslím, že [...] podle mě ten vtip je v tom, že přece dyš ten rozsívač ví, že tady je skála a neúrodná půda, že tam rozsívat nebude. Ale já myslím, že to poselství je, že se má rozsívat všude, i tam na tu skálu [úsměv].

T: Tak děkuji, já myslím, že mi to takhle pomalu bude stačit. Jedině závěrem ještě – když se zamyslíte nad celým Vaším životem, krom Vašich zásadních životních etap, které už jsme probraly, jestli k tomu nemáte něco zásadního, co byste k tomu dodala z hlediska té víry nebo vůbec Vašeho působení v té evangelické církvi. Může to být z jakéhokoli období. Třeba mě právě zajímal dost ten rok 53, ale na to se můžeme pak podívat příště. Ale proč si myslíte, že to bylo, že se začly ordinovat i ženy do té role duchovní? A jak se na to díváte? Zároveň dřív to bylo tak, že pro muže byla veřejná sféra a muž byl autoritou, kdežto v tom 53. Ta Vaše církev řekne tak pojďme dát tento prostor i ženám. Mně to přijde něco naprosto revolučního.

N: Asi to bylo revoluční, ale já jsem o tom tenkrát vůbec nevěděla. Já sem Vám líčila, jak sem, jak prostě sem se do té církve vůbec dostala a v roce 53 sem se vdávala. Tři týdny po měnové reformě. Já mám takové, nevím jak – stěhovali jsme se do Prahy 21.8.68.

T: No Vy máte takový data, vždycky. Maturovala jste ve 48, manžel Vám zemřel v 88, těsně před revolucí. To je strašně zajímavý.

N: Tak já říkám, že [...] ono to zní tak lacině, ale nevím, pán Bůh mně dává takové [...] Blbej příklad: Já sem si dycky přála bejt štíhlá a dycky sem byla spíš kulatější. Teď sem štíhlá, pán Bůh mně splnil přání, ale jak. Praskl mně žaludeční vřed, omdlela sem na zastávce tramvaje, zavolali mně sanitku, odvezli do nemocnice, asi sem byla v hodně velkém nebezpečí. Byla sem v nemocnici tři týdny a zhubla sem 14 kilo. A už sem je nenabrala [smích]. Takže sice zvláštní cestou [smích], ale i podle přání mně pán Bůh splnil. Ale jinak k tomu, pro mě to, já nevím jestli vůbec mě napadlo nad tím přemýšlet, jestli žena má být na kazatelně, nebo ne.

T: Ale teď, co si o tom myslíte?

N: Teďka zpětně si myslím, že to je dobře, protože sou vynikající kazatelky. Třeba naše Elen (Elen Plzáková) je vynikající kazatelka a myslím si, že v takové té pastorační péči a ona navštěvuje nemocné a volá jim a telefonuje jim a ví o nich a jak připravuje snoubence před svatbou a s dětma jak to umí, to si myslím, že v tomhle jí naprosto nemůže konkurovat žádný muž. Sou důležití, ale kdyby byly jenom faráčky, tak by se mi to nelíbilo. Ten mužský element [...] má něco do sebe. Ten muž má přece jenom jakousi

autoritu a když je zle, tak spíš člověk utíká k tomu muži, že má pocit [...] aspoň já sem vždycky měla ten pocit, že prostě pevná ramena [smích]. Ale ta žena má, sou vynikající.

T: Takže se navzájem vlastně doplňují.

N: Navzájem se doplňují, ano. Ale říkám, že bych [...] já sem vůbec moc [...] takhle pan farář Moravec nás plně zaujal a navíc pan farář Moravec moc nepřál tomu, abysme někde jezidli po církvi. Tak to ne a ještě jednu věc bych ráda řekla. Jako malá holka ve Zlíně, sem musela chodit k paní Košutové na hodiny němčiny, což jsem teda k smrti neměla ráda a zlobila sem se na naše, protože všechny děti si chodily hrát a já sem musela chodit k paní Košutové a dyš sem neuměla, tak ona se potkala s maminkou na trhu a maminka přišla a řekla “tys zase neuměla”. A jak se mi to vrátilo.

T: Jo Vy jste totiž dělala i překladatelství, vidtě o tom jsme moc nemluvily.

N: No takže a moc sem tu němčinu jako neužívala. Ale můj tatínek byl veliký čtenář, protože na těch cestách ve vlaku četl a jednou donesl první díl trilogie od Liona Feuchtwangera “Válka židovská”. Řekl mi: “je to dobrý přečti si to”, já sem to zhltdla, nakonci stálo druhý díl. A ten nebyl v českém překladu, tatínek ho měl německy, protože on byl německý samouk taky a dyš mně nezbylo vůbec nic jiného a musela sem se dozvědět, jak to bylo, tak sem tu knížku přečetla německy, to byla první. A tam jsem pochopila, že ty slovíčka jako “gehen”, “stehen”, “brauchen”, “mützen”, že teda nestojí samostatně jak hvězdy na nebi a že teda opravdu sou v textu a že to funguje. A to byl můj začátek s němčinou. A poté revoluci sem, to by byly romány na vykládání, sem navázala kontakty s mnoha lidmi v Německu, kteří mně věnovali řůru knížek. Hlavně literaturu ve vztahu k těm židovsko-křesťanským vztahům, ty židovsko-křesťanské vztahy a knihy těch židovských teologů měly na mě obrovský vliv a četla jsem se s obrovským užitkem. Ale my sme tady museli ten dům nastavit o patro, protože nám odešla střecha, protékala a dyš můj muž umřel, tak prostě najednou všechno přestalo fungovat. Takže sme zjistili, že musíme opravit střechu, oni nám řekli, musíte se vystěhovat a my vám dáme novou. Staršovstvo říkalo, tak dyš už budem něco takovýho dělat, tak ten dům nastavíme o patro a postavíme tam pokojíčky pro hosty a postavíme tam byt pro faráře důchodce. Jak mi to přišlo vhod, že sem pracovala na tom Barrandově, že prostě sem se, tam sem [...] když je místo natáčení a je tam řůra lidí a peníze tam tečou proudem, tak musíte, dyš se vás zeptají,

musíte vy rozhodnout a na místě a neříct já se musím zeptat pana šéfa, jestli by to tak šlo. Takže tudleto vlastnost jsem si donesla a stála přede mnou teda ta nadstavba a tak dále. A dyš už to bylo hotové, tak sem jezdili hosté opravdu z Německa a jedni mně vykládali o nádherné knize, která se menuje “Ve stínu Galilejského”, já sem projevila zájem, oni mě tu knážku poslali, já sem ji přečetla, nadčena a autorem byl pan Gerd Theissen. Od té doby, kdykoliv jsem viděla Gerd Theissen, tak jsem zbystrila pozornost a asi před pěti lety nebo tak nějak jsem se dozvěděla, že napsal katechismus. Tak jsem si ho opatřila. A ten mě tak nadchl, že jsem si ho pro sebe začala překládat. Protože mně bylo jasné, že dyš si to chci zapamatovat, že si to v němčině nezapamatuju. A ona ta knížka má eště takovou. [dívá se ve směru ke knihovně]

T: Mám Vám jí podat, když mě nasměrujete?

N: Ano, támhle (naviguje mě). Podívejte se na tu formu.

T: “Meditace o víře a rozumu” (čtu název). A to je už ten Váš překlad, je to tak.

N: Ale podívejte se, otevřete si to. (otevřu knihu a froma textu je psaná jinak než obvykle). Už to je nápad! To čtete uplně jinak než dyš je to v řádku. Geniální nápad. Neni to rýmované, ale má to někdy podobu básně, že každá ta sloka opakuje určitý výrok, takže. No, tak abych to zkrátila. Já sem se pro to nadchla, začala sem to překládat pro sebe. Pak sme mluvili s několika lidmi o tom, že ta církev potřebuje změnit a zmodernizovat trochu svůj jazyk, protože ta řeč těch vyznání ze třetího/čtvrtého století už zní úplně cize. Já sem jim říkala, já sem dostala text a ten o tom trochu svědčí, poslal sem jim ukázkou a najednou byl pan Theissen v Praze osobně. Protože sem to ukázala Ester Čaškové - farářce, která byla na Vinohradech a ta byla žačka pana Theissena. Ona ho pozavala, já bych za ním nikdy nešla a neřekla bych pane Theissene já si překládám Vaší knihu. A oni mu to řekli druzí a pan Theissen byl nadšenej a říkal “jé, to já bych měl velký zájem a já bych na to i finančně, já bych se zřekl nějakých svých práv a tak”. No nakonec to dopadlo tak, že ta knížka opravdu vyšla. A proto sem začínala tou paní Košutovou. Kdyby mě ty naši nebyli honili [smích] abych si pěstovala jazyk německý.

T: Takže vlastně dá se říct, že ta němčina Vám dost pomohla k dotvoření té Vaší víry. Když jste říkala, že hodně Vás ovlivnilo to studium těch židovsko-křesťanských vztahů, takže tohle je další aspekt.

N: Ano, ano. Na to jako moc českých pramenů není, proto mně ta němčina tady v tom pomohla. A tak říkám vždycky, je to takové zvláštní dílo boží, že sou tady odborníci, kteří buď je to nezajímalo nebo se s tou knížkou nepotkali. Pak přijde někdo, neštudovala jsem teologii, neštudovala jsem překladatelství, neštudovala jsem němčinu. A nakonec přeložím takovou [...] a ona má docela úspěch, protože on je ten pan Theissen naprosto takový [...] já říkám, že on [...] pracuje tak, že si vymění židli s tím, s kým mluví. Když si vyměníme místo, najednou Vy budete vidět ty knížky, co vidím já, já budu koukat na ty anděly, co sou za mnou. A další jeho vlastnost je, že on dojde na roh, ale zahne a jde ještě za další roh, podívá se, co je za dalším rohem. Tím pádem má některé věci které, dyš si to přečtete, tak si řeknete – no ano, to má pravdu, proč to nenapadlo mě. A má takové velice kladný postoj, on je člověk, který vždycky znova stojí v údivu nad zázrakem života. Že sme, že je tolik věcí, které by mohlo nebýt nebo nemuselo být a je takový, má takový nadějný výhled. Že věci se můžou změnit, teď jsem překládala jeden jeho aforismus a on tam říká, že prostě strom stojí na místě a nehne se a prostě představa, že by se strom pohnul, je absurdní a že na trní nerostou hrozny a na bodláčí, že si neutrhne člověk jablko, ale člověk že se může změnit. Že může zažít něco, čemu se říká obrácení, že se může rozloučit s tím, jaký je a zkusit to znovu. A nebo tam má jendou takovou krásnou pasáž, má tam pasáž o andělech, jako poslech božích, já anděly mám ráda, vidíte tady všude (všeude v bytě jsou malí andělci a obrovské množství knih). A on říká a popisuje, kteří andělé jsou v nebi a jaké mají úkoly a že jsou boží poslové, a pak tam má takový odstavec, že každý z nás sedí u okna a čeká, že k němu přijde taky jednou anděl, jako boží posel. A končí to: “nečekej, že k tobě přijde anděl, ty si anděl, na tebe někdo čeká, že k němu přijdeš a pomůžeš mu”. A eště Vám řeknu jeden příběh ze života, a pak už skončíme. Že [...] když sem říkala, že prostě vidím ty biblické příběhy, jak jsou živé i v našem životě. Představte si, že sem nastoupila do tramavaje. Vždycky sedám – předníma dveřma a sedám si na místo pro invalidy. Většinou buďto je volné nebo někdo ochotně vstane a pustí mě. Tenkrát tam někdo seděl, vstával že mě pustí a já mu říkám: “děkuju, já si sednu tam je volné místo”, v další řadě. Sedla sem si vedle člověka, eště jsem nedosedla a on se na mě otočí a říká: “pijete alkohol?” Sem říkala: “no piju, ale mně to moc nechutná, tak já tomu moc nedám”. A ukázalo se, že ten člověk, to byl naprostý zoufalec. Řikal: “já se chystám na protialkoholní léčení, já tam mám

nastoupit, já se tak strašně bojím. Já se toho tak strašně bojím”. A teď si představte, že si k němu sednu já a my jsme v rodině měli jeden takový případ, že jeden synovec propadl alkoholu, přišel o rodinu, o manželku, o zaměstnání, prostě byl totálně na dně. A v té situaci šel na protialkoholní léčení a dostal se z toho a dokonce o tom napsal knížku. To přece není jenom tak náhoda, že já si sednu vedle toho člověka. A řikala jsem mu: “to máte těžkou cestu před sebou, ale už jste začal, už jste udělal první krok a já Vám moc přeji, abyste to dokázal a já každý sen si na Vás vzpomenu a budu Vám přát, abyste to dokázal”. A říkám mu: “já vím, že to jde dokázat, zažili jsme to ve vlastní rodině”. A jeli jsme spolu asi dvě nebo tři stanice a on pořád opakoval: “já se toho tak strašně bojím, strašně bojím”. A nakonec, dyš vystupoval, řekl: “já se toho tak strašně bojím, já sem to slíbil své dvanáctileté dceři”. A vystoupil a zůstal tam stát u té tramvaje takhle [kryje si oči], prostě číré zoufalství. Já nevím, jak to dopadlo, ale fakt je, že sem si na něho opravdu dlouhou dobu vzpomínala, že sem o tom vykládala, že řada lidí říkali “my na něho taky budeme myslet”, myslíte si, že je to opravdu obyčejná náhoda?

T: Jako co já si o tom myslím? No tak já to mám takový komplikovaný, ale myslím si, že náhoda to není.

N: Mohl si tam sednout kdokoliv a já dyš sem to začala vykládat, tak lidi, dyš sem řekla “pijete alkohol”, tak lidi – začali se smát. Že zrovna já mám tuhle zkušenost a mohla jsem ho tím povzbudit. Říkám nevím, jaký to mělo dopad, ale brala jsem ho smrtelně vážně a eště teď si na něho občas vzpomenu.

T: Zřejmě to ve Vás zůstalo.

N: Strašně bych mu to přála. A dyš vidím i jiné lidi v takové situaci, tak si říkám třeba [...] ne já nejsem takový ten strašně zbožnej křesťan, který říká pán Bůh tohle tohle, ale v tomto případě mně připadá, že to opravdu nebyla náhoda, že pán Bůh stál při tom člověku.

T: To by mě zajímalo, jak to dopadlo.

N: To mě taky. No ráda bych ho potkala, obzvlášť, kdyby řekl, že je z toho venku.

To je taková ilustrace, že se mně zdá, že opravdu ta Bible je kniha o dnešku. Že to není mimo. A taky mě připadá, že možná církev dělá trochu zle, že se soustřeďuje jenom na to svoje.

T: Že by to možná chtělo trochu tý interdisciplinarity.

N: No, to mám taky trochu od pana Theissera [...] že vlastně základ takového toho “miluj bližního svého”, když to velice zhutním, je opravdu někde v tom židovství a v té víře a tak dále. Ale my sme si možná ne všimli, že to přešlo už i do docela obyčejné společnosti. Že každá vláda už má ve svém zřízení a v tom, jak vládne a spravuje obecné věci, už je to samozřejmé, že samoživitelky, postižení, bezdomovci, nezaměstnaní dostávají. Takže to prostě přešlo. Že už je to tak samozřejmé, že už se ani neví možná, že to má někde nějaké staré židovské kořeny a že ta církev vlastně si to neuvědomuje, že v tomhle měla úspěch. A naříká si – ty křesťanské hodnoty se nám někde ztratily, ale oni jsou tam.

T: Tak já Vám děkuju moc.

Záznam o 2. rozhovoru s paní Věrou Lukášovou

Také druhý rozhovor proběhl ve farském bytě na Praze 3 – Jarově. Opět jsme probraly jednotlivá témata do hloubky. Jednou rozhovor přerušil telefon, který zazvonil paní Věře.

Přepis 2. rozhovoru s Věrou Lukášovou, pořizen 22. 3. 2019 na Praze 3 – Jarově, přepis rozhovoru 25. 3. 2019

T: Rovnou tou okupací můžeme začít.

N: My sme [...] to už sem to tady jednou říkala. Jenda dyš ho pozvali do Kroměříže, tak jeho první reakce byla “do Kroměříže, nikdy!” a dyš ho zvali do Prahy, tak jeho reakce byla “z Kroměříže, nikdy!”. A už sme 21. srpna 68 seděli ve stěhovacím voze a jeli do Prahy a to prostě bylo úplně viditelný rozcestník, to byla Kroměříž, Morava, Malé město. A [...] teď sme měli, jeli sme prostě na pražský sbor a já sem měla zajištěné místo na Barrandově. Dětem bylo 10 a 12, to byli malí kluci. A ta fara, na kterou sme se měli

nastěhovat, byla na Chmelnici, to je jednu stanici směrem do centra. Byl to takový objekt, který patřil sboru, ale bylo to v mizerném stavu, ve dvoře byla bohoslužebná místnost, dům který k tomu patřil, tam byla řada bytů, které se pronajímaly a pro nás tam vlastně zbyla půlka bytu po bývalém faráři. Pan farář Foltýn zemřel a jeho žena se s náma podělila o ten byt, takže v půlce bydlela ona se svojí dcerou a s maminkou a druhá půlka, co zbyla - kuchyň, velká chodba, obývací pokoj a ještě jeden pokoj, koupelna záchod dohromady, tak to prostě sme měli k dispozici, žádná velká sláva. A nakonec to ještě vyhodili do povětří kvůli občanské vybavenosti a nabídli mému muži tři objekty jako náhradu, a protože Jendův tatínek byl stavitel, tak si to obhlídl a řekl tenhleten, kde teď sedíme, je v nejhorším stavu, ale je na nejhezčím místě, vezmi ten. Takže do takové budoucnosti sme se stěhovali, ale to sme nevěděli.

T: A jaký to bylo, když teda přijeli prostě ty tanky a [...]

N: No my sme, to bylo tak, že my sme byli samozřejmě zabalení, připravení, nachystaní a protože sme ale měli velice špatné zkušenosti s národním výborem v Kroměříži, kteří byli jednak proti církvi vůbec, a protože Kroměříž je katolická pevnost, letní sídlo olomouckého arcibiskupa a řada katolických kostelů a tak, tak to vůbec nebylo jako přátelsky nakloněné vůči nám, tak [...] co sem to chtěla říct [...]

T: Já sem se ptala na ty Vaše pocity na tu okupaci [...]

N: No takže my sme byli nachystaní na to, že se stěhujeme do Prahy a protože sme si nebyli jisti, že s náma bude jednat ta radnice férově, tak farář Horký, který nastupoval po Jendovi, pro jistotu přijel, aby v tom bytě, kdyby ho náhodou chtěli zabavit, tak aby vlastním tělem to bránil. Tam to jednání s tím národním výborem nebylo úplně férové a nebylo úplně jisté. No a teď teda sme byli nachystaní a ráno zvoní telefon a naše sousedka říká, pusťte si rádio, Sověti nás okupují. Tak Jenda vytáhl z peřináče rádio, protože to už bylo zabalené. A slyšeli sme to prohlášení výboru komunistické strany a můj muž se sebral a šel k telefonu, zvedl to, zavolal na poštu a pravil, že chce poslat telegram. Já sem si říkala – telegram v takové situaci, co se děje. A on prostě poslal telegram Dubčekovi, kde mu poděkoval za to, že teda tak rezolutně řekl ne. Tak poslal telegram, já sem mazala do obchodu, protože bylo jasné, že ta cesta může trvat nekonečně dlouho. Tak sem udělala větší nákup, teď všeci lidi tam na mě hned začali křičet, ať napanikařím, sem říkala:

“nezlobte se, my se stěhujeme, jedeme do Prahy”. Teď ti lidi zase: “nestěhujte se, je to nebezpečný”. Teď ta ulice, ve které my sme bydleli, tam bydleli samí vojáci – důstojníci, v Kromříži byla velká posádka a vlastně celou dobu, co my sme tam v tom bytě bydleli. Eště to musím vyložit – to byla prostě socialistická výstavba, tam bydleli ti důstojníci, a pak tam byl jeden nebo dva domy soukromé činžáky a v jednom z těch soukromých činžáků, který ale znárodnili, už to nepatřilo těm původním majitelům, tak tam sme my měli byt. A my sme samozřejmě byli všem těm důstojnickým rodinám trnem v oku. “Eště farář tam bydlí”. Ale byly vyjímečné situace. Například Jendu někdo doporučil americkému faráři - to byl americký mládežnický protestantský farář, který pravidelně se svými studenty jezdil do Evropy a to záměrně do východní Evropy, aby těm studentům ukázal, že je i jiný svět než ten, který oni znají. A to jezdili i z Německa, záměrně takové skupiny s tím, aby se podívaly a viděly, že to může bejt všecko i jinak a kde sou a v čem sou ty rozdíly. Takže když tento americký farář přijel americkým bourákem a zastavil před tím domem, kde byl náš byt, tak samozřejmě děti z celého okolí přiletěly a “kdo to je, co to je, jak to je, u koho to je – jo u toho faráře hmmm”.

T: A koukaly.

N: Koukaly. No ale jinak prostě trnem v oku. Ale ten den, kdy teda hlásili, že nás ti Sověti přepadli, tak řada lidí z těchletých důstojnických rodin přišla a říkala “nestěhujte se, nejezděte, je to nebezpečné, kdo ví, co se vám stane. Slyšeli sme zprávy, v Praze se střílí, teče krev a tak”. Najednou prostě tohle už nebyla žádná přehrada, že to je farář a církev a tak dále. Prostě najednou to byli lidi. No a ta firma taky telefonovala, jestli jedeme, tak sme říkali “ano, jedeme”. Tak sme nasedli a jeli sme. A bylo to [...] já si uvědomuju, že to je vyjímečné datum, ale já vlastně nemůžu říct, co se dělo, protože my sme nic neviděli. Ono se nic nedělo, ta země byla najednou úplně vylidněná. Tam bylo - tenkrát vůbec nebyl tak veliký provoz jako teď, ale najednou byla jako ochromená. A teprve dyš sme přijížděli k Praze, tak najednou ne do Prahy, ale z Prahy začali, ale to byli spíš motorky a někdo, kdo měl nějaký praporek na těch [...] prostě já sem dycky měla pocit – ano ta Praha, to je takové živé srdce a v tomhle, že byl jakýsi pohyb i z Prahy, nejenom do té Prahy, kam sme nakonec jeli mezi sovětskýma tankama. To sme opravdu dorazili, ale že bych měla pocit, že po nás budou střílet, to jako sme neměli. No a dojeli sme do Prahy, tady na Jarov, tady už byla jakási, jakýsi obchod tady byl nebo co, takže fronta veliká, lidi stáli, nakupovali a my sme teda dojeli na tu adresu, kde sme se měli ubytovat a někdo nám tam v

kuchyni položil na stůl bochík chleba. Tak nás uvítal, no. A já sem volala svému šéfovi, u kterého sem měla nastoupit na Barrandově a ten říkal “já sem měl strach, že nedorazíš, ale tak sem rád, že si tu”.

T: Takže potom ste vlastně hnedka nastoupila na Barrandov.

N: Hned sem mohla jít na Barrandov.

T: A co těch několik dnů bezprostředně potom? Máte na to nějakou vzpomínku?

N: Mám na to bohatou vzpomínku, ano, protože my sme se sebrali a místo toho, abysme vybalovali bedny a tak, tak sme jeli do města a ta Praha ty první dny potom, to prostě bylo – to bylo nepopsatelné, já sem si říkala to – takovou náladu, takové nadšení, takovou soudržnost, takový pocit, že patříme všichni dohromady, to prostě musí člověk prožít jenom jednou za život. Ale spletla sem se, protože 89 to bylo ještě jednou. Ale my sme prostě vyrazili do města, kluci zůstali na dvorku, tam byl dvorek a hráli si na písku, a my sme jeli do města. Tramvaje byly plné, neplatilo se ani žádné jízdné! Prostě a teďka ty ulice plné lidí a plné nápisů a hesel, to viselo z oken, já už si to nepamatuju, ale vím, že tam jeden nápis byl “nekolderujte”. A Kolder byl člen ústředního výboru a takže to byl spolupracovník těch Sovětů. A všude byly cedulky “2000km Moskva – správný směr” jinak názvy všech ulic zmizely. V rádiu dávali různé pokyny a lidi podle nich opravdu jednali, takže najednou byly ulice, které neměly žádné méno. Směrovky otočily někam úplně jinam a jediné, co bylo správně “Moskva 2000 km”. A no prostě [...] nepopsatelné, neuvěřitelné. Plný Václavák lidí, teď tam samozřejmě byly i ty tanky a lidi mluvili s těma vojákama a nevím už detaily, ale prostě tehleto neuvěřitelný pocit. A lidi spolu seděli v tramvaji vedle sebe mluvili a všichni byli kamarádi a sdělovali si informace a tak.

T: Takže to byla jako jakási naděje na změnu?

N: Neuvěřitelná, neuvěřitelná nálada, já už nevím který den v týdnu to byl, ale pak sme se přece jenom museli nějak teda vybalit a nakoupit a něco navařit těm dětem a v neděli, to nezapomenu nikdy, byly bohoslužby a ty byly jednak v tom kostele, v tom sborovém domě a jednak v kazatelské stanici Malešice a my sme teda v neděli ráno kolem osmé hodiny vyrazili z té ulice Na Chmelnici a přes Vackov a tam zadem přes ty kopce, sme šli do

Malešic, kde ten pan farář Foltýn dokázal postavit, to byl malej zázrak, postavit modlitebnu. A teď ty ulice opravdu žádné označení, ta ulice neměla méno [...] a my sme šli, Jedna přede mnou – tmavý oblek, černý kufřík, ve kterém měl talár a Bibli a kázání a tak a já tři kroky za ním [...] a teď najednou, to bylo jako v té řecké báji – najednou na tom kopci se začaly objevovat postavy. Rusové tam měli nějaký tábor nebo ležení nebo nevím, jak to nazvat. A najednou, jak sme šli do toho kopce, tak se ty postavy začaly objevovat. No musím říct, že teda sem se velmi zarazila a Jenda prostě šel, tak sem šla za ním. Došli sme k tomu kostelíku a tam stáli tři nebo čtyři starší dámy, starší sestry a Jenda jim říká: “Vy ste se nebály?” A voni říkaly: “Proč, dyť deme do kostela”. A naproti, přesně naproti toho kostela stojí taková kaplička a u té stál sovětský vojáček se zbraní [...] a tak my sme šli, nechali sme otevření dveře a myslím, že ten vojáček poprvé v životě viděl evangelické bohoslužby.

T: No tak to je neuvěřitelný ten zážitek.

N: Takové prostě, takové příběhy.

T: No já bych na to trošku navázala. Tohle téma sme spolu minule myslím tolik neprobraly. A je to téma, kterým si myslím, že se na to dá dobře navázat – téma strachu. Jestli vlastně to téma strachu může nějak souviset s charakterem víry před a po revoluci, dyš se nad tím zamyslíte. Když sme tady měli komunisty cca 40 let, tak jestli nějak, samozřejmě ve společnosti asi převažoval strach z toho dávat si pozor na to, co člověk řekne, komu to řekne atd. A potom tady ten strach po revoluci nějakým způsobem opadl. Tak jestli si myslíte, že tohle by mohlo souviset třeba s potencionální změnou vůbec charakteru té víry před a po revoluci. A s tím, co třeba ty lidi od té víry nějakým způsobem vyžadují.

N: Já si myslím, že samozřejmě strach, strach k tomu patří, ale [...] já mám pocit, že [...] já osobně asi a myslím, že ale řada těch dalších žen, které byly ve stejné pozici to prožívaly stejně. Já sem měla nakonec tu situaci jednodušší a snažší než řada jiných lidí, mně připadlo. Protože o mě bylo jasné od začátku: vzala si evangelického faráře a chodí do kostela, co od ní můžem čekat. A prostě mně tak museli vzít [...] já sem věděla, jak to se mnou je, vzala sem si evangelického faráře, takže tady je hranice a nad tu se nedostanu. Děti nebudou študovat, nebudeme moc já nevím to a ono, ale bylo to dané. A tam, kde řada

lidí, možná učitelů nebo v takovýchto povoláních, se musela vždycky rozhodovat – můžu ještě tohle udělat nebo už je to za čarou. Tak tohleto rozhodování [...] u mě to prostě bylo dané. Věděli, co sem zač a dyš sem pak pracovala na Barrandově, tak prostě s tím počítali. Říkali: “My sice budeme natáčet v neděli, ale ty deš do kostela, tak my pro tebe pošleme auto v 11” nebo dyš byl 1. máj v neděli – “Ani tě nezveme, ty deš do kostela”, prostě už se mnou počítali. A musím říct, že sem [...] že člověk byl na té stinné straně vlastním rozhodnutím a že sem mohla počítat, že budu mít různé problémy a potíže, ale nebylo to, jak bych řekla univerzální – záleželo na tom, s kým se člověk potkal. Já řeknu jeden příklad a myslím, že by mohl mít i obecnou platnost. Já sem pracovala, ale jenom jako na brigádu za maminku, která byla na mateřské dovolené v Kroměříži, v bance - hledala sem možnost si vydělat nějaké peníze, protože prostě sme peníze neměli, chyběli nám, nebyli. Takže sem nastoupila do banky, panu ředitelovi se moc líbilo, že umim psát na stroji všemi deseti, takže uvažoval, že by si mě v té bance nechal, jenomže – uspořádali tam nějakou ateistickou schůzi, pozvali na ní člověka, který o náboženství nevěděl ale vůbec nic a to, co nic, co veděl bylo ještě zkreslené a zaujaté, no a ten teda po pracovní době sme tam museli všichni zůstat, teď on kecal ty nesmysli, všichni věděli, že můj muž je farář. Navíc tam byla řada lidí, kteří byli věřící a nechtěli se k tomu moc hlásit, takže já sem opatrně pozvedla hlas a něco sem řekla a skončilo to nakonec tak, že samozřejmě tu debatu sem vyhrála a nakonec sem schůzi rozpustila [smích] sem řekla: “Já už musím jít pro děti do školky, já se omlouvám” a tím to skončilo. Jenomže panu řediteli se to hrubě nelíbilo a prostě mě propustil. Já sem tam stejně nebyla na trvalý úvazek, takže mě prostě pustil. A já sem nemohla, absolutně najít žádné zaměstnání. Ucházela sem se o místo v automobilových opravnách a ten ředitel, jak člověk potkává různé lidi, ten mně řekl: “Víte, Vy se namáháte úplně zbytečně, protože krajský výbor rozhodl, že Vy žádné zaměstnání neseženete, takže se nenamáhejte. Já bych Vám poradil jediné – běžte za okresním tajemníkem strany”. No, tak teď si představte, že člověk jde za okresním tajemníkem strany a že teda ta představa, že nemáte ty peníze a že nebudete mít šanci ty peníze si vydělat, tak sem šla za okresním tajemníkem strany a vylíčila sem mu ten příběh. A on mně řekl “přijďte za tři dny” a já sem přišla a on mně říká “já sem si ten příběh ověřil, Vy máte pravdu, jak ste to líčila a je to jejich chyba, že se správně nenachystali na takovou schůzi. Kde byste chtěla pracovat?” Já sem řekla “no v těch automobilových opravnách, protože ten ředitel mně poradil a pomohl”. On zvedl telefon, zavolal a já sem další den nastoupila [smích].

T: A čím myslíte, že to bylo že Vám pomohl? Protože nemusel žejo.

N: Protože byl slušnej člověk.

T: Čili zase sme u toho charakteru.

N: A dovykládám ten příběh. Po několika letech tenhleten tajemník z trestu musel odejít, přeložili ho někam jinam [...] dyš sem se to dozveděla, tak sem si řikala ten člověk mně opravdu pomohl a pak sem se několikrát s ním setkala jenom sběženě jo, ale bylo vidět prostě že si mě pamatuje. No ale měla bych mu jít poděkovat. Takže sem koupila takový kolibří svazeček Nerudových zpěvů pátečních, protože sem někde přečetla, že kytička, svazek básní a bonboniéra nejsou úplatek. Takže sem za ním šla, dala sem mu to, řekla sem mu, že mu velmi děkuju že mně v tu rozhodující chvíli velmi pomohl a on mně řekl “víte, když sem byl ve slávě, tak se tady dveře netrhli. Teď se se mnou přišli rozloučit dva lidé – Vy ste ten druhý”. Je to dycky o lidech. A potom najednou žejo – nemohla sem pracovat v bance, takže pak sem pracovala v automobilových opravnách a jednoho dne zvoní u nás telefon a já to zvednu. A u telefonu byl pan starosta města Kroměříže a nabízel mi zaměstnání na radnici, dovedete si to představit. Takové obraty – samozřejmě že [...] to bylo účeoové, a totiž město Kroměříž mělo slavit 800 let výročí povýšení na město a oni chystaly velké oslavy a na ty oslavy museli ustavit nějaký výbor, který se o to bude starat a ten výbor musel mět tajemníka, který to otelefonuje, vypíše, vyřídí a tyhle věci. A vzpomněli si na mě, věděli, že sem pracovala ve Zlíně na ateliérech jako produkční a že teda tydlety věci umím, takže jim nevadilo, že sem žena faráře. Velmi se jim to hodilo, takže sem opravdu nastoupila na radnici a ty oslavy teda proběhly, zařídily se, povedly se. No a pak už to zase jako vadilo, že ona chodí v neděli do kostela, ve středu na biblické hodiny, takže mě šoupli do komunálních služeb. Já dyš řikám, dyš se mě ptali, kdes pracovala, tak moje poctivá odpověď zní – kde soudruzi dovolili. Voni mě šibovali.

T: Co nějaká otázka autorit. Myslíte si, že se mění autority a třeba i postoj mladých lidí k autoritám? Že třeba za první republiky to bylo jiný, za komunistů to bylo jiný a dneska že to je jiný? Jednak z Vaší individuální perspektivy, když jste potom měla být pro někoho autoritou, tak jestli jste si opravdu přišla tak, že Vás respektuje. A to je ta jedna rovina a ta druhá, potom by mohla být Vaše církev a jestli ta je brána jako autorita.

N: Já nevím no, člověk buď to ho berou nebo ho neberou asi. Samozřejmě že může být autorita, která vyplývá z určitého postavení. Když měl někdo nějakou vysokou stranickou funkci, tak holt [...] já už sem nazačátku říkala, že to moje postavení bylo trochu vyjímečné v tom, že prostě oni věděli, co já sem zač a věděli, co ode mě můžou čekat. Já si pamatuju jeden takový kouzelný výrok, náš výrobní náměstek na Barrandově říkal “sarka milostivá paní, taky by ti huba neupadla, kdybys řekla práci čest”, voni mě - já myslím, že mě docela brali a že prostě jako ocenili, že prostě určité věci umím [...] já pro sebe sem to viděla takhle. Já sem respektovala a vážila si lidí, kteří byli komunisty z převědčení. Měla sem takového šéfa, který byl komunista, ale komunista přesvědčným, jemu vůbec nešlo o nějakou kariéru nebo o nějaké mimořádné výhody. On prostě byl komunista, věřil té ideji, vidět kriticky, co se dělá špatně a co se nedělá špatně. A doklad toho třeba je, že my sme natáčeli koprodukční film s Mosfilem, se Sovětama a byl to ten velkofilm osvobození Prahy Sokolovo a Nizrady, to byla taková velká trilogie dodatečně zkomponovaný dokument o tom, jak probíhaly Mnichovské události, bitva u Sokolova na Východí frontě a posléze Osvobození Prahy. To režíroval Otakar Vávra a tendleten pan produkční to měl, byli dva, kteří produkčně to měli na starosti zorganizovat všecko připravit, vymyslet. A tendleten, já si teď nevzpomenu, jak se menoval a ten mně říká “musíme jet do Moskvy uzavřít tu smlouvu. Vy musíte jet se mnou paní Lukášová a musíte udělat podrobný stenogram, protože já jim nevěřím”. A to byl komunista srdcem, jo. Ten náš štáb měl asi tři kanceláře, on seděl ve své kanceláři, slyšel, jak my si povídáme, my sme tam všeci byli proti. Nikdo nebyl komunista a pokud musel být, tak to tajil, styděl se za to. A von to slyšel a nikdy že by na nás nějak zaútočil nebo [...] takže těchto lidí, těch sem si vážila. Ti měli svoje přesvědčení a potom byli ti, co byli u komunistů. A to byli lidi, kteří si dycky ráno museli koupit Rudé právo a přečíst, jestli je tyto dneska kamarád nebo jestli je to krvavý pes tyto, což mohlo bejt v pondělí tak a v úterý jinak. A těchletěch sem si nevážila a těch sem se bála, protože oni sami si byli nejistí. A protože sami byli nejistí, tak na ně nebylo žádné spolehnutí.

T: A co třeba v souvislosti s tím postoj Hromádky? Co si o něm myslíte?

N: Myslíte J.L. Hromádku, voni byli dva – J.L. Hromádku a pak byl ještě Hromádku, který byl synodní senior hned po revoluci.

T: Myslím J.L.Hromádku.

N: J.L.Hromádka [...] já vlastně [...] J.L. Hromádka velmi oblíboval mého muže, dokonce chtěl, aby byl jeho asistentem, ale to Jenda nechtěl. Jenda velmi chtěl pracovat na sboru. Ale díky Hromádkovi my sme se vůbec dostali na tu faru v Kroměříži. Protože tam církevní tajemník měl nějaké výhrady k Jendovi, ale snad taky ke mně. A ten Hromádka prostě měl takové slovo, že se zastal. A pak si pamatuju v roce 68, tady byla různá shromáždění, to už nevím, ale vím, že sem jela s bratrem J. L. Hromádky v jednom autě a zpívala sem mu tu písničku “Běž domů Ivane, naše holky ty tě” nevím už jak to bylo. On byl nám velmi nakloněný, byl jinak [...]

T: On má takovou rozporuplnou pozici žejo, jevil se velmi jako zejména zezáčátku a samozřejmě i ta okupace ho pak totálně jako [...] možná až jako během tý okupace pochopil, že se s těmi komunisty prostě nedá jednat, že to prostě tady tou cestou nepůjde. Ale ta otázka směřovala i tam, jestli si myslíte, že vůbec ten jeho shovívavý postoj, vůbec ta snaha s těmi představiteli komunistickými jendak, tak jestli to byla jenom nějaká strategie jeho, aby vůbec ta církev vaše přežila nebo jestli si myslíte, že opravdu zase třeba byl ten typ toho člověka, který byl komunist a z přesvědčení a věřil té ideji. A nebo jestli k tomu nemáte žádný postoj.

N: Já si myslím, že jemu šlo, on přece byl u toho, dyš se zakládala světová rada církví a já myslím, že mu o to šlo. Protože on měl určitou výhodu, že trávil tu válku v Americe, takže věděl, jak to tam je a myslím si, že jemu opravdu šlo o to, aby aspoň ty církve se sešly a spolu nějak jednaly. Protože na té politické scéně, tam ta opona železná, která stála, to bylo asi nepřekonatelné. Ale já si myslím, že on opravdu mu šlo o to, aby se aspoň ty církve potkaly. A myslím si, že to byla celá řada farářů a teologů na tom Západě, kterým o to šlo, aby se potkali. A možná i těm komunistům v tom Kremlu, možná ti chytřejší z nich taky pochopili, že asi nějaká domluva, setkání, mluvení, že má význam. Nakonec Gorbačov přece s tím prorazil a cosi udělali. Já si myslí, že to byla [...] pozitivní představa a pozitivní snaha a dyš potom taky zistil, jací sou doopravdy, tak přece jim ten řád, který dostal vrátil. No a myslím si, že jestli někdo stál tvrdohlavě, řekla bych i na té ruské straně, tak to byla jeho žena – paní Hromádková. Já si myslím, že on nebyl jedonduchá postava, protože je tolik kteří ho chválí a tolik, kteří mají vůči němu výhrady. Ale myslím si aspoň dyš bych soudila podle Jendy, tak že ho hodnotil pozitivně.

T: A co nějaké další významné osobnosti 20. století ve vaší evangelické církvi. Máte třeba někoho, Vy ste zmiňovala, že Vás vedl ten pan farář Moravec, máte ještě někoho, koho byste z těch známějších osobností vypíchl(a)? Jako z hlediska třeba teologie.

N: Tak já to můžu hodnotit jenom nějakým zpětným pohledem, protože tyhle věci šly trochu mimo mě. Já sem byla – už sem to říkala posledně, že ten můj aktivní život byl v komunismu a to sem pracovala na Barrandově a to prostě bylo musím říct opravdu velice náročné zaměstnání, protože dyš je člověk přímo ve výrobním štábu, kde se ty přímo dělají, tak to není pracovní doba od 8 do 3. To může být nástup v 10 hodin večer a šichta končí ráno v 5. A je to napínavé, je to zajímavé, může to být obohacující, protože se člověk dostává do nejrůznějších prostředí a potkává nejrůznější lidi, to všechno jo, ale představa, že ti filmaři, že jenom sedí a pijou kafe a baví se s filmovými hvězdami, tak ta je naprosto falešná, je to dřina, je to docela dřina. Kvůli něčemu, co má tak malej význam – jako některé filmy. Tak je to docela náročné. Takže já sem tyhle věci jenom velmi okrajově. Já vím, že v církvi byla skupina mladých lidí Nová orientace, kteří se velmi angažovali teologicky a sledovali ty teologické proudy. Myslím si, že velmi význačná osobnost naší církve byl Jan Milíč Lochman, který působil na naší fakultě, potom hostoval v Německu a to vím, že studenti ho potom doprovázeli na náměstí pod Baldachýnem. On jim přednášel o Marxovi a Kapitále. Říkalo se, že ho četl v originále, nevím jestli je anglicky nebo německy. Tak a potom působil v Americe, potom ho pozvali do Švýcarska a dyš byl ve Švýcarsku, tak ho pozvali na Ministerstvo zahraničí kvůli nějaké kontrole a jeho kolega z fakulty – pan profesor Dobiáš mu telefonoval a říkal “nevracej se, protože oni by tě už ven nepustili”. A ten Milíč Lochman udělal velkou, velkou kariéru v Basileji, kde jednu dobu byl dokonce rektorem. On vždycky a všude zdůrazňoval, že pochází, že má kořeny v Jednotě bratrské, což pro něj byla nesmírně důležitá církev. Mluvil o ČCE, zdůrazňoval ty jednak kořeny těch husitských teologů, těch bratrských teologů, až po Jana Ámose Komenského. Dycky se k tomu hlásil a myslím, že jako díky němu na Západě věděli, co je ČCE. A on se taky angažoval v té světové radě církví, takže i s tím Hromádkou oni spolupracovali. A musím říct, že Milíč Lochman byl veliký kamarád s mým mužem a říkal mu láskyplně “ty pacholku”.

T: Ještě se Vás zeptám na další téma, který mě zajímá dost, protože to je vlastně otázka toho jak moc je, vzhledem k tomu, že vaše církev je velmi tolerantní, tak jak moc je otevřená tomu bavit se o určitých kontroverzních tématech. Typu homosexualita, rozvody,

potrat a takovéhle věci. Jestli tohle se řeší a jestli se to řešilo i dříve. Umím si představit, že se to asi pokud někdy řešilo, tak dnes více.

N: Já Vám to zase můžu říct jenom osobně. Homosexualita pro mě byl, to byl neznámý pojem. Víím, že za mých mladých let se četla kniha, která se jmenovala Studna osamění a tam bylo toto téma. Jinak nevím, že by se tím nějak moc jako někdo zabýval. Samozřejmě v Bibli je jasně ne, to není dobré, to je špatně. Já sem člověk teoretik, takže sem k padesátinám dostala cestu do Řecka, takže sem si samozřejmě nastudovala ledacos o Řecku a kromě jiného sem si přečetla, že pro ty Řeky to vůbec nebyla hlavně otázka sexu v tomhleto vztahu. A že prostě takového mladého řeckého jinocha nemohlo potkat nic lepšího, než když si ho všiml starší zkušený muž, který mu předávat zkušenosti, který ho vodil do společnosti, který mu ukazoval cestu. Ten sex tam sice taky byl, ale nebyla to hlavní role. Takže to byly tak jako vědomosti, které sem o tom moc měla. Po revoluci sem se dostala do takového rekreačního střediska, které [...] švýcarská církev nabízela po celou dobu toho komunistického režimu ve východní Evropě, tak to byla vila, která umožňovala, dyš si to ti lidi dokázali vyřídít a oběhat na těch úřadech, že mohli strávit tři týdny dovolené prostě v luxusní švýcarské vile a prostě udělat si prázdniny. Tak to mně se za komunismu nepodařilo, ale potom, dyš už ta vila vlastně neměla tento účel, protože cestovat mohl každý, tak jí chtěli zachovat na nějakou dobu a vymysleli, že tam uskuteční konferenci – ženskou. A na tu konferenci mě poslali. Takže takhle sem se tam dostala a tam se otevřela otázka homosexuality, protože se tam řešila. Tam to bylo téma. Stejně jako u nás nebylo téma – v naší společnosti nebyli postižení lidi. To prostě ti byli schovaní a nebyli. Ale my sme v Kroměříži měli možnost sledovat televizi vídeňskou a prostě západní a tam sem viděla, že v tu dobu, kolem – 60. léta to byly, to tam byl problém integrovat je, tam se o tom mluvilo, stejně tak se tam mluvilo o AIDS. Strašnej problém, já vim, že sem tam viděla pořad, kdy lidi prostě odmítli posílat své děti do školy, když do školy chodilo i dítě někoho, kdo zemřel na AIDS. Prostě byla kolem toho veliká debata. A právě v rámci této debaty sem se setkala taky s homosexualitou. Protože tam mluvili o tom, že ty sirotky, o ty se nikdo nechce starat. Když ti rodiče zemřou na AIDS, tak ty děti najednou zůstanou viset ve vzduchu, protože se každý bojí. A vyzdvihli tam homosexuální páry, kteří právě těchto dětí se ujali a dávali je prostě za vzor. Že ty děti měly před sebou krátký život, protože byly zřejmě taky nakažené, ale že tydlety homosexuální páry se jich ujali. Tak to bylo taky něco, co sem moc nevěděla. A na té konferenci, kde potom otevřeli tudle otázku, tak sem zažila jedno z takových nezapomenutelných setkání – tam byla holandanka –

manželka faráře a byla to taková kulat'oučká paní šedovlasá, taková prostě maminka od prvního pohledu. A ta nám vykládala, jaké to bylo, dyš její syn se jim přiznal, že je homosexuál. A tendleten syn potom se nakazil a zemřel na AIDS taky a to vlastně bylo poprvé, kdy já sem se tím nějak víc začala zabývat. Aspoň já sem to neviděla, možná byly kruhy, kde se to řešilo, ale do těch já sem se nedostala. A pak sem jako krok dál – mám vnučku nebo jako mám pět vnuků, ale tadle ta Terezka – sem říkala: “Terezko a co ty bys chtěla dělat, až vyštuduješ?” A ona říká: “Já bych chtěla mít takový klub pro mládež”. A já ji říkám “no ale Terezko to teďka všude, když se něco takovýho dělá, tak tam musí být vlastní sekce pro ženy” a ona se na mě podívala a říkala “to myslíš jako babi lesby”? A bylo jí snad 12 let. A já dyš sem si vzpomněla ve 12 že sem netušila, co to znamená. Že až dodatečně jsem v nějakém slovníku že lesba podle ostrova Lesbos snad ta řecká básnička. Tak to je takový jaký krok to udělalo.

T: A baví se o tom vaše církve?

N: Ano. A otevřeli to hlavně v Kobylisích, tam byl takový pokrokový farář, který tudletu otázku otevřel a myslim, že to projednávali a že teda k tomu se postavili kladně. Že to není hřích prostě dyš ten člověk takhle se narodí.

T: A co třeba vůbec jako vztah katolíků a evangelíků, jaký s tím máte zkušenosti a jak to vnímáte?

N: No, jaké já s tím mám zkušenosti. Dyš sem byla ve Zlíně, tak sousedé naproti byli katolíci. Ta Jarka by se mnou v životě nepřišla do kostela do našeho, protože byla pravověrná katolička. Ale věci se dějou různě a ona se zkamarádila s jednou zlínskou sdruženkou, která se jmenovala Věra Čermáková, vystudovala teologii, provdala se taky za faráře, působila někde na vysočinské faře a tadleta Jarka se s ní kamarádila a na tu faru jezdila a kamarádily se spolu. Já sem zažila tu dobu, kdy teoreticky katolíci a evangelíci – nepřekročitelná zeď. Ale já sem měla štěstí, že sem dycky potkávala takové bezvadné katolíky, že pro mě to [...] není to pro mě zásadní problém. Myslim si, že katolická církev by potřebovala nějaké reformy a oni o tom už i sami mluví, ale že bych já jim to měla rozkazovat, jak to mají dělat, to rozhodně ne. A říkám měla sem teď nedávno mě jedna taková katolická kamarádka umřela a to byla tak skvělá ženská, ona byla katolička a měla kontakty a styky i s těmi úplně nejvyššími kruhy s Tomáškem se znala, s Halíkem se zná, s

Malým, je aktivní. Při tech bohoslužbách k té Anežce České, tak ona tam četla evangelium Marie Fišerová, no. Během měsíce mně umřela. Dostala rakovinu slinivky břišní a během 5 týdnů zmizela! A tadleta Marie pochází z Polné, tam je zachovaná židovská čtvrť, dostali nějaké peníze a obnovili synagogu. Tak tahle katolička Marie dělala kustodku v té židovské synagoze a kamarádila se s náma. Dyš vyšel ekumenický překlad Bible, tak se to neprodávalo v obchodech, ale muselo si to objednávat, no a ti katolíci na to moc zvyklí nebyli, ale Marie si objednala po nakladatelství Kalich Biblí, že jich měla plnou garáž a s Jendou potom jezdili po republice a rozváželi po katolických farách. A my sme měli Fiat uno – teda to auto sem měla já, přestože já rozeznám volant a pneumatiku a jinak nic, ale to byl dar švýcarské církve sboru, ale dyby to dali sboru, tak to musí jít vysvětlovat se na Ministerstvu vnitra. Takže nějaký pan Jendli mně věnoval auto. Co je těm esenbákům potom, proč mně pan Jendli věnoval auto [smích]. Já sem se s nim pak i seznámila teda [smích], byli to skvělí lidi. No a tak měli naložený Fiátek těma Biblema a najednou auto přestalo jet a jinak to bylo naprosto spolehlivý, my sme s tím nikdy neměli problém. Tak Jenda vylezl a zvedl kapotu a nikde nic nemohl objevit, tak se otočí a říká “Marie, to je kvůli tobě, ty si čarodějnice” a Marie tam stála a seplé ruce a říká “pane Bože, co nám to děláš, dyť vozíme Bible”, takové historky. Evangelickej farář veze na katolickou faru.

T: A zase jsme u toho charakteru lidí.

N: Já myslím, že obyčejní lidi [...] my sme, existuje taková akce týdnenní – jednou za rok se sejde něco, čemu se říká Ekumenické setkání s Biblí a uměním, to už jste možná někdy o tom slyšela. Je to představa, že se stanoví určité téma, a potom celý týden se nad tím přemýšlí, v jedné ruce Biblí a ve druhé noviny. A je to většinou starší generace a snaží se zorientovat v tom problému s tím, že sme najednou na cestě k demokracii, nemáme s tím moc zkušenosti, nevíme si s tím rady. A tak o tom chceme mluvit. Takže to byla taky [...] co sem chtěla eště říct [...] jo a dyš sme to začali, tak měla dost takhle vedoucí slovo Marie Kaplanová, velká katolička maminka deseti dětí, disidentka a potom poslankyně hned v tom prvním parlamentu po revoluci. A ona stála v čele tohoto hnutí spolu s Radkem Kvapilem, což je klavírní virtuóz a ten vlastně byl autorem té myšlenky. Že to přidal k hudebnímu festivalu, tam měli prostě fůru uměleckej zážitků a k tomu přidal eště nějaké přemýšlování a z toho vzniklo. A tak ta Marie ta zezačátku říkala “musí se to přesně, když jednu přednášku evangelík, tak druhou katolík a třetí husita a [...]” a my sme to pak tu ideu opustili a nakonec sme zjistili, že vlastně vůbec nevíme, kdo je kdo. Takže sme měli

výbor, ve kterém bylo pět katolíků a bylo nám to [...] vůbec nám to nevadilo. Takže já myslím, že pokud jde o ty úplně obyčejné lidi, a ikdyž třeba ten katolický farář Páter Vacek, ten prostě to risknul a vysluhoval Večeři páně všem – i katolíkům i evangelíkům. Kdo teda nechtěl, tak mohl říct ne, z těch katolíků. Ale takže je to, je to na těch lidech a myslím, že ti dole, že ti se rychleji domluví, než potom ti hodnostáři, kteří musí brát ohledy na nějaké zvyklosti a dohody atd.

T: S tímhle taky souvisí jak moc si myslíte, že vlastně ta učená teologie je prezenční pak v tý praktický zbožnosti. Že prostě na školách ti faráři se učí nějakou teologii a jak moc si myslíte, že potom reálně ti lidi pak tady činí?

N: No [...] Já si myslím, že [...] rozhodující je, jak moc ti lidé vezmou tu Bibli opravdu do ruky a otevřou ji.

T: No a to je vlastně další otázka. V dnešní době myslíte, že ti lidé ještě tu Bibli otvírají?

N: Tak já si myslím, že to je takový slabí bod. Protože ta protestantská církev říká, že staví na tom Písmu, na tom Slovu a i ty praktické věci, které se kolem toho v reformaci daly, k tomu směřují – že prostě tu Bibli dali lidem do ruky, že jim jí přeložili, do vlastního jazyka, aby si jí opravdu každý mohl přečíst, že ten knihtisk k tomu přispěl, že opravdu v každé rodině ji mohou mít. Že i ta organizace toho sborového života tomu přeje, že se dětem vykládá Bible, že se mládeži vykládá Bible, že sou biblické hodiny i to kázání vlastně dycky trochu otevírá tu Bibli. Ale jestli ti lidi opravdu po tom tak touží [...] myslím si, že ta doba “písmáctví”, že už není.

T: A kdy si myslíte, že skončila nebo že začal ten konec tý doby písmáctví?

N: Já nevím. Já si pamatuju, že za války, možná to bylo podmíněné tím, že byla válka. Že na biblickou hodinu ve Zlíně chodilo takových 40 lidí, dneska dyš přijde nás 4/5, tak je to moc. A to se Elen na to připravuje, ta dojde s takovou horou knížek a je perfektně připravená, srovnává různé texty a tak. Už to prostě, nevím. A přitom ale když to člověk se o to začne trochu zajímat, tak je to neuvěřitelný, jak je to zajímavé.

T: Nemyslíte, že by se v souvislosti s tímhle měla ta církev nebo měly ty církve nějakým způsobem reformovat? Aby se to podalo těm lidem jinak? Aby se v nich vzbudil ten zájem o to Písmo?

N: Já nevim.

T: Jako to je totiž asi strašně těžká věc, to si asi musí každéj ujasnit sám, protože ta zbožnost je pak asi niterná, musí se o ní nejspíš, bych řekla nezaujatě, pečovat. Otázka je, jestli pokud ta církev chce nějakým způsobem dál fungovat a rozvíjet se v té společnosti, tak jestli by se reformovat neměla. Jak jste minule mluvila o té jazykové reformě například. Přeci jenom ta mluva zní zastarale a už se s ní člověk neztotožní. Čili jestli třeba tudle je jeden z těch kroků, jak lidem podat ruku a pomoci jim, aby si začli z té Bible číst víc. Tak nejspíš, jestli by třeba neměly být i nějaký jiný změny.

N: Já si myslím, že jeden velký krok se udělal po 2. sv. v. a to myslím, že to byly reformované církve, které když vyšel najevo holocaust a všechny ty co se stalo, tak si začaly klást otázku, jak je to možné, jak se něco takového mohlo stát. A došly na to, že vlastně velkou část viny na tom má sama církev. Že čerpala řadu argumentů vůči Židům přímo z Bible. Někdy úplně špatným výkladem, špatným pochopením, úplně protichůdným – říkají Židé nepřijali Ježíše jako mesiáše a tím pádem už to zaslíbení, který jim pán Bůh dal neplatí a platí nám, jo. A takže našli spoustu takových míst, ale hlavně vlastně vyšlo najevo, že si ti křesťané neuvědomují nebo zapomněli, že vychází z toho židovství. Já sem tady dostala takovou zajímavou knížku a já Vám tady přečtu tady jeden [...] teď to nenajdu (ztratila si založenou část). To je knížka která se jmenuje “Chyťte Žida, proč evropané nenávidí Izrael a milují Palestince”. Setkání (cituje z knihy) “Není to poprvé, co se tato dáma účastní německé mírové iniciativy. Němce zbožňuje a na Židy má celkem jasný názor.

- Abych k vám byla upřímná, vždycky jsem věřila, že Židy jsou něco jako zvířata.
- A co si myslíte teď?
- No byla jsem v Jeruzalémě, abych spařila chrám xxx (nerozumím názvu) a chrám božního hrobu a když jsem tam byla, viděla jsem taky kus země a to, co tam vybudovali Židi. Nevěděla jsem, že stavějí města, ale když jsem uviděla, co postavěli, uvědomila jsem si, že tuhle oblast neopustím.
- A kdo vlastně jsou Židé, co si o nich myslíte?

- Jsou to vetřelci
- Nemám problém říci Vám pravdu.
- A vadilo by Vám, kdyby někteří z nich přišli žít sem, do Jordánska?
- Ne, sem by nemohli přijít, sem ne.
- A co američané.
- Jací američané?
- Normální američané, dobří křesťané.
- Ti sem mohou přijít a žít s námi, bez problému.
- A co američtí Židé.
- Ne ne, těm by nemělo být dovoleno tady žít.
- Žádní Židé v Jordánsku?
- Je mi líto, ale žádní Židé.
- Vy jste věřící křesťanka?
- Jsem.
- Byl Ježíš Kristus Žid?
- Ne, Židi ho zabili.
- To znamená, že nemohl být Žid?
- No kdyby byl Žid, Židi by ho nezabili.
- A kdo zabil xxx?
- Proč se ptáte?
- Kdo zabil xxx?
- Co tím chcete říct?
- No to mi povězte vy.
- Chcete získat titul, tak byste měla být schopna odpovědět na tyto otázky.
- Oba byli arabové a oba dva zabili arabové.
- Co to znamená, má drahá.
- No dobrá, už rozumím. Pokud Židi zabili Krista, není to důkaz, že není Žid. Jasně, nikdy jsem o tom takto nepřemýšlela, ale teď o tom přemýšlet budu.
- Mimochodem, jak víte, že Ježíše zabili Židé?
- To ví každý.
- A co se píše v Bibli?
- V Jordánsku se vyučuje, že ho zabili Židi, všichni to učí. Katolíci i protestanti
- Ale co se píše v Bibli?
- To nevím. Musím o tom přemýšlet

- Proč přemýšlet, proč se nepodívat do Bible. Proč jí neotevřít a nepřečíst si to?
- To nebyli Židi?
- Bible píše, že ho zabili Římané
- No to je pro mě novinka.
- Třeba dnes nebo zítra Bibli otevřete a podíváte se
- Zítra se s Vámi chci vyfotit, smím?

Je to strašně smutná knížka tohle. A tím chci říct, že vlastně nakonec pro řadu lidí je novinka, dyš se jim řekne ale pan Ježíš byl Žid, jeho maminka byla Židovka, první papež byl Žid, první sbory byly židovské. Že jim to prostě vůbec nedojde. A chci eště říct, že já sem díky tomu, že sem získala řadu přátel i po té revoluci a získala sem řadu literatury, která mně otevřela oči hodně do široka a hodně do hluboka, protože ta, jak ti křesťané se snažili otevřít oči a přijít na to, že pan Ježíš byl Žid a že to, co učil, bylo staré židovské učení a že on nevymyslel nic nového na zelené louce, ale že ty kořeny toho sahají strašně hluboko. A že vlastně za tu myšlenku jediný Bůh opravdu vděčíme Židům, tak stejně tak ti Židé ale sebrali odvalu a to, co nesměli číst, otevřeli – ta evangelia a teďka napsali my tomu rozumíme tak, židovské oči to vidí takhle. Možná sme o tom mluvly minule s tím na hoře a na louce, žejo.

T: To jste říkala no, minule.

N: Tak. Pro mě to je [...] sem za to velice vděčná. Pro mě to nebyla až tak uplná novinka, protože jak říkám na Starém zákonu sem hodně vyrostla s panem farářem Moravcem, ale řadu věcí bylo nesmírně takových nových, objevných. Člověk si může přečíst v té Bibli a tam je napsané “otevřela se nebesa a řekl ty jsi syn boží”, tak víme, pan Ježíš je syn boží. Ale když se podíváte trochu, co se dalo kolem, tak syn boží byl vždycky jenom císař pro tu společnost. Syn boží, tak to znamenalo – to byl císař. A teď si to srovnejte vedle sebe syn boží je císař a my říkáme syn boží je ten Ježíš – to mimino, které se narodilo ve chlévě, protože nikde nebylo pro něj místa? To je syn boží? Tak to je sakra rozdíl. Že to je dobré znát – trochu i ty věci kolem. Ale to je přesně to, co by se mělo dělat hlavně na biblické hodině. Protože kázání už to musí mít ten farář to dobové pozadí nějak zpracované, protože v kázání má být to poselství. Ale všechny tyto věci sou tak nesmírně zajímavé a to eště já nevím se pohybujeme v době narození pána Ježíše, tak tam ta helénistická kultura a Říše Římská v plném rozkvětu, ale eště se člověk nepodívá dozadu – na to hebrejské myšlení. Ale vidím jako velice takovou novou otevřenou etapu. Todleto otevření do toho

židovského světa a vzdělávání, sblížování. Ovšem, tak to je na jedné straně, nevím, jak to se snaží teda ty církve o tady toto přiblížení, mám řadu německých kamarádek, které myslím si to s těmi židy myslí opravdu velmi upřímně a vážně, ale někdy si myslím, že určitým projevem nelásky k Židům je ta velká péče a vstřícnost k Palestincům. Že oni sou ti chudáci, kteří sou pronásledováni a vyháněni a tak. A v téhle knize jsem se na mnoha místech setkala i s tím, že voni mají ty Palestinci úplně falešné představy. Že prostě pro ně opravdu ti Židi nebyli, kteří tam byli před nimi.

T: Tak já Vám děkuju.

Záznam o 1. rozhovoru s Lýdií Mamulovou

První rozhovor s paní Mamulovou proběhl 19.3.2019 v obci Daňkovice na Vysočině a to u farářky Mamulové doma. Paní Mamulová je velmi sdílná, což jsem občas měla problémy korigovat, později jsem však její sdílnost naopak velmi ocenila, jelikož jsem se dozvěděla obrovské množství informací, které byly pro můj projekt plodné. Rozhovor probíhal hladce, občas jsou v pozadí slyšet psi nebo do místnosti vchází manžel farářky Mamulové. Některé části rozhovoru nejsou přepsané, jedná se o části, které k výzkumu nejsou relevantní, v textu je z kontextu zjevné, kde se taková místa nachází.

Přepis 1. rozhovoru s Lýdií Mamulovou, rozhovor byl pořizen 19. 3. 2019 v Daňkovicích, přepis rozhovoru 20. 3. 2019

T: Tak já bych se Vás jenom na začátek zeptala, kdy jste se narodila, jak se jmenujete a odkud pocházíte?

N: Jo [...] no já sem Lýdia Mamulová, v rodnym listě mám Lýdia, protože sem se narodila v Bratislavě, naši se tam odstěhovali po válce, protože otec měl v Brně nějaký problémy, protože měl nějaký velkoobchod se dřevem a já nevím co, byl prostě obchodík a [...] byl to teda už starej pán, já sem se narodila, dyš mu bylo padesát. A maminka zase byla původem ze smíšenýho německo-českýho manželství a v Brně zažila hrozný jako těžký věci po válce. A jako otce i matku zavřeli po válce, takže zůstala úplně sama v šesnácti letech a [...] ani do svazácký organizace ji nechtěli, protože ona neměla nikoho a příbuzný se jí báli a tak prostě se přihlásila k těm, tý mládeži komunistický a [...] ten šéf mladej jí

za tejdén říká: “víš Vlastičko nezlob se, my tě nemůžeme vzít, protože prostě kvůli tomu tvému původu”, tak jí zase vyhodili [smích]. Zůstala jako fakt jako se protloukala, musela nějaký práce zaměstnání prostě a nějaký taky zneužívání všelijaký a tak, to měla takový jako hodně těžký. No takže první chlap, kterej se jí namanul, že by ji mohl tak jako trochu chránit a tak, tak po třech měsících se s mým otcem vzali a můj táta to byl takovej jako paličatej evangelík českobratrskéj a maminka byla teda pocházela z katolický rodiny, tatínek (tatínek maminky pí. Mamulové) byl – původně chtěl jít studovat bohosloví, tak tam už možná něco je, tak můj dědeček chtěl jít studovat bohosloví, ale jako katolík, ale protože zjistil, že se mu líběj holky a že strašně rád tančí, tak prostě bohosloví nepřipadalo do úvahy [smích]. A vystudoval práva a za války byl okresním hejtmanem ve Velkém Meziříčí a tak to byl taky důvod, proč byl zavřenej žejo.

T: A jak dlouho byl zavřenej?

N: No voni ho zkoušeli vodsoudit a vždycky to jako vyšlo, že ho nevodsoudili, vosvobodili ho. No a nakonec prostě nějaký lidi si na tom dali záležet, a pak najednou se ukázali nějakí svědci, kteří něco svědčili jako a takže Vojenský soud v Brně ho pak odsoudil na 5 let, ale on už tři roky byl jako ve vězení, takže pak byl ještě na dva roky vodsouzenej a byl v Ostravě, tam byl v dolech a tam přišel skoro vo voči. Takže maminka se mezitím jako vdala a vlastně pak dědeček pak přišel, no byla to smůla, ale dědeček byl jenom o necelý rok staší než můj otec [smích], takže se moc nesnesli. Protože můj táta ten byl takovej ten typ, kterej chce každému poroučet. No takže oni se pravidelně stýkali s maminkou a my sme tam chodívali a dyš otec nebyl doma, tak oni k nám jezdívali....chudí.

Vyrůstali v Bratislavě.

Nikdy se Slovenkou necítla.

Maturovala v Bratislavě.

Mluví o povinných brigádách a o jistém uvolnění v roce 67.

6:00 N: Kamarádka, že půjdeme na gymnázium, tak sme se přihlásily na gymnázium a dělaly sme zkoušky, zkoušky sme udělaly, ale ani jednu nás nevzaly, protože bylo moc těch dětí. No a já sem jako měla spíš nadání na matematiku a bavilo mě spíš jako přírodní vědy nebo matematika hlavně. A chtěla sem jít studovat architekturu, to mě hrozně bavilo a strašně vlastně sem pro mě bytová architektura a architektura vůbec, dodneška mě to jako láká. No ale věděla sem, že s politickejch důvodů se tam těžko dostanu. Takže sem to měla

jako druhou školu. Sme mohli mít tenkrát dvě školy, se přihlásit a jako první školu pak [...] sem si vybrala teda tu teologii, protože sem vlastně se setkala taky [...] jezdívali sme na prádniny na Moravu a v tý naší církvi, jako v tý českobratrský evangelický sem si tak jako [...] sem tam byla doma.

T: Takže už od malička jste tam byli?

N: Ano, no my sme byli v no v podstatě od malička, protože my sme vyrůstali jako v tý Bratislavě a tam není českobratrská církev evangelická, jo tam sou buďto luteráni nebo reformovaní. Tak jak to bylo po Tolerančním patentu. Ale prostě žejo jako na Slovensku to bylo jinak než to bylo v Čechách po Tolerančním patentu, protože ten se vlastně jakoby toho Maďaskýho Uherska netýkal, oni tam vlastně mohli mít ty evangelíky, luterány teda žejo. U nás to bylo tak, že po Bílý hoře prostě byl šlus, nesměl žádněj evangelík existovat nikde, všichni se museli vrátit dolů na katolický cíkrve no a žili ty tajný evangelíci žejo, hlavně tady na Vysočině a todle to právě zná ta paní farářka Melmuková, ta má prostě tydlety všechny informace zmapovaný jako historička, no a dyš potom přišel Toleranční patent, tak jako císař dovolil buďto evangelíky nebo luterány jo. Teda evangelíky – luterány nebo reformovaný nebo jak se někdy říká evangelíky a protestanty, jo. No a ti reformovaní žejo to byl Kalvín a ty augšpurského vyznání byl Luther, žejo. Luteráni ty maj víc, daleko širší takovou liturgii bohatší a měli oltáře a prostě eště třeba na Slovensku se do dneška, sem byla jendou v Košicích na nějakým synodu, a tam prostě tři ti faráři čelem k tomu oltáři jo prostě katolíci už to nemaj a voni to eště maj ty luteráni tam jo [smích] kostel nazdobenej a sochy a věchno možný. A ta liturgie je taky bohatší jo. A kdežto reformovaní, to sou prostě hrozně strohý, nemaj nikde nic a my sme teda byli českobratrští evangelíci v Bratislavě většinou patřili k těm reformovaným, což byli Kalvíni. Tam je ten kostelík dodneška v čele to náměstí SNP, prostě takovej malej kostelík a to je reformovanej kostel. A tam většinu byli maďaři, protože to byl vlastně jako z Maďarska taky, žejo když u nás byl ten Toleranční patent, tak sem chodili maďarští faráři, protože nebyli faráři žádní, sme neměli nikoho. Tak buďto z Německa luteráni nebo ze Slovenska, tam to mohl bejt, tam byli luteráni a nebo z Maďarka reformovaní. Ta vobnovená církev vlastně byla víc jakoby reformovaná, ta tradice víc jako tentovala k tý reformovaný části, tak vlastně sem chodilo hodně farářů z toho Maďarska, třeba můj muž pochází z rodu, který přišli Nad'salatna, přišli prostě po tom Tolerančním patentu. A voni neuměli nic, uměli prostě maďarsky, latinsky – kázání napsali latinsky, to jim přeložil pan učitel do

češtiny a tak se učili pak jako česky a tak jo [smích]. Sem teda vodbočila hodně. A vracím se zpátky. Já sem teda vyrostla v tom reformovaným sboru, ale protože můj táta byl takovej nechci říct náboženskej fanatic, ale takovej pietista – taková niterná zbožnost, která souvisí s tím, že prostě se vlastně musí něco dodržovat nebo tak. Takže já sem to měla třeba hodně přísný, že dyš sme byli děcka, tak sme nemohli na Velikonoce ani plíst, jako štrikovat. Prostě to byla práce, na Velikonoce se takový věci dělat nesmí jo. No a každou neděli sme museli bejt v kostele a tam, protože u těch reformovanejech slovaků tam bylo míň a těch čechů, kteří byli u toho sboru. Tak tam už začínali bohoslužby o půl devátý ráno, takže pěkně každou neděli naklusat pěkně ráno do kostela [smích]. No a eště abysme byli dobře vzdělaný, tak sme, rodiče šli domů a my sme museli jít na nedělní školu. Nedělní školu baptistů, protože v naší ulici byl baptistickej sbor. A baptisti sou zajímavý tím, že křtěj děti až jako 14,15,16, tzn. že oni je do tý doby jako připravujou k tomu křtu. U nás teda taky samozřejmě byla nedělní škola, ale je to jakoby příprava ke konfirmaci, to je podobný, ale vlastně jakoby ten křest je takovej [...] no prostě hlavně oni měli z Ameriky spoustu materiálů. Tam byla nedělní škola taková, že tam bylo 50 dětí a byly rozděleny podle věku a vždycky pan farář vyložil ten novej příběh a ty sborový pracovnice měly velkej flanelograf a teď tam prostě ukazovaly ty vobrázky, krásná krajina a všecko a teď to vyprávěly, takže já sem vlastně znala – sem šla na fakultu, tak sem vlastně ani nemusela mít přečtenou Bibli jako celek – znala sem vlastně všechny ty příběhy od těch baptistů. Jednou teda sme s mou sestrou, já sem měla mladší sestru o rok a třičtvrtě a jednou sme teda šly za tu nedělní školu, nešly sme tam a vlastně sme měly vobě dvě špatný svědomí a už sme to víckrát neudělaly [smích].

T: Dozvěděl se to tatínek?

N: Ne, ne, on jako nám nařizoval různý věci, ale už zas to moc nekontroloval. A vona maminka byla strašně jako vstřícná, toleratní, milující prostě osoba a byla vo 27 let mladší jo, takže říkám, jí bylo po válce těch 16 no a vdávala se v těch 22. Můj otec měl nemanželskýho syna, to zas von byl kvítko, ale jako on se strašně líbil ženskej.

T: A s tím jste se znala nebo znáte?

N: Neznám právě, ale dycky sem zkoušela a dokonce od maminky vím, jak se jmenuje, že je Petr a tak, ale nějak jako z mé strany [...] pamatuju si, že eště otec měl na nočním stolku

fotku na rádiu, sme vždycky poslouchali tam Svobodnou Evropu, to tam houkalo. Sem nějak zaregistrovala, ale nějak mě to nezajímalo, ale von si ho adoptoval ten otec potom druhý, takže jako nemá ani méno. Prostě už sem to vzdala, už sem si říkala, rozhodně nepudu do Pošty pro tebe [smích], to bych asi nepřežila no [...] ale tak [...].

Já sem chtěla původně by mě bavila architektura, ale ta moje kamarádka no že pudeme na gymnázium a na tu sekci humanitní, no tak dobře, tak že bysme šly jakoby spolu. Tak sme nakonec se tam nedostaly a byly volný školy na kraji Bratislavy v Pošni se to tam menovalo a tam založili akorát my sme byly druhý ročník teprve. A to bylo tenkrát SVVŠ a my sme měly 9 let žejo a 3 roky bylo to gymnázium. My sme měly latinu od 1. ročníku a němčina tam nebyla, což teda já sem neměla žádný jazyk, protože to nebylo. Na naší škole sme měli akorát ke konci, dyš začaly už trochu ty cizí jazyky, kromě ruštiny žejo, tak sme měli francouzštinu a to sme měli asi půl roku nebo rok. Akorát písničku “Sür le pont d’Avignon” si pamatuju do dneška [smích]. Takže sme se přihlásily na angličtinu. Nakonec prostě Katka měla tatínka, kterej měl spoustu známostí a dostal jí na jinou školu, takže prostě stejně nebyla se mnou ve škole, no ale tak sem měla angličtinu a latinu. Pak vo prázdninách sem jezdila sem na Vysočinu a vlastně na brigády do Jeseníků. To možná Vám už někdo říkal, že to bylo strašně důležitý a [...]

T: Ne, tohle mi nikdo neřikal.

N: Ne? No tak to je prostě jedno z hrozně důležitých období v naší církvi. Po 2. sv. v. profesorka Komárková a eště s dalšíma rozhodli založit brigády v Jeseníkách v pohraničí. A tam tenkrát bylo spousta těch prázdných baráků žejo ty domy po Němcích, ty zůstaly prázdný. A oni v těch domech bydleli a pomáhali tam s pracema v těch horách jo, protože tam vlastně najednou nebyli lidi. Takže nebyl kdo poseče trávu jo, nebyl kdo to sklídí, prožívaly se stromky – vobžívaly a prořezávaly a tak. Vlastně jako v lesnictví to bylo celý. No a většina těch mladejch farářů po válce prošla těma brigádama a já nevím, jestli to bylo vobnovený v těch 60. letech, ale možná, že to fungovalo pořád dál protože voni ty pracovníky potřebovali. A tam sme vydělali na hodinu asi korunu osumdesát nebo dvě koruny jo, to bylo prostě [smích]. Ale takže tam byly, to se organizovaly brigády a já sem se tady seznámila na nějakým [...] my sme bydleli na Blažkově, to je zase takovej tábor, jakoby původně to byl tábor pro děti, ale komunisti to zakázali, a pak to byli jakoby rodinný tábory. Ale eště v těch nějakých 60. letech, to mohly bejt jakoby tábory pro děti, kde byly skupinky dětí, jejich vedoucí a prostě tam strávili tejdě nebo 14 dnů a tak jako to

mělo takovej ráz, že byla ráno pobožnost, večer pobožnost, pak byl nějaký program – často sportovní, že se někam šlo.....já sem pak dělala chvilku taky vedoucí těch skupinek. Takže tam sem se seznámila s prací s dětma. Tenkrát se začala víc práce s dětma, s mládeží a na synodní radě byl tenkrát Kája Trusina, to byl takovej mladej farář, kterej měl velkej smysl pro práci s dětma a mládeží a to šlo všechno přes něj, to organizovala synodní rada teda ústřední naše, kde byl tendleten člověk a eště s dalšíma pomocníkama a všechno to organizovali. A já sem se přihlásila společně s těma dalšíma kamarádama na Silvestra do Prahy. Bohoslovecký seminář byl v Jirchářích....ten Silvestr tam byl na týden kurz pro mládež. Mně bylo 16 jo, takže sme tam byly jako starší děcka.....Vím, že tenkrát byla v Praze výstava Picassa, že sme byli na tý výstavě a že tam byly ty sprostý vobrázky jak von dělá kresby [smích]...odtamtud' dyš sem se dostala do toho, na ten kurz, tak Kája Trusina....tak hned měli velkej seznam adresář a dostala sem se do toho adresáře a tím pádem sem začla dostávat poštu pro mládež a přihlásila sem se na brigádu v létě, to byla moje první brigáda v 68 roce [smích] a tam sem zažila vstup sovětskejch vojsk, to bylo v srpnu. To byla taková velká brigáda....tenkrát tam bylo asi 7 bohoslovců, nevím jestli tohle mě ovlivnilo, ale to sem se nerozhodla, prostě nějak jako už sem vnímala jako tu církev trochu jinak než dřív, hlavně prostě mě to hrozně zajímalo. My sme tam na tý brigádě, což teda ty brigády fungovaly od toho nějakýho 45. nebo 50. roku nebo teda hned prostě po válce, co založila ta profesorka Komráková a prostě ty bohoslovce tam brala a oni tu práci dělali a to pořád postupovalo a tu brigádu vždycky vedli dva bohoslovci a pak prostě tam byli dvě místnosti, v jedný byli kluci v jedný byly holky a prostě chodilo se do práce, to bylo skoro na celej den. Sami sme si vařili, to dycky někdo měl službu a večer byly rozhovory a hrozně moc zpívání a všelijaký hry a volejbal sme hráli, jo a tak vodpoledne, dyš sme přišli z práce. Halda mladejch lidí pohromadě, tak to bylo bezvadný žejo za komunistů, kde to člověk najde jo. A i si může jako zazpívat, jo. A mě tenkrát překvapilo, jak prostě lidi byli angažovaný v tom, co si povídali a na těch brigádách se strašně jako povídalo, takže třeba zaprvé tam byl rozklad nějakýho biblickýho oddílu, jo třeba večer – pobožnost, ale vím, že tenkrát hrozně byl velkej rozhovor o češích a slovácích, že bylo na spadnutí ta federace. A tím, že sem byla z Bratislavy, samozřejmě sem měla přízvuk jo [smích].....tenkrát se mě jako ptali, co si o tom jako myslím, jestli ty slováci jako maj bejt samostatně nebo nemaj bejt samostatně a jako tenkrát se mi zdálo, že vlastně slováci sou fakt jiný než sou češi jo. Že to neni jako československej národ jeden jo....jako ty domluvy, jestli teda má bejt ta federace nebo ne, to byla hrozně živá debata, kromě jinejch debat, jo. Takže to sem tam zažila a to mě samozřejmě strašně zajímalo, jo.

Já sem teda byla pasivní dítě, který teda jako se do ničeho neplete a čeká, až ty moudrý teda něco vymoudřej, ale jako věděla sem, s kým můžu souhlasit a s kým ne [smích]. V tom sem si teda nějak jako vybírala, jo nebylo to, že bych to prostě jenom na sebe nechala padat, jo. Takže to asi hrálo roli. A pak sem byla žejo – ikdyž sme byli na Vysočině, tak to znamenalo samozřejmě každou neděli bejt v kostele, naši byli - to byla tátova rodina. Maminka měla jenom toho otce a babička ta byla odsunutá jako němka, oni se pak rozvedli, protože byly nějaký jako s tím vlastně problémy a tak. Maminka měla starší sestru z prvního manželství od babičky a ta byla jako němka a vzala si němce, a tak byli odsunutý do Německa, odešli a ta moje teta měla manžela z Hamburku, takže byli v Hamburku. Já sem měla babičku v Hamburku, vůbec sem jí neznala, protože to nebylo možný. Osumnáct let se neviděli babička s maminkou. A potom až v nějakym 64. nebo jak se to začalo trochu uvolňovat a [...]a potom sme za ni jako jeli.

T: Takže myslíte, že tohle období pro Vás bylo hodně důležitý potom v tom Vašem směřování?

N: No já spíš si myslim, že no ne no, jako [...] já sem jezdila na ty prázdniny na Vysočinu s těma našima, žejo.

T: A kdy Vy ste se přestěhovali úplně do Čech?

N: My sme se nepřestěhovali. Jako moje maminka tam zůstala a táta, to taky sou jiný věci, to samozřejmě mě ovlivnilo, ale já sem prostě byla jednou – sme byli na bohoslužbě, tady my sme chodívali přes les 4 kilometry prostě pěšky na bohoslužby žejo tady na vesnicích a s našima. A tam vlastně sem chodila ráda. Takovej velkej kostel v tý Olešnici, slunce tam takhle svítilo a dyš nic jinýho, tak prostě tam bylo strašně příjemný to slunce a ta cesta přes to pole, to bylo strašně příjemný. No a vím, že sem tam jednou seděla s mou sestrou. Sme seděly nahoře na kruchtě a mě to napadlo, při kázání toho faráře. Že vlastně by to nebylo od věci jít na tu teologii, že bych se dostala z baráku, šla bych do Prahy a eště, protože můj táta byl takovej jakože strašně – my sme měli večerní pobožnosti, jo každěj den – každěj den! Ale my sme se mu teda taky smály, někdy sme mu dělaly naschvály. Ale že von prostě to měl jako i jakoby nějak jako pragmaticky. Takže sme musely číst. My sme vlastně vobě dvě byly trochu dislektičky a blbě sme četly, takže sme musely číst z tý Bible, že sme se cvičily ve čtení [smích], a pak se zpívalo a nějaká modlitba a to bylo každěj

večer. A on měl takový různý z Bible proškrtaný červeně, co všechno se má nemá...takže vlastně sem si v tom trošku chtěla udělat pořádek. To byl jako silnej argument v tom, že sem si říkala, jak to vlastně je teda s tou theologií a s tou Biblií, to bylo prostě vlastně důležitý – jeden z důležitějch momentů. Ale jinak to byly taky pragmatický věci – dostanu se do Prahy, dostanu se z baráku, budu si svobodně žít a je pravděpodobný, že na teologii by mě mohli vzít, protože jinde by mě nevzali. A takže sem měla tu architekturu jako tu druhou školu. A tak sem se dostala na tu teologii a v osumnácti, když sem skončila školu a odmaturovala, tak sem šla do Prahy.

T: A to bylo v kolikátým?

N: To bylo [...] v 70. roce. A předtím sem ještě, já sem pak jezdila na další brigády. A na tý jedny brigádě těsně předtím, než sem šla na fakultu, mě chytnul můj muž pod krkem. Tam sme se seznámili a už mě prostě nepustil [smích]. A už tak jako to zůstalo. Sice to bylo hrozně příjmený, když člověk přišel do Prahy a najedou takovej jako vobdiv jo od těch všech kolegů a tak a, no ale já už sem byla chycená pod krkem [smích]. No a my sme se teda vzali za 2 roky, takže já sem se vdávala, dyš mě bylo dvacet. To je teda už hodně dávno no, v 72. roce.

T: Čili ještě za doby, kdy jste studovala na fakultě.

N: No šla sem do 3. ročníku a v podstatě sem ani nedodělala fakultu nebo nemám závěrečný zkoušky, jo. A můj muž toho zase vyhodili, protože to už byla těžká politika, protože už jela do tuha do týhle [...] konsolidace nebo jak se tomu říká.

T: A on je starší Váš muž?

N: O dva roky. My sme stejně narozený, ale o dva roky od sebe. No takže já sem na tu fakultu nešla s tím, že bych chtěla dělat farářku. Ale v tý době sem si říkala, taky jako je to vlastně malá škola a byla možnost se dostat do ciziny, ale dyš sem přišla na řadu, tak už byl konec [smích] a nikam sme nemohli. Takže sem nějak dostudovala a ve čtvrtáku, dyš sem byla o prádninách, teda před po 4. ročníků [...] asi no, po 4. se mi zabila moje sestra nešťastnou náhodou, zabila jí elektrika. No to bylo takový těžký, hodně těžký. A za tři měsíce na to zajelo otce auto. Takže to bylo takový jako dost jako silný a vlastně to nějak

těžký no, ale že to člověka jako vlastně ve skutečnosti pak posílí. Že je takovej jako odolnější na spoustu věcí. Musí si některý věci ohledně smrti srovnat a jako už ho tak hned něco neskolí nebo nerozhoupe.

T: Že Vám to dalo takovej pevněj základ a byla jste potom s odstupem času nabitá zkušenostma...

N: Asi no, no no. Jako bylo mě líto, že vlastně si mě nikdo jakoby nevšiml jo, že sem studovala na teologický fakultě. Já sem tam teda akorát poslala parte, já sem to nikde neventilovala a chodila sem v černým, ale nikdo se mě na nic nezeptal a nikdo mi nic neřekl. A pak sem dokonce i požádala o nějakěj odklad, jako volno zdravotní nebo co. Sem jako neměla žádnou energii něco prostě velkého dělat. No a pak sem votěhotněla s nejstarším synem a takže sem vlastně ten pátej ročník jako dojížděla. Tchýně pak stejnej rok dostala rakovinu a tak byla v Kutný hoře, my sme byli ve Zruči, protože to bylo blízko, tam zase na faře byla volná fara a hrozilo, že tam komunisti někoho dosaděj a nás lákali, abysme tam šli, tak sem svolila, že tam teda budem a bydleli sme v tý Kutný hoře. A Honza teda ten nesměl dostudovat, on byl teda jenom o rok níž, protože on měl průmyslovku, ta trvá 4 roky, kdežto to bylo 3 roky ty humanitní vědy. Vlastně sme byleli v tý Zruči a já sem dojížděla do Prahy do školy na poslední rok. A Bohdan ten se narodil v lednu. Dala sem si nějaký vodklady, nakonec sme měli tři děti...Tak sme jeli do Karlovejch Varů a tam začíná moje [...] todle farářská anabáze [smích]. Honza dostal teda ten státní souhlas a tenkrát v sousedním sboru v Sokolově, což je vlastně velikej sbor, tam měli dvě kazatelský místa, tam patřilo Sokolov, Kinšperk, Šindelova, Oloví, Kraslice, Habartov, Litavský údolí, prostě takovej jako velkej sbor, hodně kazatelskejch míst a tam byl jeden kolega, kterému se tam nějak nedařilo a vdešel nebo byl odejit, já už nevim. Každopádně ten sokolovskej sbor zůstal prázdněj. A přišel senior, tenkrát Vlačťovka z Mariánskejch lázní, co dělal západočeskej seniorát. A ten za mnou přišel a říká mi, abych to vzala, abych tam šla sloužit, protože tam nikoho nemá a hučel do mě, v podstatě mi to položil jako že sem neměla na výber. A já sem s tím vůbec nepočítala jo, sem si říkala tak na rok by se to dalo vydržet.

T: A co Vy jste vůbec tou dobou dělala?

N: Já sem byla [...] no Štěpánovi byly necelý čtyři roky no. Takže sem byla doma s dětma no. A dělala sem, že sem pomáhala třeba nedělní školu, práci s dětma třeba a tak nebo občas sem kázala jako tam dyš bylo potřeba nebo něco. Ale jinak sem byla s těma dětma. Takže mě prostě ukecal a já v květnu 85. sem tam nastoupila a v podstatě sem tam dělala farářku. Já sem sice byla administrovaná tím seniorem, kterej ovšem to bylo zajímavý, tenkrát my sme přijeli do Chodova a Honza prostě si stoupl na kazatelnu, nikdo ho tam neuvítal, žádněj ho neuvedl do služby nic, prostě tam začal pracovat a bylo jo [smích]. Tak tímhle způsobem já sem začala v tom Sokolově a eště ty jeden ten starší pak říkal no “tak oni nám sem dali zajíce v pytli, prostě jí vůbec neznáme a teďka jako todle no”, ale tak tenkrát to tak bylo no....takže já sem prostě byla v tom Sokolově a dělala sem tam úplně všechnu práci jako farářka. Všecko od staršovstva sem řídila a prostě biblický, děti, všecko sem tam dělala a střídala sem se při bohoslužbách eště s jedním starym pánem, který byl z reemigrantů, protože tam byli reemigranti z Horního Slezska. Po válce prostě to pohraničí zůstalo prázdný, Chodov u Karlových Varů bylo původně asi osmitisícový město a po válce tam zůstalo třitisíce lidí. A ty naše exulanty, kteří vodešli, někteří odešli už jako po Bílý hoře a někteří v 19. století jako vlastně za lepším životem, většinou ze SV Čech, tak byli v Polsku na hranicích, to byla ještě Velkoněmecká říše nebo patřilo to Němcům a takže oni patřili vlastně jako do Říše, ale po válce je poláci vyhnali jako Němce a československá vláda je přijala zpátky jako reemigranty. Takže oni právě tam byli celý to pohraničí – Nejdek, Chodov, Kinšperk, Tři sekery, Mariánský lázně, tak všude byli tydle reemigranti a nastěhovali se vlastně do těch baráků po těch Němcích hodně. No takže to vlastně ten sbor byl hodně složenej z tehle lidí.

T: Jaký to bylo? Jednak přijmout funkci, se kterou jste vlastně v tu dobu nepočítala a jak se Vám tam farářovalo?

N: No já sem prostě [...] zaprvé už sem byla na tý faře s Honzou žejo, trošku sem to znala jako, jezdívali sme na fary i jako studenti, protože tenkrát vlastně na těch farách, to bylo jako takový zázemí, kde se lidi mohli scházet a nebyli pod kontrolou. To bylo taky trnem v oku komunistům. A já sem vždycky toužila jet na Vysočinu, protože tam byly veliký fary a prostě dělali se všelijaký semináře a to se lidi scházeli a jako nikdo to nevěděl, pokud to neudal nikdo jo. Jakože se stalo, že to udali – jednou sme měli takový sejítí [...] v Libštátě a někdo nás tam z tý obce udal a přijeli komunisti a prostě nás tam jakoby vyslyšali a zapisovali si. Někteří utekli - jako třeba Dan Drápal těsně utekl oknem, prostě zmizel, tak

ho nechytli, protože jeho maminka byla novinářka, tak prostě nechtěl jí dělat potíže. No ale ten farář Brodský třeba tam – manžel Dany, ona tenkrát vim, že byla těhotná a nevím, jestli to říkala, ale vim, že málem přišla o dítě.

T: To neříkala, ale říkala, že na tý vaší církvi bylo hrozně fajn to, že za těch komunistů jste se scházeli. Ona to podlala tak, že za tý doby to pro ní bylo hrozně důležité, protože to bylo to místo, kde prostě jste si mohli nějakým způsobem mluvit svobodně, říkat pravdu – tohle pro ní bylo hrozně důležité.

N: No to už začínalo třeba brigádama v těch Jeseníkách. Pak to bylo ještě na jinejch místech. Už tenkrát mě to jako oslovilo, že se tam jako mluvilo a takovýchle věci. Jako vlastně ty velký fary že se tam taky přespávalo a prostě [...] no nikdo na to úplně nemohl no a to, co se nemohlo říkat jinde, tak se tam říkalo nebo prostě byly semináře – Jack Trojan přednášel nebo to sme měli jednou, to bylo taky [...] Jana Kašparová tam byla farářkou v Opatově no, tak tam jako přijel, měl přednášku a pak se o tom debatovalo a všechno bylo v takovým duchu jakoby svobodným, demokratickým a vlastně i naše zasedání – to vlastně byl jakoby vzor potom i po revoluci, jako politický. A spousta evangelíků se dostala do tý politiky a do těch prvních jakoby vlád, nebo nějaký měli nějaký vliv. Tím že třeba synody naše bylo těžký je vovládat pro ty komunisty. Takže oni třeba vymysleli to, že my sme museli dát předběžně jména, který by mohli bejt zvolený a oni jim dali předběžně souhlas nebo nedali, jo. Takže když někoho odmítli, tak těžko mohl bejt zvolenej. A takže pak se vybíralo třeba z toho, co voni dovolili – z těch jmen, který voni dovolili komunisti, jo. Stejně jako dyš šel Honza na sbor a nebo i já, a to je mi dodneška líto, že sem byla měkká, že sme měli v občance razítko – státní souhlas ke kazatelské činnosti udělen, jo. Razítko prostě z ministerstva. A dyš po revoluci se vyměňovali občanky, tak já sem řekla, že sem jí ztratila a ten tady v tom Sněžným mě přiměl, že sem jim to vrátila. Tak mi to bylo líto, že sem jim tak krásnou občanku s tím razítkem o tom, že mám souhals ke kazatelský činnosti vrátila [smích]. No a taky byl pořád dohled žejo.

T: No to jsem se taky chtěla zeptat, jak moc jste cejtla ten dohled? A kór ještě Vy, když jste měla ten původ “špatnej”.

N: No to taky. My sme žádali o pas, to mně trvalo asi o dva měsíce dýl než mýmu muži [smích]. Než to všechno jako prošetřili no. A on zas nemohl dostat ten státní souhlas, jo. To trvalo dva roky, než ho dostal a dostal ho do západních Čech, kam sme my vlastně nechtěli, protože já sem měla maminku samotnou v Bratislavě a Honza měl maminku taky samotnou v Kutný hoře, která měla rakovinu jo. A my sme prostě šli až na druhý konec republiky – támhle někde jako do háje, ale Honza v tomhle je takovej měkota. Takže já sem tam prostě nastoupila na ten sbor a dělala sem všechno a střídala sem se na bohoslužbách prostě s tím pánem, pan Hovorka - bydlel v Kraslicích. Takže jednu neděli měl bohoslužby von – Kinšperk, Sokolov a já Kraslice a druhou neděli se to zase obrátilo. A kromě toho byly ještě další kazatelský stanice, do kterých sem jezdila jenom já – to byla právě Šindelova, Oloví, Habartov a ještě večer bývalo ??? údolí. Já sem za neděli najezdila 130 kilometrů. Uvařila sem, nakrmila sem děti a ze soboty na neděli sem většinou nespala, protože to sem si připravovala kázání ještě a to sem tak akorát zvládla, že sem si tak na hodinku lehla na takovej gauč, co sem tam měla a jenom sem si hlídala, abych nezaspala a už sem jela. Autem a my sme měli pak dvě auta, jeden jel doprava, druhý jel doleva. Některý ty sestry ze sboru pomáhaly, že hlídaly děti nebo tak no, dyš sme někam potřebovali nebo.....Já sem to strašně jak úkorně vnímala, protože mi to přišlo jako v cizině ty západní Čechy byly fakt uplně něco jinýho, než sem byla zvyklá. To bylo takový jako zvláštní prostředí – tam byl věkovej průměr 27 let v tom Chodově. Tam byli samý mladý lidi, to byli samí přistěhovalci a byly tam ty doly žejo kolem dokola. Děti musely na školu v přírodě, to byla povinnost jet, akorát kdyby měly vši nebo nějakou nemoc nebo já nevím co. Ten první rok, dyš Bohdan musel na tu školu v přírodě, tak hrozně nechtěl jet, takže to bylo fakt jako těžký no. Se vrátil a psal domů – “máme se dobře, chodíme ven” a já nevím co a prostě on pak přijel, říká ta paní učitelka: “Paní Mamulová, já Vám musím něco říct, von jako Bohdan měl zánět dutin a měl antibiotika” a měl já nevím co a psal domů, že chodí hodně ven a že je v pořádku jo. A oni ho tam prostě místo toho, aby mně řekli přijedte si pro něj, tak ho tam prostě s těžkou angínou.....(vypráví o špatných zážitcích s učitelkami)....Ale vlastně v tý době už v těch západních Čechách bylo všechno všude rudý, rudý hvězdy a tak a maminky jezdily s kočárkem Steigner, žejo. Porotže tam bylo spousta těch reemigrantů, který měli všichni příbuzný v západním Německu. Všecko dostávali odtamtad'. V Karlovjeh Varech byl obrovskej Tuzex a my sme vlastně tenkrát měli strašně nízký platy. Začínali faráři z šesti stovkama, žejo. To byla úmluva mezi tehdejším synodním seniorem Hromádkou a naší vládou, kterej na to přistoupil nebo církev na to přisoupila. Za první republiky to bylo tak, že ty sbory si to platily samy ty faráře, jo.

A když přišli komunisti, tak navrhli, že toho faráře budou platit oni. S tím že ale budou udělovat ty státní souhlasy. Takže oni kontrolovali, kdo bude jako farářem a zároveň nás platili. Takže prostě kdo neměl státní souhlas, tak se nemohl stát farářem. Tady třeba souseď Honza Keller, tak ten taky přišel dvakrát o státní souhlas. Nebo na fakultě dyš sme byli, tak přišel o státní souhlas Jack Trojan a Alfréd Kocáb a my sme napsali takovou petici a to právě proto to Honza nemohl dostudovat.

T: Jo to vim, to mi vyprávěla paní Brodská.

N: Oni vlastně přinutili tu církev nebo tu fakultu, aby ta fakulta sama vybrala a vyhodila ty studenty. A právě profesor Molnár pořád jako že netahejme tyrga za fousy, on tenkrát byl děkanem zrovna, dyš se tohleto stalo. A takže sme napsali tu petici a neposlali sme to jako řádným způsobem. Honzův kolega Franta Šilar, ten to celý zpískal a společně napsali takovej dopis, že prostě protestujeme, proti tomu, aby se farářům odebíraly státní souhlasy a dyš to takhle jako je, že nemáme žádnou jistotu, že budeme moct jako vykonávat svou práci duchovenskou a poslali sme to na ministerstvo a podepsalo to asi 22 studentů bohosloví, no tenkrát nás bylo asi stovka na celý škole, jo. A podepsali to i některý [...] asi tři kluci z prvního ročníku a ty chudáci na to dopaltili skoro nejvíc. Molnár tenkrát strašně rádil že ohrožujeme existenci Teologický fakulty, že nás mohou zavřít a tak. My sme to tak jako nevnímali a hlavně nám to stálo za to. Ten útlak nebyl jako fyzickej, ale byl spíš jako duchovní.

T: A Vy jste z toho taky měla nějaký následky?

N: Já sem byla taky vyslychaná a voni vybrali pak 5 studentů, mezi nima byl Faranta Šilar, můj muž, moje kolegyně – Věrka Matulová, nyní Pleskotová, pak dva prvňáci – Martin Zlatohlávek a Franta Matula. No a oni to vybírali podle toho, že [...] nejdřív napsal Molnár takovej jakoby omluvu, že tímhle bodem sme nemysleli tohle – jako třeba rozvracení socialistického zřízení atd. a my sme to měli podepsat. A podepsali to jenom dva studenti a zbytek to nechtěl podepsat. A tenkrát pak do nás různě hučeli eště jiní na tý synodní radě a tak si nás nějak předvolali na fakultu – na děkanát a ustanovili takovou komisi, kde bylo asi sedum profesorů a učitelů a ti nám kladli nějky otázky, na který sem jim odpovídali a oni podle toho vybrali těhle 5 studentů a ty potrestali a nás jakoby nechali jo....

T: Ještě by mě zajímal dost rozdíl farářování před revolucí a po revoluci. Nějaký jako srovnání.

N: Jo. No tak dyš se vrátím zpátky k tomu Sokolovu, tak vlastně jako v něčem měl člověk dost velkou svobodu – si tam jako dělat všechno možný a ikdyž lidi neměli farářský zkoušky, všechno bylo tak jako na koleně, jo. Že nikdo se o nás moc nezajímal.

T: Vy jste si je ale nedělali naschvál, ne? Já vim, že třeba spousta těch žen je právě naschvál evidována celou dobu až do revoluce jako vikářky, protože když by se chtěly stát farářkami, tak by zase to muselo projít tím režimem.

N: Jo, ale to se týkalo všech, to nebyly jen ženy.

T: Jasně.

N: Tenkrát to tak bylo, že nebyl žádný vikariát, ten vikariát se ustanovil až po revoluci, jo. Všechno se to jakoby zpřísnilo a nějaký regule se udělaly až po revoluci. A vlastně do té doby taky byli faráři voleni na dobu neurčitou. To je základní rozdíl. A to bylo důležité proto, že když byli voleni na dobu neurčitou, tak by musel být nějaký důvod, proč by jim vzali ten státní souhlas. Takže když Kocáb přišel vo ten státní souhlas, tak voni mu ho museli odebrat a museli nějaký důvod dát. Oni ani pořádně nedali ten důvod, protože často byl ten důvod ten, že pracuje s mládeží, žejo. Nebo prostě že se mu dařilo na sboru. Dneska to je naopak, dyš se ti daří, tak můžeš jako je člověk podporovanej. Ale tenkrát to bylo tak, že dyš člověk měl nějaký úspěch nebo měl teda průšvih, jako třeba můj muž první rok, co dělal faráře, tak tam pozval Boba Poštěckýho, to byl kolega a přednášel na téma kázání na hoře – bohoslovenství. A prostě Honza, protože miloval všelijaký tiskoviny a když byl na průmyslovce, tak nějaký časopis dělal a tak a my sme tam měli cyklostyl na faře a on vyrobil takovej jako letáček, vždycky ho to hrozně bavilo, on taky pak dělal šéfredaktora Českýho bratra – toho našeho časopisu, udělal takovej letáček, ten se přeložil a z jedny strany bylo [...] blahoslavenství, všechny ty body, pak tam byla asi nějaká pozvánka, že to teda je, kdo tam přednáší a ze zadní strany bylo z našeho evangelickýho zpěvníčku, kterej teda vyšel tajně – písničku “Přijď království tvé”. On to teda otiskl a udělal na lavice takovou jako složku, aby si každej jako něco odnesl z toho shromáždění. No a samozřejmě tam byl nějaký tajnej, tak to donesl tajemníkovi. Protože existoval

tajemník, kterej toho faráře hlídal v tom vobvodu. A když člověk chtěl udělat nějakou tiskovinu, tak nejdřív musel přijít k církevnímu tajemníkovi, tam mu to ukázat, on to přečetl, schválil, vorazítkoval, a pak to mohlo jít. Jenže on to udělal Honza večer předtím žejo a neměl to schválený, no tak si ho předvolal na kobereček pěkně a hrozil mu, že ztratí státní souhlas jo, kvůli tomu. No a Honza se hájil tím, že tam vůbec nic jako nebylo, že tam bylo jenom slovo z Bible a ta písnička jo. Tak on říkal, že si to jako zistí, no a asi druhej, třetí den přišel za náma takovej rom. Kterej nám chodíval pomáhat na faru hodně, jo. A že by si potřeboval pučit zpěvníček, že si tam chce jako něco vopsat [smích]. Tak si pučil ten zpěvníček (jde pro něj mi ho ukázat).a my sme v tom sboru měli tyhle věci, který vlastně tajně se pašovali ze Západu. To Holanďani myslim udělali jo. A tak to prostě si vzal ten Rom. A jako tomu tajemníkovi potvrdil, že vopravdu je to z toho zpěvníčku, našťestí teda von jako si ho zavolal a říkal “no já sem si to vověřil, že vopravdu je to ze zpěvníčku”. Ale že to byl prostě takovejhle materiál jako tajnej ze Západu [smích] na to nedošlo. Tak to sou takový jako paradoxy [smích].

T: Ještě k tomu rozdílu, jak sem se ptala – kázání před a po revoluci?

N: No to si myslim, že není rozdíl. Já jako vlastně [...]

T: Tak ta teologie zůstává stejná žejo, ale co se týče třeba zakomponování problémů daný doby do toho svýho kázání.

N: Vono to možná záleží taky hodně na tom jako v čem člověk je doma. Žejo jako to kázání nikdy není jako politický, Ježíš taky nebyl jako politicky angažovanej, ikdyž byl jako vzbouřenec politickej vodsouzenej, jo. To je právě ten paradox. Že je jako vy říkáte věci, který sou pro váš osobní život, ale dotýká se to toho obecnýho a jako záleží na tom, jak kdo byl sledovanej. Ten, kdo byl víc sledovanej, že tam chodili estébáci na bohoslužby, tak vono za komunistů jakákoli píseň nebo jakýkoli slovo – stačila tam malinkatá narážka. Třeba “až se k nám právo vrátí” – to zpíval Spiritual kvintet. Tak to se zpívalo i za komunistů, ale zpívali to ty černoši žejo. Jenže my sme to vnímali jinak, my sme to vnímali jako osobně. A to byla spousta věcí. Janoušek napsal píseň “Stejně žádná Vídeň není”, žejo. Protože je sice Vídeň jako kousek tady od nás, ale nikdo se tam nemůže jet podívat [smích], takže stejně žádná Vídeň není. Voni ve všem viděli nějakej protest jo, to

člověk to ani tak nemyslel, myslel to fakt úplně normálně a voni hned už viděli v tom nějaký protest a někoho vodsoudili za něco, co ani tak prostě nemyslel.

T: Jinými slovy, když prostě na někoho měli mušku a chtěli si ho vytypovat [...]

N: To nebylo jenom kvůli tomu, i to samozřejmě bylo, ale prostě to záleželo, jestli ten člověk je fakt jako vopravdovej blbec jo, kterej se chce proslavit, tak si něco jakoby najde. Vždycky si hůl najdeš, jo to je ta písnička, nevim, kdo to napsal. A takže v těch západních Čechách já sem tam zažila, že mě pronásledovala bílá ladovka nebo žiguláč. Ono to byly takový vlastně lepší auta žejo. A já sem jezdila ve škodovce, protože ten, kdo šel do západních Čech, tak dostal od církve kuchyňskou linku a auto. Protože tam stejně bez auta se nedalo jako vůbec existovat, jo...a jak sem jezdila do Habartova a tam nahoru na Kraslice, ale tohe bylo do Habartova, tak tam byly vlastně doly kolem – haldy a obrovský jámy – silnice a vedle toho je ta jáma. Serpentine mezitím, není tam vidět. A tak sem tam jela jednou na návštěvu, do toho Habartova a všimla sem si, že se v Sokolově na mě nalepila nějaká takovádle ladovka a jela furt za mnou. A já sem si říkala „že by mě sledoval“, nechtělo se mi tomu moc věřit, ale říkala sem si „možná, že mě sleduje“. A tak sem jela za tou paní a tak já teda jezdím hodně svižně jako rychle a zatáčky taky umím slušně řídit, takže sem na to šlápla a on se mi furt držel, takže to už bylo podezřelí. No a pak sem přijela do toho Habartova a tam se mi podařilo rychle zaparkovat na takovým parkovišti, tam sem seděla a šla sem za tou paní. A vona nebyla doma. A tak sem se zase vrátila zpátky do toho auta, tam sem mohla bejt já nevim čtvrt hodiny-dvacet minut, ještě sem tam chvilku seděla, no a pak sem se vydala teda zpátky a zase za mnou byla ta ladovka, tak sem si říkala „tak je to jasný teda jako jo“, že vopravdu mě sledoval a to nebyl příjemnej pocit teda – mezi těma haldama dyby von trošku do mě strčil [...] to nebylo příjemný. No a pak sme teda přijeli na křižovatku, doprava bylo do Sokolova a já sem pak jela do Chodova a on se vodpojil do Sokolova. A dyš sem se vrátila domů, Honza říkal, já sem mu to teda líčila a on říkal „víš co, pudeme tady na stanici“, tak sme šli na policajty. A tak jako nás tam vzali dovnitř. A teď sem to tam líčila a tak a Honza byl jako naštvanej, že tohle si jako nepřeje, aby jeho ženu takhle někdo pronásledoval a voni jakože „co a“ a tak jako bylo zřejmý, že vědí, vo co se jedná.

T: A nebylo to ještě horší tam jít?

N: No to byli normální policajti, kdežto tamto byli estébaci žejo tajný.

T: Chápu, ale tak jako stejně to bylo jako propojený.

N: Já nevim, nevim. Samozřejmě to bylo propojený, jo, ale prostě voni zas na druhou stranu, voni se tvářili, že je všechno legální. Voni se tvářili že všechno jako se děje správně. Že dodržují lidský práva. No ale ono fakt je ten, že už se mi to nestalo pak. Tak měl pak přijít nověj farář do toho Sokolova a jedna paní tam byla taková hrozně zbožná a aktivistka a vlastně bez mýho vědomí, ale zorganizovala takový setkání někde a že von tam přijde, že si budem povídat vo tom jak ten život ve sboru a tak, tak ho tam pozvala a já sem tam teda nebyla a voni tam byli nějaký dva kluci, který já nevim, jak k tomu přišli a prostě nějak se to profláklo k rodičům nebo co a dověděli se to policajti a já nevim, jestli se na to ptali, jestli to není nějaká sekta nebo co, no tak na mě skočili jako na farářku toho sboru a to sme teda byli u policajtů a to nás vyslýchali, to bylo dost nepříjemný. Honza tam byl taky a nakonec tak nějak to dopadlo celkem prostě nic jo [...] no tak vono se taky nic nestalo jo, prostě vůbec nic se nestalo. Vůbec nikdo nic nekul, žádný pikle nic jo, ale.

T: Tak třeba to byla jedna z dalších forem utužování toho strachu no.

N: Ne, já si myslim, že voni to prostě jenom taky potřebovali vykazovat různý činnosti, jo.

T: Čili si zapsali, odškrtnuto.

N: Možná, to nevim jestli si zapsali, prostě vykonávali činnost. Dyš přišla revoluce, tak ten tajemník byl uplně nesvůj co von bude dělat, abysme se přimluvili, aby jako mohli dál jako s náma spolupracovat a takový, prostě uplně absurdní. No a potom vlastně sme dostali pozvání sem na Vysočinu a do toho přišla revoluce, to zrovna byl synod, to si pamatuju, že Honza byl tenkrát v synodále a já sem byla v Praze taky, my sme měli nějaký hlídání. A naše Marie byla na škole v přírodě.....do toho přišel 17. listopad a ten synod byl právě zajímavěj tím, že okamžitě na to reagoval, protože tam přišli někteří studenti, kteří byli na tý manifestaci a přímo na ten synod přišli a my sme hned, já sem byla jenom jako divák, Honza byl jako synodál, podal ihned protest a prostě nějak hned uplně ten stejnej den nebo druhej to šlo ven. Takže na tom synodu se to prostě prosadilo. A my sme mezitím už ale měli pozvání sem, do Sněžnýho a do Daňkovic a už sme to slíbili. No a tak najednou se to

prostě uvolnilo a já to mám spojený s tím, že sme se stehovali na tu Vysočinu, kde byla úplně jiná situace než v těch západních Čechách. Tam ta situace už jakoby byla naspadnutí, že se něco stane, jo. Tam to bylo jakoby zřetelný. Ta nepravda nebo to, co se říkalo ve škole a to, co ty lidi jakoby žili, tak to byly prostě dvě věci který nešly dohromady. Tam to bylo, myslim si, docela zřetelný, ikdyž tam byly všude ty rudý hvězdy ale ten skutek byl prostě někde jinde. A dokonce to bylo eště za komunistů, že už se vzpouřili rodiče u Bohdana ohledně tý nauky občanský. Dávala dětem 4 z občanský nauky a tak to rodiče pobouřilo. Takže já nevím, co po nich chtěla něco z paměti asi vykládat a ty děti to prostě neuměly nebo nebyly schopný nebo já nevím. Každopádně prostě ty rodicče samotný se už vzoubřili, což bylo naprosto nevídaný, to neexistovalo, aby se rodiče takhle jako vzbouřili proti škole. A tak to už ta situace byla naspadnutí, že se tam něco děje. No a pak taky u nás se scházeli západní a východní němci eště, to byl takovej prostor ta fara. Kromě toho my sme měli kolem paneláky a tam dycky někdo dalekohledem sledoval, kdo se u nás schází. No takže já to mám spojený s tím, že my sme se pak v 90. roce, chvílku potom, stěhovali sem a ta situace je prostě jiná než je tam v západních Čechách, kde byli vykořeněný lidi a ty reemigranti to byli jediný lidi, který nás tam drželi nad vodou, protože voni mají takovej vztah prostě k panu faráři: „To je náš pan farář a toho máme rádi ať je jakej je”, jo prostě nás tam milovali, nosili nám vajíčka a nudle a čokoládu ze západního Německa, co voni dostávali vod známejch a tak jo a měli nás tam rádi a bylo to vlastně samozřejmý, že nás maj rádi. Tak jedině to vlastně tam člověk mohl nějak přežít, jinak to bylo pro mě hodně těžký v těch západních Čechách. No a dyš sme teda přišli sem, tak tady zas byla atmosféra taková, že eště ani učitelé nevěřili, že ten Havel na tom Hradě jako je. A že to vydrží. Spousta lidí si myslela, že se to vrátí, že to takhle nemůže bejt. Tady bylo strašně chudo a lidi se hodně dali ke komunistům, protože čekali zlepšení a vono vopravdu zlepšení měli veliký jo, protože vlastně [...] byly tady veliký dotace, aby se to zemědělství udržovalo a v podstatě lidi žili jako z ruky do pusy a takovejch nějakých větších sedláků tady v podstatě moc nebylo jo. Že tady je hroznýho kamení a urodily se brambory a len a zelí a z toho museli nějk vyžít a hodně odcházeli teda na studia a tak no. Takže po týdletý stránce to pro mě byl jakoby rozdíl vlastně i zbožnosti, protože to člověk vnímá jakoby daleko víc jako určitou charakteristiku tý zbožnosti, která je v tý oblasti, kde člověk jako slouží jo. V západních Čechách vůbec sou to takový duchaři a třeba apoštolská církev v celý republice nebyla jenom v Nejdku jo. Jako to KS co vzniklo v Praze, kde prostě jako to zrození z ducha a tak a uzdravování a mluvení v jazycích a prostě takový jako [...] nějaká jakoby duchovní opravdovost nebo jak by se to dalo říct. Je to trošku něco

jinýho než pietismus a to by byla úplně jiná debata, ale myslím si, že daleko víc sem cejtila změnu té atmosféry v tom sboru nebo jakoby to duchovní zaměření. Tady sou lidi vlastně hrozně jakoby chladný nebo uzavřený a strašně dlouho trvá než k nim člověk nějak se přiblíží jo, nedůvěřiví. Oni sou citliví, ale zároveň si člověka držej strašně jako vod těla prostě nic neřeknou, řeknou to třeba až za dva roky. Je to prostě úplně jinej charakter a vlastně v tomhle směru i jiná práce. Ale zase sou takový [...] naši příbuzný sou chyceni tím pietismem, tam je to trošku jiný, ale to bylo zvykem na Vysočině nebo v těchle voblastech, že dycky z chalupy aspoň jeden musí do kostela, kdežto to v těch západních Čechách bylo všechno úplně jinak jo. Tam prostě tam skoro žádný evangelíci nebyli, tam byli asi původně spíš katolíci nebo byli tam luteráni a ty všichni odešli, to byli němci. Takže my sme zdědili kostelík tam po Němcích, krásnej. A ty reemigranti měli taky vlastně takovou mentalitu už jako německou a tak [...] a pak tam byli ty charismatici, to sou ty Křesťanský společenství nebo ta Apoštolská církev jako založená na tom mluvení v jazycích a na tom křtu Duchem svatým a tak. Což prostě jako je jiný [...] no vono to prošlo všema církvema, i v naší církvi to nadělalo spoustu neplech. Tak to je asi ta odpověď. Veliká úleva byla v tom, že se nemuselo nikde nic hlásit. Tenkrát se dělal rozpočet, výkaz z účetnictví všechno k tajemníkovi jo. Člověk jako všechno musel předem vohlásit. V těch západních Čechách bylo zajímavý, že ti vobyčení policajti, že vlastně nebyli naši nepřátelé, že estébáci byli něco jinýho, to byli potvory a pronásledovali. Tam bylo hodně Jehovistů a těch se báli. Ty hrozně pronásledovali, ale jako na ty evangelíky vlastně na nás byli jakoby vstřícní ty obyčejní policajti. Že my sme vlastně jim tam pomáhali trošku udržovat, jakš takš stav. Protože tam třeba drogy – tenkrát tam byl nějaký kluk, co čuchal toluen a jedna paní ho viděla, tak mu řekla, at' jde na faru, tak přišel. Tak ten prostě neměl kde bejt, tak u nás nějakou dobu bydlel jo. Takže tam byly drogy normální, že někoho zastřelili mezi garážema, to tam taky bylo normální. Tam byl jako život hodně takovej drsnej. A spousta lidí, který tam přišli, tam přišli kvůli práci vydělat peníze. Přišli z Moravy nebo ze Slovenska a vrátili se zpátky. Ty reemigranti tam byla nějaká jako taková stabilní vrstva...vyloženě zásadní rozdíl v té práci nevidim.

T: No protože ta teologie zůstává.

N: No právě. Jako tu zvěst, kterou člověk má – my pořád ještě kážeme na Bibli. Ne všechny církve kážou na Bibli, některý takový ty humanistický. My pořád kážeme na jednotlivý části Bible a to poselství je pořád stejný. Ikdyž ho někdo vyloží tak někdo tak.

Možností toho výkladu je víc a pak taky je tam jakoby víc témat....No já vidím velikou úlevu v tom, že člověk nemusí komunikovat s nějakým hnusným estébákem, teda to nebyl jako estébák, to byl člověk pověřený státem, kterej tu církev kontroloval jo a to mi nepříjde jako nejsvobodnější. Taky že se začalo chodit na školy, ikdyž já nejsem jako zastánce vyučování náboženství ve škole. Je fakt že ve škole se ty děti snáz sejdou jo, ale pořád to má charakter vyučování. A já ani nemám ráda to slovo náboženství jo. Náboženství vlastně něco jinýho, je mnoho náboženství, ale vono se pod tím myslí jako křesťanský náboženství. Ale jako jako to nemůžu nikoho jako naučit. Můžu ho něco naučit, můžu ho naučit znát biblický příběhy. Ale ta práce s dětma spíš spočívá v tom přiblížit ty biblický příběhy do života, co to pro mě může znamenat jo....přiblížit to dětem tak, že Bůh je ten, kterej nás vždycky s otevřenou náručí vítá, ikdyž sklouzneme nebo něco hrozně zkažíme, tak máme šanci se vrátit, začít znova a že je tady někdo, kdo o to stojí. Tak takováhle zvěst, to je nepolitická zvěst, ikdyž může dopadnout politicky [smích].

Záznam o 2. rozhovoru s Lýdií Mamulovou

Druhý rozhovor proběhl 3. 4. 2019 v bytě Mamulů na pražském Smíchově. Z rozhovoru jsem měla skvělý pocit, jelikož byl opravdu plný informací. Opět u rozhovoru byli psi paní Mamulové, tak je možné, že jsou v pozadí slyšet.

Přepis 2. rozhovoru s Lýdií Mamulovou, pořázen dne 3. 4. 2019 na Praze 5 – Smíchově, přepis rozhovor 4.-5. 4. 2019

T: Prvním takovým jako okruhem, který jsem si připravila, protože mi přijde dost aktuální a zajímavý: tak jsou nějaký jako konzervativní témata v církvi typu potraty, rozvody, homosexualita je teďka hodně aktuální téma, protože i ve společnosti je hodně takovejch jako “coming outů”, protože ty lidi se už toho nebojey tolik jako sdílet to jako dřív, protože ta společnost je tomu daleko otevřenější. A mě zajímá jak moc vaše církve českobratrská evangelická je otevřená tomu vlastně se o těchto tématech se bavit. To je jedna dimenze tý otázky a druhá potom by byla, jak se k tomu třeba vztahujete Vy? Jestli si myslíte, že to je důležitý se o takovýchle tématech bavit. Jestli si myslíte, že je to prostě potřeba – to by byla druhá dimenze – vlastně Váš jako nějaký individuální postoj k těmto tématům a třetí potom tyhlecty témata, ale v křesťanský církvi obecně.

N: Tak nevím jestli o tom budu tolik vědět, jak je to v těch jiných církvích, ale [...] jako fakt je ten, že naše církev je [...] jakoby od dávna dost vstřícná, ikdyž vlastně Československá husitská tam to bude asi taky nějak nebude problém no. Ale tak já jenom vycházím z toho, že ta naše církev je taková [...] žejo hodně jí záleží na teologii a na Bibli, což znamená, že církve, který se vodvolávají i jako na Ježíše nebo na svou víru, tak vlastně se tvářej hodně konzervativně často jo, dešto naše církev vlastně tomu biblickému pohledu se věnuje [...] jakoby nesvázaně nebo [...] vlastně s velikou otevřeností k tomu tématu a rozebírá ta místa, která se týkají některých tehle otázek velice netradičně. Třeba řeknu jo nebo prostě vopravdu jedno takový [smích] základní téma, který jako hýbe církví, to se netýká přímo tohodle, ale souvisí to právě s takovým nastavením té teologie a rozboru Bible, textu biblického, výklad o [...] teď nevím jestli u Matouše to je nebo u Marka, teď přesně nevím, ale to tam bude asi na více místech; možná, že to je dokonce ve všech evangeliích – otázka klíčů od božího království. Tam je takovej základní rozdíl třeba i mezi katolíky a evangelíky třeba že vlastně evangelíci tu církev pro vstup do božího království nepotřebují vůbec jo, kdežto katolíci vlastně jakoby jí potřebují jo. A je to postavený na základě Ježíšova slova o tom, že dává (hledá ukázkou v Bibli) [...] “O moci církve”, cituje: „Amen pravím vám, cokoli odmítnete na zemi bude odmítnuto v nebi a cokoli přijmete na zemi, bude přijato v nebi. Opět vám pravím shodnou-li se dva z vás na zemi v prosbě o jakoukoli věc, můj nebeský otec tím to učiní neb kde sou dva neb tři shromáždění v mém jménu, tam sem já u prostředních.” Ta druhá část už se toho tak netýká [...] ale to je jedna věc, a pak je ještě další, to je někde předtím, kde mluví o [...] že dává jaksi klíče království učedníkům, a pak Petrovi zvlášť [...] že to přesně takhle – koho odmítne, ten bude odmítnut a koho přijme, ten bude přijat do božího království. A ten [...] teda náš výklad, výklad profesora Pokorného, kterej teda už je starej pán, už mu je přes 80 a byl předsedou jako novozákonní biblický prostě té překladatelský skupiny a vůbec jako nějakýho mezinárodního novozákonního [...] teď nevím, jak se to menuje přesně, dá se to najít, ale je to prostě kapacita. A ten vykládá tenhle oddíl tak, já to možná najdu [...] Petr je vlastně přechůdce jakoby prvního papeže, jo. Přes Petra je ta posloupnost, že dal požehnání a zase a zase, že pak je tam ta posloupnost. A takže na tom si ta katolická církev hodně zakládá, ikdyž jakoby na té posloupnosti požehnání od těch apoštolů až k dnešním kazatelům nebo farářům vlastně to je svěcení nebo u nás ordinace a je to vlastně jakoby předávání ne té moci, ale té zodpovědnosti spíš těm dalším a vlastně i ti evangelíci nebo teda ti protestanti i u nás vlastně Jednota bratrská, chtěli mít prostě tohle postupný jakoby požehnání, to svěcení jo. Dyš my tomu neříkáme svěcení no. Tak teďka tadyhle se

podívám 16, 19 [...] jo tohle Vám přečtu celý: „Když Ježíš přišel do končin z Izraele Filipovi, ptal se svých učedníků za koho lidé pokládají syna člověka, oni řekli jedni za Jana Křtitele, druzí za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků. Řekne jim, tedy Ježíš: za koho mě pokládáte vy? Šimon, Petr odpověděl, ty si mesiáš, syn Boha živého. Ježíš mu odpověděl: blaze tobě Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj otec v nebesích a já ti pravím, že ty si Petr a na té skále zbuduješ svou církev a brány pekla jí nepřemohou. Dám ti klíče království nebeského a co odmítneš na zemi, bude odmítnuto v nebi a co přijmeš na zemi, bude přijato v nebi.“ Takže na tom se vlastně jakoby zakládá to, že ten, kdo je vyobcován z církve, nebude spasen, nebude zachráněn, vlastně jakoby církev rozhoduje vo tom, kdo bude zachráněn.

T: To by bylo teda v tý katolický?

N: No to bylo jakoby nebo to přežívalo, ikdyž to u katolíků to taky takhle není, to je spíš jakoby lidová tradice. Ale jako žije to tam hodně a my sme mívali, dyš sem byla v Radotíně, tak sme mívali ekumenický biblický hodiny s církví Bratrskou a taky s katolíkami a právě tam jeden ten katolický farář, to takhle vykládal jako tu moc těch klíčů, že má ten Petr nebo ten papež, že prostě ten dyš vo tom rozhodne, tak přes to vlak nejede jo. A to je prostě důležitý pro ty další výklady. No a ten prof. Pokorný to vykládá, já už sem o tom předtím přemýšlela, tak takhle sem vo tom taky uvažovala, ale von prostě udělal někde, má nějaký rozbor vo tom, že ta moc klíčů vlastně činí člověka zodpovědného nebo vůbec křesťany a papeže teda, ale křesťany všechny, protože na jednom místě je to taky, že je to pro všechny ty apoštoly jo. Že vlastně svým špatným jednáním [...] protože on to vykládá na základě celého ducha Bible a ducha Ježíšova slova a že teda není možný, aby najednou, dyš Ježíš třeba někde říká, že kdy bude ten den nebo tak, že to neví ani on jo, že to ví jenom Bůh jo. Takže najednou by jako ti vobčejní křesťáci měli tudle moc, kde by se to jakoby vzalo, jo. Že by Bůh vlastně vo tom nerozhodoval, ale my abychom vo tom rozhodovali jo. Takže že to je prostě zcestnej výklad a že ten výklad je ten, že vlastně tím, jak máme ty klíče království, tak můžeme lidi vodradit, jakože to boží království je tady pro všechny a tím, že to někomu jakoby zavřeme, tak vlastně máme vodpovědnost za to, že von jako nemohl do toho božího království jo, že sme tu Kristovu lásku mu nezjevili. Takže vlastně to je vobráceně. Že vlastně ten člověk je ten, kterej má ty klíče, tak je zodpovědný za to, jakým způsobem žije, jakým způsobem to vykládá, aby vovteřel to boží království vostatním lidem jo. Proto

tady jako sme. A ne proto, abychom rozhodovali, kdo se tam dostane a kdo ne, jo. Takže to je jakoby základní ten postoj k výkladu Bible, že jako tam vopravdu nejde vobhájit nějakou tradici [...] to už sme se vo tom bavily, že katolíci maj tu tradici a my jako tu tradici jako uznáváme, ale ne jako nějak že by nás to ovlivňovalo, co se týče porozumění Bible, to nás prostě neovlivňuje a tím pádem sou i ty další věci. Jako co se týká třeba homosexuality, tak já sem Vám poslala ten [...] tu příručku – tak jenom že sme vůči tomu vovedvený, ikdyž samozřejmě v církvi sou lidi, který to neberou takhle jo. A v tom je ta naše církev tak jako vo tom sme se možná bavily, že my máme ve svém portfóliu 4 vyznání [smích], že my nemáme jedno, kterýho bychom se drželi, ale 4 a každý je jiný, to znamená, že [...]

T: Už v tom základu musíte bejt různorodý.

N: Už v tom základu, že je to různorodý. No a takže vlastně na tu homosexualitu ty texty, který se toho týkají v Bibli, se často [...] no třeba dyš použiju otázku, ted'ka nevim přesně o tý homosexualitě, kde je, našla bych to, ale nechci se tím nějak víc zabejvat, ale třeba takovej základní výklad je o masturbaci jo. Že církev zakazuje masturbaci [...] teda některá jo. A že vlastně se to vykládá, to nikde v Bibli neni, ale v Bibli je jeden text o Onanovi, se tomu taky říká onanie, žejo. Nějakej Onan, kterej prostě si vzal ženu svýho bratra, protože to je povinnost ze zákona, dyš zemře starší bratr nebo dyš zemře bratr a zanechá ženu, tak von se vo ní postará a musí si jí vzít. Takže tenkrát to bylo voni dyš měli víc manželek žejo, takže si jí veme a dítě [...] dyš von nemá děti, tak první dítě, který s ní zplodí, patří tomu zemřelému bratrovi, jo. Takže třeba, dyby to bylo tak, že já nevim je prvorozenej a ten zemře, zanechá ženu bez dětí, tak se [...] a ten druhej už má třeba svou ženu, ale tudletu si musí vzít a zplodit jí teda dítě a zplodí jí dítě, tak ten syn tý ženy vlastně bude jako první dědic, protože to je po nejstarším bratrovi. Kdežto ty jeho děti s tou jeho manželkou budou až jako dál. No takže to je ten důvod, proč ten Onan prostě jako vstupoval k tý ženě a vypouštěl semeno, jako přerušovaná soulož jo. Takže [...] aby jí neoplodnil. A vlastně od toho je odvozen zákaz masturbace, že jako se to semeno nesmí vypouštět mimo jo. Přitom to vůbec nesouvisí jo. Tam nejde o to, že von vypouštěl semeno jinam jo, že měl přerušovanou soulož, ale jde vo to, že nechtěl zplodit syna tý [...] jo tam je ten hřích. A tak to je důležitý, že dyš se vykládá ta Bible, tak často prostě ta základní myšlenka se pomine a nějaký takový vedlejší věci, který jakoby z toho vyplývají, tak se

vemou za důležitý a najednou se to vykládá takhle jo. Takže tak je to třeba i při výkladu těch textů týkajících se homosexuality často jo. Že třeba apoštol Pavel vo tom mluví v Novém zákoně, že to bylo v období vlastně v té době jakoby vrcholila Římská říše, kdy je známý, že voni měli ty chlapečky žejo a že to tam byla vlastně i móda a dokonce se to považovalo i za správný způsob výchovy chlapců, to asi znáte, že se prostě zasvěcovalo do toho správného mužského života, že ten muž je zasvětil i tímhle způsobem, což prostě [...] no to je jedno, tak nechme to bejt, ale patřilo to prostě k té době, co ten apoštol Pavel říkal to se nemá dělat, to je prostě špatně. A teď další věc je, že [...] otázka jaksi Desatera, kde třeba tyhle věci vůbec nejsou v Desateru žejo. No ale že třeba je tam “Nezabiješ” a Ježíš to vykládá prostě [...] to je u Matouše všechno, nazačátku Matouše. Kdy mluví o kázání na Hoře, “O zabití”: žejo to je 6. přikázání – “nezabiješ”. (čte z Bible) „Slyšeli ste, že bylo řečeno otcům nezabiješ! Kdo by zabil, bude vydán soudu. Já však vám pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu, kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě a kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému pecku.” Jo to znamená [...] a tak je to podobně třeba při rozvodu – tady třeba: „Také bylo řečeno, kdo propustí svou manželku, ať jí dá rozlukový lístek, já však vám pravím, že každý, kdo propustí svou manželku, mimo případ smilstva (ale u Marka není ani ten příklad smilstva – upozorňuje Lýdie) uvádí do cizoložství a kdo by se s propuštěnou oženil, cizoloží.” Takže vlastně taky posouvá [...] jo a tady [...] to sem vlastně nechtěla, tady cizoložství předtim, tady: „Slyšeli ste, že bylo řečeno, nezczizoložíš! Já však vám pravím, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zczizoložil ve svém srdci.” Jo takže já jenom chci říct, že přikázání, který máme jasně – nezabiješ, nesemilníš, nepokradeš, neučiníš křivého svědectví, a tak dál, prostě dyš se vykládá tak, že já sem vlastně nikoho nezabila, tak sem vlastně to přikázání nepřestoupila jo. Ale přitom prostě určitě můžu říct, i vo sobě, že jako některý lidi fakt nemusim a že člověk jako se s nima nechce třeba ani stýkat [smích] nebo nad nima zlomí hůl, aspoň na chvíli jo. A Ježíš říká, že to je stejný, jako dyš toho člověka zabiješ. Že vlastně ho zabiješ jo a že se proviníš tím hříchem. Já jenom chci říct, že prostě aby si někdo myslel, že je spravedlivej a dobrej, tak to si jako nikdo myslet nemůže. Protože každej má nějakej vroubek a když Ježíš to takhle klade jakoby nastejno, tak voni pak mu říkaj – to dyš je to tak s tím rozvodem, že se jako nemaj rozvádět, no tak to lepší je se jako vůbec neženit a tak jo. A jako zrelativizovat to tak, že to je všechno jedno, to není pravda. Ale důležitý je to, že vlastně všechno může bejt odpuštěno, jo že nejsou hříchy, který by jako Bůh neodpustil. Ježíš říká, že nic takovýho není, co by Bůh neodpustil, až na hřích proti Duchu svatému, což znamená, že prostě [...] vědomí nebo třeba Jirka Mrázek to

hezky vykládá, to je zase na fakultě naší profesor nebo on to možná eště není profesor, je to děkan teologický fakulty teď – že [...] zase je to tak podobně obráceně [...] teď mně to vypadlo, co sem chtěla říct.

T: Chtěla jste se vyjádřit k tomu jako jedinému hříchu, kterej se nedá odpustit – proti Duchu svatému.

N: Jo hřích proti Duchu svatému. No von to vlastně vykládá tak, že vlastně hřích proti Duchu svatému je to, dyš člověk nepřeje milost druhýmu člověku. Působení prostě toho odpuštění a té milosti jo. Takže to není něco, co by [...] vždycky se to týká jakoby těch druhéjch taky. Nebo vlastně možná i sebe sama jo. Že jako zvedat prst a říkat ty ty ty, to vopravdu nám nepřisluší. Tak já jenom chci říct, že z tohodle hlediska se ta naše církev dívá i na ty věci, nad kterýma některý církve říkaj ne ne ne, to se nesmí, to je hřích.

T: čili tady to bylo nějaký Vaše individuální hledisko a vlastně v tom byl zakomponovaný i ten pohled tý vaší církve. A jenom když bych dala k tomu takovou dodatečnou otázku, asi zbytečnou – myslíte si, že o tady tom je důležitý se bavit?

N: No tak jako myslím si, že církev už se o tom hodně bavila a že asi se to projednávalo i na nějakých synodech a přijde to na přetřes prostě [...] fakt je ten třeba, že já sem takovej příklad – otázka homosexuality: mně to jako nedělá žádný problém jo. Naše Marie - dcera, měla kamaráda homosexuála a prostě strašně sympatickej kluk jo. Jako vůbec tohle mi nedělá problém, ale třeba dyš sme byli v minulým sboru v Radotíně, tak já sem – jak dělala Věra Lukášová ty rozhovory, tak byla jedna německá farářka, která teda původem byla [...]

T: Linhart, žejo se menuje.

N: No no no no no a já sem, sme se seznámily a vona tenkrát přeložila tu knížku do němčiny a na tom knižním veletrhu v Lipsku, sme tam z ní četly, jako vona z němčiny, já z tý češtiny. A tam se to nějak představovaly tu knížku, a tak sme se zkamarádily a já sem jí pozvala kázat k nám do Radotína. No a [...] ale vlastně sem to asi na staršovstvu řekla, že je lesbička a tak se zvedla taková vlna, že to teda jako ne a tak, tak sem to pak vodvolala, bylo mi to líto, ale prostě nechtěla sem jít přes hranu, protože tam v Radotíně sou hodně

takový jako lidi charismaticky laděný, který tohle odsuzují a tak. No ale já to říkám proto, že vznikla taková zajímavá situace, že pak jedna paní, která vlastně jako je proti řekla: „Dyš už jsi jí to řekla, tak už ste jí tady měli nechat kázat.“ No ale to není všechno jo – v tom sboru je bejvalej farář, kterej je homosexuál, žije s mužem a do toho kostela tam chodí a nevim, jak to vo něm věděj, prostě nahlas to neříká, ale chodí tam s tím svým partnerem a vlastně už není farářem, ale žije tam v tom sboru. No a jako vlastně aby von měl kázat, není s tím problém jo.

T: No protože ho všichni asi znaj osobně žejo, protože už s nim maj tu osobní zkušenost.

N: To je vono! Přesně tak! No a taky takovej příklad [smích], to je zase z církve, v jednom sboru tady pražským byl farář, kterej teda teď už je léta v Americe a ten byl taky vdevřenej a ten požehnal mužům v tom sboru, kteří byli homosexuálové, žili spolu a von jim požehnal. No a jeden bratr tam taky byl ve staršovstvu a strašně prostě se pohoršoval a tohle a pak byla [...] pak byla volba staršovstva a voni měli takovou nástěnku a jeden z těch mužů tam byl taky jako volen do toho staršovstva, do té rady žejo sborový. No a von byla na té nástěnce a teď byla ta volba a tendleten pán ten tradiční prostě vstal a úplně se rozčiloval, že to takhle nejde a že jeden z těch navržených, že tam je tendleten člověk a že nemůže bejt ve staršovstvu, dyš je homosexuál a takový. No a pak byla volba – a tenhle pán nebyl zvolenej a byl zvolenej ten homosexuál [smích]!

T: No a tady s tím taky pak bych se posunula k tomu dalšímu tématu, Vy ste se ho vlastně už dotkla a přijde mi hrozně zajímavý – je to nějaký patriarchální charakter Bible, otázka je, jestli to není jenom jako výklad – to asi je otázka spíš na Vás. A vůbec nějaká jako patriarchální povaha křesťanství, tak jestli k tomu něco máte. Jak Vy osobně se k tomu vztahujete, protože vim, že třeba – to mi zase říkala Lenka Ridzoňová - spoustu lidí, když čte nějaký úryvek a je tam třeba oslovení jako “bratři”, tak tam dodají “a sestry”. Jo tak jako co si vo tom myslíte?

N: Jo, no to já dělám taky. No jako základní věc je ta, že prostě jako židovství je patriarchální. A celý to období, kdy vznikla Bible, je silně patriarchální, s tím se prostě nedá nic dělat. To tak prostě bylo – byl matriarchát, pak byl patriarchát, ten byl dlouho a prostě [...] no ale vychází to z toho židovství žejo. Jako vlastně ten Nový zákon nějak v tom jakoby pokračuje, ale zajímavý je v tom židovství, že ta žena tam má dost jako velkou

roli jo – v rodině a prostě jakoby vážnost a prostě nedá se s ní nepočítat. Fakt jako je, že tam ta otázka stvoření žejo, že jako sou dva ty příběhy vo stvoření nebo se to dá rozdělit na dvě části a v první je Bůh stvořil todle todle todle a prostě pak stvořil člověka. „A jako muže a ženu stvořil je,” jo. Je tam nazačátku. A pak je další příběh, v druhý kapitole, kterej vypráví, jak prostě Adam byl sám a pak prostě Hospodin ho uspal a učinil mu pomoc jemu rovnou a vzal žebro prostě z jeho boku a stvořil mu ženu z něho – z toho žebra. A předtim bylo, že vzal hlínu a uplácal teda toho Adama, a potom prostě z toho žebra mu stvořil ženu. A přitom žejo je to jako vo vostatných zvířatech nic takovýho tam není a je jasný, že člověk je v tý řadě jakoby těch zvířat jakoby poslední část toho stvoření. Že vlastně jakoby z těch zvířat zavolal toho člověka, jo že to nějaký to zvíře prostě povolal, aby se stalo člověkem, jo. Asi takhle by se to dalo říct to stvoření, že prostě rozhodl o tom, že teda chce mít partnera takovýho, kterej mu bude rozumět a bude se na něj obracet. No ale ten příběh vo tom žebro je – přece žena nemá jenom žebro jo, žena má prostě celý tělo a to věděli samozřejmě i ti Židi, to jako není že by to nevěděli, nebo že by mužovi jedno žebro chybělo, ale že je to vo tom, že mu stojí po boku. A že to není ani z hlavy, ani mu nevládne, ani není z nohou, ani mu není podřízená, ale je mu jako partnerem, stojí vedle něj. Takže to stojí jakoby v základu. Ikdyž samozřejmě pak je vo tom pádu a vo tom ovoci a tak a tam z toho vyvozujou Židi, že vlastně žena je ta špatná, protože to podala a tak jo. Ale to je jedno, to prostě souvisí s tím patriarchátem, ale už v tom Starým zákoně je jaksí obsažený to partnerství jo. A pak je teda ten Nověj zákon, kdy Ježíš vlastně spoustu věcí staví na hlavu. Že se vlastně baví třeba se ženama, tak to bylo jako nepředstavitelný jo.

T: Nebo že třeba vlastně to zmrtvýchvstání byly svědkyně první ženy.

N: No tak to si myslím, že zrovna do tohodle nepatří. Ikdyž samozřejmě jako vodpovídá to spíš tý mentalitě tomu, že ty ženy takový sou jako v něčem věrný a [...] si já myslím. Tady bych to neviděla tak. Ale zaprvé že je zřejmý, že měl i učednice vo kterých se moc nemluví. U Lukáše se teda mluví, že s nim chodily i ženy a bohatý ženy, který je jako vydržovaly ty učedníky, dávaly jim peníze jo. Ale prostě vlastně ty samotný evangelia sou tak emancipovaný, že ty pozdější listy, a pak eště ty pastorální, který už nepsali ani ty apoštolové, ty sou čím dál víc jako patriarchálnější, že se to vrací jakoby zpátky trošku jo. Ježíš byl tak radikální, že se třeba bavil se ženama, prostě sou tam u tý studny se tam s ní bavil a vona mu říká: „No a ty se se mnou bavíš? To seš Žid? Jako muž? A že ty se se mnou bavíš?” No a von jí nabízí tu vodu živou, to je v Janově evangeliu a nebo prostě jako

vůbec že se se ženama baví, to je jako uplný novum, to jako v té době nebylo moc možný. No a [...] co sem to ještě chtěla říct – uzdravuje je teda ty ženy no a mezi prvníma, apoštol Pavel se vo něm říká, že je mizogín, ale na druhou stranu vždycky nám říkal profesor Molnár, že s nim chodila tekla, která za ním tekla [smích]. Ale že prostě je velice pravděpodobný, že pozdravuje do Říma učedníky a taky jako učednice, že ta je ta Julia, že je pravděpodobně žena, že to není Julius, ale Julia. (hledá v Bibli ukázkou – apoštol Pavel, pozdravy cituje) „Pozdravujte“ no prostě to sou ty spolupracovníci a že tam je plno žen mezi nima. A potom pozdějc vlastně se to jakoby dostává v té společnosti jakoby do těch relativně klasickejch kolejí. A že se to já nevím v různym věku vyvíjelo různě. Třeba žejo Římani už měli rozvod, tam se mohly rozvádět i ženy. Potom v židovství se ženy rozvádět nemohly. Takže vlastně to, že ti první křesťani byli v tom Římě doma, tak byly zařazeny do té společnosti a i apoštol Pavel říká no prostě [...] chovejte se tak, abyste byli považovány za slušný občany v té společnosti, v který ste, jo. Takže [...] myslím si, že to hodně souvisí s tou společností, v který člověk žije a že jako nejsou tabu věci, vo kterých nelze přemejšlet v té Bibli i v Novym zákoně a že se prostě ukazuje časem, že jako ty věci se daj vykládat jako svobodnějc, než si mnozí mysleli no.

T: A co tady s tím taky souvisí nějaká jako – ať už ta vaše církev nebo křesťanská obecně, jestli třeba by potřebovala nějakou reformu jako vnitřní, co se týče třeba ať už jazyka, protože se může zdát, že prostě pro někoho už je ten jazyk vzdálenej. Jo zkuste mi třeba říct, co si myslíte, že by se dalo zlepšit.

N: Jasně. No určitě jako fakt je ten, že určitě nějaká krize v té společnosti jako je. Já sem to vnímala a to si myslím, že přechází trošku i do naší církve, kdysi sem byla na nějakým asi měsíčním pobytu v Německu, protože sem pracovala hodně s dětma, tak sem tam byla prostě vyslaná na takovej seminář pro teology, kteří učili náboženství ve školách. Vono se tomu říká náboženství, já to nemám ráda to náboženství. Ale že [...] tam bylo zajímavý, že ti luteráni, ti evangelíci ke kterým my tíhnem, žejo my sme jako s nima jedna rodina, tak [...] v těch školách se učilo hlavně vo pomoci potřebnejm, vo lásce k nepřátelům [...] vo různejch náboženstvích, vo islámu se vykládalo a já nevím co. A vlastně ta základní biblická zpráva o boží milosti a [...] a vo víře v Hospodina, který člověka miluje [smích] a vo tom, kde jako vlastně křesťan stojí, se tam moc nemluvilo jo. A trošinku mám strach, že dneska sme taky tam, že máme tendenci prostě to křesťanství jako z něj udělat jenom takovej humanismus jo. Což si myslím, že by byla veliká škoda [...]

T: Pardon jako u vás vevnitř v církvi a nebo ve společnosti.

N: Já si myslím, že právě i u nás, no.

T: Protože není překvapující, že třeba ta společnost, kór česká, která třeba není úplně nábožensky vzdělaná, takže by mě nepřekvapilo, že teda ta společnost, ale zajímavý, že říkáte, že jako i u vás si myslíte, že už to začíná.

N: Jako já si myslím, že ta společnost vlastně není nenáboženská, to je pěkná knížka, kteoru napsal Hošek "A bohové se vracejí".

T: Jo to sem tím nechtěla říct.

N: A tak tam je prostě že ta společnost jako hledá ty duchovní prameny někde a my to tak jakoby trochu vyprodáváme, tím že prostě na to zapomínáme. Vlastně ti katolíci tím, že mají to tajemno víc a že si hleděj nějakých takových jako věcí, tak jsou přitažlivější. A jestli my pudeme prostě tou cestou, že budeme mluvit furt vo tý solidaritě. Já vim, že moje teta evangelička teda tady, vono to je prapra teta v Mnichově jako si stěžovala, že prostě tam mají farářku, která je těhotná s nějakým chlapem, ani s ním nežije jo a prostě [smích] jo že jsou to takový jako, že ta tolerance. Já neříkám, že je potřeba jí nějak něco, ale že bysme si měli držet nějakou tvář. Jako něco, co je třeba nějak důležitýho. Mně nevadí, že by měli homosexuálové vychovávat děti jo. Ale fakt je ten, že jako úplně se zbavit tý toho monogamního manželství muže a ženy jako rodiny, že je to škoda. Že prostě jako dyš chlap a ženská spolu vydržej, tak to je veliký umění. Často je to tak, že dvě ženy spolu líp vyjdou než muž a žena žejo. Muž a žena to je prostě sss, jo to je napětí a voni se budou vždycky hádat a musej se hádat, protože jsou každej jinej jo. A to je prostě pro tu výchovu a pro ty děti, to je hrozně důležitý jako že se uměj lidi jakoby pohádat – vo nějaký věci, protože jsou pro ně důležitý. Já to chci takhle, ty to chceš takhle, tak se poďme domluvit, jak to teda uděláme. A to je pro rozvoj lidskej hrozně důležitý a jakmile ty máš tudle pravdu, ty máš tudle pravdu, je to jedno, každej máme svou pravdu, no tak k čemu jako to je, tam není žádněj vývoj jo, to nejde dál. To prostě se takhle nějak zastaví a všichni ležej a každej má svou pravdu a nejde vo nic jo. A pak dyš de do tuhýho a něco se vopravdu stane, já nevím třeba se musí člověk postarat vo nějakýho nemocnýho příbuznýho nebo se

mu narodí postižený dítě nebo mu prostě někdo blízký zemře, no tak jako vlastně neví, kde brát. Jako z takový všeobecný lásky – no to se stává, tak to se jakoby nikam nedojde jo. Jako to, že se člověk třeba musí poprat s tou smrtí, no že lidi umíraj, no seš stará no, jak mně doktor řekl, když maminka umírala a bylo jí 84. Řikal: „No to nevíte, že starý lidi umíraj, jo?“ Tak mladej doktor blbej jo prostě. Já sem říkala: „No jo, ale mně umírá moje matka, to neni jako že někdo umírá.“ Si myslim, že to je důležitý, jako musíme mít zájem vo věci a musíme mít jako touhu zistit – co nejvíc bejt nejbliž tý pravdě nebo nejbliž tomu důležitýmu, co se děje.

T: Čili si myslíte, že by pomohlo tý Vaší církvi a možná i celkově. Nějak ty věci sjednotit a aby jako nebyly roztráštěný nebo [...]

N: Ne, to ne.

T: Tak mi to zkuste ještě víc dovysvětlit. Nebo to nějak shrnout.

N: Já spíš bych [...] no my sme se vo tom bavili s mym mužem, kterej je teda taky bejvalej farář žejo a že v dnešní době se to jakoby třístí – jedni sou pro manželství, pro jako klasický a druzí sou jako pro to otevřít manželství homosexuálům a tak jo. Chvilku to vypadalo, že i pedofilové mají právo na svou existenci a svý práva jo. Já si nemyslím, že ten člověk nemá právo na život a jako žít dobrej život [smích]. Ale prostě si myslím, že sou některý věci, přes který vlak nejede jakoby jo. To je [...] jako svoboda druhýho člověka, hodnota druhýho člověka a to všechno souvisí s tím [...] třeba v křesťanství taky jo – taky by se tomu dalo jakoby už v otevřít dveře – převtělování. Teď to přišlo z východu, sou takový křesťani, kterym se to líbí, že je to vlastně jakoby to převtělování. Jenomže v křesťanství je strašně jako důležitý, že tam je ta jedinečnost toho života jo. Že vy máte jenom jednu šanci, vy nemáte další šanci. A dyš neobstojí člověk, dyš to jako moderně si neužije ten život, nežije ho na plný koule jo, prostě nedá do něj co de maximum, tak už nemá jinou šanci. Jako nestane se znovu z něj todle jo a to je v tom křesťanství, že ta spása souvisí s tou osobností lidskou jo, s tou jedinečností. A tak nevím vlastně co by tý církvi pomohlo, myslim si, že hodně pomůže rozhovor, jo. Že některý jako dyš to někdo bude vyhlašovat seshora, že by se to mělo takhle nebo takhle, tak se lidi naštvou a vlastně je to nezajímá nebo to tak jako vemou no tak dobře, dyš si to myslíte, jo. Ale třeba otevřít vo tom rozhovor jako a bavit se vo tom, vo co vlastně de. A proč by

homosexuálové nemohli spolu žít, proč bysme jim třeba nemohli dát požehnání nebo proč jim ho dávat jo. A pak se ukáže, co si vlastně lidi myslej a na čem jim záleží. No a pak je to jakoby další věc, je otázka bohoslužeb. Žejo my máme tu liturgii nebo někdo říká, že ani nemáme liturgii, což je pořad těch bohoslužeb žejo, kde [...] eště dyš sem byla děcko, tak se ani “Otčenáš” nemodlili všichni dohromady. Teďka to je tak, že při poslední modlitbě se společně lidi modlí “Otčenáš” nahlas jo. Celý to shromáždění. A dřív to měli katolíci, katolíci toho maj hodně, vodpovídaj na ty reliky takový [...]

T: Sou hodně zainteresovaný do toho kázání.

N: No tak jo. Pak jako evangelíci s tím přestali nebo jako byli proti tomu, že se to stalo nějakým takovým rituálem vnejším a prostě bezmyšlenkovitě se něco jako vopakovalo a vlastně se ztrácel ten smysl. A bylo to všecko latinsky, díky reformaci se to začalo převádět do jako jazyků místních. Teď zrovna vo tom bylo, na Zoomu sem se dívala vo Slovu a vo jak to vznikalo, tak voni tam vykládali vo Anglii, jak prostě ten, co tam pak přeložil tu Bibli, já nevím, jak se teď menoval. Nejdřív Viklef s tím začal už ve 14. století a vod něj to chyt Hus a tam potom vlastně pozdějc byla ta Bible přeložená asi v nějakym 16. století a ten šel za to na hranici žejo. Že prostě nechtěla ta církev, aby se to jako vlastně vědělo, co se káže [smích]. A kdo to ten Ježíš je [smích] a důležitý bylo, co říkala církev, ne co říkala Bible a co říká Ježíš jo. Takže důležitý je prostě vo tom mluvit a vo tý liturgii, že to je teda v češtině a že jako se musíme naučit nějak být aktivnější při bohoslužbách. To si myslím, že jako to uhájí ty nový synodní rady třeba, ale voni to řešej tak, že prostě doporučeš něco, že by se to mělo, ale nevím, jak se to dostane mezi lidi jako. Třeba na tý Vysočině, tam pro to lidi moc nejsou jo. Já třeba při přímlyvný modlitbě dávám “Kyrie eleison”, což je “Kriste smiluj se,” katolíci to maj, v jinejch církvích to taky je třeba na západě i ti evangelíci to maj, dokonce i reformovaní a že se zpívá žejo jako závěrečná modlitba je, že má ta liturgie nějakaj ráz, že to má všechno hrát dohromady žejo dyš prostě člověk káže na nějakaj oddíl novozákonní, tak to čtení má nějakým způsobem vodpovídat tomu nebo to podpořit z jiný strany jo nebo to může bejt protichůdný a v tom kázání se pak člověk věnuje tomu, proč je to protichůdný nebo v čem je to stejný nebo tak jo. Má to nějak pasovat, písne taky k tomu a jako modlitba je nazačátku, která otevírá to shromáždění no, tak to si myslím, že taky jako že se vo tom vlastně málo mluví. A že často třeba v naší církvi je to teď tak, že vlastně fakulta je nezávislá, je to prostě vysokoškolský prostředí a tam si může studovat kdo chce a jak chce, to je v pořádku všechno, ale prostě

dyš lidi chtěj dělat faráře, no tak jako nemůžou neprojít homiletickým seminářem, kterej je učí, jak si udělat kázání/kázat jo. Voni nemaj na tý fakultě povinnost kázat, maj povinnost ten homiletický seminář snad absolvovat, ale nemaj povinnost třeba kázat nebo to kázání tam připravit jo. No a pak dyš takovejhle člověk jako se rozhodne, ve 4. ročníkú uvěří, nechá se pokřtít a chce jít dělat faráře, tak je to prostě těžký.

T: To bude zas hozen do vody, jako jste byli vy.

N: To ne, my sme byli trošku jinak. My sme byli hozený do vody tím, že ale sme v tý církvi vyrostli žejo. A byli sme hozený do vody v tom, že sme se vo všechno najednou museli postarat sami. A přitom sme vlastně jakoby neměli ani ty farářský zkoušky, neměli sme [...] no to je jedno, to už je dneska passe a v nečem je to samozřejmě jakoby dobrý a sou lidi, který to zvládnou, ale sou lidi který to nazvládnou a buďto z tý církve pak vodejdou nebo prostě udělaj tam paseku na tom sboru. Jo a pak třeba jako vědět/mít zkušenost třeba s modlitbou, jako to maj i ty tradiční evangelíci, ty zase si dávali záležet na tom nebo to byla taková jakoby móda v určitým věku prostě učitelé, který byli jakoby před náma o generaci starší, tak dělali hrozně dlouhý modlitby. Dyš jeden nekázal a bylo tam víc farářů, tak ten druhý se tam modlil jo, to co chtěl kázat [smích]. To je specialita jako těch evaneglíků, že mají takovýhle modlitby. A je tradice, i v těch malejch církvích nekatolickejch jako církev bratrská, metodisti a tak, že mají tzv. modlitební chvíle, kdy se jako modlí a tam každej jako říká, tak jak mu pusa narostla svoje prosby a tak jo. A tak někdy je to na jedno kopyto, protože lidi voni stejně nemaj jako moc nápadů, většina lidí a pořád se to mele jakoby dohromady. No a faráři zas maji tendenci prostě vykládat teologii v těch modlitbách jo. Přitom modlitba je volání k Bohu a má nějaký pravidla, třeba nazačátku bohoslužeb že tam má být nějaká oslava boží, díky za to, jak je svět a co mám dobrýho, pak je tam prosba vo odpuštění – co sem prostě jak jsem se zachovala, co sem provedla a podobný, a pak je tam prosba o Ducha svatého, aby Bůh byl s náma při těch bohoslužbách jo. To sou tři důležitý věci, který tam maj bejt a má to bejt vyjádřený tak, že vopravdu mluvím k Bohu a ne mluvím vo tom, jakej Bůh je, co udělal a támhle todle, jo prostě – houbec o tom vim, já si můžu myslet, že todle pro mě Bůh udělal. A tydle věci sou hrozně důležitý a důležitý je taky třeba věnovat se modernímu kázání, kde by neměla chybět ta teologie, ale zároveň by tam neměla chybět [...] aby to nebyly jenom fráze nějaký který prostě se člověk naučí nebo má je v sobě, už vo nich ani neví. Člověk žije i z vlastních frází, že něco prostě si myslí a furt to vopakuje, vono to je stejně, že každej farář

má ty svy témata, který pořád do toho jako vkládá, jenom to řekne trošku jinejma slovama a na jinej text [smích]. Ale u nás je jako velkej pokus kázat vopravdu na ten text jo, rozebrat ten text, kterej si člověk zvolí a na základě toho kázat jo. Ale myslim si, že tomuhle bychom se měli víc věnovat, protože dnešní lidi jako nemaj čas jako moc chodit v tejdnu na biblický hodiny. To byla třeba tradice veliká biblickejch hodin. Musí bejt biblická hodina, tam se veme oddíl a teď se to čte po verších, každej verš se vykládá jo. Ten farář má komentáře, tady mám řadu českějch, ale prostě maj anglický, všechno možný. Originál se překládá žejo, každej si to eště farář přeloží z toho originálu, pak se tam vykládá vo těch řeckějch slovíčkách a todle nebo hebrejskejch slovíčkách a co by to mohlo znamenat a tak. Ale to vlastně lidi u toho usínaj, už je to nebaví. Je baví víc jako aby se to týkalo jejich života, dyš už. Ale je skupina lidí, která se tomu musí věnovat v tom sboru. Ale lidi na to jakoby nemaj čas jo. Ale je to malá skupina, nemůžem chtít, aby tam bylo hodně lidí. Ale důležitý sou ty bohoslužby, aby to prostě vopravdu ty lidi chytlo, aby tam chodili rádi, aby tam chtěli chodit. To si myslim, že je důležitý, abychom jakoby na tom pracovali.

A potom sou další věci no [...] nevim no, jak je to s těma financema a tak jako. S tim máme problém žejo, protože sice sme dostali nějáý peníze, ty sou někde ulitý pro budoucí časy a jako faráři maj strašně nízký platy. Teď jako nevim, kolik má zrovna farář, ale já dyš sem měla poloviční úvazek teďka nakonci, jako stará ženská už po 33 letech služby, byla sem seniorkou, což prostě dyš sem přestala bejt seniorkou, tak se mi snížil plat vo 8 tisíc [smích], takže sem měla [...] kolik má takovej farář teďka čistýho 15/16/17. A má děti žejo. Má teda byt zadarmo – nájem teda. Má tu faru a jako je povinnost platit asi 20% z těch [...] za elektriku, za topení a tak jo tomu sboru. Takže vlastně dřív to sbor poskytoval celý zadarmo jo, ale sou sbory, který prostě chtěli – třeba v Radotíně já sem musela platit 6000 korun všechny poplatky v tom baráku sem musela platit z toho svýho platu jo. Ale jako [...] je to prostě blbý, studuje 5 let, pak je rok na vikariátu, vlastně 6 let no a teď si veme ženu, která je třeba lékařka a ta má 3x takovej plat [smích] našťestí. Prostě dyš to dělá farářka, tak ty ženy maj prostě nižší platy, tak prostě holt má nižší plat jo, ale prostě jako je to takový tristní no. Tak třeba v tomhle máme rovnoprávnost v tý naší církvi – že muži i ženy mají stejný platy [smích].

T: A to jste měli odjakživa.

N: A to sme měli odjakživa [smích]. Takhle to bylo no.

T: S tím souvisí i téma žena v církvi. Co si o tom myslíte? Co třeba může přinést oproti tomu muži myslím teďka třeba co se týče toho farářování.

N: No tak to je kapitola sama pro sebe žejo. Je to prostě zajímavý, myslím si, že to je důležitý. A že [...] prostě ty ženy v církvi vždycky byly a zajímavý je, že prostě přijdete na nějaký malej sbor a tam je většina babek, nějaký děda eště něbo tak. Ikdyž tam třeba v Daňkovicích to vede mladej kluk, můj mládežník Mirek, tomu je já nevím 45 – no mladej kluk, středního věku už dneska [smích]. Ale ten je tam kurátorem a choděj tam jeho děti a tak dospívající nebo eště i malý. Ale že dyš tam prostě sou samý báby, jak to často bejvá v těch sborech no a ten pan farář žejo no tak [...] tak vo čem to je, já nevím. Jestli ten mladej farář může nějakým způsobem rozumět těm babkám žejo, ale [...] to já dyš sem byla u Salvátora teďka žejo nazávěr, tak sem tam vlastně měla kruch těch starších lidí, a tak tam byla většina těch ženskejch, protože se dožívají vyššího věku žejo, chlapi poumíraj no a tak to prostě bylo fakt úžasný. Četly sme si nějaký text, a pak sme se vo tom bavily a voni prostě jako maj názory jo – starý ženský, je jim k 80 a voni sou strašně čilý a choděj na koncerty jo, sou to strašně jakoby, idkyž maj teřba vobyčejný zaměstnání jenom, sou to vlastně hrozně vzdělaný ženský. Jako myslím si, že jedna zajímavá věc je, že v církvi sou lidi jako dost vzdělaný.

T: A myslíte v církvi a nebo třeba je to typický pro tu vaší?

N: Já nevím, to nevím, to neumím posoudit. Já to vidím na tý naší církvi, že prostě [...] ale možná, že to je i tak [...] no možná, že to je víc v tý naší církvi, že je taková intelektuálská, ale že ty jakoby lidi vobyčejnější že dou [...]

T: Se nadchnou spíš tím magičnem třeba?

N: No, možná nebo prostě potřebujou jinej jako přístup k životu. Jo to vlastně teď mě napadá eště toho Scotta Pecka, to sme se nějak vo tom bavily?

T: Vůbec.

N: Jakoby duchovní takový hodnocení člověka, protože von taky byl věřící nebo snad studoval i teologii, psycholog a lékař a to napsal ty knížky “Nevyšlapanou cestou”, “Dále nevyšlapanou cestou”, to možná znáte?

T: Ne

N: Neznáte vůbec. Pak sou eště další. Scott Peck, von už teda zemřel (jde pro knihu). Tady má právě vo náboženství a duchovním růstu takový 4 kategorie (hledá) [...] růstu kde vo první říká no to sou lidi, který prostě potřebujou jasný hranice a dyš nemaj ty hranice, tak nedokážou žít. Že většinou skončej v kriminále, kde ty hranice sou jasný jo nebo a nebo prostě se ztratěj ve světě. Pak je jako další skupina lidí, vlastně hodně podobná, která žije z takovýho toho tradičního křesťanství, kdy zase sou tam ty hodnoty bychom mohli říct, takový jako tradiční, že teda to manželství žejo a prostě spořádaněj život a jako nějakěj způsob života takovej prostě chodit do toho kostela a tam sou ty dogmata, beru ty dogmata, nepřemejšlim vo nich, prostě narodil se z Marie Panny, vo tom nepřemejšlim, to je pro mě dogma, tabu a takhle to beru. A pak je skupina lidí, která prostě takhle to brát nemůže, takže sou to často děti tehle lidí, který třeba vystudovaly, už sou vysokoškoláci a vodejdou do světa a prostě jako tu církev tak nějak, ale sou jako už jakoby mimo, vodejdou a sou to spíš jako humanisti nebo tak jo. A pak je 4. kategorie, kde se ty lidi vlastně jakoby vracej zpátky do tý církve, ale začínaj těm dogmatům rozumět zevnitř, jinak. A vlastně ani je to třeba nepobuřuje jo, dyš jako je třeba dogma narození z Panny nebo prostě teď mě nic nenapadá [...] výklad vyznání víry, tam to je důležitý jo, že spousta věcí má vlastně důležitou symbolickou hodnotu jo, že to je něco, co [...] co prostě má eště jakoby hlubší význam než na první pohled by se to rozebíralo, tak to narození z Panny třeba, tak tam je zřetelný, že nejde vo fyzickéj jev jo. To zaprvé nikdo nekontroloval, ani to kontrolovat nejde jo [smích] a že tam třeba to slovo je vzaty ze Starýho zákona, kde je napsáno: „Vy ho nechte, z Izejáše, narodí se z mladé ženy” jo, tam není vo tom panenství, tam nehraje panenství žádnou roli. A jako je to nějakym způsobem vobsažená nějaká čistota nebo dneska už to zní absurdně že žena, dyš spí s chlapem, že je nečistá, což je blbost žejo, ale to je v nečem jiným. Takže už i z tohodle hlediska je prostě ta čistota v nějakym duchovním momentem nebo [...] já nevím, jak bych to řekla, ale asi mně rozumíte, jak to chci říct. Ta dívka hlavně jako plná ideálů nebo vlastně nezasvěcená [...] nově čistě pohlížející na svět, tak prostě takovýhle se narodí ten spasitel jo. A jako třeba katolíci maj představu, že vona už pak byla furt Panna, žejo ikdyž se narodil ten Ježíš, kdežto v Bibli je,

že měla další děti žejo. A že ten Ježíš měl sourozence a dyš mu říkali: „Co ty, my známe tvoje sestry a bratry, co nám tady budeš povídat.” jo. No a tak to sou další jiný dogmata, který prostě jako je potřeba si přivlastnit jiným způsobem, než je tam ta panna a ted' mám furt za tím tu fyzickou představu, která je důležitá prostě pro ty tradiční nebo konzervativní lidi jo. Že ta dogmatika, která zaznívá v tom kostele, vlastně je přijímaná nějak zevnitř a to je člověk, kterej je prostě jaksi svobodnej a vtevřenej a je schopen takhle to žít jo. Mezitím je ten humanista, kterej je takovej jako všechno dobrý a tak jo. Důležitý je, taky si uvědomit, že třeba vlastně ta naše společnost, dyš vo tom mluvíme, že je to jakoby z křesťanských kořenů, že tam i ten humanismus pochází z toho křesťanství. Jo v tý společnosti se to dá jakoby vodříznout, ale důležitý je, aby ten křesťan věděl, proč to tak je. Nebo co ho k tomu vede. A že vlastně někdy ten humanismus už přestává bejt humanismem, dyš se de do určitejch [...] jo dyš se vracím zpátky do toho, že by ta církev vlastně jakoby tý moderní humanistický společnosti měla nastavovat jakoby tvář, zrcadlo jo. To si myslím, že je úkol té církve a že tam by měla prostě nějak vyrůst. A v tom by měla bejt zajímavá pro ty lidi. Protože jako mít jako lidi ráda, proč bych je měla mít ráda? Kdo to jako řekl? Že to je zvykem? Takže najednou se ta humanitní společnost dostane do podobný situace jako ta tradiční křesťanská [smích], že sou tady nějaký dogmata, který se jakoby nesměj překročit, že se máme chovat slušně – a proč? Kdo nám řekl, že se máme chovat slušně? Proč nemůžu lhát? Že se to jako nemá? Někdo to řek, že se to nemá nebo proč to tak je, jo? A vlastně v tom křesťanství najednou se ukazuje *proč* ty věci nedělat, jo. Proč prostě se něčeho vyvarovat. Protože tam je to přikázání „Miluj Hospodina, Boha svého z celého srdce, celé duše, celé mysli a bližního svého jako sebe sama.” V tom je a říká, v tom je obsaženej celej zákon, i proroci, všechno je v tom vobsaženo a milovat Hospodina znamená prostě jako hledat pravdu, spravedlnost, jako to nejlepší, co na světě je – ty nejlepší možnosti, to je milování Boha, protože vlastně Bůh nám dává ty nejlepší možnosti, tak my je musíme vodkřeovat. A bližního – a dyš se z toho udělá jenom láska k bližnímu a na tohle se zapomene, že je potřeba vlastně jako postavit svůj život na nějakých základech a vo něco se prát, vo něco bojovat, jak sem říkala že v tom manželství dyš se ty lidi neperou, dyš nezápasej vo něco, tak co neni k ničemu, tak je to mrtví, je to prostě pohoda no, ale prostě takovej život neni. Takže to si myslím, že úkol křesťanství je a v tom asi by ta naše církev taky měla něco dělat no. Aby byla zřetelnější, že to je křesťanská círev a že jako má ty [...] že se opírá prostě o toho Krista, kterej udělal takovej jako zásadní řez do tý společnosti, že je tak našťval, že ho museli ukřižovat žejo. Že tam neni že by jako [...] jo tak jako byl to nějakej, že to byl boží úřad a že se to muselo stát a

jinak to bejt nemohlo. Vono to v podstatě tak je, jako dyš sme takový, jaký sme, tak se dalo předpokládat, že to jinak nebude jo. Ale prostě von si to troufнул a riskoval to, že ho popravěj, ikdyž mu to bylo líto a nechtěl to. Ta jeho modlitba kdy prosí Boha, aby se to nestalo, ale když se to stane, tak že to přijme no. Tak to je prostě, to je důležitý. A musíme jít v tom jeho myšlení, v tom jeho smýšlení, v těch jeho stopách a dyš to není vidět a sme jenom ti, který říkaj homosexuál fajn, támhleto fajn, všechno je dobrý a [...]

T: Teď tomu určitě rozumím líp. Ještě jedno z takovejch posledních témat, ale už i minule sme o tom mluvily a teď už jste o to taky zavádila. Nějakej jako vztah katolíků a evangelíků a s tím potom souvisí vlastně i jedna taková konkrétní osobnost, kterou sem si vytáhla z toho 20. století a to je J. L. Hromádka a co si Vy myslíte o tom jeho vůbec působení.

N: Tak já se přiznám bez mučení, že já sem toho Hromádku zas tak moc neznala.

T: Tak tím je to vyřešený.

N: Ne jako vyřešený to úplně není, ale že mě to vlastně no zas tak moc nebaví, ale jako myslím si, že byl teolog dobrej, akorát udělal tu chybu, že teda vopravdu si myslel, že to s těma komunistama pude. A potom aspoň se říká, že nakonec svého života před smrtí to jako vodvolal nebo řekl, že to byla chyba, že to udělal jo. Ale voni si často mysleli, to i ten Molnár, že prostě musej tu církev nějak zachovat, uchránit před těma komunistama.

T: To je hodně výkladů právě takovejch, že to dělal i pro dobro tý církve.

N: No jenomže jako my tady nejsme proto, abychom zachraňovali církev jo. Církev buďto bude nebo nebude. V Bibli je, že církev prostě bude. A jestli to bude naše nebo to bude katolická nebo to bude nějaká jiná, prostě to se neztratí a já věřím, že to tak je. Že jako vo církev se bát nemusíme, že to prostě [...] možná bysme neměli fakultu a tak profesoři, kteří tam učeň a chtěj přednášet vo historii církve nebo tak, tak by jim to bylo líto, já to chápu jo. Ale tak by se žilo nějak pod zemí. Prostě dyš byli tady němci, tak zavřeli vysoký školy a taky se to nějak [...] že si myslím, že v nečem je důležitější jako zachovat tu tvář nebo to, co si myslím, že je dobrý. Tak za to bojovat a prostě riskovat, že to dopadne špatně no, tak to dopadne špatně jako, já nemám poslední slovo a věřím, že Hospodin jako

si na to dohlídne, aby to bylo tak, jak on to chce, dyš na to přijde. A tak to si myslím, že i jako v církvi, která má chuť se tý společnosti nějak moc přispůsobit a příliš hledí, co jako ty vostatní, ikdyž to si myslím, že voni asi nedělaj, ta synodní rada, že by chtěli bejt jako ty vostatní, ale že jako v dobrým úmyslu chtěj podpořit jakoby dobrou věc, spravedlnost a tak. Jako třeba a to vlastně asi vychází, možná že to je z Unie a možná, že sme se vo tom bavily – že dyš sou ženy na mateřský, většinou se to týká farářek, tak že zůstávaj na tom sboru. A dyš má 3, 4 děti, tak je tam prostě x let a tam neni farář jo. Prostě já chápu, že musí někde bejt, ale ať to církev vyřeší jinak, ať prostě jim sežene byty. Nebo ať je prostě jinak zaopatří, ale ty sbory maj právo na to, aby tam byl někdo, kdo dělá jo. A ne kdo chová děti a jenom jako počkej a maj tam furt nějakou administraci, že někdo jinej se vo ně stará a je tam, dojíždí a ten sbor vlastně nefunguje, nebo funguje na půl plynu. Takže já třeba bych byla proti tomu, ikdyž je to vlastně jakoby proti EU, že se nechraní ta žena, která tam rodí ty děti jo nebo ten otec, kterej se tam stará třeba vo ty děti jo, že má právo tam bejt. Jo, asi jo, ale já bych to za sebe takhle nechtěla.

T: A ten vztah?

N: Vztah katolíků a evangelíků.

T: Sem Vás tak trochu násilně uvedla zpátky na linku.

N: Ne tak to je v pohodě, to co chcete vědět no. [...] Víte co, já mám katolíky ráda a teologii maj dobrou, ale jako život v těch sborech je už trošku jako složitější pro mě. Tam ta tradice hraje takovou velkou roli a to mně vadí, a pak jako já strašně špatně snášim ty ornáty. To já dyš [...] nebo nošení prostě Jezulátka pražskýho, tak to mně se dělá špatně a nebo dyš nesou tu lebku svatýho Václava přikrytou tou záclonou a teďka jak vede ten průvod, já to prostě nemůžu no, já dyš to vidim v televizi, já to musim vypnout. Já se tam nemůžu na to dívat, mně je až fyzicky špatně z toho, já to prostě nesnášim no. Jako ty ornáty a to voni to teda lidi maj rádi jako dyš prostě – tam to, v tom jednom dopisu, ten jeden materiál, jak sem Vám poslala, jak se prosazovala ordinace žen – to je jako svěcení žen. Ikdyž u nás to je jako, u nás sou kněží všichni žejo, my máme jenom nějaký poslání jako faráři. Ale že tam jeden ten člověk nějakej protest jako psal – myslím, že byl zrovna z Jimramova [smích] (mám v Jimramově chatu a předtím jsme se o tom bavily, pozn.

tazatele) a psal takovej 6 ti stránkovej dopis vo tom a to uzavírá tím, že prostě „Kde je ta vážnosť“, ti ordinovaní farári v tých talárej a [...]

T: No to sme si četly spolu vlastně minule.

N: No tak to je vono. No tak to prostě nesnasim jo, mně to je z duše odporný. Fakt je ten, že dyš prostě tam člověk [...] to se musí nechat, že vopravdu to tak je, že dyš de v tom taláru a ted'ka třeba je nějakej velkej pohřeb a ted' tam ty farári dou a voni se jim udaj zvláštní místa. Ale u nás je při bohoslužbách zvykem, že chodí farář zezadu, nechodí zepředu, ale zezadu žejo, takže projde celym kostelem a ted'ka tam prostě člověk de v tom taláru dopředu a ted' všichni stojej a von jim tam něco říká, že to prostě dělá každému dobře. A to je to lidský. Jo asi něco je v pořádku a člověk je tím talárem nějakym způsobem jako krytej jo. Já vlastně kdyby můj dědek, sme se bavili – von byl právník dedeček, sme se bavili a my sme tenkrát měli takovej todle a že by jako farári neměli nosit ty taláry a že by to mělo bejt takový přirozený a v těch 60./70. letech se vo tom bavilo v naší církvi a to, že to maj – třeba ty malí církve to maj. A von říká: „Prosímte to já nevim, no tak dyš tam bude někdo stát v nějakym vobleku nebo v nějakejch šatech, jak já poznám, že to je člověk, kterej říká, co se má říkat?“ jo.

T: Že to plní nějakou jako symbolickou [...]

N: Že to plní [...] zároveň člověk má nějaký pověření, že to je vidět – že tendle člověk to pověření má, tak důvěřujme mu. My sme evangelíci, tak mu budem důvěřovat. Tak to je jedna věc a druhá věc je, že člověk je tam vlastně nějak jakoby chráněnej před těma lidma, za tím talárem jo. Že vlastně, dyš ho sundá, pak je takovej normální, vobyčenej. Takže dyš si to tam sundám, tak v těch šatech na těch podpatcích tam v tom kostele, tak dyš podávám tu ruku žejo, tak sem taková vobyčejná holka, jako ty všichni vostatní teda, bába stará [smích]. Ale že prostě dyš ste na tý kazatelně v tom taláru, tak vlastně má člověk uplně jakoby jinou [...] nějakou roli nebo prostě třeba dyš dělám pohřeb a mám ten talár a sem v tom pohřbu a je tam něco hrozného, jakože pohřbívám a je mi prostě do breku, někoho známýho, tak ten talár mě vlastně svym způsobem chrání, že já nebrečím a že prostě tam vyřídím to poslání, který mám jo. Zvěstovat prostě nějakou třeba milost nebo naději jo. A že vlastně ten talár mně v tom pomáhá, dyš ho sundám, tak už pak brečím a je to [smích]. Že to jako je těžší brečet v tom taláru jo, nebo člověk jako dyš víte, že tohle se nesmí, tohle

se musí, tohleto teďka máte, to je to posláni, tak ten talár symbolizuje i to posláni nějaký. Si myslím, že je to důležitý.

T: No a ještě na Vás mám poslední otázku a to je taková možná formalita, ikdyž ta druhá část tý otázky ne. Jestli si myslíte, že náboženství je potřeba, což si asi myslíte, jinak by se Váš život ubíral jiným směrem, ale zajímá mě hlavně proč. A co třeba tý společnosti vlastně může dát?

N: No jako já nevim no jestli je náboženství potřeba, jako v určitým období se křesťani bavili o tom, že křesťanství není náboženství – velice vážně jo. Což z jistýho hlediska je docela pravda. Že je to [...] protože každej člověk hledá pravdu, věří něčemu jo. Kdybyste nevěřila, že život má smysl nebo že prostě láska má smysl, tak byste prostě žila úplně jinak jo. Taky máte v něco důvěru, v něco věříte. A to náboženství má tu výhodu, že to je nějakým způsobem, že sou tam nějaký pravidla a že se tam je čeho chytnout jo. A to sou různý ty náboženství, dyš se řekne náboženství, tak vidím prostě ty vostatní náboženství. A vlastně to křesťanství, chová se jako náboženství taky, je to prostě náboženství – sou tam modlitby jo, jako je konkrétní prostě Bůh, ke kterému se člověk vztahuje. Protože spousta lidí mně třeba [...] tady (ukazuje na gauč) vždycky sedávali nějaký snoubenci třeba a přišli za mnou a jako nebyli z nějaký církve nebo tak, ale prostě chtěli mít svatbu v kostele. Tak sem říkala, tak teda aspoň abyste věděli, vo čem to je jo. Tak to už sem Vám říkala, ale většina lidí řekne: „No já v Boha nějak věřím.“ Jo, ale vlastně nemá to žádný kotury jo. A často je to vo tom, že člověk si jako vytvoří Boha sám a dá mu nějaký vlastnosti, který si von myslí, že má mít Bůh jo. Kdežto to náboženství vám říká, tohle je Bůh a tohle už není Bůh.

T: Že jako dává člověku pomocnou ruku.

N: No dává důležitou pomocnou ruku a jako třeba dává taky společenství, to je jako hrozně silný. Když přijdete do kostela támhle v Německu nebo v Itálii – teda do evangelickýho jako evangelík nebo do katolickýho jako katolík, tam už si vás míň všímaj, protože tam už je víc lidí. Ale prostě přijdete do kostela, a tak si vás tam někdo všimne, podaj vám ruku a vy něco potřebujete, tak vám všichni ochotně budou k ruce. Nebo dřív to bylo, že člověk někam přijel, tak tam mohl na faře přespat jo. Najednou prostě máte společenství. Moje dcera teďka je v Edimburku a tam prostě dyš potřebuje nějakou komunitu, jakože tam je

uplně cizí tak přijde do toho kostela a hned máte komunitu, hned vás vezmou mezi sebe. A to se asi týká islámu a ostatních náboženství podobně si myslím, jo. Že najednu je prostě komunita, která je vám nakloněná a vy se k ní můžete připojit a nejste sama, což prostě ve světě je důležitý.

T: Takže prostě v člověku to vzbuzuje nějaký pocit sounáležitosti, kterou nejspíš lidi potřebují.

N: No no, hlavně žejo jako se říká, že dyš prostě se nastěhujete na vesnici jako nový člověk a koupíte si tam chalupu, tak ani po 15 letech tam nejste s těma lidma jakoby ta stejná, prostě to trvá strašně dlouho. Ale dyš tam budete hned druhý den do kostela, seznámíte se tam s těma lidma, řeknete já sem ten a ten já prostě sem taky evangelík, tak najednou ste jejich a už ta skupinka, která je v tom kostele, už je vaše jo a už tam můžete jít, že něco potřebujete, nebo že něco máte jo. Tak to si myslím, že je důležitá věc jako křesťanství [...] no je to prostě nějaký zakotvení pro mě. Ta první otázka byla, jestli je důležitý náboženství [...] no dovedu si to bez něj představit, ale myslím si, že s náboženstvím se člověku žije snáz no. Tak bych to řekla a ta druhá otázka byla jako pro mě jo, co to je?

T: Ne, to bylo jako proč si myslíte, že to je [...] už ste mi více méně odpověděla, jestli k tomu máte ještě nějaký [...]

N: No nevim estli [...]

T: Jako takhle mi to stačí, to spíš jenom jestli Vás něco napadá, že to chcete nějak doplnit nebo

N: Já myslím, že [...] taky je o čem přemýšlet [smích] čím jako by se člověk zabýval, dyš zrovna nechte něco a je sám se sebou jo, tak sou věci, v kterých přemýšlí. A dyš má nastavenou nějakou tvář, nějaký rámec, no tak v tom se nějak může pohybovat a buď to zjistí, že vlastně to není pro něj a nakonec z toho vzejde a hledá něco jinýho. Ale že člověk, který jako nic nemá [...] třeba vopravdu těch ateistů je strašně jako málo, to je nějaký malinký procento, protože to už je vlastně jako taky víra takováhle – “věřím, že nic není”. To teda vůbec není lehký jako. No ale asi se taky dá tak žít jo. Ale [...] jako třeba

lidi chodí z jednoho do druhého, že se v něčem naroděj, nějak to nechápou žejo, a pak jako přejdou, tak každému člověku vyhovuje něco jinýho. Já o sobě říkám, že sem nenáboženskej člověk vlastně, takže mně taková ta jakoby jednoduchost toho evangelictví a svoboda vyhovuje jo. Ale sou lidi, který maj rádi prostě ty obřady a tudle sem slyšela v rozhlase nějaký jak každou středu jak se pálí tím popelem, no tak má to nějakěj symbolickéj charakter a lidem se to líbí. To je stejný jako dneska prostě často ekologové mají jako různý rituály, jak prostě se co má/nemá a lidi nějak hledaj. Každěj něco hledá, jak by žil. A ty rituály jako pomáhaj no, to je fakt, to si řekněme rovnou. No a někdo je moc nepotřebuje, jako já no.

T: Tak já Vám děkuju.

Záznam o 1. rozhovoru s Elen Plzákovou

První rozhovor proběhl 20. 3. 2019 ve farském bytě Elen na Praze 3 – Jarově. Plzáková na mě působí velmi empaticky, rozhovor s ní šel proto naprosto přirozeně. Občas v pozadí prochází dcera Plzákové, což může rozhovor místy rušit, nemělo by to však znemožnit poslech.

Přepis 1. rozhovoru s Elen Plzákovou, pořizen na Praze 3 – Jarově 20. 3. 2019, přepis rozhovoru 24.-25. 3. 2019

T: Tak já vás poprosím kdybyste se mi mohla představit, říct Váš rok narození, odkud pocházíte atd.?

N: Menuju se Elen Plzáková, rok narození je 1963 a pocházím ze Sněžného u Nového města na Moravě.

T: Máte nějaké sourozence?

N: Sestru a bratra.

T: A ty jsou taky v církvi?

N: Ano, oba.

T: A jak jste se vlastně dostala do ČCE?

N: Narodila sem se do evangelický rodiny. Na tý Vysočině to je [...] chtěla sem říct častej příklad, ale zase tolik evangelíků tam není. Ale ta Vysočina je jeden z těch krajů, kde se stavěli toleranční kostely, takže tam vydrželi takový ty trochu pověstný tajný evangelíci, který drželi víru přes celý to pronásledování. Vono vždycky tomu trochu nahrávají přírodní poměry. Jako třeba Krkonoše nebo ta Vysočina, kde se tak jako hůř kontroluje, tak tam to vydrželo dýl – zajedno a zadruhý podle mapy, dyš sem to pak viděla, mělo vliv, jak tam byly kontakty s těma tzv. asi to byli distributoři literatury – z Německa a kde byly ty trasy, tak tam se vytvořilo víc tolerančních sborů. Tím pádem teda předkové [...] nevim, kdy se stali evangelíky, to nemám eště rodokmen žádnej udělanej, ale rozhodně moji rodiče patřili voba dva do rodiny, který byly evangelický kam až oko dohlédne. Takže to byli lidi, kteří přistoupili do evangelickýho sboru hned po Tolerančním patentu. A nikdy sem to nějak neměla potřebu měnit.

T: Takže to prostě bylo něco naprosto přirozenýho.

N: No, prostě sem se narodila do evangelický rodiny no.

T: Jak moc jste byli aktivní v církvi?

N: Každou neděli, každou neděli. Uplně jako bez [...] pochybování nebo jak bych to řekla [...] tam snad ani nepřipadala nějaká úvaha, jak to řešit jinak, to bylo uplně automatický. Prostě byla neděle a byl kostel můj děda i můj tatínek byli kurátory v tom sboru, takže tam byli činný nějak. I co se týká mejch prarodičů nebo rodičů, to bylo prostě samozřejmý – je neděle a jde se do kostela.

T: A chodili jste i na nedělní školu?

N: Taky, ano.

T: Takže to bylo něco taky naprosto přirozenýho?

N: Vždycky si říkám, jak sem to mohla dokázat, protože nedělní škola byla ještě před kostelem, a pak se šlo ještě do kostela. Ale nějak jsme to vydrželi, tak mně to tak nějak ani nepřišlo [smích].

T: A co jste třeba rozebírali na tý nedělní škole?

N: Nedělní školu učila paní farářová Pfannová, tedy žena pana faráře, která měla mimořádněj vyprávěčskej talent a já si jí fakt pamatuju, jak tam byla vopřená – ono tam bylo voko a pořád nějak automaticky za sebou chytá tu záclonu a prostě vypráví ty příběhy a to bylo – ty příběhy ze Starýho zákova hlavně, si pamatuju. A bylo to někdy tam, že sem si přála, aby ještě pokračovala.

T: Zjevně měla talent na to.

N: No, určitě, hlavně teda si prostě od ní pamatuju ty Davidovský příběhy hodně. Jak říkala slovo Filištýnští [smích].

T: Myslíte, že Vás potom tahle nedělní škola ovlivnila i dál? Říkala jste, že ona vlastně dávala hodně akcent na ten Starý zákon, tak myslíte, že Vás tady to ovlivnilo potom v tý Vaší víře?

N: No já bych skoro řekla, že vona mi dala takovej základ teologickýho vzdělání opravdu ona. A jako její muž byl takovej velmi vážnej a filozofickej člověk a ten mě teda přiměl k tomu, abych šla na fakultu nějak jakoby explicitně, ale to, co mi předal on bylo velmi vážný [...] a takový jako opravdový [...] ale [...] asi tak bych to řekla, to co mě na tom bavilo, to mi předala ona. V tom dětství no. Asi tak to bylo no.

T: A Vy jste teda jediná z těch třech dětí, co pak šla studovat tu teologii?

N: Ano.

T: A jak jste teda k tomu dospěla kromě toho že na Vás měl vliv tenhle pan farář, tak vedly k tomu nějaký jiný okolnosti? Uvažovala jste třeba i o nějaký jiný škole?

N: Možná, že to byl trošku tlak doby, třeba moji rodiče mě od toho zrazovali, manika [...] kvůli životním obtížím, který z toho plynuly z toho povolání, to sem si já vůbec nepřipouštěla. Mně přišlo úplně podružný vo tom uvažovat. Ale já sem neměla moc možností, protože jako právě dítě z tzv. náboženských rodin, jsem měla různý omezení, takže vim, že já sem šla na střední zemědělskou školu do Brna, od nás bylo velmi zvykem, že se jezdilo do Brna do školy, neměla jsem žádný zvláštní technickej talent nebo takovej třeba, že bych studovala neco takovýho praktickýho, tak to zemědělství bylo takový neutrální a [...] nabízelo by se v tomto případě gymnázium, ale právě si vzpomínám, jak paní učitelka třídní moje děkovala mejm rodičům, že na tom netrvali, protože by s tím byly vobtěže, kdybych šla na gympl, takže sem šla na tu zemědělku.

T: A to bylo plus mínus v jakym roce?

N: 69 jsem začala chodit do první třídy. 82-84 to muselo bejt.

T: Čili několik let před revolucí.

N: Ne, blbost, jinak to bylo 78-82, tak to bylo, to sem chodila na tu střední školu. A 84 sem šla potom na fakultu, protože 2 roky mezitím sem pracovala. Teď jsem zapoměla, o čem jsme to mluvily [...]

T: Bavily jsme se o těch školách, že Vám vlastně paní učitelka děkovala [...]

N: Jo. A dyš uvažuju o tý vysoký, kromě tý výzvy toho mýho pana faráře, že bych to měla zkusit to bylo i tak, že bych si bejvala byla přála studovat něco jako historie nebo na právo jsem se necejtila, to vůbec v tý době právo byla taková věc, do který bych vůbec nešla, ale asi ta historie nebo něco takovýho humanitního a [...] moc sem nevěděla vo možnostech, ale vypadalo to tak, že pudu asi do práce po tý střední škole a na tu historii, to bych ani nezkoušela, ono se i dneska tam špatně dostává, člověk s mym kádrovym profilem neměl moc šanci. A tady sem veděla, že by to šlo, tak sem to zkusila.

T: A eště jak jste mluvila o tom kádrovym profilu, už jako třeba v dětství jste cejtla nějakej tlak toho režimu nebo si myslíte, že jste to nepocítila za to dětství?

N: No víte co to je takovej ten dvojúrovňovej život, kdy člověk úplně automaticky zjistí, co v kterým prostředí má říkat. Já nevím, jestli to je jakási výchova k pokrytectví, ale já si ani nevzpomínám, že by mi někdy někdo vysvětloval, co můžu říkat tam a co tam, jako třeba rodiče. Ale [...] to je až překvapivý, jak se to člověk snadno naučí. A tak prostě bylo jasné, že tady máme dva světy a bylo jasné, že člověk dyš patří do církve, tak má nějaký cejch a třeba v tý [...] naší vsi byl takovej řeknu obecní blázen, ale člověk asi trochu postižený, tak ho používali k tomu, že se usadil uprostřed vsi a kontroloval, kdo chodí do kostela, aby to pak někde hlásil. Ale já sem z toho měla srandu ze všeho, mně to nepřišlo vůbec podstatný a nevadil mi žádný cejch. Je fakt teda, že jednou můj oblíbený spolužák jsem slyšela, že jednou o mě říkal, že sem náboženskej fanatik [smích] to mně trochu vadilo, ale to bylo prostě na úrovni těch vztahů. Na úrovni toho režimu mně přišlo, že karty jsou prostě rozdaný a že vim, na který straně stojím. Taková trochu černo-bíllost, která vlastně byla v určitým smyslu jednodušší, než teď. A protože člověk dyš je mladej, tak si jako nedělá hlavu, nemusí se o nikoho starat, za nikoho není odpovědný, tak mně se nezdálo, že by mi to vadilo – to, že nebudu mít žádný peníze a že možná že budu jako předmětem nějakýho uzurpování státu, ale já sem ani nikdy v tý rodině nezažila jakoby nějakou jako drastickou represí. Lidi zažili mnohem horší věci, že jejich příbuzný byli zavřený nebo tak něco. To se ale u nás nestalo nebo jakoby s tou [...] s takovou represí se muselo tak trochu počítat [...] no a potom bylo úplně jasné, že k tomu patří problémy s přechodem na střední a vysoký školy, rozhodně. Ale tak [...] taky sem si to nějak nepřipouštěla. Mně o ten gympl nějak vůbec nešlo, ale dneska si říkám, že by to asi bylo pro všechny strany lepší nebo pro mě, ale zas prostě bych nezistila jiný věci, takže prostě takhle to bylo [...] jakoby [...] jenom to shrnu, že s tou represí člověk počítal, že sem nezažila ji nikdy jakoby v ostrý podobě, tak sem možná proto byla vodvážnější a nic jsem si z toho nedělala [...] a zároveň v tom černo-bílým rozdělení světa bylo správný vědět, že člověk je na tý správný straně. Ikdyž co my víme, co je správná strana, ale prostě žila sem v tomhle pocitu.

T: A tak zas v tom je možná dobrý, že jste byla členkou tý církve. Protože z toho, co jsem doposud pochopila, tak vy jste v církvi vždycky měli takový otevřený prostor pro diskusi a z toho, co mi řekly vaše kolegyně, tak mi vždycky říkaly, že za toho režimu to byla taková jako dost dobrá psychická podpora jo. Že jste vlastně mohli diskutovat, samozřejmě, že mi taky říkaly, že byli nějaký konfidenti i mezi lidma v církvi, záleží taky na charakteru člověka asi, ale těžko soudit. Ale oni mi to vykládaly tak jako, že ta církev jim tady v tom

hrozně pomohla [...] vůbec ty různé sešlosti, ta nedělní škola, že nějakým způsobem věděly, že můžou prostě říkat tu pravdu, nemusej se bát říct, co si myslí.

N: Asi, to co jsem možná ani pořádně neodcenila, že společenství, ta sociální skupina nebo ten [...] sociální luxus možná, že tam hráli roli. Jednoznačně takovýto jako ukotvení mimo tento svět, který se potácí ve svých časných starostech, v tom taky hrálo roli. Tak se to shodovalo s tím, jak má člověk mladej spoustu ideálů, že to mě teda utvrzovalo v tom, že s tím rozhodně [...] že to není tak důležitý, nějaký represe nebo tak. Já sem neměla pocit, že bych se měla nějak bát tady toho. Já sem věděla, že prostě budou nějaký nepříjemnosti.

T: Brala jste to prostě jako danou věc.

N: No.

T: A co potom na fakultě? Jak se Vám tam studovalo a [...] ?

N: No na fakultě tady tohleco, co ste před chvílí vo tom mluvila, vo nějaký tý svobodě, tak to tam bylo úplně jako na entou. To bylo úplně úžasný prostředí, já sem to tak taky považovala jakoby za takový prostředí vyvolených, nebo vybraných, voni tam chodili lidi který byli mimořádně osobnostně kvalitní, zcela jistě i tam byli nějaký konfidenti, vo tom žádná. Ale jako budu mluvit o těch kolezích – byli hrozně inteligentní a [...] zároveň laskavý, to mně totiž připadá skoro taková kombinace ideálního člověka. To trochu přeháním, ale prostě úžasná kombinace, dyš je někdo chytrej a hodnej a takový lidi tam byli a měli docela jako rozhled a dokázali i ty moji kolegové bezvadně formulovat, což já sem se tak jako učila. A tak mně vlastně připadalo, že jako to je příjemný [...] patřit mezi elitu, která si na tom ale nezakládá, to bylo hrozně fajn. A kromě toho teologové vždycky věděli o různých seminářích, který se konaly. Ty profesori, ačkoliv potom jsem zjistila, jak byli strašně sužovaný tím režimem, tak bylo tam několik úplně výbornejch profesorů, některý byli dobrý. A my sme navíc vždycky věděli vo nějakých seminářích, on sem vždycky zajel nějaký profesor z Holandska nebo tak – teologové se o tom vždycky dozvěděli. [...] A taky nás bylo málo, bylo to takový jako přehledný, fakt strašně takový jako svobodný prostředí a [...] ta svoboda ta tam byla úplně nejvýraznější a zároveň taková jakoby nabídka, idkyž to bylo v podmínkách – že tam byly prostě dvě přednáškový síně jenom, bylo to malý, literatura nebyla, ale nějak to všechno šlo. Na druhou stranu to kladlo na

člověka nároky, nebylo možný studovat teologii bez cizího jazyka teda, to vůbec nešlo. Většinou teda lidi uměli německy, ale dyš sem přišla na fakultu já, tak už tam ta anglická najednou převážila. Každěj profesor, kterej uváděl literaturu nakonci přednášky, tak vždycky řekl, co existuje německy, co anglicky, co francouzsky.

T: A co jste si vybrala Vy vždycky?

N: Já sem měla angličtinu no, ale bylo to takový mizerný zezačátku no a trošku němčinu taky.

T: A pamatujete si na nějaký výrazný profesory? Máte nějakýho, který Vás ovlivnil?

N: Já sem si strašně vážila profesroa Amádea Molnára, což byl historik a měl ty prvorepublikový školy. On byl takovej jako geniální lingvista. Uměl několik jazyků skvěle včetně latiny teda a tak jste mluvila s paní Lukášovou, určitě jste si všimla, jak mluví a to jsou podle mě ty vzdělanci z první republiky, takhle mluví, že to vzdělání jazykový nevím, jak je to možný, ale von hlavně přečetl miliardy knih za svůj život. A prostě jenom ho poslouchat tu češtinu, byl zážitek.

T: My máme dodneška jeho díla právě ve škole, takže já znám jeho díla.

N: Von byl takovej úplně vysušeněj z toho prachu z těch knih. Podle mě byl živ z kafe a z cigaret jenom a myslím si, že osobní život s nim musel bejt nesnesitelněj. Ale prostě přišel takovej jako malej vysušeněj človíček, trošku vypadaj jako pavouk, v tom svym černym – nevím jestli úplně všichni, většina z nich chodili v obleku, v černym sametovym obleku přišel za katedru, sednul tam a začal tam, kde minule skončil. A to neměl nic nahraný. Oni se právě nahrávali na nějaký kazety – takže nějaký jeho přednášky sou nahraný, ale [...] bylo to úplně úžasný. I pedagog byl skvělej. A dyš si to pak čtu zpátky ty poznámky z tý fakulty, tak jak nám dával tu [...] právě to bya ta nabídka – nejen to, co von říká, ale kde máme jako pokračovat, to se asi říká vždycky, ale ty možnosti nebyly takový. Jako my sme si prostě nemohli jít na internet. Takže prostě nám vždycky udělal eště přehled toho, co si k tomu můžeme dostudovat. A měl hrozně pověst strašně přísnýho examinátora, ale právě v těch letech, kdy sem tam přišla já, se to nějak zlomilo a on začal dávat jedničky a už se s tím nemínil mazat, ale věděli sme, že nesnáší, dyš studenti chodí pozdě. Takže dyš se mně

to stávalo, což se mně teda dost stávalo, tak to teda ale bylo drama, než si člověk sednul, ani neřuknul židličkou. Jinak byl úžasně. No potom profesor Pokorný – Nový zákon, to bylo taky velmi kvalitní a [...] hrozně sem měla ráda Hellera – Starej zákon, to byl takovej trochu mág [smích]. Ale já teď sem strašně vděčná za to Ranní slovo na Radiožurnálu, von tam je nahranej, že tam sou s ním ještě, tak si ho občas připomenu. To určitě znáte, když si člověk čte něčí text, tak začne slyšet jeho hlas, u toho Molnára se mi to stává a u toho Hellera právě dyš ho čtu, tak to slyším, jak to říká a nějaký ty jeho vtípky a tak [smích]. Tak Molnár, Heller, Pokorný [...] my sme měli pak takovýho profesora se systematický teologie, Luděk se menoval, já si nemůžu vybavit jeho příjmení, nevěděla jsem o něm nic osobního a ten okamžitě po roce 89 zmizel z té fakulty, jakoby tam byly nějaký výčitky svědomí [...] já sem k němu taky psala jednu práci [...] mně přišlo a to byl systematický teolog, mně přišlo nějak, že je v něm [...] že se tak strašně snaží nám něco předat dobře a kvalitně, ale bylo tam nějaký omezení, já to nedokážu rozkrýt proč. Jmenoval se Brož, Luděk Brož [smích]. No a vlastně ještě k tomu k té historický katedře, tam byla druhá půlka Amédea Molnára, byla Noemi Reichrtová, oni byli jako černá a bílá, nebe a dudy a vona to byla krásna paní, která se střídala s tím Molnárem v přednáškách a vona chodila s milým úsměvem narozdíl od něj, kterej se nikdy neusmál, a ta byla schopná přerušit svůj proud přednášek, protože byla na nějakym filmu a chtěla nám o něm dát nějakej komentář, protože narazila na významnou knihu, protože se stalo něco důležitýho v politice nebo tak a prostě věnovala tomu nějakej čas, aby prostě přednesla svoji reflexi toho a to teda považuju za hrozně důležitý. To sem nikdy neuměla tak, jako vona, ale přišlo by mi dobrý, kdybych to mohla dělat tak jako vona pro děcka v církvi taky. Neměla sem takovej přehled nikdy. Ale tohlencto mi přišlo hrozně důležitý.

T: No to jo, vůbec i ta vodvaha v té době.

N: No tak vona si musela dávat ale jako sakra bacha, ale voni stejně i tak byli dost vodvážný no, myslím. Tak víte co, to byla doba, kdy stačilo naznačit. Spousta věcí se nemuselo říkat explicitně, taková trochu kódovaná řeč v tomhlenctom, protože sme všichni věděli.

T: A co po fakultě? Myslím tím hlavně období, kdy jste, kdy Vy jste vlastně začala kázat.

N: No to až mnohem pozdějc, protože v roce 89, když byla revoluce, tak já sem byla v posledním ročníku a my sme měli teda potom to privilegium ukončit to nestandardně, totiž nejdřív těma zkouškama závěrečnejma a až potom psát práci, protože sme revolučnaričili část roku a já sem se vdala v roce 89 ještě před revolucí, a pak můj muž, kterej tu fakultu dokončil, tak byl odeslán na sbor, což bylo ve východních Čechách, a pak sme měli Mikuláše. Ten se narodil 91 až, ale já sem prostě nedopsala tu práci, tu jsem dopisovala až se dvěma dětma. Takže sem fakultu dodělala až fakticky v roce 92. A to jenom to prostě takhle nikdo nesmí mít [smích]. Ale my sme měli nějaký privilegia, protože sme končili v tom roce 89 a pak sem byla teda paní farářová v těch východních Čechách a tam sem akorát tak učila děti, když sem se vyhrabala z těch mimin trochu. A narodil se tam i František – třetí dítě, ale ten byl maličkej, dyš sme se stěhovali do Prahy. Jestli sem tam kázala, tak třeba 3x. Tam v tý době. A já sem, ačkoli jsem teda absolvovala tu fakultu s tím pocitem, že se teda něco naučím od tý elity, tak teda sem neměla žádný sebevědomí vůbec [...] a to bylo, ještě mi právě ten můj muž [...] my sme se rozvedli potom, tady v Praze, mi připadal jako hrozně chytřej, tak jako to nebyla vůbec jako jeho vina, ale to byl takovej jako můj vnitřní problém, že sem neměla žádný sebevědomí [smích], tak mně přišlo, že to nebudu nikdy umět, takže sem tam ani nikdy mockrát nekázala a jenom sem učila ty děti a nedělkou. A pak sem přišla sem a dyš František tak jako povyrůstal, tak sem měla takový puzení tak jako něco dělat, protože sem si připadala taková blbá po tý mateřský, což mívaj ty holky hrozně často a je to uplnej nesmysl, protože voni se za tu mateřskou strašně toho naučí a není to vidět. A začala sem pracovat v sociální poradně [...] v takový katolický, ale bylo tam velmi dobrý ovzduší, protože původně to bylo zaměřený na holky, který sou nějakějma okolnostma nucený k potratu. Tak aby se jim v tom pomohlo, ale pak se to rozšířilo na různý případy, většinou se to točilo kolem dětí, žen. Ale pracovala sem tam já jako evangelička, holka, která byla hrozně schopná, studovala psychologii myslim a ta nebyla nic, pak tam byla katolička kolegyně a ta ta pokladní byla taky katolička, prostě sešly sme se tam jakoby různý lidi a shodly sme se na tom. Takže to nebyl žádněj tlak na ty ženský, že si musej to dítě nechat za každých okolností. V tomhle myslim ta poradna byla velmi dobrá. Tam sem chvíli byla a potom postupně sem začala snižovat úvazek, protože sem si přibrala půl uvazku tady s mužem napůl. To bylo, nějakou dobu to fungovalo, ale ne moc dlouho. Dva roky třeba.

T: A to byl Váš první muž – Vy jste se znova provdala nebo?

N: Ne ne. A takže asi od roku 2002 sem tady. To bylo na konci devadesátých let, kdy sem začla pracovat v tý sociální poradně, já už si to přesně nepamatuju.

T: No já jsem našla na tom Evangenetu, že mezi 95-96 jste byla na tom vikariátu.

N: No, to byl úplně první vikariát.

T: A potom, od roku 2002, že ste tady.

N: Jsem na ten vikariát zapomněla úplně [smích]. To byl úplně první vikariát a taky sem tam měla spoustu úlev protože sem měla už dvě děti.

T: Ale to už byl ten vikariát, kdy jste byla na tom vikariátu rok, pak uděláte zkoušky a jste oficiálně farářkou, žejo?

N: Jo.

T: Protože vim, že spousta žen před revolucí jsou vedený jako vikářky a nikdy si naschvál nedělaly vlastně ty farářský zkoušky, protože by byly vystaveny režimu, že jim nedá ten státní souhlas. Vystudovaly si fakultu a už normálně vykonávaly tu farářskou činnost, ale vlastně oficiálně byly vedený jako vikářky. A až po revoluci vaše církev teda zavedla tady to, že máte rok vikariát, pak zkoušky, a pak jste farářem/farářkou.

N: Protože vono to bylo – to tak měl můj muž žejo, dyš člověk dodělal fakultu, pln akademických vědomostí, na čemž si teda ta Teologická fakulta evangelická vždycky zakládala. Tak ale vo praxi to nebylo celkem nic, takže třeba potom jak se dělá pohřeb, to se lovalo z agendy a nebo od svých kolegů. A to bylo dost drsný teda. Vykopnout člověka rovnou z tý fakulty rovnou na venkov na nějaký sbor, to myslím že a my sme si to ještě zkomplikovali tím miminem, takže sme přišli na faru a nic sme neměli. Uplně do neznámého prostředí. To nebylo prostě dobrý. Tomu měli myslím zabránit nějaký lidi, který vo tom rozhodovali prostě.

T: Jako ono je to taky těžký vůbec v těch počátcích. Jak říkala ta paní Jiřina, když sme se bavily dole. (než jsme začaly rozhovor, mluvila jsem se členkou ČCE, která přišla na faru,

spolu s dalšíma na odpolední “kavárničku” – pozn. tazatele) Jak říkala že nejdřív tady v Čechách nebyli žádný faráři jako jo, takže ona i ta církev než nějakým způsobem si vytvořila ten systém, tak asi taky [...]

N: Jako jo, trvalo to samozřejmě. Přišli sme na ten venkov. Michal byl úplně městskej člověk, já sem v sobě měla nějaký to venkovský zázemí, po fakultě, s jedním miminem, barák jako hrom – takovej trochu středověkej [smích], ne to trochu přeháním, jo prostě jednoduchej. No prostě bylo to fakt strašně drsný a proto taky je ten vikariát, aby se tam člověk jakoby eště vlastně má rok na to to zhodnotit, jestli vůbec a naučit se nějaký ty praktický věci k tomu. A [...] já sem to měla trochu jinak, protože sem na tý faře bydlela, se svym mužem, a tak prostě ten vikariát mě nechali udělat. Dneska už by to takhle nešlo. Na ten vikariát sou velmi přísný požadavky čeho se musí člověk zúčastnit, co musí udělat, já sem měla úlev hrozně moc, protože to byl začátek a měla sem ty dvě děti. No ale v každým případě sem to měla odkrouceno a od roku 2002 sem tady ve službě. Nejdřív teda napůl s Michalem, a potom [...] asi od roku 2004 sem tady na plnej úvazek.

T: Ještě zpátky k tý revoluci. Máte k tomu ještě něco – vůbec k tomu převratu, jaký pocity jste měla v té době.

N: To bylo takový docela dramo no. Jakoby během toho roku sem teda jako vycházela z toho furt s tím pocitem, že se jako může něco stát, ale že to bude nepříjemný, ale že se toho nebojím. Akorát vždycky na ty demnostrace mně přišlo strašně obtížný dycky co si voblíknout, abych nešla do města jako strašák do zelí a zároveň kdyby mě náhodou vlekli po zemi, aby sem si nezničila něco, čeho sem si vážila [smích]. Dycky jako voblíknout se na demonstraci bylo složitý [smích].

T: To sem ještě neslyšela tady to [smích].

N: Právě, jako já mám takovej absurdní problém, fakt vždycky sem to měla. Že sem jako čekala, že to bude jak kdybych šla vokopávat zahrádku, ale zároveň že nechci tak vypadat, takže prostě co si teda vemu [smích]. Ale nikdy mě po zemi nevlekli. Sem třeba vodchodila ten Palachův tejden a tak. To bylo nějak jakoby [...] zas to bylo nebezpečný, ale bylo to jedno, akorát nepříjemný na tom byl ten dav, ale já sem si to uvědomila až zpětně, jak to strašně nemám ráda. Že to bylo trochu vobtížný, ale zároveň to bylo nutný a

zároveň pak člověk cejtil tu sounáležitost, tak to bylo i dobrý, ikdyž to bylo vobtížný. No pak ten rok ten převrat v tom 89, tak takový to vzepětí tý lidský sounáležitosti bylo fakt úžasný, ale nebylo moc dlouhý. Vim, že tenkrát se ptali nějakýho folkovýho zpěváka, nevím koho, kterej předtím strašně tepal, dyš mohl – do režimu a tak, vo čem bude teďko zpívat, dyš bude všechno dobrý a von tenkrát říkal prorocky: „Vono se něco najde.” [smích] a našlo. No takže to bylo takový to vobdobí toho pocitu, že vod teďka už bude všecko fajn, to nebylo moc dlouhý. Jenom takovej mám zážitek – my sme měli z toho studentskýho výboru rozdělený každá fakulta dostala nějakýho poslance, protože bylo nutný je přesvědčit, aby zvolili Havla. My sme byli vyslaný někam za nějakou paní na Prosek nebo do Bohnic, já už si to nepamatuju. Tak sme tam prostě naběhli dva stuendti teologie. To byla prostě ženská, která pekla doma cukroví, vono bylo před Vánoci. A určitě z nás měla strašnej vítr. Myslim, že musela bejt hrozně vyděšená, co se stane. No tak my přišli, že by nám to jako přišlo dobrý, dyby se zvolil ten Havel a zase sme šli [smích]. Já nevím ani jak vypadala, já si pamatuju, že pekla to cukroví. A psali sme různý [...] letáky a prohlášení, furt bylo potřeba něco psát. Vod tý doby vim, že nedokážu v kolektivu vytvořit nějakej text. Je to hrozně těžký, to musí člověk sám, a pak ho předložit. Vždycky to dopadlo tak, že sme si to někdo vodnesl domů a někdo to napsal. A vim že v těch teologickejch výzvách, nevím jestli to mělo nějakej takovej zvláštní efekt, asi ne, ale jak sme tam strašně zdůrazňovali to nemstění se – že by to nebylo dobrý a vono to pak s těma lidma dopadlo tak, který hodně toho zavinili, že někam zalezli ve strachu na chvíli, a pak vylezli a dařilo se jim dál dobře. Takže pak vždycky mám otázku jak to [...] jako samozřejmě je dobrý se nemstít, pořád na tom vlastně trvám ale [...] že někdy, kvůli čistotě společnosti, je nějakej trest nutnej nebo trest je spíš pro toho člověka. Ale spíš aby se řekli ty věci hodně jasně – tohleto je špatně a takhle už to nebudeme dál dělat. To možná byla ta chyba, nemyslim si, že bysme to zavinili. Ale tenkrát v tom ovzduší bylo hlavně zpočátku se nám zdálo, že může dojít až k nějakýmu věšení lidí na lampy, tak prostě se nám zdálo dobrý to říct, že to k ničemu nevede no. No a co eště vo tý době [...] my sme byli malá fakulta, ale mně vlastně přišlo sypatický jak ten velkej studentskej výbor, jak s náma počítal. Ani sme nebyli Karlovka a vim, že sme vo to strašlivě, strašlivě stáli. Ani to nebylo asi o tý prestiži – mít titul z Karlovy univerzity, ale jako nějak patřit – jako to znormlanilzovat, znormalizovat jako v pozitivním smyslu, abysme pořád nebyli taková jako výspa takovejch podivínů, ale některý profesori nás předtím varovali, protože zase asi měli já nevím víc zkušeností z první republiky, měli rozhled po světě. Že to tak nemusí bejt nutně, aby byla každá fakulta součástí něčeho většího. Já sem teda, mně to přišlo jako

úžasná možnost, že by to bylo fakt dobrý. A ukazuje se asi že to má i výhody i nevýhody, prostě dneska je úplně jiná doba. Vim že třeba já sem vo to strašně stála. A no dybyste se ještě na něco zeptala, tak bych si možná vzpomněla, ale už si toho moc nepamatuju. No takový ty drama, ty dramaický dny dyš se říkalo že prostě ty milice sou s tankama někde ja nevím v Letňanech nebo co a paní profesorka Reichrtová si vode mě pučovala mazání na pusu, protože jak byla vyklepaná, tak měla suchý rty. A že za tím byla nervozita, eště víc jako. Tady byla šance na to, že se něco změní, ale několik dní se nám zdálo, že to bude hodně stát. A vono pak to nějak vyhnulo zevnitř, vono to asi tolik ani, nestálo to za ten strach třeba, ale to sme nevěděli.

T: A co církev, tedy vaše církev a ta doba – revoluce. Myslíte si, že se potom něco změnilo? Tak jako ta teologie zůstává, ale ...

N: Určitě je věci spousta jinak. Ale Vy ste zmínila tu teologii [...]

T: Tak Vy jste nekázala před revolucí, ale jedna z otázek, na kterou jsem se ptala Vašich kolegyň, tak byla: jak se cítily při kázání před a po revoluci a jestli to kázání podle nich mělo stejný charakter před a po revoluci. Jestli dyš si psaly svoje kázání, tak jestli to bylo stejný za tý totality a dneska. Na tuhle otázku se Vás zeptat nemůžu, ale na druhou stranu nějaký jako srovnání víry před a po revoluci nebo třeba potřeb těch věřících před a po, tam mít můžete.

N: Jako těch změn je strašně moc a já zase tak jako v tom bloudím. Voni ty změny se týkaj hodně jako praktickýho života církve. A co se týče kázání [...] to si snad já ani nemyslím, že by na to měl někdo nějaký vliv, jedině snad to, že za komunistů prostě člověk nesměl jinak než nějak v těch kódech asi říkat něco veřejně. To bylo jako nebezpečný nebo by ho sesadili. A teď – já to moc nedělám a dávám si na to pozor z toho důvodu, že dole pod tou kazatelnou můžou sedět, moc těch zemanovců v tý církvi není, znám jednoho ale [smích] prostě příslušníci různých politickejch názorů a ta víra má bejt pro všechny, takže jako já se tomu moc [...] a taky to moc neumím asi no, takže vobčas jenom. A mám kvůli tomu trochu pocit, že to nedělám dobře, víte co. Předtím se to nesmělo a já to teď kon moc nedělám a myslím, že bych měla to dělat víc, ale nevím to jistě. Nevím jistě, jestli je to nutný. Tak tohle asi. Taková nějaká akutálnost, nemyslím jenom jako politický témata, ale taková ta aktuálnost úplně konkrétně pojmenovaná, jakoby narazit ten text na úplně

konkrétní události ze současna a nenechávat to těm lidem, aby si to tam tak nějak propojili. To umím jenom to určitý míry asi. Takže ten rozdíl by byl v tom že, jestliže předtím bylo kázání aktuální jenom tak jako krypto [smích], tak teďko je to potřeba a do jaký míry to má bejt potřeba, si to musí člověk ujasnit sám. V každým případě tady byla vždycky velká míra demokracie v tý církvi, z tohoto plynulo taky nějaký to svobodný prostředí, ale [...] demokracie je vobtížná věc. Než se na nečem domluví evangelíci, to je naprosto strašný. Znáte ten vtip, že dyš přijdou tři Židi, tak maj dohromady 4 názory, ale já myslim, že dyš přijdou tři evangelíci, tak jich bude minimálně 6 [smích]. Dneska to je tak přišený, než se ty evangelíci na nečem domluví. Co se eště změnilo, jako v tom ovzduší tý církve se mluví vo peněžích mnohem víc, předim vlastně ty peníze měly cejch, že sou trochu hnusný a nebylo to, já trochu přeháním tohle, ale myslim, že pro jasnost to bude – peníze byly něco, co nás nezajímalo a nemohlo nás nijak vohrozit. Všichni jich měli málo, církev jich měla málo. Nebylo možná zdrojů, vodkud jich sehnat víc. Církvi a vůbec lidem prospívá, dyš sou spíš chudší, nesmí bejt chudý moc [smích], ale vono je taky v Bibli napsaný: „Nedávej mi ani mnoho, ani málo.” A teďko s tou odlukou a s těma restitucema tedy, to přineslo mnoho sporů, protože byli lidi, který byli hrozně proti, aby si církev vůbec něco brala, na druhou stranu ty ekonomicky smýšlející viděli zřetelně že to [...] a je to teda tak, že to znamená konec některejch sborů. Nemyslim si, že ještě konec tý Evangelický církve, ale ani nevím, jestli ty ekonomický opatření, který se udělaly, sou dostatečný no. A bylo hrozně komický, po odklepnutí těch restitucí, si nás nějak rozdělily banky a volaly nám, abychom si u nich založili účet. Voni i ty banky měly ten absurdní pocit, že teďko každej sbor církve zbohatne, vono je to přesně naopak. Ty lidi musej víc platit, protože to se někde střádá, aby prostě byly peníze na platy, to nebude uplně legrace no. A znamená to teda likvidaci některejch sborů, protože nezaplatěj faráře. No ale na druhou stranu, to může mít ten pozitivní efekt, že se musej začít věci dělat jinak, než sme byli zvyklí. Je to jakási zavedená instituce a věci jedou tak, jak jedou [smích] a člověk je z podstaty línej tvor, takže aby to dělal jinak, tak ho k tomu musí něco přinutit, většinou to tak je. A takhlecta nynější okolnost, já ji považuju za pozitivní v tom, že nás donutí dělat věci jinak. Vo tom třeba můžeme mluvit eště příště. Co se eště změnilo. Ten vobraz církve, kterej byl po roce 89, že vona měla jakoby tím, že jak to bylo černo-bílý za Bolševika, tak byla tak jakoby v opozici a jak se to překulilo, tak automaticky dostala zase takovou nálepku nebo [...] byla považovaná za něco, co je teďko “in” a zas to trvalo jenom chvíli. A teďko my v těch jako reflexích se furt bičujeme, co sme udělali kde špatně, že sme jako nevyužili šanci, ale [...] vona je za tím ta touha, aby nás bylo hodně a zástupy, ale já nevím jistě nebo sem si jistá,

že to vůbec není v tom, zároveň lidi jsou rádi, dyš jich je hodně. Dyš prostě jsou to sbory, kde se jich setkává pět na bohoslužbách, tak je to strašně tristní.

T: A co teda myslíte, ta vůbec potřeba víry v dnešní společnosti konkrétně český, která je taky hodně vyjímečná v Evropě, co se týče náboženství a nějaký příslušnosti k instituciovalizovaný [...]

N: Prej je to v Estonsku ještě horší a bejvalý NDR [smích]

T: Otázka je jo, protože ono zase třeba nějaká ta spiritualita, což by se taky dalo považovat jako [...] otázka je, jak si člověk definuje náboženství žejo, to je prostě taky těžký, opravdu to číslo, kolik lidí [...]

N: Ano, jde o církevní příslušnost, to je jasný.

T: Takže jako my tady co se týče církevní příslušnosti, tak Čechy jsou v Evropě relativně jako málo zastoupený tady v těch číslech. Ale na druhou stranu [...] už taky se ustupuje, kór v tý akademický obci, od tý sekularizační teze a od toho, že náboženství je na ústupu, protože se ukazuje, že zase třeba nějaká ta potřeba víry v těch lidech prostě zakořeněná je. Tak mě by zajímalo, co si o tom Vy myslíte? O potřebě lidí v dnešní společnosti český nějakým způsobem rozvíjet tady tu svojí víru a vůbec třeba svoboda a víra. Jestli se prostě něco změnilo, protože za Bolševika ty lidi prostě – aspoň se to říká, nosili v sobě nějaký určitý strach, ikdyž z toho, co mi říkáte, tak záleželo vlastně i na věku žejo, protože dyš ten člověk byl mladej, tak si to třeba vůbec neuvědomoval nebo v tom vyrůstal a bylo to něco naprosto samozřejmýho. Tak ale zase pak najednou, ono to taky jako z toho, co jsem vykomunikovala, tak naložit s tou svobodou je taky jako jinak těžký jo.

N: Ano, svoboda vůbec není jednoduchá záležitost. Teď si vezměte, my sme si na to dávali příklad v mláděži s toaletním papírem. Když byl jeden, du do krámu, vemu balík, dám ho do košíku a je to hned. Teďko dyš tam maj dvouvrstvý, třívrstvý [smích], potištěný, nepotištěný, voňavý, nevoňavý, než se rozhodnu, já vim, že to jako zní blbě, ale my sme si na toaletním papíru dokazovali, jak komplikuje člověku život možnost volby. A to potom na těch velkejch věcech je to někde úplně v jinejch časovejch dimenzích žejo. Myslim si, že svoboda je obtížná věc [...] mimochodem evangelík je k tomu nějak jako vedenej, že

má bejt svobodnej, protože je před Bohem sám. U katolíků je to trochu jinak, tam za ně rozhoduje, ne úplně, ale část odpovědnosti na sebe bere cíkev. Proto se taky říká, že v těch severskejšech zemích, kde to asi i počasim bejvá víc sebevražd, protože ten člověk je příslušník evangelický církve, která ho nechává před Bohem samotnýho. Nedovedu si to představit jinak, než že bych to takhle měla, ale to vedení k tý svobodě a nakonec i ta snaha vo demokracii v naší církvi vždycky byla vobtížná a přesto si myslim, že to stojí za to, že to držíme. Ale abych vod toho neutekla – potřeba víry, já myslim, že je v týchle zemi enormní [...] vona je všude. Myslim si, že člověk tak jak dechá, tak má potřebu víry nějaký, že to nejde bez toho; ale teďko jak se to vlivem nějakých historikejšech zkušeností zřejmě než nějakou českou povahou stalo, že ta cíkev už to nemá šanci kultivovat nebo nabízet jakoby něco ke kultivaci tý duchovní stránky člověka, tak je tady prostě pohanství na entou, který má různý projevy [...] já tady eště spravuju ten sbor ve Škvorci a tam prostě žije nějaký jako keltství a šamanství a všej tam na nějakaj strom nějaký cinkrlata a to je prostě jenom jeden projev, vono to má projevy i jiný, nechci mluvit o kartářkách, to už vůbec. Já sem viděla i nějakaj billboard už, to je normálně jako zavedená živnost, jakože už to neni nějaká sranda jenom, no to je jedno. Dyť prostě některý lidi se vrhnou na zdravou výživu, jiní zase [...] von sport má nějaký jako náboženský motivy taky v sobě, ale jenom jako v určitý míře. Prostě člověk tu duchovní stránku má, vo tom žádná, to se jako s tím nedá nic dělat. A teď co budeme [...] asi jako otázka zní, jak to má teďko šanci cíkev kultivovat, dyš nikdo nechce. Vono se hrozně často spláchne ta funkce církve na nějakýho etickýho stržce nebo příkazovatele, já si myslim, že je to hrozně málo, jako víra neni vo etice. Já si myslim, že víra je záležitost toho, že člověk ví, že ho něco na tomto světě přesahuje a že to, co ho přesahuje, se vo něj nějak stará. Protože sou věci, který si prostě nezařídíme už. Nezařídíme si, co s náma bude po smrti, nezařídíme si, kolik budeme mít dětí, nebo jenom do určitý míry nebo jaký budou, prostě takový ty zásadní věci, který souvisí s životem člověka, si prostě nezařídíme. A asi bysme chtěli [smích], ale nejde to. A [...] proto nějak věřit tomu, že je tady někdo a ten je laskavejš, ten někdo, kdo to zařizuje jakoby k našemu prospěchu, je strašně důležitý, ale nemyslim si, že by Bůh kvůli tomu byl tady a řídil všecko, každej náš krok, to vůbec ne. Na tý práci církve, aspoň tady v Praze - já vodcházím na podzim na Vysočinu. Tady sou, za tu dobu, co já sloužim, vidět změny na těch službách, který cíkev poskytuje veřejnosti v tom, že přestali chodit lidi z ulice kvůli pohřbům. To je nějakaj příznak takový právě vyprahlosti doby nepohřbýt svýho předka, nebo to vodbýt nějakym obřadem neobřadem, je strašně špatně. To taky teďkon říkám hrozně ve zkratkách, ale je to na úplně jiný téma. Ale já si myslim, že to nějak souvisí s tou

nekultivovanou duchovností. Že se toho jako bojím, uteču od toho, ale pak jako tvrdím, že tetička se na mě dívá z nebe. Je v tom nějaká hrůza. A taky to je drahý žejzo a tak. Takže to – přestali lidi z ulice chodit kvůli pohřbu, zato začli chodit kvůli svatbě. Já nemám zanalyzovaný, co to znamená. Kvůli svatbě, to je strašně často protože úředník nemá čas, aby za nima jel v sobotu odpoledne do nějaký horní dolní, kterou voni si našli. Ale já už teda neberu svatby, kde je k tomu jenom jeden tendlecten důvod. Vono se totiž pak stane, že díky tady tomu, že jim ten úředník nepřišel, tak holt už skončí u faráře, tak voni zistěj, že mají nějakej jako nadstandart, kterej by jinak teda neměli. Třeba ten osobní přístup, ale to není tak podstatný, to není nic náboženskýho. Protože sou ve strašně důležitý životní chvíli a tak nějak cejtěj, že dyš to tam někde jako vodsype těch pár vět z toho, tak že to tak nechtěj mít. Ale někdy prostě to tušení je dřív, než začnou shánět toho úředníka, kterej pak nemá čas. To tušení, že to je důležitěj životní okamžik.

T: Čili Vy vlastně říkáte, že nějaká ta duchovní potřeba v těch lidech stále je, ale zároveň sou strašně málo vlastně duchovně kultivovaný v dnešní době a je s tím potřeba něco dělat.

N: No je s tím potřeba něco dělat [...] No jo, já myslím, že jo, protože to jinak vede k pohanství, který je takový jako ponižující pro člověka. Já si myslím, že klidně můžou bejt buddhisti nebo něco, ale bohužel my sme v Evropě a tady ta tradice je křesťanská a vono se to nevyplácí, to není jednoduchý to přeskočit. Jednou, to říkal Dalajláma, že to člověk nemá dělat, jakoby že se stane sám v sobě cizincem, to se mi strašně líbilo. Takže prostě že je potřeba to kultivovat, to beru tady z toho pohledu, že to spadne na nějakou předabrahámovskou úroveň. Přičemž ta civilizace už stojí na nějakým jakoby jinak zpracovaným náboženství [smích]. A ta potřeba myslím, že je v těch lidech velká. Ale jak jsem říkala že nevím co to znamená, že nechtěj pohřby, chtěj svatby teďko. Jestli je to jenom jako shoda okolností [...] A kromě těch svateb i křty.

T: Že je chtějí?

N: Ano, to není tak masivní jako s těma svatbama. Já sem některejch takovejch dělala hrozně moc, až mně to lezlo krkem. A kolegové jich dělaj fakt hrozně moc, svateb. Ale křty, že za mnou jako přijde někdo, kdo do církve nepatří, patřit nemá v úmyslu, ale přitom chce pokřtít svý dítě, protože von pravděpodobně pokřtěnej je – jeden z toho páru rodičů, co to znamená? A já to udělám teda. Dřív to bylo tak, že vlastně ten farář na něj kladl

nárok, že tím pádem jak maj pokřtěný dítě, se musí stát členy sboru, ale já vim, že ty lidi nechtěl. Ale že je prostě šíleně důležitý pro ně přijít do toho kostela s tím děckem a nějak jako ho nějak předložit Bohu, podstoupit ten rituál, to není žádný vítání občánků, to je vědomí, že prostě sem přivedl člověka na svět a ten svět něco přesahuje a až se vo toho člověka nebudu starat já, tak prosím, aby někdo ho měl v péči. Takhle nějak to [...] zní to možná trochu dětinsky, ale je za tím takovejhle nějaký myšlenkový pochod. Tech křtů není tak moc, ale já sem všechny ty křty udělala, jak sem říkala svatby jsem některý odřekla, protože to se mi zdá, že to pro ty lidi má nesmírně význam a že ten sbor nebo církve je tady taky proto [...] že nemusí z těch lidí rovnou dělat svoje členy, ikdyž by třeba ráda. Ale dyš to prostě tak maj, že chtěj pokřtít dítě a už nikdy nepřijít, tak to tak prostě maj. Myslim, že to je služba, která se má udělat.

T: A není to trochu v rozporu s tím, že vlastně ta vaše vůbec ČCE je hrozně [...] nedělám žádný hodnotící soudy, ale přijde mi, že je niterná ta zbožnost nebo aspoň z toho mám takovej dojem, i ten rozdíl oproti té katolický církvi, která je nějakým způsobem víc propojená s tou církví jako institucí. Tak tady máte tu ČCE a to její vyznání je strašně niterný a že když Vy pak uděláte ten křest, tak jestli není jakoy špatně, že ten člověk, kterýho Vy jste pokřtila, Vy mu dáváte tím signál, aby si pak jako došel k nějaký svý jako duchovní úvaze nebo to jako prostě nevádí, že ten jedinec nedojde k nějakýmu duchovnímu naplnění?

N: Vono teda de vo děti, vždycky. Protože dyš to byl dospělej člověk, tak ten k tomu po nějaký úvaze [...] už měl nějak vymyšleno, že zůstane v tomhle sboru. A u těch dětí záleží samozřejmě na rodičích a to je ikdyž sou členy sboru, to je úplně jedno. Musí k tomu to dítě dospět samo. Takže teď mě vlastně napadlo, že vlastně na sebe neberu takovou odpovědnost, protože ta odpovědnost je na těch rodičích. A voni rozhodně vědí a vždycky slyší, že mají šanci, pokud budou chtít, můžou přijít tam i tam. Třeba dítě vyroste, začnou ho vodit někde do náboženství, nebo taky ne a řeknou mu to až mu bude 18, že je pokřtěný, tak vono si s tím nějak naloží to dítě. Ale já to jako zase z toho, já nevím jestli Vám to nezní jako nějaký alibismus, ale já je prostě nechávám, aby si to s tím pánem Bohem domluvili sami [smích]. Ale pokud budou chtít, tak jim s tím pomůžu.

T: Tak maj vždycky otevřené dveře.

N: Určitě, je to trochu náročný, vlastně i pro ten sbor – udělat ten krok vstřícnej těm lidem a nechtít nic po nich. Ale já si myslím, že takhle to dělá Bůh, tak já nevím, proč by to církve měla dělat jinak. [smích] Máte ještě nějakou otázku?

T: Možná jenom úplně na závěr – máte něco co Vás napadá, že byste chtěla dodat za nějaký to svoje už dost dlouhý působení v té církvi. Máte nějakou myšlenku třeba na závěr já nevím v souvislosti s tou současnou dobou/předrevoluční. A nebo takhle zatím stačí.

N: No [...] to je takovej typ otázky, kterym zazdíte všechno. Já nevím, jak jste o tom mluvila, tak mně se vybavil snoubenejkej pár, se kterym sme se právě nedomluvili.

T: Proč jste se teda nedomluvili?

N: Vona mi nejdřív psala ta nevěsta, že teda jako jestli bych to teda neudělala. Já sem jí psala ano, ale za těchto podmínek. Ona mi odpověděla, že nejsou věřící, já sem jí odpověděla, že ale to není tak podstatný. Teda oni vždycky píšou, že nejsou křtěný. Že mi to nevádí, že nejsou křtěný, že de vo to, jestli jako by stáli o to, co jim můžu dát – tzn. požehnání, protože si myslím, že požehnání potřebuje vždycky každý a že můžu žehnat komu chci a nemusí bejt pokřtěnej a vona teda jí to přišlo dobrý, tak pak přišli sem [...] ten kluk byl evidentně předem tak napruženej, ten sem vůbec nechtěl. A já sem jim řekla, že [...] nelíbilo se mu to, tak jak to dělám, ale já sem jim říkala, že pro mě je strašně důležitý, že nad tímto světem je někdo, kdo tomu dává smysl všemu. Jinak by mně to přišlo, že ty naše snahy žádněj smysl nemaj. Jako na co se honit 70 let, se na to můžu někde vykašlat a umřít trochu dřív, budu to mít za sebou. Jako fakticky to takhle vidím, takhle sem jim to teda neřekla. A voni tomu vůbec nerozuměli. Já nevím, možná že tomu rozumět není, já sem si říkala, mně se zdálo, že říkám něco, co je hrozně důležitý, ale s těma lidma se to úplně míjelo. Protože voni jako evidentně neměli potřebu řešit otázku smyslu. Jakoby byli na nějaký úrovni [...] já bych to zjistila, jak sou oslovitelný, kdyby to bylo potřeba asi, ale [...] já nevím [...] neumím to teďko dobře vysvětlit. Mě napadlo, že kdyby byly děti, tak bych věděla, jak s nima nějak mluvit a že mi to nějak jako přišlo, že sou na nějaký takový jako dětinský úrovni nebo na nějaký jiný úrovni. Nebo že ty úrovně nejsou takhle (má ruce vedle sebe), že sou prostě z nějakýho jinýho ráunku. Ale prostě jestliže před těmahle lidma začnu mluvit o smyslu, tak se vůbec nepotkáváme.

T: Čili tam to padlo na tom.

N: No von byl napružený už předem, to nemělo ani smysl, ale já sem to taky nechtěla dělat. Sem pak byla ráda, že mně napsala, že nic. Protože se mně zdálo, že s těmahle lidma, jak já se s nima domluvim, prostě vysvětlit slovo požehnání, jak může bejt požehnanej člověk, kterej nic nemá a je nemocnej, může, ale voni asi by to, prostě to by mi přišlo těžký no, to je jedno. No tak jako co bych k tomu jenom řekla, že sem si myslela právě o sobě, že umim mluvit s lidma mimo církev, vobčas mně to někdo řekl. Ale nevím jistě, jestli to nebyli jenom členové sboru, který si představovali, že takhle se má mluvit. Vobčas se mně to daří s těma snoubencema, že přijdou vyděšený, a pak dobrý [smích]. Ale možná, že se může ukázat, že sme úplně ztratili společnou řeč. Ale myslim, že to neni nic fatálního, že jí můžeme zase najít. Jako církev a svět no.

T: Tak já Vám děkuju.

Záznam o 2. rozhovoru s Elen Plzákovou

Druhý rozhovor opět proběhl u Plzákové doma, na faře na Praze 3 – Jarově a to 27. 3. 2019. V rámci tohoto rozhovoru jsme již probíraly jednotlivá témata, ale vyplynula i spousta nových. Opět je možné, že v pozadí prochází dcera.

Přepis 2. rozhovoru s Elen Plzákovou, pořizen na Praze 3 – Jarově 27. 3. 2019, přepis rozhovoru 28.-30. 3. 2019

T: Tak jo, tak můžeme klidně začít tím tématem, kterým jste začla před chvílí Vy – čili ženy na faře. S tím souvisí i nějaká patriarchální povaha křesťanství – Bible. Je vůbec třeba to hodnotit, že to byla nějaká tradice, který jsme se drželi a na který jsme vůbec jako evropská civilizace postavená. S tím pak taky může souviset s tou otázkou ženství a žen v církvi nějaká otázka autority. Tak jak to vnímáte, když třeba kázete nebo nějakým způsobem působíte v církvi. Takže je tam víc otázek.

N: Já bych začla vod tý Bible jo.

T: Začněte od tý Bible, když jsem to načla.

N: Samozřejmě ten starozákonní a i to novozákonní sociální pozadí je rozhodně patriarchální, ale já sem někdy s nadsázkou říkala, že bych si přála, kdyby ten patriarchát fungoval, že bych jim hrozně ráda žila, kdyby fungoval dobře. Vo tom budu mluvit ještě za chvíli, že si myslím, že to potom, Vy jste to převedla na otázku autority, já bych ještě to převedla na otázku moci. Protože to se takhle jako zjednodušilo nebo spíš to uhnulo tímhle směrem, kdo má větší moc. Ale patriarchát v Bibli, konkrétně ve Starým zákoně, je prostě zařízení, který fungovalo a tam podle mě nebyl nikdo jako ublíženej. Tam prostě byly rozdělený role a každej v tý svý roli měl svý pevný místo a ta žena nebyla podřazená. Voni samozřejmě jako hlavní jejich úkol byl rodit děti a taky když ty starozákonní ženský děti nemaj, tak je to fakt větší tragédie ještě než dneska, protože jaksi nesplnila svůj úkol na zemi a Hospodin jí nepožehnal. Ale kromě toho je tam třeba i prorokyně Debora, voni tam ty ženský měly jako [...] já bych řekla jako veliký práva nebo prostě ten kus, kterej jim byl vymezenej, nebyl žádněj jako [...] žádný úzký místo nebo něco podřazenýho. Když vyjdu vod těch dětí, vona vychovávala děti a to byla sakra důležitý práce, protože asi tak do 3 let nebo možná ještě dýl, je měla na starosti jenom vona, takže v určitý době měli Židé zakázáno brát si cizinky, protože cizinky je ovlivňovaly a vložily těm dětem jakoby do srdce/do duše jiný náboženství. A [...] vono to v podstatě znamená jako vychovávat národ člověka, syny, dcery to je jedno, že to bylo strašlivě důležitý todleto. Takže to je jedna věc že jakoby v tý roli matky to asi nikoho nenapaldo, že by to mělo bejt nějak špatný nebo horší.

T: A co v tom Novým zákoně?

N: A v Novým zákoně to dobový pozadí bych řekla, že už jako směřuje k tý moci víc. Ale sou tam prostě zase autoři [...] vono to v tom křesťanství v tom prvotním jaksi bylo [...] se vyvažovalo, prostě tam ty lidi, který měli nějaký podřazený postavení – týká se to ale i otroků, tak se dostávali na stejnou úroveň s těma ostatníma. A je tam tak jako různý ty pobídky k milosrdenství, to je taky pravda, ale konkrétně teda evangelista Lukáš, ten strašně na ty ženský dbá a jako je to evidentní, že to už je doba, kdy sou trochu tak jako upozaděný a von je pořád vyzdvihuje, dokonce von si dává záležet, aby to bylo genderově vyvážený, řeknu příklad – dyš se Ježíš narodí a nesou ho do chrámu rodiče k obřizce nebo co to bylo, myslím, že jo, tak je tam prorok Simeon a prorokyně Anna a to hrozně často takhle dělá, aby tam byl on i ona a zdůrazňuje strašně moc ty ženský, co chodily s Ježíšem,

v tý družině. Takže z tý jeho pečlivosti jako zřetelně je vidět, že už to bylo potřeba, trochu jakoby vyvažovat. Protože Lukáš je pro chudý a jako je vyzdvihuje – takový ty upozaděný lidi. Ale i v Epištolách [...] Pavel ten bude patriarcha non plus ultra, ale přes to, von prostě řekne: „V Kristu ani muž ani žena.” A myslí to tak, že tam maj jako vyvážený role. Takže prostě já bych řekla, že v tý době, kdy sociálně už tam ten vliv tý moci je jakejsi, tak v křesťanský církvi by to [...] nevím, jak to bylo v praxi, ale prostě v těch spisech je zřetelný, že se to snažej minimálně vyvažovat – jako vyrovnávat, že prostě před Kristem maj všichni stejný práva. No tak voni ty ženský u toho hrobu [...] ve všech těch zprávách je, že ty první informace měly ženy, ale vono to je teda proto, že tenkrát žena před soudem nebyla hodnověrnej svědek. Takže to vzkříšení je doložený vlastně tak, že to neni doložitelný oficiálně, dyš to byly ženský. Ale na druhou stranu prostě to byli lidi a právě tydle ty ženský maj tydlencty první informace. Takže tam [...] bych řekla, že církev krásně už to jakoby se jí daří hned od začátku tydlencty sociální nespravedlnosti [...] jakoby vylepšovat. Aspoň v tom jejím prostředí no. No a potom dál ten patriarchát samozřejmě vyrostl v takovou instituci, která ztratila ten [...] nebo já myslim, že měla to původní uspořádání kromě toho že měl každej svou roli, tak ty slabší tam měli ochranu. Protože to nebylo asi taky jenom rodina jako děti a [...] rodiče, ale ta rodina je dycky širší a eště do toho patří nějaký to služebnictvo a tak. Ikdyž měl ten muž víc manželek, tak rozhodně to bylo tak, že se vo ně musel postarat, to sakra že jo. A pak na příběhu Jáкова to je moc hezky vidět, jak s nim cvičily teda [smích], to spíš až chvílema ho člověku je líto [smích]. Ale to je fakticky jako strašně stará doba, tyhlencty praotecký příběhy, ale my jako uvažujeme vo tom svazku jeden na jeden a [...] má to, i to je prostě bezpečí nějaký a potom to prostě v průběhu církve to ztratilo ten [...] asi to tam taky pořád je, nějaký bezpečí. Nějak jako lidi k tomu maj tendenci [...] vykazovat moc jeden na druhym, to je pořád, na každym kroku je to vidět, já vůbec nevím proč. Aspoň prostě někoho slovně sprdnout, aby se člověk cejtíl větší a dyš potom sou ty, to sou takový ty malý rybníčky – učitelka ve třídě, nakonec rodiče nad dětma [...] to možná neni tak úplně jasný, v tý rodině, ale taky to tak bejvá. Prostě vškerý násilí má myslim v základu nebo tím prvotním hybatelem je projevit svou moc nad tím druhym. Nevím co, jestli to je malý sebevědomí [...]

T: A myslíte, že to bylo vždycky tohle? Nebo že se to mění tady ta potřeba ukázat a mít moc? Ono se to těžko samozřejmě hodnotí.

N: Já myslím, že to je nějak v člověku, že to je takový to jeho porušení, to vůbec nevím proč to takhle máme. Ale já bych jenom jako s tím patriarchátem to má spojený to, že potom se teda stalo, že žena má ve shromáždění mlčet, tak to je taky takovej verš, kterej se cituje z Pavla. Ale vono to taky mělo [...] zajdeno vyrostl v patriarchátě, byla tam nějaká hierarchie, ale zadruhá si myslím, že v těch pohanských kultech ženský byly lepší médium. A možná že to taky byla vobrana k tomu, aby se ty křesťanský sbory nevrhly někam tam. V každým případě pokud bych chtěla říct, jestli to teda ještě nějak vyrovnávala, tak [...] rozhodně ta židovská tradice toho hodnotnýho vzdělání pro obojí pohlaví je strašně výrazná a tohle přebrala Jednota bratrská. My jí máme taky jako Českobratrská církev v tradici, ale je to taková tradice [...] jakoby úcty k předkům, ke který se sice hlásíme, ale nevím jestli je dostatečně [...] jestli je na ní navázáno, vono to bylo přetržený žejo ta církev skončila, tak je spíš jako symbol.

T: A co myslíte, že jako chybí nebo [...]

N: Tam byl právě hrozný důraz na vzdělání žen/dívek i chlapců a vono vůbec jakoby teďko sem zase u naší církve, že přece jenom to je církev středních vrstev, středoškoláků a vysokoškoláků, ty bohoslužby sou udělaný málo tak, aby se tam chytil člověk, kterej má nižší vzdělání, je to chyba, myslím – na jednu stranu, ale na druhou stranu to vypovídá něco o tom, že fakticky na to vzdělání je velkej důraz tady, no. Tak nevím, jestli sem se dostala ke všemu, co ste chtěla slyšet?

T: Jo, Vy jste akorát ještě říkala, že [...] já jak sem to zavedla rovnou i na tu autoritu, ale že jako předstupěň řeknete tu moc, tak jestli máte něco teďka k tý autoritě v církvi.

N: Mě se to zdá jako autorita bezpochyby pozitivní veličina, ale [...]

T: A přijde Vám, že jí máte? Když je to potřeba a v momentech, kdy by to tak mělo být?

N: Myslím, že jo no, určitě. Rozhodně v těch jako bohoslužebných věcech. V tom, co je vlastní mému povolání nejvíc, tak myslím, že tam mám velkou autoritu. Skoro až [...] je to skoro až ne nepříjemný, ale dyš to hodně zjednoduším tak, jak řeknu, tak to bude, až tak moc. Ale žejo v církvi je demokratickej prvek, takže se na všem máme dohodnout. Já sama nemám moc tendenci věci prosazovat, ale tak asi už něco bylo, co sem zadržela. A teď třeba

zrovna sme měnili pořadí bohoslužeb. Není to zase žádná zásadní věc. Já myslím, že pokud by bylo třeba [...] já myslím, že nejvíc se tomu blížilo, když sme tady rokovali vo tom, jestli se bude vysluhovat z jednoho kalicha nebo eště z kalíšků. Některý lidi byli proti a některý si to strašně přáli a tam myslím, že ten můj názor jakoby měl větší váhu, než názor těch vostatných.

T: A pro jaký názor jste teda Vy byla?

N: Aby tam byly i ty kalíšky, protože některým lidem to strašně komplikuje život, že prostě to nedokážou se napít, že se tak strašně bojí nějaký infekce, že jim to vadí a nemůžou k tý Večeři páně chodit. A mně se to zdálo zbytečný [...]

T: Aby vlastně ten hygienický aspekt byla ta překážka.

N: Jo. Takže sme to udělali s těma kalíškama a nakonec se ukázalo, že nekterý lidi, který byli proti, tak nakonec byli rádi, protože dyš sami potom byli nemocný a nebáli se jako že něco chytěj, ale spíš aby vod nich někdo něco nechytíl, tak tam pak směle šli a vzali si kalíšek prostě. Máme to uplně volně že každěj ukáže gestem, co si z toho vybere.

T: A to je zajímavý, vo tomhle já sem vůbec nevěděla o těch kalíškách. Kdy se to začlo dělat, já jsem totiž žila v domění, že všichni pijou z toho jednoho kalichu, že to je ta prvotní jakoby idea.

N: Ale to hledisko, proč se to rozšířilo, nevim jak to bylo třeba v Anglii, protože tam myslím, že maj ty kalíšky jenom. V té anglikánské církvi a v těch ostatních to nemůžu zkoumat, ale tady v Praze vim 100%, že to bylo z hygienických důvodů a to v době moru. Takže ty sbory to maj vymyšlený nějak, například myslím, že Vinohrady to maj zavedený tak, že druhý kolo je z kalíšku. A vono se pak taky jako řeší – ty evangelický sbory to maj fakt tak, jak se jako dohodnou [...] co dyš je tam alkoholik, tak třeba jedno kolo je bez vína, s nějakou šťávou nebo stejnej případ, dyš přijímaj děti, což někdy je, takže zase se musej dohodnout, jak to bude. Buď jako u nás, že ty lidi si můžou vybrat nebo je prostě jedno kolo v určitým pořadí nebo něco takovýho no.

T: To je zajímavý, tady na to téma jsem se vůbec s nikým jiným nedostala. Čili co sbor, to dohoda a [...]

N: Ty evangelický sbory to, což je takový možná sympatický v určitý míře [...] ale je to prostě otázka autority, to s tím hodně souvisí, já sem sice řekla, že já to můžu udělat jak si to vymyslim, tak to bude, ale voni ty sbory taky – ty sbory to maj taky tak, že [...] třeba pořady bohoslužeb a tyhlecenty různý zvyky kolem Večeře páně a nějaký [...] to nikdo nenařizuje. Teď je taková snaha sjednotit text Otčenáše a text Vyznání víry apoštolskýho, tak abysme to měli stejný jako katolíci. Tam jsou takový jako kosmetický nějaký, ani ne formulační – spíš tam jsou jako slova v jiném tvaru, nejvobtížnější je asi svatý vobcování, což je takovej vobrat, kterej nám tam zbyl eště z 19. století nebo eště odkud. A je to takový trochu nesrozumitelný, ale lidi sou naučený to říkat nahlas zpaměti a tak se to trošku špatně mění, ale v podstatě to, co církev nám dala, tak bylo doporučení. A zas to je tak jako sbor vod sboru.

T: To je zajímavý no, já sem si na tu otázku vlastně i ptala z toho důvodu, že vycházím z toho, že tak nějak všeobecně v povědomí je to, že tu autoritu má vždycky spíš muž než žena. Takže to byl důvod, proč jsem se na to ptala, jestli Vy jako žena to pocítujete nebo ne.

N: A pokud' ale jde o praktický věci. To byly takový ty věci jakoby bohoslužebný, teologický, v tom si myslím, že mě ty lidi určitě respektují, až [...] nevim jestli moc, ale prostě hodně. Ale pokud' jde o praktický věci, tak to je slabší [smích]. Ale tak asi [...] tam ale zase já to chápu jako svobodu věci si vyargumentovat a zařídit. A nikoli jako [...] tak, že by se jako jeden prosazoval na druhýho. Myslim si, že tady vopravdu [...] tady funguje v těch praktickejch věcech mnohem víc demokracie a když to, když se mi zdá, že to je blbě, tak položim na stůl argumenty a prostě musíme se nějak dohodnout. A to funguje docela dobře. Tady už nemám takový to, jak v těch prvních věcech je to jakoby dybych měla 10 hlasů já a sem sama, ale tady mám jeden, [smích] v těch praktickejch věcech. Teďkon zrovna příklad na noc kostelů sem pozvala nějakou malířku, která tam bude mít výstavu a ta navrhla muzikanta k tomu. Muzikant je drahej, chce 5 tisíc, ale zase je to [...] já ho tak moc neznám, menuje se Alexandr Šunet, houslista je to. A 5 tisíc je v podstatě nízká taxa za hudební vystoupení, půlka staršovstva to hned smetla ze stolu, kvůli těm penězům, že to je drahý a tak já sem eště napsala teda nějakou mail, kde sem napsala, proč

si myslím, že by to bylo dobrý, tak eště čekám, jestli jich odpoví víc, to je nejhorší dycky právě než voni se rozhoupou, ale zdá se mně, že prostě dyš sem položila na stůl nějaký argumenty, který se mně zdaj dobrý, tak asi spíš to zaplatíme no. Ale takhle to funguje v těhlenctěch věcech jakoby prakticejch no.

T: Jak sme se bavily o tom, jak jste říkala, že vám zůstaly třeba i nějaký ty zastaralý výrazy v tý modlitbě třeba. Myslíte si, že jednak vaše církev potřebuje v dnešní moderní společnosti nějakou reformu, ať už to je třeba z hlediska jazykového nebo z jinech aspektů. A mimo vaší církev, tak křesťanská církev vůbec. Jestli potřebuje taky se v nějakým ohledu změnit, aby [...] a pokud ano, aby třeba tím podala ruku těm možným lidem, který by vlastně mohli do tý církve nastoupit. A jestli to vůbec je potřeba dělat tady to všechno.

N: Je to hodně věcí no. S tou celou církví, to [...] ted'ko sem četla rozhovor s Halíkem v souvislosti s tím malérem, co maj katolíci, vo tom zneužívání. Tak řekl něco takovýho, že církev potřebuje novou reformaci nebo co, tim mě trochu překvapil. Ale [...] asi bych se do toho asi moc nepouštěla. Tam je prostě ta otázka hierarchie, moci a autority nastavená uplně jinak, s tím, že se to dá strašně snadno asi zneužít, no. Vo tom křesťanstvu můžu říct [...] radši budu mluvit vo svý církvi.

T: Tak povídejte.

N: O nás kdosi řekl na stoletým výročí církve, a nebyl to teda českobratrskéj evangelík, že tadle církev má tendenci neustálého sebezpytování až sebičování [smích] a že to je možná trochu zbytečný, já nevim no. Co se týče jazyka, tak kromě nějakých – tak je to důležitý to Vyznání víry samozřejmě, ale myslím, že to není zas takovej problém, vono se to vysvětlí, co to tam znamená v tom kontextu a voni to všichni ty lidi pak už docela rádi říkaj, dyš už to pak znaj. Že zase jim to připadá možná takový jako vznešenější v tý starý češtině, ale já myslím, že tohlenco dojde změny okamžitě, jak vyjde novej zpěvník, protože tam bude vytištěný ten [...] a což bude brzo. Tak na to tak jako spolím. Ale v tom, co se týče toho jazyka, je ten problém jinde, protože ať cheme nebo necheceme, tak to vždycky asi každý společenství si vytváří jakési jazykovéj úzus, kterej používá, my tomu říkáme že máme církevní “kananejštinu”, který nikdo nerozumí. Něco sou pojmy, který sou [...] třeba jako je “milost” nebo “hřích”, který asi naplňujeme jiným obsahem, než ostatní lidi. Slovo “hřích” na půdě církevní znamená strašlivej průšvih, takovej jakoby to

zásadání jakýsi porušení vztahu člověka a Boha, což uvrhává člověka do takový jakoby tý temnoty, k tomu se hodí strašně obraz propasti. Ten hřích je prostě strašnej průšvih. Kdežto “hřích” v obecný řeči v podstatě znamená – vždycky se říká hříšek, když hubnu a jim čokoládu. Tak tohenco je jedna věc, že některý důležitý pojmy maj jiný obsahy. Ale pak je eště další věc, že některý složitý věci se prostě špatně vysvětlujou a protože sme líný, tak na to máme nějaký vobraty: “Ježíš tě miluje”, což dycky dyš slyšim nebo vidim, tak mně to připadá, že to je jako hrozná karikatura – jako co to znamená, že tě Ježíš miluje, co je tomu obsahem. Tohlencto už není pojem, kde bysme se měli nějak shodnout, tohlencto je prostě lenost asi křesťanů namáhat se, přemejšlet a zkusit najít tu společnou řeč. Jak sem říkala minule, že sme jakoby se úplně míjeli [...] “smysl” no, to taky je takovej pojem. A takovejch věcí je. A vono se pak ukáže, člověk dyš píše kázání, tak je to jednodušší, používat tady ty vobraty. Ted’kon nemyslim na ty pojmy, ale myslim takový ty zavedený vobraty jako: “Bůh je láska”, “Ježíš tě miluje”, “Kristus je naše spasení” [...] prostě takovýhle a je to jednoduchý a dám to tam a mám vyřízeno a dyš do toho rejpnu, tak se zjistí, že ty lidi, ačkoli do toho kostela chodí roky a roky, tak stejně vlastně neví, co to je. Nebo dyby měli říct, jakej to má obsah, tak taky neví a navíc jim tyhlencty zavedený fráze dou jedním uchem tam a druhym ven. To po člověku sklouzne a nic to na něm nezanechá. Takže prostě je strašně nutný, strašně pro ty, co sou venku i pro ty co sou vevnitř pořád se namáhat a hledat způsob, jak to vyjádřit.

T: Což teda by asi souviselo zase s tou vzdělaností.

N: Tak vidíte, tak já to zase vidim jako z tohodle hlediska no. Možná, že [...] ta cesta je třeba eště někde jinde, v nějaký jakoby emotivní stránce nebo něco takovýho, to zas ty katolíci uměj líp mnohem. Rituál, kterej jako kde si něco jako člověk prožije, to je v našich bohoslužbách je taky, ale mnohem míň. Tam je fakticky důraz na to co říkám.

T: Myslíte, že vám to chybí?

N: [...] Já mám pocit, že mně ne no, ale že fakticky já se považuju za racionálního evangelíka a vono to jako neni jenom, já to nemyslim úplně jako jednoznačně pozitivně. To racionální to je takový někdy [...] jako v určitým komentáři k biblickejm knihám, kterých nebylo moc, ale sou třeba z 80. let nebo tak, tak maj pořád tendenci tlačit jakoby ty zázraky vysvětlovat a všechno to dávat na takovou jako rozumovou úroveň – to přestalo.

Ty novější komentáře už to nedělej, že prostě sou věci, který nás přesahují a nejen svatý Bůh, ale to, co se děje na tomhle světě, prostě někdy nemůžeme pochopit. Že se to nedá všechno hezky zařadit a zaškatulkovat no.

T: Dobrá, tak možná se eště tady k tomu nakonci vrátíme, když nám zbyde čas. Teď bych se možná spíš přesunula ke konzervativním tématům u vás v církvi – jak moc, jednak jak moc je vaše církev otevřená tomu je řešit. Myslím tím věci jako potrat, rozvod, homosexualita atd., který se stávají čím dál tím aktuálnější, protože ta naše společnost se stává čím dál víc otevřenější a tím pádem ty lidi se třeba už nebojí se otevřít, čili tato témata jsou vlastně aktuálnější. Jak moc si myslíte, že se ta vaše církev o těchto tématech baví a jestli si myslíte, že je potřeba se o nich bavit. A potom třeba nějaký jako Váš osobní názor na tu diskusi ohledně tady těch témat.

N: Mně spíš možná připadá, že bych [...] nevim teď jestli to nepřezenu, ale [...]

T: Kdyžtak to upravíme.

N: Kdyžtak to upravíme. Řekla bych, že ČCE je ve všech tadytěch tématech nejtolerantnější [...]

T: Tak v tom se shodujete ze všema ženama, kterých se se na to ptala.

N: Ale otázka je, jestli svět nepotřebuje nějaký jakoby jasný pravidla. Rozhodně myslím, že lidem se vždycky žije líp, dyš je to co nejvíc černo-bílý. Co jako kdekdo nakládá na církev jakýsi morální nárok, ale zase je pozoruhodný, že [...] předpokládá se, že lidi, který choděj do kostela, jsou morálně lepší. Ale [...] ačkoli jsem vyslovila nahlas tuhle pochybnost, jestli náhodou by to nebylo lepší, kdyby sme byli striktnější, tak já bych to nechtěla, aby to tak bylo. Prostě to moje úplně jasný jako teologický stanovisko, že Bůh je větší než všechny lidský pravidla a než nějaký jako časový úvahy, vo tom [...] nebo [...] tyhle názory se nějak vyvíjí v čase podle toho, co lidi vědí. A [...] Bůh to všechno ví, já si nedovedu představit, že by k někomu, kdo prožil něco z toho, co jste řekla – je homosexuál nebo prožil potrat nebo je rozvedenej, že by se na něj Bůh jako by ho nechtěl kvůli tomu? Navopak dyš se tam mluví pořád vo těch hříšnicích, kterým je možný odpustit, že všechny hříchy sou odpustitelný jenom hřích proti Duchu svatýmu ne a to

pak jako co to je, takže já si nedovedu představit, že by církve měla nastavovat nějaký striktní pravidla a snažit se jako bojovat za Boha nebo být lepší než Bůh nebo morálnější než Bůh nebo co to je, jestli to vůbec je otázka morálky.

T: Takže byste to vlastně shrnula tak, dyš to řeknu hodně stroze, že všichni lidi by si měli být rovni před Bohem.

N: To si sou.

T: A čili tím pádem i homosexuální člověk by měl mít stejný právo na to [...] já nevim vyznávat Boha jako člověk heterosexuální.

N: Bezpochyby a rozhodně si nedovedu představit, že bych některým lidem vodpírala něco, například svátosti, protože to se někdy stalo, z nějakých takových důvodů, já myslím, že [...] třeba jít k Večeři páně k tomu já vidím jako jediný pravidlo, teda kromě toho, že člověk tomu upřímně věří a má tomu nějak rozumět, což jako pak dyš je člověk postižený třeba mentálně, tak je to sporný, jak tomu vlastně rozumí a jak moc, do jaký míry, já to nemůžu určovat. Ale eště je tady jedna podmínka – vůle odpustit. To je podle mě jediná podmínka, aby člověk mohl k té Večeři páně. A jakou vůli má vodpustit, to já nemůžu zjistit. To ví Bůh vo něm, takže já mu to nemůžu prostě přikazovat vůbec. Eště mě zkuste ťuknout zpátky, já sem vod toho vodešla [...]

T: Já sem to shrnovala a říkala sem, že sou si teda všichni rovni. Vy ste říkala, že podle Vás je teda ta Vaše církev nejtolerantnější a že si teda myslíte, že v konečném důsledku to vlastně soudí potom ten Bůh s tím konkrétním člověkem.

N: Ale rozhodně tím bych nechtěla říct, že všechno se tak spláchne, promine a jakoby se nic nestalo, to ne. Prostě jednoduše, dyš někdy někoho sprdnete, tak mu pomůžete úplně nejvíc. A to si myslím, že tady nějaký ten [...] ohled na to, že je potřeba někdy někomu nějakým způsobem dát jasně najevo, že de blbě, to je nejlepší služba tomu bratru nebo sestře v Kristu, kterou můžu udělat. To můžu udělat někdy prostě jiným způsobem, že mu dám obrazně nebo doopravdy pohlavek [smích] nebo něco takovýho. Že prostě nechci říct, že ta tolerance znamená, že je to šuma fuk, to, jak se člověk chová, ale že se člověk bude zodpovídat Bohu a má odpovědnost před ním a sou si před Bohem všichni rovni, vo tom

sem přesvědčená a právě proto je pro mě taky ta víra hrozně důležitá, protože u některých lidí, který sou hrozně zlí, kde si lidský právo neví rady, tak já sem strašně šťastná, že můžu věřit, že ten Bůh si bude ale rady vědět. Víte co, že dokáže - vo tom psal Čapek přece nějakou povídku, jak přijde nějaký vrah po smrti před Boha a maj takovej rozhovor a von se ho ten člověk ptá, jestli ho nevodsodí a von řekne, že nemůže, protože zná všechno, co se mu stalo předtím. A [...] tohle je, vono to zase jako vypadá, že se to všechno úplně jako rozmělní, že je všechno úplně vysvětlitelný tím, ale prostě že Bůh zná všechny to okolnosti. Protože já si nemyslím, že každej, kdo měl těžký dětství, se musí stát vrahem žejo [smích]. Ale že sou tam určitý hranice. No tak jenom že bych nechtěla, aby ta tolerantnost vyzněla tak, že je to nějak úplně jedno, co se tady vohdehrává. A myslím si, že ačkoli je ta církev nejtolerantnější, tak sbory některý venkovský maj tak jako takovej různej práh bolesti. Že by třeba snesli rozvedenou farářku nebo ne, možná že eště takový sou, který by nesnesli. Ale du na venkovskej sbor, nemaj s tím problém.

T: Z toho, co sem zatím vysledovala, tak ve Vaší církvi je opravdu velký množství rozvedenejch žen. A nebo mi vykládaly vo tom, kdo je farář a taky se rozešel a ten rozvod už mi nepřišel vůbec žádná překážka. Minimálně z toho, co zatím jsem se já doslechla, tak možná spíš víc ta homosexualita, protože vo tom třeba vědí lidi eště míň, není to tak častý jako rozvod. O potratech sem vlastně asi nemluvila skoro s nikym, přestože když jsem to téma vznesla, tak sem tam taky uváděla jako příklad potrat, rozvody, homosexualita a všechny ženy se vyjádřily k rozvodům a homosexualitě a k potratům ne, ale myslím si, že to nebylo tím, že by nechtěly, ale spíš, že by se na to pak jakoby zapomnělo. Možná je to i nejcitlivější téma. U Vás jsem to zdůraznila, protože jste o tom minule začla mluvit sama.

N: Sem chodila do tý poradny. Já nevim vůbec jestli [...] je to nějak častý. Já dyš si tak jako vzpomínám na svou pastorační praxi, tak myslím, že si takovou věc (nemyslím v tý poradně, to je úplně něco jinýho) snad řešila jenom jednou. A [...] vono to souvisí s tou vrstvou sociální z který ta církev je.

T: No právě, ono to souvisí, že ty lidi, už jenom tím, že jsou u vás v církvi, tak že by si třeba tohle ani nepřipustili?

N: Ale voni věděj, jak na to, aby nebyli těhotný, když nechtěl. Myslím, že je to hodně tou sociální vrstvou.

T: A co Vy si o tom myslíte?

N: O potratu? Prostě sou situace, kdy to nejde jinak. Rozhodně si myslím, že [...] nám se stalo, že sme řešili problém nějaký paní, která měla asi dvě děti nebo co [...] na světě takový malý nějaký jako školní a byla nemocná nějak a byli to katolíci a prostě byla znova těhotná, čekala dvojčata, což byla blbost sama vo sobě, ale doktoři jí řekli, že jestli ty děti porodí, tak umře. A farář jí řekl, že ty děti musí porodit, ať to je jak chce. A tak vona měla muže, kterej se mohl přetrhout a dvě děti na světě, sama nebyla v pořádu a byla ne psychicky labilní, ale měla nějakej takovej [...] že mi přišla neurotická, to je fuk a eště něco jinýho, ale [...] jak může farář postavit člověka do tak šílený situace? To vůbec nechápu.

T: Že jí v podstatě řekl, ať jde na smrt jako.

N: No, ale vono to potom bylo eště jinak, ale to je prostě jiná věc, ale to farář nesmí udělat. Nebo já nevím [...] no to sou takový ty jasný pravidla, tak prostě ses těhotná, porodiš, hotovo, ale vono to takhle nejde. Vono to potom bylo eště jinak – oni jí jako zachránili i s těma dětma, pak měla 4, no bylo to šílený [smích]. Se to podařilo, ale vona hlavně musela, my sme jí to [...] to, co sme pro ní udělali tenkrát v tý poradně, my sme jí našli jinýho faráře, kterej s ní promluvil jinak.

T: Ale taky katolík?

N: Taky katolík no, protože tam se našlo. Voni ty kolegyně věděly vo nějakých jako rozumějších, ale mně to přišlo, že prostě něco takovýho je naprosto hrozný na potrat no. Neni to prostě nějaký jako horký téma, vzhledem k tomu, jak je málo dětí, jako lidi spíš máme problém s tím ty děti mít. Se to nějak jako akutně neřeší. Nějak jako mladý holky, který by byly těhotný, sem se s tím asi vůbec [...]

T: Tak asi s tím souvisí i ty dnešní prostředky no, nejspíš.

N: A vůbec i ty rodiny to prostě zvládnou, pokud jako ty holce neni tak málo, že by třeba z toho měla nějaký zdravotní potíže. Právě jako v případě zdravotních potíží, který sou

možná někdy sporný, že to ty doktoři říkaj, no ale nevim. Ano, pokud by ty matce hrozily, tam je to jasná volba, protože ten člověk má za sebou už kus života a má spoustu vztahů a nebo tady ještě byla ta situace, že by toho muže nechala na světě samotnýho se 4 dětma. Myslim, že tam není co řešit. Spíš že je to tak, že by se vo tom nemělo mlčet, dyš to nastane, asi to není žádná věc, která by měla být veřejně známá, ani v tom sboru, ale tady [...] přitom při té decentnosti nebo při té vopatrnosti o tomhle citlivým tématu mluvit by mělo bejt asi i v naší církvi jasně řečeno, že je možný udělat nějaký rituál, protože ty ženský to potřebujou. A snad úplně stejně, jako dyby jim to dítě umřelo doopravdy. Protože v té církvi se vyskytujú lidi, který nejsou jako sociálně psychopatický. Takže to je prostě jako vobtížný, takže [...] i po letech, já sem jenom – to vim z té poradny, že byl někde nějaký křížek, kterej byl určenej k tomu, aby tam chodily ženy, který chodily na potrat. Tam vlastně se dělalo cosi jako symbolickéj pohřeb, ale já sem tam nikdy nebyla, ale myslim, že to de udělat kdekoliv a že to de udělat ve dvou – jako farář a ta žena třeba. Ten rituál i maličkej je hrozně důležitěj v tomhle případě. No ale asi ste vo tom nemluvily s těma vostatníma respondentkama, protože to skutečně není žádný žhavý téma. Rozhodně ty homosexuálové asi víc, to se vobčas někdo naštvě i v naší církvi, že jim to připadá jako špatný nebo [...] ale zase prostě apoštol Pavel, je jenom jeden člověk, piše vo tom jakoby negativně, vono se najdou i ve Starým zákoně. Ale to zase souvisí s tím, že apoštol Pavel žil v době, kdy ty Římani už nevěděli roupama co, to za a, za b je to taky náboženská praktika, já to nechci vůbec nijak zlehčovat a taky apoštol Pavel nevěděl nic vo tom, že se s tím ty lidi roděj, což my už víme. Tenkrát ty bohatý Římani nevěděli už coby. Takže asi taky byl proti tomu, podle mě kdyby měl ty informace, co máme my a žil v jiný době, tak by to taky viděl jinak. A ty rozvody – no je to fakt, že se to hrozně posunulo a jak sem říkala, že jdu do toho Jimramova, je to venkovskej sbor na Vysočině takovej hodně tradiční [...] já sem to tam říkala, že sem rozvedená a že by někdo s tím jakejkoliv, možná že ještě někdo mě to tam řekne, ale vůbec sem si nevšimla něčeho, že by jim to vadilo.

T: A co třeba, jak jsme se trochu dotkly i těch katolíků. Zajímá mě nějaká Vaše osobní zkušenost nějakých jako diskusí katolíci evangelíci, oni se dělají žejo a nějaký Váš pohled, když řeknu katolíci evaneglíci.

N: No myslim si, že by se to, vono to nepude z vrchu, mělo by se to dělat zespoda. A v tomhle případě je dycky potřeba někdo, kdo by se o to staral, já trošku mám tady dyš to

řikám jako výčitky svědomí, to trochu přeháním, ale něco na ten způsob, protože máme tady vedle farnost na Balkáně, se kterou sme navázali nějaký vztah, k čemuž nám pomohli vnější okolnosti, ne že bysme jako sami se neorzhodli a vyrazili, ale bylo tady setkání téže a ty nás vlastně donutili, že jsme se začali trochu kamarádit a docela to potom zase upadlo no. Prostě není nikdo, kdo by měl jakoby, bylo to docela hezký ty setkání, nějaký proběhly i po tom téže. Měli sme hodně předsevzetí se navzájem zvat na nějaký svoje akce a prostě to zase [...] já nevím na čem to, prostě o všechno se musí někdo starat. Já sem to taky nezvládala, ale teďko sem pozvala na rodinnou neděli Ladislava Reriána, úplně mně vyrazilo dech, že bude mít čas, z čehož sem nadšená, to je selezián, katolík, tak tady bude kázat a tak to bude bezvadná příležitost pozvat je zase. Tak si myslím, že by to prostě měli bejt na tý úplně nejvyšší úrovni, zvrchu to nějak pořádně nebude. Ikdyž když se poprvé zvolil Zeman, tak sem si řikala, tak máme divnýho prezidenta, ale papeže máme dobrýho, což je úplně absurdní [smích] to byl František už. Já mám z toho radost jaký je a co dělá. A myslím si, že pro křesťanstvo tenhle člověk dělá hodně. A celkově vůbec pro to [...] že už jenom že dyš do toho šlápnul do toho maléru s tím zneužíváním, jako nic lepšího se stát nemohlo, protože tyhlencty těžký věci bejvaj začátek něčeho lepšího. Co bych k tomu řekla, no jediné prostě náš úkol je tady na tý nejnižší úrovni kamarádit s nima a prostě pozvat je, já nevím to je úplně jedno na co – na zahradní slavnost a že takhle se dopracujem k tomu, abysme mohli jít spolu do kostela a eště ta doba, kdy budem moct chodit jako stejně všichni k jednomu přijímání, je prostě daleko, ale já myslím, že ikdyž ta katolická církev je nastavená prostě hierarichky a ty lidi vo tom nerozhodujou ani náhodnou, tak jako my vo tom rozhodujeme, jak to tady bude, tak [...] nevím jestli tohleto spraví tlak zezdola [...] mně se zdá, že ikdyby to nešlo, tak bysme eště dlouho dlouho nemohli nic jinýho dělat, než spolu poslouchat kázání a říkat Otčenáš, tak zaplat' pán Bůh za to.

T: Jak jste mluvila o tom společným přijímání, tak já sem dokonce slyšela pár takových případů, kdy – to mi řikala paní Brodská – vlastně oni měli kamarády katolíky. A ona mi řikala, že vlastně vůbec vztah katolíci evangelíci, tak že to bylo vždycky tak jako, že záleželo charakter od charakteru. Ale že zažila situaci, kdy prostě evaneglickej farář vysluhoval katolíkovi a to bylo teda ale za režimu a ona řikala, že si myslí, že to dost s tím souviselo – tím, že ta doba byla jiná, tak že todlenco bylo něco, co ty lidi nějakým způsobem spojovalo – ta křesťanská obec. Pak eště tady s tím souvisí nějaký jako vůbec žejo postoj J. L. Hromádky – který vyvolává sporný rekace, co si o něm myslíte? A pak

eště taková podotázka, jestli Vám někdy nepřišlo, že občas kvůli tady tomu možná moc pozitivnímu postoji Hromádky vůči režimu, jestli jste neměla dojem, že se ty katolíci na Vás dívali s nějakým jako despektem. Jak kdyby ta vaše církev jako sympatizovala s tím režimem. Nesnažím se Vám to vnucovat, jenom říkám, že tohle je jedna dimenze toho, jak se ten jeho postoj vykládal. On pak dyš byla okupace, tak zjevně asi pochopil, že nějaká jako diskuse asi úplně nebude možná. Co si o tom myslíte?

N: Já jenom řeknu ještě úplně nazačátku, že tady ve sboru byli minimálně dva lidi, o kterých sem věděla jistě, že sou katolíci a chodili k Večeři páně. U tý jedný pani sem si nebyla jistá, jestli vona to vůbec ví, že to má zakázaný, ale vona chodila do sboru jenom sem. Vona jako nikam jinam nepatřila a chodila sem ráda. A ten druhý pán, jak sem zjistila, ten chodil i ke katolíkům a tady sem, von si to vyjednal se svym knězem. To mi přišlo úplně nádherný.

T: Že to vyloženě chtěl.

N: Jo.

T: A říkal třeba proč?

N: Von měl ženu evangeličku. No to mně přišlo úplně skvělí, já sem dycky z toho měla strašnou radost, dyš tam byli. A teď sme to řešili s jednou holčičkou, protože ta má tatínka katolíka a maminku evangeličku, chodí na vobě náboženství a vona s tím měla velkej problém, jak to bude, a tak sem jí nabídla, že s ní pudu za jejím panem farářem a voni jak se ty děti měněj po prázdninách, vždycky přijde jinej člověk po prázdninách [...] přišla a po prázdninách řekla, že nikam nepudem, že bude konfrimovaná a hotovo [smích]. Že to prostě nebude řešit no. Tak to se mi taky líbilo, je to bez práce. No a Hromádka – my sme za celý studijní čas, dyš sme byli ještě mladí a věděli sme všechno nejlíp, tak sme se na něj dívali skrz prsty. Já sem vo něm moc předtim nevěděla právě. Takže vůbec nevím to, co ste naznačila, že by třeba katolíci nás kvůli němu měli považovat za nějaký jako prorežimní [...]

T: Otázka, vedou se o tom diskuse, jestli třeba on to nedělal naschvál. Aby ta vaše církev jakoby přežila. Možná to dělal pro dobro tý církve.

N: Jo jo jo, jasně, ale jako spíš je to tak jako jak to bylo z pohledu těch katolíků nějaká ta jakási vzájemná nevraživost. Já sem dycky měla pocit, že my sme na ně hnusnější, protože my sme ty chytřejší a lepší a voreformovali sme se a máme to lepší a voni sou takový ty [smích]. To vůbec mě nenapadlo, že by z tohodle [...] nehledě k tomu, že ty evangelický faráři měli hrozný potíže s režimem, aspoň jako mnoho kterých sem znala, učitel některý taky ne, ale takže to mě nenapadlo. Hromádka [...] mně ale vlastně votevřel voči Peter Moreé, slyšela jste vo něm? Von je uplně úžasnej i jak to umí podat. Von studoval tady, přišel do Čech, dyš já sem studovala. Byl to takovej nemožnej holandskej chlapeček, dyš někam se jelo – evangelická mládež, všichni spali na zemi, ve spacáku, tak von: „Na zemi?“ [smích]. Von byl jako z jinejch poměrů. Ale teď je uplně, já sem ho zažila na nějakym kurzu a bylo to uplně úžasný a přesně ta přednáška vo Hormádkovi, to bylo jak detektivka. Já sem to prostě sledovala s votevřenou pusou, hrozně se mě to týkalo o těch dějinách, tak vlastně sem poprvé slyšela Petra Moreého, že nebejt Hromádky, tak by ta naše fakulta nebyla ani taková, ani by k nám nejezdili ty lidi z ciziny, který k nám jezdili, jakože vobčs tam byla nějaká hostující přednáška. Ani bysme neměli tu literaturu, že vlastně to, že sme měli takový jakoby, že sme byli trošku nafoukaný a vona fakticky ta fakulta v rámci možností byla velmi dobrá, ale že to byla do velký míry jeho zásluha – to sem nikdy neslyšela eště. Tak [...] někdy to tak člověk na to přijde. To sem byla vlastně tomu Petrovi hrozně vděčná, já si myslim ale, jak jste to říkala, že to ten Hromádka dělal z do jistý neob do velký míry proto, aby ta církev ve zdraví přežila [...]

T: To byl takovej jako ne že to tak bylo, ale jakože jedna z možných variant, jo [...]

N: Ano ano, ale ve skutečnosti je to určitě nebo rozhodně si to tak jako obhajoval mnohé kroky, já bych řekla. To se tak dělalo: „Do komunistický strany sme vstupovali kvůli dětem“ [...]

T: A myslíte, že je možný, že byl komunist z přesvědčení?

N: A skoro byl řekl, že možná ze začátku. Tak spoustu dobrejch lidí bylo komunisty z přesvědčení, protože tam byl ten sociální faktor. No ale mně teda ten vobrázek J. L. Hromádky po tý Petrově přednášce vyplynul tak, že to byl takovej hoch z malejch poměrů, kterej přišel do velkýho světa a dělal všechno proto, aby se v tom velkym světě udržel a

prosadil. Takovej jako self-made ten [...] vod píky [smích]. I to manželství mně tak jako [...] nebo možná že se fakt zamiloval a že to bylo všecko dobrý, ale nějak mně přišlo, že jako má to ty příznaky toho vzít si děvče z dobrý rodiny a udělat zase další skok. A kdyby si vzal nějakou obyčejnou, tak by to tak nebylo no. A to prostě dělá toho velkého muže, kterej řídí věci, pak zachraňuje věci, protože von určitě pomohl spoustě lidem jako konkrétně, to vo tom žádná. Tak je to takový trošku legrační, ale to že vlatně mu potom, co sem celý studentský časy sídlela tan názor, že Hromádka je fuj [...] tak teď vim, že prostě ta fakulta by nebyla nebo by nebyla taková nebejt jeho no.

T: Dobrý. Tak pak už tady mám posledních pár okruhů. Jedno z nich navazuje na to, co jste už říkala minule, ale nerozvedly sme to – jak jste říkala, že vlastně když jste šla studovat na fakultu, tak [...] že ste si ani možná nepřipustila, že byste šla dělat tu farářku.

N: Jo? To asi sem řekla blbě, to já sem s ničim jinym nepočítala.

T: Jo? Tak to sem možná já [...] aspoň si to ujasníme. Ale vím, že jste říkala, že zezačátku jste byla hlavně ta paní farářová, která vedla tu nedělní školu, dělala hodně práce s dětma a že ste – protože já to chci vztáhnout k tomu sebevědomí, mě totiž zajímá, kdy si myslíte, že jste potom jakoby nabyla toho, kdy [...] protože pokud člověk mám mít autoritu a z toho, co ste mi řekla, tak jí máte a v určitej moment jste jí musela jako nabýt žejo. Nedovedu si představit, že byste jí měla aniž byste měla sebevědomí, takže mě zajímá, kdy si myslíte, že se ve Vás zlomila nějaká taková ta zakuklenost nebo tak.

N: No [...] no rozhodně to bylo tím rozvodem. Tím průserem, já sem si nemyslela vůbec, že to tady nějak zvládnou sama. A asi sem uplně asi jakoby učebnicovej příklad toho, že prostě těžký věci člověka posunou. Ale samozřejmě že to nebyla žádná moje zásluha jenom, asi sem říkala minule, že sem chodila 4 roky na psychoterapii i no a to sem hrozně vdečná tý paní doktorce. A vlastně ve stejnou dobu, okolnosti tomu chtěly, že sem to prostě začala dělat a zjistila sem, že to, jak to dělám, že to ty lidi maj rádi nebo to vocení nebo že je to dobře přijatý.

T: Že to třeba je něco, co Vám bylo souzeno dělat nebo na co máte dobrý schopnosti nebo že ste třeba našla něco, v čem ste dobrá.

N: Tak možná, možná.

T: Vy to neřeknete ze skromnosti.

N: Tak jako zní to tak jako hrozně [smích]. Myslim si, že prostě ta pitomá situace životní, se kterou sem vůbec nepočítala a která jako vypadalo to, že mně to úplně podrazí nohy, tak takhle jako za pomoci přátel a tý paní doktorky to bylo navopak a [...] potom [...] ale asi sem v tom nějak musela bejt dobrá, aspoň něco z toho mně muselo jít, musim to nějak říct, protože sem prostě byla vystrčená prostě do tý role – musela sem to udělat, taky nouze naučila Dalibora housti žejo, možná, ale byla to nutnost jakási a [...] ale asi mně prostě nejde všechno, ale já sem měla třeba pocit, že nikdy nebudu umět udělat mládež, že se s těma mladejma lidma nikdy nedomluvim a vono jo. No takže [...] takže sem asi prostě, dyš už sem musela, tak donucená okolnostma sem i zjistila, že něco umim, co sem nevěděla, že umim. Možná tak no, stačí to? [smích]

T: Stačí, to je na Vás [smích]

N: Asi jo, já nevim jakoby rozhodně dyš ste se ptala, kde sem vzala sebevědomí, tak rozhodně z toho překonanýho ne maléru, to ne, z toho pocitu, že mně skončil svět a že to prostě znamená hrozný věci pro mě, protože už nikdy nic nezvládnou sama a dyš sem to teda fakticky za pomoci tý psychoterapie sem se zpevnila tak, že sem prostě ty věci dokázala dělat, a pak sem zjistila, že to de no. Tak dyš to šlo, tak to šlo [smích].

T: Tak já eště si tady projdu, jestli máme všechno, jestli mě ještě něco k tomu nenapadá. Já sem tady měla eště jako poznámku, kterou sme vlastně přeskočily a to je vyvažování práce a rodiny, ale myslim si, že to nějakým způsobem jako [...] no mně je jasný, že ta farářská práce vyžaduje hrozně času, protože se vlastně člověk neustále musí vzdělávat a rozvíjet a tím pádem investovat hrozně času do toho, co si připraví jako na to kázání nebo potom samozřejmě ta nedělní škola, mládež atd.

N: Nebylo to úplně jednoduchý, protože kromě tady toho Vám eště lezou lidi navíc [smích]. Jakože takový to, já sem s tím ale dycky měla problém – se stanovováním hranic a říkáním jako sama udávání termínů. Nepřizpůsobovat se furt těm lidem, jak to potřebujou voni, to sem jako těžce řešila a vobčas teda sem z toho takzvaně padala na ústa, vůbec to

nebylo jednoduchý a dyš se teda vohlídnu zpět, tak eště dyš si uvědomim, jaká sem byla třtina větrem se klátící, tak dyš si řeknu, že sem fakticky to zvládla, ty děti byly dost malý, byly na základce a já sem tady měla plnej úvazek, eště sem se starala vo Škvorec, s tím nebylo tolik práce, ale pro mě jenom tam jet, byla potíž. Já sem fakticky brečela, dyš sem měla vyjet autem vodpoledne, ve čtvrtek sem měla vyjet nebo v pátek, že budu muset jet autem a dojet do Škvorce. Protože to bylo ve špičce a bylo to úplně hrozně stresující, já nevím jestli tomu rozumíte, vono to je úplně jako absurdní kvůli tomu brečet, ale já sem se fakt strašně bála, strašně tím autem jezít zezáčátku. Takže prostě za těchletěch okolností a mejch předpokladů, že sem si nebyla jistá, já si říkám, jak sem to všecko mohla zvládnout. Jako neudělala sem všecko ideálně, ale tak nějak plus minus sem to zvládla, ty děti nějak vyrostly no, jako není to úplně ideálně všecko, asi to mohlo bejt lepší, ale zvládla sem to. Já sem se teda dycky hrozně snažila, aby to nebylo – protože jak ste říkala, že ten farářskej život je taková podivná pracovní doba, zvláště pak dyš ten farář bydlí na faře.

T: Protože ten dům je otevřenej furt žejo nebo ta fara.

N: No můžou zazvonit kdykoliv ty lidi, eště dyš sme měli toho psa, tak ten mně to dycky řekl, teď to někdy přeslechnu žejo, dyš už ho nemáme, ale [smích] bylo mně tady někdy odpovědí, dyš sem měla trošičku tendenci si stěžovat: „Ale ty tady bydlíš.“ A to je právě ta ta strana těch praktických věcí, kdy já tady vyřizuju řemeslníky, poštu, která se mně vůbec netýká a nebo týká se mě to nějak pracovně nebo nemusela bych to dělat já, ale protože tam bydlím. Chtěla sem říct, že ale sem se přesto snažila horzně ty děti chránit, aby z nich dělal ten sbor možný zaměstnance, abych s nima nemohl nikdo, tak vobčas se – můžu teda říct teď asi zpětně, že se to stalo, možná ale jenom vyjíměčně, že sem je poslala někam, aby někde buď čekaly nebo šly votevřít, fakt se to stalo hrozně málo. Protože sem si říkala, že to je nejlepší způsob, jak jim to celý zvošklivět. A vůbec sem to takhle nechtěla, aby to tak měly. Ty sbory k tomu mají tendenci považovat celou rodinu faráře [...] to mě taky trochu napadlo, jak ste říkala, že ste mluvila s tolika rozvedenejma [smích]. Jestli to taky není trochu důsledek, ale nevím. A jak se mi to podařilo skloubit – no někdy za cenu toho, že vopravdu jazyk na vestě no.

T: A jak si myslíte, že se na tu vaší církev dívaj teď? Vaše děti?

N: František je jakoby docela součástí té mládeže, tam je to důležitý, že tady má lidi s kterejma je spřízněná duše. A chodí sem hrát nebo do kostela, prostě dyš se něco [...] není žádný jako horkej návštěvník, ale chodí sem docela často. A ty dva moc ne, ty sem nezapadli. Bude to určitě souviset s těma kamarádama. Sára je taková trošku jako katolicky věřící [smích] to možná trochu přeháním. Ale tak měla kamarádky hodně katoličky, takže třeba na Velkej pátek, dyš de do kostela, tak de s nima, ale nevim, voni už teďko maj pomalu všechny děti, tak už možná to nebude tak častý.

T: Ale všechny teda sou věřící?

N: U té Sáry je to taková spíš otázka, ale u toho Mikoláše nejmíň. Nejmíň to vim. Nejmíň to dává najevo, ale pořád si myslím, že to maj nějak jako v základu existence.

T: No vzhledem k tomu, kam až jste říkala, že sahají ty Vaše kořeny. A nebo jste myslela jako existence bytí, jako svý osoby.

N: Hm, myslím, doufám, že to tak maj.

T: A to eště se dostanem teda na poslední téma, jak jste minule říkala, že si myslíte, že člověk nebo že nepochybujete o tom, že člověk má jak tu fyzickou stránku, tak tu duchovní. A že vlastně aby byl člověk jako naplněnej nějakym způsobem v životě, tak že by měl jakoby každý mít nějakou tu svojí a teď otázka jestli svojí, ale mít nějakou víru. Nebo prostě nebýt pohan jo, Vy jste to totiž řekla doslova, že pro Vás je to pohanství pro člověka ponižující. A já bych Vám odvětila – a teď mi to vysvětlíte víc proč?

N: Možná místo mít víru bych řekla, že je potřeba kultivovat tu duchovní stránku.

T: To ste možná i těmito slovy vlastně minule takhle říkala.

N: Myslím, že bejt pohan je ponižující, protože je to [...] regrese [smích]. Protože tahlencta společnost vyrostla na těch křesťanských hodnotách, myslím si, že úplně dobře fakt může bejt člověk klidně buddhista, cokoliv, ale myslím si, že člověk, kterej vyrostl a narodil se v Evropě, se jako dobrým buddhistou nebo muslimem, tak stane spíše s menší pravděpodobností, ikdyž to není vyloučené, ale není to pravděpodobné, protože to už jsem

tady citovala toho Dalajlámu minule „Se stane sám sobě cizincem.“ Ale skutečně to sou takový věci, který nás ovlivňujú, že ta kultivace tim křesťanstvím se jaksi nabízí jako nejvýhodnější, nezřetelnější, nejpraktičtější [...] nejpatřičnější [smích]. Dyš teda vyjdeme z toho, že ta duchovní oblast – je jí potřeba nějak kultivovat, tak to pohanství je jako krmit dospělího člověka mlíkem, některý lidi na to maj alergii a nebo kašema, že to je [...]

T: Jako nenaplněný nebo neúplný?

N: No, jo. Je to prostě nedostatečný. Takový jako jednoduchý věci nabízet dospělímu člověku, to prostě tak nejde no.

T: Nejde to tak, ale přesto tady máme strašně velký procento těch lidí, který to tak jakoby maj.

N: Tak myslím, že to z toho ta duchovní stránka hrozně krní a mně se zdá, že to ty lidi nějak dožene v životě.

T: Dalo by se z toho vyvodit, že třeba spoustu lidí je nespokojenejch, že se daleko víc mluví o depresi ve společnosti, že se daleko víc mluví o [...] vysokým počtu sebevražd, čím pudeme víc na sever, tam to souvisí samozřejmě i s počasím atd. Nebo že to sou zevšeobecněly tvrzení, do kterejch se nechcete pouštět?

N: No asi bych se bála to úplně takhle [...] prostě člověk dyš je křesťan, tak není lepší jako morálně automaticky a není [...] není “happy” celej den, ale není to smyslem asi. Já myslím, že základ toho je jako držet se nějaký naděje a myslím si, že prostě dyš se člověk nemůže držet naděje, která přesahuje jeho malý možnosti, protože nějak jako tuší, že eště někdo nějak je jako víc, tak co jako má dělat [smích] tady v tý depresi [smích]. Ne že by se to jako všecko vyléčilo tady tim, já nehci, aby to znělo tak jako jednoduše, věci složitý sou a to křesťanství není automatickej všelék, je to prostě složitá cesta. Jedna z mnoha, ale ta, kterou jako [...] pro kterou sme určeni, já nevím, jak to mám říct.

T: Možná ta, kterou sme prověřili tou tradicí?

N: Možná no, vono to prostě není tak, že člověk, dyš by se narodil, tak by [...] jo jaký tradici člověk roste, nasává to s tím, je možný se pak eště přešeltovat na nějaký jiný náboženství, ale je to potřeba to nějak v každym případě to nějak kultivovat, myslim si. Ale eště sem chtěla říct, že mám ke všem těm náboženstvím respekt. Že si myslim, že to je jinej způsob hledání Boha, protože měli jiný podmínky, protože něco [...] já nevim, došli k jinejm závěrům. Ale jako v zásadě je to furt to samý.

T: Tak já Vám děkuju.

Záznam o 1. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou

První rozhovor s Lenkou Ridzoňovou proběhl na faře na Praze 6, ve Střešovicích a to 12. 3. 2019. Myslím, že tento rozhovor jsem mohla vést lépe, nebylo to však lehké, vzhledem k dojmu, že paní Ridzoňová je osobou spíše introvertní, velmi rozvážnou a spíše stručnější. Myslím ale, že to bylo i tím, že na rozhovor jsme měly nějakých 45 minut, přičemž poté do fary začly přicházet děti, se kterými měla Ridzoňové poté mít sezení. Příchod dětí může být v nahrávce slyšet, samotný rozhovor by to však narušovat nemělo.

Přepis 1. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou, rozhovor byl pořizen 12. 3. 2019 na Praze 6, ve Střešovicích, přepis 13. 3. 2019

T: Tak já bych Vás poprosila, jestli byste se mohla nejdřív představit, říct Vaše jméno, odkud pocházíte atd.

N: Sem Lenka Ridzoňová, narodila jsem se v roce 1969, pocházím z Prahy a kromě jednoho roku jsem vlastně pořád byla v Praze. Pocházím z Dejvic, takže jsem se ani nepřestěhovala nic [smích] moc daleko [...] a vyrostla sem v rodině [...] jako prostřední dítě mezi, prostřední holka mezi dvěma klukama [...] to byla dobrá škola života [smích] a [...] vychodila sem základní školu, střední školu, gympl a po gymplu [...] sem chodila rok do práce, pak sem vystudovala nebo začala studovat medicínu, když sem, nějak mě to uplně nebavilo a když sem skončila třeták, tak sem odjela na prázdniny do Anglie na takové komunity s mentálně postiženejma lidma. Menuje se to Archa, tam se mi líbilo, a pak sem se rozhodla tam zůstat rok, tak sem tam zůstala. A pak sem se vrátila, dodělala sem tu medicínu a během tý doby sem usoudila, že to dělat nechci a že chci dělat faráře. A

šla sem studovat teologii. Tak to bylo takový, jak sem se dostala k tomu oboru nebo studiu [...] nebo tak spíš sem se k tomu dostala tím, že sem to nějak postupně začala chtít dělat [...] a tak sem začala studovat, zároveň sem pracovala jako sestra na psychiatrii a nakonci prvního ročníku sem se vdala, pak sem nějak měla děti postupně a zároveň studovala a [...] a až sem to celý skončila [smích] řekla jsem si „tak teď je na čase zůstat doma na mateřský,“ tak sem zůstala doma a teďko je to jedenáct let, co sem si řekla že je na čase jít pracovat. Takže jsem začala pracovat.

T: Je zajímavý, že jste tu medicínu i přes to dokončila, přestože jste usoudila v tom třetíáku, že Vás to tolik jako nenaplňuje. Proč myslíte, že to bylo?

N: Já sem vlastně chtěla, chtěla jít na tu teologii, a pak nějak během toho roku, co sem byla v té cizině, tak sem si to nějak rozmyslela nebo nějak si tím nebyla jistá, takže dyš jsem se vrátila, tak sem tak úplně nevěděla coby, nebo sem spíš neměla odvalu to tak jako [smích] s tím prásknout, takže to ještě muselo srovat a rozhodnutí muselo počkat nějakou chvíli.

T: Odkud teda vlastně přišel ten zájem studovat tu teologii?

N: [...] moji rodiče sou evangelíci a vlastně chodili do kostela, nějak nás prostě brali s sebou, takže [...] já sem tam prostě od mala nějak jako patřila a postupně nějak ta víra se stala zároveň jako mojí vírou, nejsem nějakěj konvertita, kterej by měl nějak jako jasně daný tohleto co mě vedlo k tý víře, což jako nějak různý věci asi té víře v něčem pomohly nebo jí ovlivnily, ale v podstatě jsem v tom vyrostla.

T: Takže to bylo něco naprosto přirozeného?

N: Jako to, že sme chodili do kostela, že se nějak jako teda ze mě stal nebo zůstal evangelík, tak to nějak bylo přirozený. To, že se člověk rozhodne dělat faráře, tak to je nějakěj jako vývoj, nevím přesně čím ovlivněnej ale [smích].

T: A co Vaši sourozenci, co dělaj?

N: Starší bratr byl elektroinženýr, ale zemřel, když mu bylo dvacetdevět na nějakou srdeční nemoc a mladší brácha vystudoval matfyz a dělá, já nevím přesně co, ale nějak to

souvisí s počítačem a [smích]. [...] Faráři nejsou a jako v takový tý nejbližší rodině nebo mezi mými předky faráři moc taky nejsou v takovém jako širším příbuzenstvu jo, ale jako není to že by každej byl farář, ne to ne.

T: No to mě právě zajímá, protože jako vím, že třeba u jiných to tak bylo, že měli příbuzný faráře – v rodině, takže třeba když jste se rozhodla, že teda půjdete na farářku, tak já si to teda nedovedu úplně představit, ale je mi jasný, že to musí mít strašný nároky, je to přeci jenom relativně práce, která se jeví tak, že vyžaduje strašně moc energie a musí člověk mít autoritu. Tak by mě zajímalo, jak se třeba stavíte tady k tomu. Jak jste se třeba cítila na těch studiích, bylo tam hodně žen/holek v té době?

N: Ono to asi bylo hodně jiné ta doba, kdy jsem já šla studovat, oproti tomu jako to třeba bylo za totality. Kdybych bejvala vlastně šla na teologii rovnou po maturitě, tak to bylo v roce osmdesátšedem a v té době [...] jako už jít studovat teologii bylo takový jako rozhodnutí [...] ne že by všichni, kdo vystudujou teologii, tak byli faráři, ale dost si tím tak jako zavírají cestu se pak rozhodnout, že budou dělat něco jinýho nebo je to takový nějaký prostě možná jako závažnější rozhodnutí nebo jim je to jasný jako jo, tohleto opravdu budu dělat. Kdežto já sem začínala studovat v roce devadesátpět a v té době na tu teologii šlo hodně lidí, myslim, že většina z nich to nedodělala, ale že to bylo prostě zajímavý studium, a tak to jako nějak začnu dělat. Takže já mám pocit, jestli nás začínalo v prváku třeba sto. Fakt hrozně moc lidí, z nichž jako spousta lidí ani nebyla z církve, prostě je to zajímalo jako obor a s tím že někteří to dodělali, myslim si, že z tý stovky myslim, že ani polovina ne. Já vlastně tím nějak že sem měla děti a nějak sem měla rozložený ročníky a přerušeno, tak jako už sem ztratila kontakt [...] že už přesně nevím, kdo to dodělal a kdo ne. A teďko se to, myslim si, že vrací [...] k takovejším těm počtům. Jako co tam je počet studentů, teďko co tam jsou, tak je to zase úplně jiný, než v těch devadesátech letech. Jich tam je teďko dost málo [...] ale teďko to taky nejsou zdaleka všichni, kdo by plánovali být farářem. Což třeba, myslim si, že za tý totality, tam v naprostý většině šli lidi, co chtěli bejt faráři, ať už naší církve nebo nějaké jiné, takže jakoby v tom je to jiný a eště jiný to bylo v těch devadesátech letech [...] a ani nedokážu říct, jakoby třeba poměr kluků-holek, kolik nás bylo nebo tak. Já sem třeba, když sem tam šla, tak vlastně [...] mně bylo šestadvacet, říkala sem si, že tam budou samý osumnáctiletý, já tam budu prostě jako nejstarší, což jako u tý teologie není [...] myslim si, ta sklatba studentů, ale tak teďko už to na hodně školách prostě člověk má spolužáky jako různě věkově, takže to mi nějak až tak nepřišlo, to spíš

tím, že sem pak měla děti, tak už člověk má prostě nějaký jako jiný režim a tak a [...] do té školy chodí mezi kojením [smích] a nemá čas [smích] trávit ty přestávky diskusema se spolužákama a večery v hospodě a tak. Takže nějak vlastně už jsem taky pak ztratila kontakt s těma lidma s kterejma sem začínala.

T: Takže ze školy nejste s nikým v kontaktu?

N: [...] Tak jako sem, ale [...] není to jakože bych měla prostě tadyhle ten ročník, protože to bylo hrozně moc lidí a s těmahle sme začínali a spíš sme pak jako se potkávali třeba na nějakých seminářích a nebo teďko já nevím, protože sem farář v Praze, tak mám tady nějaký kolegy, kteří třeba se mnou studovali. Takže jakoby se znám s různěma lidma, kteří studovali teologii, ale není to úplně vázaný na to, že sme studovali jako spolužáci ve škole. A ještě tím, že vlastně pak [...] dyš sem skončila, tak sem ještě dlouho nenastoupila do praxe, tak jakoby moji vrstevníci většina z nich už jakoby tu práci dělají jako [...] o třeba deset nebo patnáct let dýl.

T: Je to znatelný tenhle rozdíl? Pro Vás?

N: Tak jako [...] teďko už vlastně u nás je to tak, že než [...] eště jak jste říkala, že máte většinu těch rozhovorů z farářema a ne s vikářema, u nás je to tak že vlastně než člověk začne dělat faráře na sboru, tak dělá tzv. vikariát, což je prostě rok praxe a v tom roce je vikář, a pak už je farář. Takže vlastně [...] dřív to prostě bylo jinak ten systém. Jako prostě těch vikářů bylo víc a nebo celý život třeba zůstali vikářema. Kdežto teďko vlastně vikářem je člověk rok a dyš jako úspěšně absolvuje tu praxi, tak se stane farářem, dostane tzv. dekret volitelnosti a může se stát [...] stane se farářem a můžou ho zvolit na nějaký sbor. Ale už vlastně jako vikářem prostě není, takže člověk se vlastně s vikářema potká jenom vlastně ten rok, co sou na té praxi. [...] Takže dyš sem udělala ten vikariát, tak sem nastoupila jako farář tady na sbor a [...] bylo mi akorát čtyřicet a jakoby většina farářů nastoupí v nějakých já nevím sedumadvaceti [...] ale jako taky ne zdaleka všichni, jako je to profese [...] kde sou lidi který prostě to šli dělat v důchodu nebo.

T: A taky nejspíš si k tomu každéj může nějak dojít žejo. Umím si představit, že teologie nejspíš zůstává, ale z hlediska osobního rozvoje/životních zkušeností, se člověk posouvá a nejspíš jí může uchopovat jinak. Takže to může bejt zajímavý tady z toho hlediska, že jste

nastoupila až v těch čtyřiceti letech, kdy už jste za sebou měla relativně velkou část zkušeností. Kdžto když tam nastoupí mladej člověk, tak to taky může bejt jiný. I z hlediska vystupování před lidmi, to musí bejt těžký pro mladýho člověka, čímž nechci říct, že pro staršího ne, ale v tomhle jste mohla mít ty začátky jiný.

N: Přijde mi, že určitě jo a že v hodně věcech je to výhoda bejt prostě už starší a [...] a já nevim mít nějaký zkušenosti i svojí rodinu. A druhá věc je, že já sem asi spíš tradiční v tom chápání [...] nebo je mi blížká ta role ženy v tom, že je ta máma s těma dětma, která je doma a [...] a měla sem, nebo mám doteď ten luxus, že tu rodinu živí manžel. A já sem jakoby nebyla tlačená k tomu jít do práce, kvůli tomu, že potřebujem peníze, takže [...]

T: A manžel dělá co, jestli se můžu zeptat?

N: Doktor je. No a takže vlastně já sem na ten vikariát šla, dyš tý nejmladší dceři bylo šest a měla sem pocit, že to je takový jakoby hraniční že už to jako pude, abych prostě nebyla doma a jako samozřejmě to nějak jako většina žen zvládá, takže prostě dyš jdou do práce, dyš dětem sou já nevim dva, tři, čtyři a už to vnímaj, že to je prostě pozdě. A mně to nějak jako [...] sem ráda, že to je takhle a takže jako dyš vlastně sou ty farářky který nastoupej po tý škole a [...] a nějak jako třeba, nějak si to prostě plánujou s tou rodinou, tak to prostě taky není jednoduchý. Má to svoje výhody nevýhody.

T: Co na to říkal manžel, že jdete na faráře?

N: [...] Já dyš sem šla na faráře, tak my sme spolu nechodili. Takže to asi bych se rozhodovala jinak.

T: Já jsem právě myslela, že jste se poznali na tý medicíně.

N: Ne, my sme se jako znali, ale [...] nějak prostě sme se dali dohromady spolu až jako dyš sem já studovala a skoro si myslím, že kdybych nějak jako buď byla vdaná nebo se chtěla vdávat, tak asi [...] asi bych si hodně rozmyslela, jestli v šestadvaceti začnu studovat nějakou jinou školu [smích] takže jakoby v tomhle sem se rozhodla [...] jako co se výběru studia týče, tak v tom sem se prostě rozhodla bez ohledu [smích] na nějakýho partnera a pak sem to nějak vlastně brala, že [...] že uvidim, jestli to dostuduju, což jsem

nějak jako dostudovala, protože prostě zrovna moje maminka šla do důchodu a celkem ochotně mi začala hlídat děti, tak sem tak nějak chodila do školy a nějak to tak pytlíkovala a vlastně to bylo fajn jako vedle té mateřský dělat ještě něco jinýho, a pak zase s tím vikariátem, tam je to ještě spojené s tím, že během té roční praxe se musí vlastně čtyřikrát odjet pryč na takovej jako seminář dvoutýdenní, což nějak mi dlouho přišlo, že je jako nereálný, abych jako ty děti, abych je někde nechala na čtrnáct dní, takže jsem to tak jako odsouvala. A pak sem říkala, jo teďka by to už nějak šlo relativně, tak to nějak šlo. A jakože na tom vikariátě [...] tam vlastně je vždycky skupina lidí na ten rok [...] a nás bylo deset [...] a náš věkový průměr byl myslim, že třicetsedem let, což jako byla trochu nestandardní skupina, že jakoby fakt tam [...] jako bylo pár lidí takovejch těch vyloženě rovnou po škole, ale pak jakoby to zase převážili nebo [smích] tam bylo několik takovejch jako opozdílů. Byl tam vlastně kluk, kterej měl vystudovanou jinou školu, pak si dálkově dělal teologii. Byla tam paní, který - mám pocit, že v té době bylo asi padesát a vlastně [...] stala se tzv. jáhenkou, protože měla vystudovanou katolickou teologii, a pak si vlastně dálkově dodělala evangelickou teologii, kterou vlastně dodělala až jí bylo prostě hodně přes padesát [...] takže jakoby ty cesty těch lidí jakoby co [...] jako jak se stanou farářema, že [...] myslim si, že sme byli hodně nestandardní v tomhleto. Že jako jinak, třeba teďko co [...] co byla ta skupina poslední a měli tu ordinaci, takovýto vlastně že se stanou farářema, tak [...] kromě, myslim že jedný holky, všichni byli do třicítky, myslim.

T: A myslíte, že to bylo právě třeba tou přelomovou dobou? Že to byla doba těsně po revoluci. Otevřeli se lidem vlastně možnosti. Nebo myslíte, že to byla shoda náhod?

N: [.....] Tak jako třeba tam byl právě ten jeden kluk, co sem říkala, že měl už vystudovanou předtím jinou školu a pracoval v jiným oboru, tak ale začal dělat takovýho dobrovolníka a kaplana v nemocnici, a takže ten to šel vlastně studovat, si myslim, že [...] ikdyž teď si nejsem jistá, jestli to šel studovat a dostal se k tomu kaplanství, ale [...] tak tam to možná hrálo roli. Pak tam byla jedna paní, co vlastně už to začla studovat dávno, a pak postupně měla pět dětí, a tak nějak se k tomu taky dostala pozdějc, ale že to asi nesouviselo s tou dobou [....] Tak to nevím. Jako myslim si, že to byla věc náhod a [...] možná trochu ta doba.

T: Z toho co říkáte, jsem pochopila, že máte úzkej vztah k dětem. Vy i píšete literaturu. Tak jsem se chtěla zeptat na to, jak Vás to baví?

N: [smích] Přemejšlim, jestli píšu literaturu [smích] ale no [...] to tak nějak jako vzniklo [...] tak možná tím, že prostě sem ty děti malý měla a zároveň mě vlastně psaní asi docela baví [...]

T: Vy i mimo jiné se spolupodílíte na vydávání časopisu Českýho bratra.

N: No tak tam sem v redakční radě a [...] tak sem začala psát, teďkon vlastně to vyšlo úplně čerstvě jako knížka, menuje se to Biblický zvěřinec. A tak sem tam nějak postupně psala takový příběhy jo o zvířatech a jako pro děti [...] a sem [...] naše církvev má tzv. poradní obory, což je vždycky taková skupina lidí, kteří nějak jako se zabývají nějakou problematikou nebo nějakou oblastí a tohleto je poradní odbor pro práci s dětmi, takže takový jako dyš naše církvev má vymejšlet něco, co se bude jakoby v církvi dělat pro děti, tak jako na tom pracuje tadyta skupina lidí [smích]. U nás je tzv. nedělní škola, to nevim jestli víte, co to je a [...] a dělaj se pro to takový příručky, co se tam má [...] nebo probíraj se tam biblický příběhy, ale aby ti lidi, co to tam jako vedou, tak aby jako k tomu měli nějaký materiály, tak to třeba tak nějak na tom spolupracuju a [...] a tam nějak nevim, to už je víc let, co tam nějak jako vzešel nápad, že by měla bejt knížka pro děti a já jsem to nějak tak začala psát, tak to nevim jak to vlastně jako vzniklo [smích] a vyplynulo. Před dvěma lety bylo výročí Luthera a to zase jeden kolega farář dělal nebo se zabývá docela Lutherem a [...] psal nějakou knížku pro děti, a tak mě k tomu přizval, abysme to dělali spolu a tak nějak. A teďko jsme vlastně loni, loni s ním a ještě s jednou kolegyní vydali takovou knížku modliteb, jako sbírku, co sme tak různě posbírali od lidí a z nějakých starých knížek a tak.

T: To je taky pro děti?

N: To je pro dospělé, no no [...] a pak děláme vlastně [...] tohle vzniká vlastně každý rok (podává mi malou brožuru) to dělá tadyten kolega farář Ondřej Macek, je farářem na ??? (nerozumím, pozn. taz.). A ten dělal se mnou toho Luthera a tohleto tam vydává takový knížečky a tak na tom tak nějak taky spolupracuju. To má vznkat jako [...] prostě na každěj rok a rozdává se to lidem jako dárky, nebo nevim. Takže na tom tak jako občas dělám.

T: A kde třeba berete inspiraci ke kázání? A myslíte si, že se v průběhu času mění charakter Vašeho kázání? V souvislosti s danou dobou nebo s Vaším vývojem.

N: Vždycky vlastně jako základem pro kázání je nějaký biblický text a [...] většinou je daný jako co to bude za text, my to máme tak, že my jsme tady na sboru dva faráři a kromě prázdnin jsme jako domluvený, na co se jakoby káže jako nějaký cyklus, že to je. Buď sou takový říká se tomu perikopy, že je nějak prostě dané, co kterou neděli má být jako třeba na přeskáčku z Bible a my to většinou děláme tak, že se vezme nějaká biblická kniha a prostě postupně se dělají kázání na části tady ty knihy. Zrovna sme začali první epištolu Korintským. Takže [...] tím, že sme dva, tak si to prostě rozdělíme, že se ta kniha jakoby rozepíše kterou neděli to bude která část, aby to nějak na sebe navazovalo, a potom jako kdo z nás tu neděli má ty bohoslužby, tak to připravuje. Ale jakoby je daný, co to bude za text biblický. Předtím sme nějakou dobu dělali knihu Kazatel. A potom už je to na mě, jak já to zpracuju. A jak moc se to mění [...] [telefon]. Myslím si, že to jako reaguje na tu dobu [...] někdy víc, někdy míň [...] myslím, že to reaguje i na nějakou já nevím třeba situaci ať už ve sboru nebo nějakou já nevím politickou, nebo [...] nebo něco, ale pro mě to není teda primární [...], respektive není to primární v tom, že bych si řekla [...] teďko budou volby, tak prostě o tom bude to kázání. Ale [...] což je výhoda jako že, že je daný ten text, co to bude. A [...] nějakou takovou aktuální věc, co se děje, buď to nějak jakoby souzní trochu s tím textem a nebo se to třeba já nevím zmíní nebo objeví v modlitbě nebo třeba v tom, jak se vyberou písně nebo to další biblické čtení, ale myslím, že ani jeden jako z farářů, co tady sme, tak to neděláme tak, že jako by se řeklo, jo je tady hele nevím [...] výročí Palacha nebo já nevím, někdy to třeba jakoby vyplyne, u něčeho sem si říkala, přemejšlim, co to bylo za [...] za nějakou událost [...] že nějak jakoby ty písně mi s tím třeba souzněly, pak jako je ještě věc ročního nebo církevního období, že třeba je Advent nebo je doba před Velikonocema. Takže to se taky jako uzpůsobuje, ale je fakt, že tím jak zase máme daný kontinuálně, teďkon prostě budeme číst to první Korintským, tak jako nevím. Teďko třeba byla první postní neděle a já jsem měla bohoslužby na tu epištolu Korintským a k tomu sem vybrala, ono je vždycky tzv. první čtení, jakože jeden text Bible se čte, a pak ten druhý a nějak to spolu souvisí, tak sem vybrala ten, kterej patří k tomu postnímu období. Ale tak to je věc spíš jakoby v rámci toho církevního roku. A [...] jak moc to reaguje na ty události [...] já vlastně sem ráda, když mě něco napadne jakoby na začátek [...] takovej jakoby odrazovej můstek, ať už je to nějaká moje prostě zkušenost

nebo něco že se událo, ale nějak to prostě souvisí s tím, co o čem to kázání bude. [...] Ale taky nevím, jestli se to nějak jako vyvíjí.

T: Že v tom jako vidíte větší smysl?

N: Jo a nebo mně se to nějak jako prostě propojí s něčím prostě současným.

T: Možná na tý funkci faráře je tohle hezký. Že může propojovat kázání s těma soukromýma tématama. Což když srovnáme s tím totalitním obdobím, tak tehdy to mohlo být daleko ošemetnější. Umím si představit, že si musel tehdy farář dávat daleko větší pozor v souvislosti s tou dobou.

N: Jo, ale vlastně jakoby [...] možná o to ta úloha toho faráře byla taková jako [...] asi ne důležitější, ale že [...] to možná do toho kostela i lidi určité táhlo, jako na jednu stranu to bylo nějaký jako riziko, že prostě [...] z toho budou mít nějaký problém a na druhou stranu to byl nějaký jako ostrůvek svobody nebo pro někoho takovej jako projev nesouhlasu s dobou, že teda jdu do toho kostela a tím jako prostě patřím k té menšině, která je v nějakým ohrožení, ale zároveň mě to [...] pro někoho to bylo něco, co naopak je to pozitivní na to, že vlastně už tím vyjadřuju nějaký svůj názor a odpor vůči době nebo tak. A [...]

T: Čili myslíte, že v tomhle ohledu měli ty faráři větší odpovědnost vůči té společnosti?

N: [...] Myslim si, že možná bylo takový jako jasnější, kdo je ten “nepřítel” nebo že nás jako něco víc spojuje [...] že to kromě té víry je ještě nějaká taková rezistence vůči režimu. [...] Určitě to měli faráři jako těžší v tom, že to měli takový jako rizikovější povolání [...] a [...] ale zároveň jakoby různě nabídek bylo vlastně mnohem méně, takže ta nabídka něčeho alternativního vůči nějakými komunistickými mainstreamu, nebo já nevím, jak to nazvat. Jako už ta církev byla sama o sobě, kdežto teďko vlastně těch dobřejch nabídek je hrozně moc.

T: Je pravda, že třeba Vy máte vystudovanýho faráře, ale mohla byste se v podstatě ze dne na den rozhodnout a jít dělat něco jinýho no. V tom je to daleko svobodnější.

N: No a nebo jako zase pro lidi, můžu jít na zajímavou přednášku do kostela nebo na zajímavý program, ale vlastně jako zajímavých věcí, hlavně ve větších městech, je spousta jako jinech, takže nějak jako obstát v nějaké konkurenci [smích].

T: Že může být těžší upoutat pozornost posluchačů. Když to srovnáte s tou dobou když jste začínala farářovat, že se změnila ta reakce těch Vašich posluchačů? Myslíte, že se změnilo jejich složení? Co byste řekla o členech církve?

N: Jakoby za tu dobu, co já dělám farářku?

T: Ano, jestli třeba myslíte, že ty lidi vyžadují, aby to Vaše kázání mělo třeba jiný charakter dneska? Nebo jestli myslíte, že to je stejný, protože ta teologie zůstává?

N: Ono těch deset let, mám pocit, že není moc dlouhá doba [...] ten sbor se trochu mění, ale ne nějak jako zásadně. A tím, že jakoby já sem tady pořád, tak jako to asi nedokážu posoudit. [...] Ne že bych se nějak často dívala na nějaký svoje kázání před já nevím osmi/deseti lety. Myslím si, že většinu toho bych tak jako plus mínus klidně řekla znova. Občas to nějak třeba reaguje na nějakou jako situační věc a [...] jak já [...] asi to nějak nedokážu říct.

T: To je čistě na Vás, to mě jenom napadlo v souvislosti s tím, o čem jsme se bavily. Ale pravdou je, že Vy když farářujete tady v tu dobu, tak jako to je těžký se nad tím zamyslet.

N: Přemejšlim i s nějakou jako jinou skupinou, jako třeba dětí jestli člověk nějak pracuje jinak jakoby teďkon než před deseti lety, taky nějak nemám úplně ten pocit.

T: A jak jste říkala, že jste před těmi lety dělala v Anglii tu sociální pracovníci, tak k tomu jste se už nikdy nevrátila?

N: [...] Já sem tam [...] vlastně dělala, to funguje tak, že je to komunita, kde žijou ty postižený dohromady s těma tzv. asistentama a já sem tam přišla jako ten asistent. S tím, že sem k tomu neměla žádný vzdělání nebo sem teda měla ty tři roky medicíny, ale vlastně tam jakoby přišel kdokoliv, že tam byli třeba já nevím lidi, co dodělali střední školu a chtěli mít na rok prostě nějakou zkušenost jinde, takže [...] takže sem tam prostě byla a

žila tam s nima dělala to, co nějak jako bylo potřeba. A nevrátila sem se k tomu v tom smyslu, že bych pracovala v takovéhle organizaci. Pak sem třeba začala dělat sestru na psychiatrii, což ale bylo zas jako něco jinýho, že sem to měla jako takovou studentskou brigádu. Ikdyž v něčem to bylo podobné, protože sem byla na oddělení s chronickéjma pacientama, některý z nich byli spíš mentálně postižený než psychiatrický pacienti. Tak mi to to vlastně docela připomínalo, ale bylo to hodně jiný v tom, že to byla prostě nemocnice nebo takovej trošku ústav jako. Tím, že to byli dlouhodobě tam lidi a ne akutně nemocný. Pak sem vlastně udělala, ještě než sem šla na ten vikariát, tak se otvíral kurz pro nemocniční kaplany a řekla sem si, že to by vlastně mohla bejt taková moje cesta, dělat kaplana v nemocnici, jako vlastně nemocničního faráře, tak jsem se na ten kurz přihlásila a vlastně mě to hrozně nadchlo a myslim si, že mě to i nakoplo jít už do práce, že sem předtím nějak jako byla doma a říkala si jo nám to takhle vyhovuje, ještě to takhle zůstane a časem začnu pracovat [...] a vlastně ten kurz mě hrozně nakopl v tom jo už je na čase prostě nebejt jenom doma. Ale [...] uvědomila sem si, že chci bejt jako farář na sboru, ono teda v tý době [...] nebo v tý době se udělalo pravidlo, že farář, kterej si udělá vikariát, musí nastoupit jako farář na sbor a pak může jít třeba dělat nějakýho kaplana, až po nějaký době. Ale že na tom sboru se mi líbí to, nebo na práci ve sboru, že to je nějaká stálá skupina lidí. Že já vlastně s těma lidma nějak jako sem [...] jakože to není nějaký klient, kterýho potkám dvakrát na návštěvě a už se nikdy nevidíme. Že vlastně na tomhle mě baví ty vztahy. A [...] říkala sem si, že časem třeba to nějak jako pude zkombinovat a zatím k tomu nějak jako nedošlo [smích]. Ale ona totiž ta práce faráře je strašně zábavná v tom, že je to pestrý. Jako na jednu stranu je to takovej jako stres trochu, ještě my jsme tady dva faráři a je to velkej sbor, ale dyš je třeba farář jako já nevím sám na sboru a teď tam je jakoby málo lidí, tak dělá všechno možný od já nevím, organizace nějaký přestavby a zajištění ekonomickéjch věcí a účtování a tak. Oproti tomu třeba co dělám já, tak možná jako ten farář na nějakym jinym sboru, tak toho dělám relativně málo, co se týče nějaký jako šíře nebo spektra těch různějch věcí. Ale stejně je to takový i jako různé věkové skupiny, i zase jako individuální nějaký já nevím hovory/návštěvy nebo tak.

(přicházejí děti na stekání, budeme muset končit)

T: Úplně původně, proč jsem se ptala na to Vaše působení v Anglii je, protože jsem z toho, co jste říkala, měla dojem, že v tý Anglii jste zažila ten zlom toho rozhodnutí stát se právě tou farářkou. Tak myslíte, že to tak je nebo že to mělo víc aspektů? Třeba Vaše evangelická rodina atd.

N: Myslím, že ne, myslím, že se potkalo víc věcí. Jednak to, že jsem tu medicínu už dělat nechtěla a nějak tu teologii sem měla v hlavě už na gymplu, ale nějak jako sem měla pocit, že to má bejt něco, co fakt jako mi je úplně jasný, že to jo chci dělat. A to nějak mi úplně jasný nebylo. A [...] pak vlastně sem se rozhodla teda to přerušit tu školu a do tý Anglie sem odcházela s tím, že po roce se vrátím na tu teologii. No a pak vlastně ten rok tam mě od toho zase odradil v tom smyslu, že mi to zase jakoby nebylo jasný, že to chci dělat. Mě spíš vlastně tamto hrozně bavilo, jakoby ta práce, co sem dělala [...] a spíš sem tam chtěla zůstat a dělat jakoby dál tohleto, ale to nějak jako z nějakých důvodů nešlo. A takže sem se vrátila a naopak jako ne že by mě ta Anglie od toho odradila, ale zase mě jakoby spíš znejistila. Jako v tom že [...] že sem pořád si říkala, že bych měla bejt taková jako hrozně rozhodnutá jo, ano, tohleto takhle mám dělat a [...] takže to nějak ještě potřebovalo [...]

T: A myslíte, že nějakej ten zlom nastal nebo to vyplynulo? Jo mě zajímá ten moment, kdy jste si řekla tak jo, tak teď jsem si tím stoprocentně jistá.

N: [...] Já sem pak se přihlásila na tu školu, s tím že jo, že sem jako chtěla bejt farář, ale pak zase tím jak nějak sem se vdala a měla děti, tak sem [...] nad tím úplně nepřemejšlela [...] nebo samozřejmě sem nad tím přemejšlela, co budu dělat, ale [...] nějak mi to nebylo úplně jasný, jestli tu školu dodělám [...] a jestli k tomu nějak jako jakoby pak nějak dojde, takže [...] zároveň jsem neměla v hlavě nějakou úvahu budu dělat to a to, myslím si, že tu medicínu sem nějak tak jako už nějak zavrhla. Občas se mě někdo ptá, proč nedělám oboje, tak já prostě říkám, že mi je jasný, že oboje dělat nemůžu nebo někdo může, ale já teda ne. A ještě tím, jak mám manžela doktora, tak jsem to prostě vnímala, jak je to hrozně náročný jako časově a [...] takže sem byla ráda, že tohle nedělám [smích] takže to tak nějak postupně asi doznělo. Ale nemám nějakej jako bod obratu. Jako fakt mě nakopl hodně ten kaplanský kurz, že [...] sem si řekla, že je na čase začít pracovat, že už prostě sem předtím pořád říkala, mně to takhle vyhovuje bejt doma s dětma a jako časem prostě něco začít dělat, a pak sem si řekla jo, už je na čase něco začít dělat a nadchl mě ten kurz, a pak sem si říkala no, ale jenom kaplana dělat nechci, já chci bejt jakoby v tom sboru, mít ty vztahy s lidma na delší dobu a tak nějak to prostě vyplynulo [smích]. Je Vám všechno jasný, žejo? [smích].

T: Je mi všechno jasný [smích]. Tak já Vám děkuju moc!

Záznam o 2. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou

Druhý rozhovor proběhl taktéž na faře na Praze 6, ve Střešovicích a to 29. 3. 2019. V návaznosti na první rozhovor mám však dojem, že tento rozhovor umožnil hlubší pochopení. Možná to bylo i tím, že jsme se více poznaly a na rozhovor byl čas a klid. Hodnotím jej velmi pozitivně.

Přepis 2. rozhovoru s Lenkou Ridzoňovou, pořízen v Praze 6 – Střešovice 29. 3. 2019, přepis rozhovoru 31. 3.-1. 4. 2019

T: Prvním tématem, na který bych se Vás chtěla zeptat jsou kontroverzní témata v církvi. Například potrat, homosexualita, rozvody, tak mě by zajímalo, jak moc je ta vaše církev otevřená diskusi ohledně tady těch témat a jestli si myslíte, že ta diskuse je vlastně nutná v současné době a jestli by se k tomu měla církev vyjadřovat. A cokoliv, co Vás napadá tady k těm konzervativním tématům.

N: Já asi žiju dost v takové jako pražské bublině, kde nějaký věci jako beru, že to tak jako ne je normální, ale [...] nebo takhle, já to vlastně nechci dávat úplně všechno do jednoho pytle. Ale teď myslím vztah třeba k homosexualitě – že to je přece jako jasná nějaká tolerance a že ty lidi mají právo takhle žít a je to prostě normální. A vlastně sem se před nějakou dobou, před pár měsíci sem se potkala s jednou farářkou někde z východní Moravy a uvědomila sem si, jak prostě žiju v úplně jiném světě. Že prostě ona a asi dost lidí kolem ní, možná to není jenom krajově, to prostě vidí úplně jinak a až mi to vlastně překvapilo – taková jako pestrost názorů a kritičnost vůči nějakému, já mám pocit, že mainstreamu v církvi. Že to přece vůbec tak jasný není, takže to, co sem si myslela, že tak jako všichni v církvi takhle berou, tak sem si uvědomila, že to jako vůbec nejsou všichni. A [...] takže ta diskuse určitě ano a [...] nevím jestli [...] nevím jestli jako církev jako celek má mít v těch věcech jednolité učení. Nebo co sou ty věci, kde se to má štěpit. Mám pocit, že před třeba dvěma lety nebo jak dlouho, ale nejsem si tím jistá – já mám pocit, že se rozštěpila skotská církev právě na otázce vztahů k homosexuálům protože prostě [...] nebo já nevím jestli rozštěpila nebo nějaký sbory se oddělily nebo prostě že to viděj jinak. A [...] ale vlastně nevidím jakoby řešení, jak by to mělo být. Ta naše církev je takové to presbyterně synodní zřízení, kde vlastně o těch věcech rozhoduje se demokraticky, takže [...] takže to je takovej jako vlastně složitější proces od jednotlivců, sborů, k seniorátu – to

sou, to asi víte, až jakoby k celý církvi, takže dyš se něco nějak má rozhodnout nebo změnit, tak vlastně je to takový jako složitý proces. Takže nějaká jako demokracie docela funguje. Ale jakoby v čem všem máme najít ten konsenzus a co je na lidech, jak to vnímají a jestli církev jako celek má mít názor na to, jestli podporujeme sňatky homosexuálů nebo nepodporujeme. Samozřejmě dyš pak jako církev má nějaký učení, že něco nějak jako schvalujeme, tak stejně si myslím, že to nebude jako že by, dyš by prostě byly třeba i u nás jako v Česku schválené sňatky a církev (telefon)

T: Tak se nezlobte, já sem Vás přerušila.

N: Tak si myslím, že ikdyby třeba ty sňatky byly zákonné, takže stejně jako jednotlivý faráři by na to měli svůj názor a nebyli by nucený to dělat, si myslím, takže by jakoby zůstala ta svoboda. Ikdyž s nějakýma věcmi, ale který sou podle mě jakoby jiného kalibru vlastně narazil třeba před lety farář nebo sbor, ale byl to asi hlavně ten farář, který z teologických důvodů odmítal křtít děti, jakože se maj křtít až lidi, co se pro ten křest rozhodnou a vlastně to bylo proti řádům církve, která prostě říká, že se v naší církvi křtěj děti i dospělí a takže jakoby ty faráři to musej akceptovat. Tak si skoro myslím, že ale tohle by bylo jinýho řádu, že prostě ti faráři k tomu pak jako nejsou nucení, že musej dělat něco, co nějak jako jim je proti myslí. No tak to se týká těch homosexuálů. A tak eště jedna věc je vůbec jak se na ně díváme a to, jestli bychom schvalovali to, aby měli nejenom registrované partnerství, ale sňatek, je podle mě zas eště další nějaký krok nebo rozměr. Myslím, že je dobře, že to prostě patří do diskuse v církvi. Byť na to lidi mají různý názory, ale že to je prostě něco, co se církve týká. Potraty [...] rozvody [...] já nevím jestli [...] tak jako rozvody se týkají i farářů a nějak se to v církvi řeší, myslím si, že na to není nějaké jednotné pravidlo. Což se vo tom taky mluví, dyš se farář rozvede, jestli by jako mělo bejt nějaký nařízení, já nevím že nějakou dobu to povolání nesmí vykonávat nebo zatím to tak není, je nějaký, nevím ani jestli oficiální doporučení nebo to třeba ty lidi často nějak jako cítěj sami, že by z tý služby nějak měli odejít třeba na nějakou dobu, ale myslím si, že na to není daný pravidlo, že musí. Že to je na nějaký třeba rozhovor se staršovstvem a druhá věc je i taková prostě praktická jako že to [...] žejo tak jedna věc je otázka viny, která je většinou do jistý míry na obou stranách, ale i taková praktická toho jako jak a kam jako najednou ten člověk se má podít i třeba bydlením na faře, takže to třeba naráží na nějaké jako praktické úskalí. Ale myslím si, že by taky vo tom měla bejt debata a nějak jako v tom třeba mít jasnějc no. Zároveň si nemyslím, že to je něco, co by faráře mělo

diskvalifikovat už napořád, že prostě nikdy farář nebude. A [...] podobně s členy církve, tak je to prostě jedno z nějakých lidských selhání nebo možná ztroskotání, kde mám pocit, že ta církev by se měla snažit těm lidem pomoci. A vlastně to [...] jako u katolíků je prostě jiné pojetí manželství, že tam mají manželství jako svátost, takže jako z teologického pohledu je prostě nerozlučné, že tam prostě je to něco jako křest, kdy ten křest se nedá člověk odkřtít, tak pro katolíky je to prostě jednou je daný jako svátostně a jako nedá se to vzít zpátky. Ale mně to přijde [...] to, že pak ti lidi jsou vlastně vyloučeni od třeba možnosti chodit k přijímání jako drsný v tom, že tam prostě de o to takový to přijetí od pána Boha, odpuštění, který prostě ten člověk možná o to víc potřebuje, když nějak takhle ztroskotá, tak v tom sem hrozně ráda, že ta naše církev [...] tohleto učení nemá no. A že to není podle mě schvalování rozvodů, ale [...] prostě přijímání toho člověka, kterej holt prostě narazil nebo ať už sám pokazil nebo se prostě pokazilo z různých důvodů. A asi podobně s těmi potraty [...] myslím si, že podobně jako u toho manželství je dobré o tom mluvit, že to je jako hrozně důležité o to pečovat a že to není jako jednoduchý to rozhodnutí. Že to je jako jo to je jedno, tak se rozvedeme, no tak čekám dítě, tak du na potrat, dyť vo nic nejde – tak jakoby mluvit proti takový tý jako lehkovážnosti, ale na druhou stranu prostě když nad tím člověk jako nějak zodpovědně přemejšlí nebo prostě rozhodně se pro to, ale uvědomuje si, že to je něco jako hrozně závažného, tak já tady nebo církev tady není od toho, aby soudila a odsuzovala no, takže nějak asi tak no.

T: Takže dyš to shrnu, tak by vlastně takový výstup z toho mohl být, že si myslíte, že o těchto kontroverzních tématech je potřeba mluvit, ale zároveň je jasný, že na to každěj bude mít svůj názor a vzhledem k tomu, že ta vaše církev je demokratického ražení, tak je to vlastně i dobře. A měl by být prostor pro názor všech nějakým způsobem ponechán a zároveň by se k těm tématům nemělo přistupovat s lehkovážností a ta církev by měla bejt od toho, aby tady ten přístup kultivovala, aby ty lidi k tomu nepřistupovali lehkovážně.

N: Jo jo. Přemejšlim, jestli si dovedu představit, že by synod, to je vlastně takový to nejvyšší rozhodovací gremium, mohlo odhlasovat, asi teoreticky jo, že naše církev zakazuje potrat třeba. Nějak si to nedovedu představit a vlastně jako si to nedovedu představit jako že by to [...] jakoby k čemu by to vedlo, jako jestli by to respektovali lidi. Že si dovedu představit, že by vznikla nějaká jako výzva – jako prostě je to něco hrozně závažného, fakt nad tím hrozně přemejšlejte, když se pro to rozhodujete, ale [...] nevím takovou věc jako zakázat, nevím nějak mně to nejde dohromady.

T: No možná to bude tím, že právě charakter tý vaší církve takovej není, že by nějakým způsobem [...] možná že nemá takový jako pouta, ale tím, jak se charakter tý církve jeví velmi toleratntně a otevřeně, tak právě proto si to nedovedete nejspíš představit tady to. Nicméně když se bavíme vůbec o těch diskusích, myslíte si, že je třeba, vzhledem k tomu, že ta doba se strašně posunula - dneska žijeme v úplně jiný době než před dvaceti, třiceti lety, tak myslíte si, že v současný době ta vaše církev ČCE by potřebovala i nějakou reformu? Aby šla třeba víc vstříc těm lidem, kterým se třeba změnily potřeby za ta léta? Jestli jsou třeba nějaký věci, například jazyk je prostě z 3./4.století a možná - neříkám, že to tak je, ale možná už pro dnešní lidi, když čtou tenhle text, tak se jim to může zdát vzdálenější – tak třeba reforma z hlediska jazyka nebo něčeho jinýho, jestli Vás napadá prostě nějaká dimenze nebo oblast vůbec nebo zda je třeba něco inovovat ve vaší církvi? A pokud ne ve vaší církvi, tak vůbec v křesťanský církvi obecně.

N: Určitě jo. Přemejšlim, jestli něco takového de jakoby pro celej tý církve.

T: Jako teď myslíte pro celou křesťanskou církev nebo pro vaší?

N: Já myslim pro naši ČCE. Taková jako aby byla větší já nevím otevřenost, srozumitelnost, mi přijde úplně jako zásadní slovo a taková jako nízkoprahovost bohoslužeb třeba a teď se o tom diskutuje, třeba dneska bude taková menuje se to seniorátní konference a téma je nová agenda. Agenda je taková kniha, kde sou vlastně třeba liturgické pořady bohoslužeb a jako jak to dělat za sebou, že dyš se přijde do kostela, čím ty bohoslužby začínají a co tam je součástí těch bohoslužeb a to je prostě materiál, který jako my třeba ho nepoužíváme, že bychom vzali tu knihu a prostě to z ní četli, ale ten pořad tak nějak více méně a je to věc sobru, jak je to tam zaužívaný. Sou sbory, kde to třeba vypadá dost jinak ty bohoslužby, protože to prostě nějak uspořádali si jinak a ten sbor se na tom shodl. No a teďko má vznikout nebo vzniká takovejhle novej pořad a vlastně tam ta liturgie [...] je taková jako složitější, možná se to víc blíží k té katolické a má to v něčem jako pravdu nebo v něčem je to dobrý, že prostě v těch bohoslužbách dá se říct něco chybí třeba jako já nevím, víc do toho zapojit lidi, aby nějak tam reagovali nebo dyš přijdu na katolickou mši nebo katolík dyš přijde, někde jinde nebo i v cizině, tak vlastně se docela dobře orientuje, co tam je nebo jak to de za sebou a kdy se tomu faráři odpovídá a je tam víc věcí, co říkaj společně a je to vlastně dycky stejně. Dycky je součástí bohoslužeb

přijímání – eucharistie, což u nás není a takže jakoby v něčem ta liturgie má význam, že já sem do toho víc jako vtažená. Ale sem do toho vtažená, když to znám. A vlastně sou proti tomu kritický hlasy, že ale vlastně dyš přijde někdo zvenku, tak ho to třeba neosloví, protože se v tom neorientuje a takže sou takový pokusy o nějaký jako nízkoprahové bohoslužby nebo bohoslužby v nějakým jako jiným kontextu. Což mně přijde dobře, ale nevim, jestli to může bejt nějak jako daný shora jako dělejte to takhle, protože to je i třeba jako já nevim rozhodnutí nějakýho sboru anebo i věc/schopnost nějakého faráře nebo někoho to prostě jako dělat nějak alternativně. Třeba v Brně je farář Štěpán Hájek, který už léta dělá bohoslužby v hospodě a v Brně, já sem tam nikdy nebyla, ale je tam hospoda, která se menuje Dezert a říká tomu „Bohoslužby v Dezertu” a má to dycky tři části, že tam je nějaký koncert, von tam má kázání a je tam rozhovor s nějakým hostem. A mám takovou knížku, která vyšla myslim, že před rokem k tomu, že se konalo 100. tady tohleto setkání. Sou tam rozhovory s těma různějma lidma, kteří tam nějak vystupovali a myslim, že tam chodí docela dost lidí, část z nich sou brněnští evangelíci nebo i odjinud, který tam přijdou, protože je to zajímavá a část z nich sou prostě nějaká asi, možná náhodní příchozí, ale spíš asi lidi takový jako který tam někdo pozval a který do kostela vůbec nechoděj a přijde jim to prostě zajímavěj model, zároveň slyšej něco z Bible a k tomu to kázání. Tak to je takovej jeden model, kterej ale [...] a dělaj to vlastně i faráři ve Žďáru nad Sázavou, možná se dělá i něco podobnýho jinde, já to nevim, ale myslim si, že to je něco, co jako nemůže bejt daný shora. Jakože synod rozhodne jako [...]

T: Ta bohoslužba bude mít tenhle charakter a teď to tak mějte. Že by se tím jakoby utlumila vlastně ten důvod, proč tam vůbec ten konkrétní farář byl zvolený žejo kvůli těm jeho schopnostem možná.

N: No tohle je prostě konkrétní farář, kterej k tomu má vztah bejt takovejhle bezprostřední, má tady nějaký tyhle kamarády, který tohle podporujou. A myslim si, že v naší církvi je takovej hodně odpor vůči tomu, že někdo nám shora řekne, že nějak má být a zvlášť jako něco nestandardního a někdo prostě takovouhle schopnost vůbec nemá a má jiný schopnosti. Takže naše církve je presbyterně synodní a nějak jakoby ty sbory sou hodně propojený, ale vlastně jakoby jiněj model církve je kongregacionalistický. Kongregace je sbor, kde vlastně ten jednotlivěj sbor je taková jako samostatnejší jednotka, ale vlastně ta naše církve tak často nějak jako vypadá, že vlastně ty sbory, hlavně ty větší nějak fungujou

po svym a nám tady nebude přece nikdo říkat shora, že nazačátku bohoslužeb musíme říkat tohle nebo něco jakoby v tomhle smyslu no.

T: A tak zas ta reforma by mohla bejt i vopačným směrem, že by mohla bejt i vlastně nějakou formou rozvolňování žejo.

N: Jo, ale zase jako myslim si, že to je takový jako konzervativní v tom, že přece nám nikdo nezakáže, že máme, jako my sme zvyklí nazačátku bohoslužeb zpívat žalm a teďko nám tady někdo shora říká, že žalm je nesrozumitelnej a musíme začít zpívat halellujah halelluhaj aby to bylo nebo já nevim něco. Takže určitě jakoby se měla nějak jako otvírat, bejt srozumitelnější, ale nevim přesně, jak to udělat jako pro celou církev. Možná víc o tom prostě mluvit, psát, teďko kromě toho, že bude nová agenda, vzniká novej zpěvník. Měl vzniknout vlastně už loni, protože bylo to výročí 100 let, tak vlastně jako k tomu výročí se to začalo připravovat, že teda dyš stoletá církev, tak jako by bylo na čase udělat novej zpěvník, protože ten co máme je starej 40 let, ale bude teď asi za 2 roky. Ale sou kolem toho debaty, já to moc nesleduju, ale že občas se tak jako mluví o tom a tahle písnička tam nebude, vždyť to je přece ten poklad náš a prostě je nějaká komise, která na základě něčeho prostě rozhoduje, co tam bude a nebude. A už to vidim, až to vyjde, tak prostě [...]

T: Že tam bude spoustu věcí chybět a že se bude někdo vozývat.

N: No a proč je tam a tady to je hrozný a teďko se to snaží jako i myslim si, že do toho zahrnout takový tradice třeba jako já nevim, jednak trošku z ciziny, ale jednak jako já nevim, co třeba jako je blízky lidem na tý východní Moravě a co někde prostě jinde a nám to přijde jako takový a proč tohle a to bychom nikdy nezpívali jo. Máme vlastně ten zpěvník, takovej ten co se z něj normálně zpívá z toho roku asi 78 nebo kdy a pak před 15 lety třeba vyšel tzv. dodatek, kde sou jako většinou teda nové písne, ale nejmíň jedna píseň, možná i víc, tam je vlastně co byly kdysi ve zpěvníku, a pak v tom novym v těch 70. letech jí tam nedali a vlastně jí dali potom do toho dodatku, protože prostě chyběla. Že z nějakýho důvodu tam nebyla, protože nevim – hudebně nebo jako jazykově nebo já nevim jak, prostě v něčem je divná, takže nějaká ta skupina, co dělá ten zpěvník, prostě rozhodla, že ne a vlastně asi se toho lidi tak domáhali, že jim tak hodně chybí, že jí pak dali do toho dodatku.

T: Takže Vy očekáváte druhý dodatek [smích].

N: Já nevím jako ale myslím si, že to jako symbolizuje to, že něco se rozhodne, že tohle už jako holt zpívat nebudem a vzedme se taková touha mít tuhle píseň, že prostě jí přece budem zpívat dál. Tak já sem zvědavá na ty reakce na ten zpěvník. Zase to nebude podle mě jako nařízení – jako všechny sbory okamžit musí začít používat tenhle zpěvník. Nebo já nevím, teďkon byla debata jestli změnit modlitbu páně otčenáš a Vyznání víry, nebo změnit, tam se jedná o nějaký jako slova, aby to bylo stejně, jako je to u katolíků, ale vlastně [...]

T: a z jakýho důvodu? Proč aby to bylo stejné jako u katolíků? Aby se v tom ty lidi vyznali líp?

N: Abychom jako - dyš se sejdem společně, abychom to prostě říkali stejně. Což u té modlitby páně, myslím si, že ani u nás ve sboru to všichni neříkají stejně. U toho Vyznání víry je to takovej dost jakoby zásadnější změna. Obsahově to vyjadřuje to stejné, ale jako jinejma slova a církve je hodně [...] ono je to prostě takovej jako kolos, kde [...] nebo hodně je důležitá ta tradice. A takhle sme to říkali a jako mění se ty věci pomalu, což je v něčem dobře, v něčem [...] to asi není jednoduchý no ale [smích].

T: Tady k tomu jako si myslím, že takhle mi to stačí jestli Vás ještě něco k tomu napadne, tak se k tomu můžem vrátit. A teď možná něco, co s tím taky souvisí, to je nějaká otázka moci/autority v církvi. Autorita by se dala vztáhnout jak k jednotlivcovi – třeba k Vám, když máte vystupujete před lidma, jestli cítíte, že vopravdu tu autoritu máte. Nebo potom dyš máte třeba nějaký setkání se staršovstvem a teď se tam něco debatuje, tak to by byla ta otázka jako individuální autority nějaký, jak moc cítíte, že jí máte nebo nemáte a že je důležitý jí mít nebo nemít ve vztahu k tomu Vašemu povolání. A dala sem před to ještě otázku moci, protože si myslím, že to je něco, co s tím souvisí. Ale nechám to na Vás, tyhle témata, abyste mi něco k tomu řekla, a pak uvidíme. Jo a ještě bych to měla douzavřit – takže jednak individuální rovina tý autority a potom ještě taková jako obecná autorita církve, jestli myslíte, že církve, v tom, co řekne, tu autoritu taky má nebo nemá.

N: Jakoby ve společnosti?

T: Jednak ve společnosti a jednak i ve vztahu třeba k těm jednotlivým potom sborům.

N: Jako dyš něco řekne to ústředí církve vzhledem ke sborům.

T: Přesně.

N: Ve společnosti [...] mám pocit, že je jako dost malá ta církev, ale vobčas něco nějak jako zazní a i se to objeví třeba nějak jako v médiích, že církev evangelická se k něčemu vyjádřila, tak nečekám nějaký jako zásadní změny [smích], že by mohla působit. Ale eště jakoby já vlastně, ale to je možná zas taková ta pražská bublina, že jako souzním většinou s těma věcma, který jako to vedení církve řekne a [...] ale právě že jako se občas setkám, že s tím lidí prostě nesouhlasej no. Ale jako to vedení církve je demokraticky zvolené a prostě jako takhle sme si to zvolili nebo můžu říct: „Takhle ste si to zvolili“. A k autoritě svojí, já sem si uvědomila, vlastně sem začala dělat faráře až někdy ve 40 a v něčem sem si uvědomila tu autoritu, že dyš má člověk tu roli faráře, že se na něj lidí dívaj trochu jinak, v tom, že mě bavilo třeba, já nevim, dyš je biblická hodina a mluví se o nějakém jako biblickém textu, tak mě k tomu napadne něco, co [...] jako je blbost nebo ne blbost, ale takový jako že bych chtěla něčím vyprovokovat jako „já si myslim, že tohle je řečeno tady“, prostě jako takovou provokativní říct otázku a vlastně sem to dělala docela ráda, a pak sem si uvědomila, že dyš je člověk farář, tak si to musí víc hlídat, protože prostě je tam jako v jiné roli a když by se neozval nikdo proti tomu, tak vlastně já bych musela sama sebe negovat. A buď se nikdo jako neodvází, tak asi dyš to říká farář, tak to asi tak je, tak [...] a dyš bych to chtěla říct jenom jako provokaci, tak vlastně bych pak musela sama sebe negovat, takže jakoby sem si uvědomila, že člověk je fakt jako v jiné roli. Ale [...] to se týká takových jako věroučných věcí a [...] přijde mi, že ta míra autority, jakou mám mně vyhovuje. Přemejšlim, jestli je velká nebo malá. Já sem ráda, že [...] že sbor funguje tak, což je daný zřízením církve, že je prostě farář a staršovstvo a že třeba když, a tady je to eště v tomhle sboru jinak, že sme ty faráři dva, takže to je eště vlastně v tomhle trochu jiný, ale když já nevim, za mnou přijde někdo třeba jako z venku kostela nebo jako kdo sem nepatří a řekne, že by chtěl pokřtít dítě, tak já řeknu jestli je to možný, v zásadě jo, ale vlastně to jestli ho tady pokřtíme, nerozhoduju já, ale prostě rozhoduje to staršovstvo. My se o tom musíme jako poradit nebo o tom bavit nebo já nevim, mi někdo zavolá, že by tady v kostele chtěli uspořádat nějaký adventní odpoledne tady dětskýho nebo mateřskýho

centra a já tý paní řeknu asi jo, mně se ten nápad líbí, ale my se o tom musíme poradit. Jo takže jako mně to i jako přijde mi, že usnadňuje nebo v něčem možná zesložituje žejo a nějaký věci prostě člověk rozhodne sám a nebo prostě člověk řekne jo, ale musíme to probrat s tím staršovstvem, ale už to vlastně jako rovnou nebo vim, předpokládám, jak voni rozhodnou, ale vo nějakejch věcech to jako ale fakt nevím a [...] že mně tenhle model připadá dobřej. Jako prostě že ten farář není ten, kdo o všem rozhoduje, a pak sou věci jako vůbec jim třeba nerozumí – takový jako třeba technický – jakou budem dělat omítku nebo jestli koupíme nový kotel nebo takový věci. Což já vlastně nevím, jak třeba funguje takovýhle praktický věci v katolické církvi i v jiných sborech.

T: Většinou to záleží, jestli tam je ten farář sám, přesně jak Vy říkáte, a pak záleží dost na tom faráři, jak si to nastaví s tím staršovstvem. Z toho, co sem pochopila, ve vaší církvi to tak je tak, že ty sbory jsou dost odlišný mezi sebou, že fungují jako takový samostatný jednotky. A asi dřív, za těch komunistů by to bylo asi tak, že ty faráři řešili úplně všechno. Z toho, co mi říkala paní Lukášová, paní Brodská, tak prostě voni řešili úplně všechno a dyš ne faráři, tak jejich ženy.

N: Je to jednak věc i historicky a zároveň věc velikosti sboru samozřejmě. Jakože prostě dyš budu někde ve sboru, kde je jako 5 babiček nebo to je přehnaný, ale [...] a nebo tam není nikdo, kdo by těm věcem rozuměl, tak holt to prostě řešíme my, kdo tu kompetenci nemáme. Ale já vlastně tím, že sem v takovýhle sboru a vyrostla sem taky prostě ve velkým sboru, tak to je prostě moje zkušenost, že to takhle je a přijde mi to dobře no. Jestli tý moci pak mám míň nebo víc no [...]

T: No já sem to možná položila blbě, já sem tu moc nechtěla ani tak jako vztahovat k Vám.

N: Jako obecně se mám vyjádřit?

T: No a vůbec nějak jako k lidem prostě potřeba moci, já sem tam totiž tohle téma zakomponovala až po rozhovoru s Elen Plzakovou, protože ona, když sem se jí zeptala na tu autoritu, tak ona mi řekla, že jako takový předstupeň by tam zahrnila tu moc. Že jí přijde, že lidi z nějakýho důvodu vykazují potřebu mít neustále a projevovat neustále nad někým moc. A že se to třeba projevuje takovým stylem. Že třeba paní učitelka ve škole sprdne dítě

uplně jakoby zbytečně a takhle to jakoby vztáhla. Tak mě prostě jenom napadlo, že tam dám to téma taky. Ale nemusíte k tomu říkat vlastně vůbec nic, to je na Vás.

N: Mně přijde i že tam v té autoritě de taky vo to, jestli lidi čekaji od faráře, že jim bude radit v takovejch jako životních rozhodováních. Jako dyš už sme byly třeba u těch já nevim potratů a rozvodů, že [...] že ten člověk se na toho faráře obrátí jako na autoritu pomoz mi tady o tom rozhodnout, resp. řekni mi, jak se mám rozhodnout.

T: Takže tady z toho hlediska by mohl mít ten farář tu moc rozhodovat nad osudy lidí žejo.

N: No.

T: Ikdyž to možná asi by bylo víc v katolický církvi.

N: Jo tak jedna věc je jako dyby to bylo prostě jako něco že to je zakázaný. Na druhou stranu u těch věcí jako lidi tušej, že to není dobře jako to udělat a mohli by chtít tu odpovědnost za to přenést, nebo ne odpovědnost, ale jako „řekni mi, co se správně“, ale je fakt, že se mi to nestává, jako faráři. Přemejšlim jestli mě někdy jako tlačil někdo do toho „řekni mi, co je dobře“. Myslim si, že moc ne. Tak [...] v tomhle by mohla bejt ta autorita eště jakoby jiná, než dyš se máme rozhodnout, jakej koupit kotel. Že tohle je takový, že něco je věc jako praktická a holt tu odpovědnost za já nevim fasádu nebo kotel přebírám, protože tam není někdo kompetentní, ale tohleto rozhodování za lidi, to je eště něco jinýho. V takovejch nějakých životních otázkách a v tomhle prostě já lidem taky nechci mluvit do života. V tomhle to vidim tu roli faráře fakt jako průvodce spíš než jako [...] jednak průvodce a jednak netroufám si být tím, kdo člověku řekne, co je boží vůle - což by taky někdo mohl po faráři chtít. „Jako určitě pro tebe není boží vůle, abys se rozvedla“ nebo takže to určitě taky ne. Myslim si, že eště jakoby zásadnější jako vnímání autority faráře jako zástupce pána Boha, tak to taky nějak [...] druhá věc je [...] to je zas je jakoby jiný vnímání katolíků – to je věc zpovědi a rozhřešení, kde u katolíků je potřeba ten farář, kterej dá tomu člověku rozhřešení, což u nás ten farář vyřizuje, že to udělá pán Bůh, pán Bůh ti odpouští. Což je teda u katolíků taky – neodpouští ten farář, ale pán Bůh, ale jakoby ten kněz je tam potřeba. Což u nás je dobrý, když mu to někdo řekne tomu člověku, ale není tam ten mezičlánek nezbytný.

T: A dyš ste tak jako na'ukla trochu ten rozdíl katolíci evangelíci. Jak si nějak jako myslíte, že je prostor pro diskuse a von je žejo, že sou různý ty debaty mezi katolíkama evangelíkama. A jak moc si myslíte, že vlastně je to potřeba a stekala ste se třeba s nějakajma nechci říct neshodama, ale [...] myslíte si, že je dobře, že spolu katolíci a evaneglíci diskutují a myslíte si, že to k něčemu vede a mělo by vst k nějakýmu jako konsenzu někdy v budoucnu a nebo že prostě je dobrý, že se ty církve navzájem takhle respektují a je to ta rovina, na který by to mělo zůstat? A pak eště tam mám další jakoby dimenzi tý otázky, ale to nevim, jak moc se k tomu můžete vyjádřit – spíš z hlediska osobního, protože ste začla farářovat až jako později. Katolíci vs. evangelíci za totality a po totalitě. Protože já sem tam potom to téma eště vztáhla na Hromádku a že vlastně dodneška sou rozporný reakce na to jeho počínání – že hodně souzněl s tím režimem, a teď otázka je – dělal to pro to, aby ta vaše církev nějakým způsobem přežila nebo to dělal třeba z přesvědčení, že vopravdu souzněl s tou komunistickou ideou a potom, nejspíš došel k prozření až vlastně při okupaci. A otázka je jestli třeba ty katolíci za tý totality neměli kvůli tady tomu možnýmu jevení se evaneglíků prorežimě, neříkám, že to tak bylo, ale jestli třeba neměli nějakaj jako despekt k těm evangelíkům.

N: Jako okolní společnost nebo katolíci?

T: Katolíci. Nebo jestli spíš naopak obě ty církve cejtíli, že prostě sou pod tlakem stejně a že prostě [...]

N: Já si to asi nějak nedokážu zobecnit. Nevim.

T: A když si třeba vzpomenete na svůj život a přicházela ste do styku s katolíkama, tak jaký to bylo?

N: Jakoby eště za totality nebo?

T: Jo. Můžete udělat to srovnání třeba za totality a po totalitě.

N: Já přemejšlim, jak moc sem s nima přicházela do styku [...] jakoby víc, než že bychom se nějak prostě znali a že sem to nějak jako moc neřešila [...] nevim [...] nebo nějak jako nevim jestli se to nějak jakoby třeba změnilo tím listopadem nebo nějak sem ty kamarády

měla jako mezi evangelíkama i takový, tam sem prostě nevím jezdila třeba na prázdniny nebo tak a [...] a nějak sem jako nepotřebovala nad tím nějak jakoby víc přemýšlet. A na takový vlastně rozdělení a že to je problém sem víc narazila až když sem a to už bylo po revoluci, když sem začala žít v té ekumenické komunitě. A to sem asi Vám říkala minule, kde najednou sem narazila na ty praktický jako problémy, jako že my se oficiálně nemůžeme sejít k přijímání a že vlastně jako nejsme jedna církev. Což jakoby sem předtím věděla, ale nějak sem jako nepotřebovala se k tomu [...] nějak se mě to osobně nětýkalo. A [...] že sem já nevím měla třeba na gymlu nějaký kamarády katolíky nebo spíš si pamatuju, že na nějaký akci se prostě scházeli na nějaký jako modlitby a že sem jako tam byla přizvaná k těm katolíkům, ale vlastně jako zrovna tak to mohlo bejt evangelický, protože jako na tom nebylo nic jakoby katolickýho. A tak to nějak bylo třeba v té škole. Ale že sem to nějak jako [...] prostě si říkala jako žijem vedle sebe, ale nebyl to prostě problém.

T: A k tomu Hromádkovi?

N: Já to nějak nejsem schopná posoudit, co byl prostě ten hlavní motiv. A co by se dělo, kdyby bejval prostě se choval jinak [...] no tak nevím.

T: Patriarchální pojetí Bible nebo pojetí, spíš jako ten styl, jakým se doposud nejspíš četla a co si o tom myslíte? Když se třeba podíváte Starý a Nový zákon, myslíte si, že ta Bible je, jak se říká opravdu patriarchální? Nějaká jako otázka těch žen v Bibli a jejich postavení tam a vlastně i patriarchální charakter křesťanství.

N: Já to [...] mně to nevadí, že ta Bible je takhle napsaná a nemám potřebu, jáj nevím, oslovovat Boha „naše matko” nebo jakoby vkládat tam ty ženské třeba rysy. Že mě to tam neruší, protože [...] mně to takhle stačí, že tam prostě se o Bohu mluví jako otcí, ale vlastně to vůbec nemám nějak jako spojený s tou genderovou problematikou. Takže nějak mě to, když pak jako čtu nějakou modlitbu nebo nějaký text, kde teda se tam vkládá ten ženskej rod, tak mi to přijde tak jako že já to nepotřebuju a přijde mi to takový umělý, ale zas jako [...]

T: A to se i dělá jo?

N: Mám pocit, že sou takový jako pokusy to nějak vyjádřit, asi nikdo nepřepisuje Bibli jako ve smyslu, že by tam dával ten ženskej rod, ale myslím, že nějaký takový texty sou, jakože sem na to někde narazila. Ale třeba mně přijde geniální knížka Chatrč, takovej američan to napsal kde [...] to je hrozně na dlouho by bylo povídání, ale to je prostě o nějakym člověku, který po nějakym neštěstí v rodině se setká s Bohem, respektive se setká s boží trojicí. A místo toho Boha Otce je tam taková korpulantní černoška, která je tam v tom českym překladu nazývaná Taťka, což je vlastně zajímavý, že to je jako vlastně mužská postava Taťka, ale vlastně je to ženskej rod, takže prostě ona je to ta Taťka. A von si tam hraje s tímhle a v tý knížce mě to jako neruší a ten příběh mi přijde úplně geniální, jak je to napsaný. Takže mně to osobně nevádí a teďko sem vlastně loni v létě sem na pokračování měla kázání o ženách v Bibli, vlastně mě k tomu dovedla taková knížka, kterou napsal starozákoník, co teďko nedávno zemřel – Milan Balabán, ta knížka se menuje „Jímavé portréty biblických žen“ a je to prostě o biblickejch ženách a [...] tak mně to nějak jako přišlo vlastně zajímavý jako tematicky nad tím přemejšlet a ono se člověk dostane i k rolím žen v Bibli. [...] Já nevím, mně přijde, že je prostě patriarchální, ale že to je vyjádření tý doby. Ale vím, že teďko, já sem nedávno – to je vlastně jak sem Vás zvala, na tu debatu u těch seleziánů. Tak tam byly dotazy jako z pléna a byla sem tam já a pak jedna sestra seleziánka. A ptali se, jestli nám vadí, že teda ta církev katolická je patriarchální a že teda nemůže bejt papežem žena. A já sem na to říkala, že jako mě se to úplně netýká, ale že vlastně u nás v tom jakoby vedení církve nikdy jako žena nebyla, ale že vlastně mně to nevádí, ale že vlastně by mi přišlo divný, kdyby to byl princip, že to bejt nesmí. Ale to už zase se netýká teda Bible no.

T: Ne to je v pohodě.

N: Takže jako [...] v zásadě nějak mně celkem vyhovuje to rozdělení mužskejch a ženskejch rolí, ale je fakt, že i v rodině i ve sboru žiju v takovym jako že mě to rozdělení vyhovuje v tom, jak sem na to zvyklá. Takže to není jako, že nemám despotického manžela, který o věcech rozhoduje, ale mám/sem ráda, že prostě nějaký věci máme v rodině rozdělný tak, že já sem prostě byla doma s těma dětma a že já mám víc na starost prostě já nevím vaření a takový věci kolem domácnosti a nevymejšlim, kdy máme dát auto k opraváři a takovýhle věc jakoby v tomhle. Takže jakoby si říkám, že sem v tomhle tradiční, ale zároveň [...] mě to nenuť bejt prostě „doma u plotny no“. Jo občas to tak jako spíš s humorem na to narazíme, že v tý Bibli to je prostě jenom vo těch chlapech no

[smích]. Třeba teďko zrovna sme se bavili o příběhu Judi a Tamar takovým starozákonním, kde [...] no to je hrozně dlouhý příběh, ale vlastně kde je zajímavý, že ta Tamar, která vlastně se převlíkla za prostitutku a svedla svého tchána protože [...] teď přemejšlim, jak to mám říct stručně, no prostě nějak to si přečtete ten příběh. A otěhotněla, a pak vlastně ona se dostala do rodokmenu krále Davida, a pak se dostala do rodokmenu Ježíšova a vlastně nazačátku Matoušova evangelia je Ježíšův rodokmen a sou tam jmenované 4 ženy a všechny vlastně sou v něčem takový jako kontroverzní. A vlastně sem si k tomu příběhu přečetla někde, že to je vlastně hrozně důležité, jako že to je skvělé. Že prostě v tom patriarchálním Izraeli a v tom židovským náboženství, který je prostě patriarchální, se tradujou tady tyhle příběhy. Jakože jasně, že to je patriarchální a těch mužů nebo mužskejch jmen jenom kdybychom to vzali po jménech je tam prostě řádově víc, než těch ženskejch, protože ty ženy tam ménem nejsou zmíněny, protože to není potřeba. Tak ale že tam prostě zůstanou vězet ty příběhy, kde prostě ta žena má jasnou takovou převahu nad tím mužem, že prostě nějak jako jedná líp a ten muž jako blbě. A ikdyž prostě vona tady prostě udělá takovou jako věc bláznivou, ale vlastně tím usvědčuje toho muže, že jedná nějak špatně. A vlastně podobně ty další ženy, který tam sou, sou prostě v něčem takový jako kontroverzní. A že to je vlastně skvělí, že v Bibli tyhle příběhy sou, že byť je patriarchální, tak to, že tam prostě zůstanou ty příběhy, kde ten muž se nějak jako zachoval blbě, vlastně ta žena má tu převahu.

T: Že se to vlastně tady tím jak kdyby vyvažuje.

N: No jako já nevim, možná někdo řekne, že to zdaleka se nevyvažuje, ale jako vlastně sem si uvědomila, dyš sem řekla, že to je jako dobře, že to tam je. Tak sem říkala jo to je fakt jako dobrý, že to tam tady takovýhle třeba krátké jako příběhy, tak sou a [...] no tak [...] já nevim, mě to neirituje, že to tam takhle je. A [...] prostě ta Bible je dobová literatura no. A my jí nepředěláme no. Že občas někdo jako, my tady mám v kostele napsanej verš z Bible „Jeden jest mistr Váš, vy pak všichni bratři jste” a někdo, když třeba čte tenhle nebo víc takovejhle veršů z Bible, tak tam jako dodá „Vy však bratři a sestry jste”. Jo že jako vlastně i do toho jako čtenýho textu biblického, kde sou osloveni jenom muži třeba bratři, tak řekne „a ženy” nebo „a sestry”. A [...] já to neříkám, možná vyjímečně a [...] ale nějak dyš to tam vidim napsaný, tak si říkám, že to je přece jasný, že se tím myslej i jako ženy no. Tak se někdy kritizuje i název naší církve, že je Českobratrská – jako a přitom je tam převaha žen, proč se nemenuje [...] kritizuje se i

„Česko“, protože to je prostě nacionální i to „bratrská“, ale navazuje to prostě na Jednotu zvaná Čeští bratři nebo teda Jednota bratrská nebo Čeští bratři a tak je to zase prostě odkaz na nějakou historii a samozřejmě že v Jednotě bratrské byly i sestry, ale tak prostě je to nějaký souhrnný název a [...] já nějak nevím, mě to prostě nějak neirituje, že tam ty sestry nejsou pojmenované [smích].

T: Já Vám dám teda poslední otázku. Proč si myslíte, a předpokládám, že si to myslíte, že náboženství je potřeba v té společnosti? Jestli vlastně jste se nad tím vůbec někdy [...] vzhledem k tomu, že člověk to měl tak strašně přirozený, tak otázka jestli jako jste schopná mi dát bezprostřední odpověď na to no, nechám to ná Vás. A možná by se to dalo i přetočit ta otázka – jestli třeba si myslíte, že ty lidi, kteří k žádný té instituciovalizovaný církvi nepatřej, jestli o něco přicházej?

N: Tak sou lidi, který řeknou „jako já věřím, v pána Boha a církve nepotřebuju“ a tak jako řeknu „no to je tvoje věc“, nebudu nikoho nutit do té církve, ale bych to pojmenovala, že se věří líp v té skupině. Jakože člověk o té víře může mluvit, ptát se, hledat a i k pánu Bohu se vztahovat jako ve skupině v rámci třeba bohoslužeb, takže se mu věří jako snáz nebo jak to říct. Jako [...] nějak se ty lidi navzájem prostě sdílejí, posilují, podporují zároveň.

T: Nejspíš vzhledem k tomu, že o tu víru je třeba se starat, možná to de líp ve větší skupině, kde si ty lidi prostě navzájem jako v tom utvrzují.

N: No. [...] Myslim si, že to de jako věřit sám, ale je to takový jendoduší nebo veselejší nebo já nevím, jak to říct. A zároveň ta víra nějak i vede k nějakému jako praktickému životu nebo i nějaký já nevím diakonii nebo charitě, což samozřejmě já můžu jako jednotlivec si číst doma Bibli, modlit se, starat se o svět kolem sebe zodpovědně, i proto, že mě k tomu třeba ta Bible vede a třeba to nebudu dělat hůř než kdybych prostě chodila do kostela, tak jako myslim si, že to de, ale je to náročnější no. A i jako dyš vnímám tu víru jako něco pro sebe důležitýho, tak mi přijde vlastně důležitá i třeba pro moje děti a zase jakoby někomu o té víře říct, je snazší, když to nedělám sama a můžu toho člověka někam sebou ať už vzít jako děti nebo někoho zvěncit jako pozvat, nejenom že se budeme my dvě scházet a povídat si, ale že toho člověka pozvu jako že v těch bohoslužbách třeba, kde společně zpíváme a modlíme se, že spíš tu víru nějak jako prožije a nějaký věci jim

třeba porozumí líp, než když nad tím bude sedět sám nad knížkou. Nebo já nevím, někdo říká, že to pána Boha nachází spíš prostě v přírodě a tak tak jo, tak ať nachází. A jestli náboženství ve společnosti [...] nějak jí může kultivovat nebo i zneklidňovat, nadhazovat nějaká témata křesťanská. Ikdyž ten hlas třeba je slabej, takový to jak jste se ptala nazačátku, jak moc ten hlas církve je slyšet, tak jakoby moc není, ale když občas jako nějak [...] je slyšet, tak je to dobře nebo teda asi ne ve všem no, někdy je slyšet i něco jako [...] nebo takhle stejně to má bejt i jako v něčem zneklidňující hlas. Jo že jakoby ta role církve – to že upozorní na nějaký problém, jakože to přece není v pořádku, že necháme ty uprchlíky utopit v moři, tak jako tím může někoho naštvat. Tak jako to nemá bejt jakože že to náboženství člověka pohladí, že všechno je skvělí, ale nějaký jako výzvy nebo signály vysílat jako a [...] a nemusí to bejt pochod pro život, kde budu brojit proti potratům, ale nevím pochod pro život, protože máme nějakou odpovědnost vůči Bohu. Zároveň nás zve, že se na něj můžeme spolehnout. Ale nevím, jak to tý společnosti říkat, já nevím. [.....] No kdybych si myslela, že to náboženství je úplně zbytečný, tak [...] ne tak žejo ono to je otázka, jestli jako máme to náboženství si žít pro sebe jako protože to pro naši skupinu křesťanů je dobrý, a nebo jestli si myslíme, že máme co říct i společnosti kolem nás, což já si myslím, že máme. A pak je otázka, jak to udělat a jak k tomu ty lidi třeba pozvat. A už sme zas prostě u nějaký srozumitelnosti a otevřenosti. A jak moc ty věci pak ale děláme – myslím třeba tu srozumitelnost a otevřenost, pak jako to může hraničit s nějakým jako výprodejem – jako zrušíme naši složitou liturgii a staré písně, protože prostě to je nesrozumitelný pro lidi zvenčí a budeme používat jenom úplně nějaký jako nový překlad Bible, protože dyš by sem přišel někdo zvenčí, tak je to nerozumitelný a [...] pak prostě ty starý lidi budou plakat nad tím, že prostě už tady si nezaspívaj tu píseň, kterou měli rádi, tak je to jako nějaký hledání kompromisu no.

T: Dobrý.

N: Všechno je Vám jasný, žejo [smích].

T: Všechno je mi jasný, děkuju!

Informované souhlasy narátorek

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Pracoviště oboru Orální historie – Soudobé dějiny

Areál Univerzity Karlovy, José Martího 31, 162 52 Praha 6 – Veveslavín, <https://ohsd.fhs.cuni.cz>

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „narátor/ka):

LENKA RIDZONŮVÁ

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořizovaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu k bakalářské práci studentky:

Evy Praibíšové

s pracovním názvem:

Postavení žen v současných českých evangelických církvích

Beru na vědomí, že své osobní a citlivé údaje poskytuji pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- publikační činnost (závěrečné kvalifikační práce, odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává výše uvedený student/ka.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly poskytnuty v písemné či elektronické podobě také dalšímu subjektu, jímž je Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. i., a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd, publikační a vzdělávací činnosti a archivaci ve veřejném zájmu – hodící se zaškrtněte:

souhlasím
 nesouhlasím

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadá důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakt (telefonní číslo, emailová adresa) na student/a/ku:

eva.praibisova@gmail.com

Individuální požadavky narátor/a/ky, jimiž je správce údajů (a případně další subjekt) povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo podpisu: 29. 3. 2019, Praha Středočeská

Podpis narátor/a/ky: Lukáš Křivánek

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Pracoviště oboru Orální historie – Soudobé dějiny

Areál Univerzity Karlovy, Josefa Martího 31, 162 52 Praha 6 – Veveslavín, <https://ohsd.fhs.cuni.cz>

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „narátor/ka):

Lydieg Magulova', roe. Prudilova'

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořizovaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu k bakalářské práci studentky:

Evy Praibíšové

s pracovním názvem:

Postavení žen v současných českých evangelických církvích

Beru na vědomí, že své osobní a citlivé údaje poskytuji pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- publikační činnost (závěrečné kvalifikační práce, odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává výše uvedený student/ka.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly poskytnuty v písemné či elektronické podobě také dalšímu subjektu, jímž je Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd, publikační a vzdělávací činnost a archivaci ve veřejném zájmu – hodící se zaškrtněte:

souhlasím

nesouhlasím

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadá důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakt (telefonní číslo, emailová adresa) na student/a/ku:

eva.praibisova@gmail.com

Individuální požadavky narátor/a/ky, jimiž je správce údajů (a případně další subjekt) povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo podpisu:

Duňovice 17.3.2019

Podpis narátor/a/ky:

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Pracoviště oboru Orální historie – Soudobé dějiny

Areál Univerzity Karlovy, Josefa Martího 31, 162 52 Praha 6 – Veveslavín, <https://ohsd.fhs.cuni.cz>

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „narátor/ka“):

Věra Lukášová

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořizovaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu k bakalářské práci studentky:

Evy Praibíšové

s pracovním názvem:

Postavení žen v současných českých evangelických církvích

Beru na vědomí, že své osobní a citlivé údaje poskytuji pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- publikační činnost (závěrečné kvalifikační práce, odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává výše uvedený student/ka.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly poskytnuty v písemné či elektronické podobě také dalšímu subjektu, jímž je Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd, publikační a vzdělávací činnosti a archivaci ve veřejném zájmu – hodící se zaškrtněte:

souhlasím
 nesouhlasím

Stránka 1 z 2

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadá důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakt (telefonní číslo, emailová adresa) na student/a/ku:

eva.praibisova@gmail.com

Individuální požadavky narátor/a/ky, jimiž je správce údajů (a případně další subjekt) povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo podpisu: 14.3.2019.....

Podpis narátor/a/ky: Kubíčková Věra.....

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Pracoviště oboru Orální historie – Soudobé dějiny

Areál Univerzity Karlovy, Josefa Martího 31, 162 52 Praha 6 – Veveřská, <https://ohsd.fhs.cuni.cz>

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „narátor/ka“):

DANIELA BRŮDŠKÁ

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořázaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu k bakalářské práci studentky:

Evy Praibíšové

s pracovním názvem:

Postavení žen v současných českých evangelických církvích

Beru na vědomí, že své osobní a citlivé údaje poskytuji pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- publikační činnost (závěrečné kvalifikační práce, odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává výše uvedený student/ka.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly poskytnuty v písemné či elektronické podobě také dalšímu subjektu, jímž je Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd, publikační a vzdělávací činnosti a archivaci ve veřejném zájmu – hodící se zaškrtněte:

souhlasím

nesouhlasím

Stránka 1 z 2

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadl důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakt (telefonní číslo, emailová adresa) na student/a/ku:

eva.praibisova@gmail.com

Individuální požadavky narátor/a/ky, jimiž je správce údajů (a případně další subjekt) povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo podpisu: 15.3.2019 Smr. Kralov. / Lahem

Podpis narátor/a/ky: *Burabien*

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů

Já, níže podepsaný/á (dále jen „narátor/ka):

Elen Plachová

podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních a citlivých údajů, které jsem poskytl/a během rozhovorů pořizovaných ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci výzkumného projektu k bakalářské práci studentky:

Evy Praibíšové

s pracovním názvem:

Postavení žen v současných českých evangelických církvích

Beru na vědomí, že své osobní a citlivé údaje poskytuji pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- publikační činnost (závěrečné kvalifikační práce, odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědom/a skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává výše uvedený student/ka.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly poskytnuty v písemné či elektronické podobě také dalšímu subjektu, jímž je Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. i., a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd, publikační a vzdělávací činnost a archivaci ve veřejném zájmu – hodící se zaškrtněte:

souhlasím
 nesouhlasím

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o ochraně osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní a citlivé údaje jsou o mně zpracovávány;
- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních a citlivých údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadl důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracováváných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních a citlivých údajů lze využít následující kontakt (telefonní číslo, emailová adresa) na student/a/ku:

eva.praibisova@gmail.com

Individuální požadavky narátor/a/ky, jimiž je správce údajů (a případně další subjekt) povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

nepožaduji

požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Datum, místo podpisu:

20.3.19 Praha 3

Podpis narátor/a/ky:

Elena Praha